

Bergen Rådstueprotokoll 1592-94

Fol. 1a

Anno 1592 thend 15 July paa Bergennsraadstuffue Neruerendis Erlig welb. Peder Taatt Pouell Helliesenn, Lauritz Hannsen Hanns Finndsønn Borgemestere, Jørgen Jacopsenn Hanns Hansen Peder Clausesenn raadmennd, Hans Pedersen Jacop Jannsen, Jesper Skrøder, Gerdh Boing Rørick Jacopsenn, Nicolaus de Freundh, Christoffer Olsenn, Dam Tønnisen, Erick Olsenn, Joen Andersen Laugrettesmand ibidem. Kom wdi rette Johan Laas oc becklagit at hand wdi forleden aar haffde wdborgit thill Dirick Cornelisens baatzmennd som forne: Dirick hannem befallet haffuer, Och loffuet at were borgenn for Omrent xxx daller werdh i kramguodz, och nu haffuer Offuergiffuet samme baadhzmannd, och icke will betalle deris skyldht epther sit Løfft; Oc derfore ladet steffnd hannom i daig thill rette Menn hannd icke møde wille, Da fremkom Jacop Jannsen oc saugde at forne Dirick meth hanns skip affløb oc icke kunne forligge sin Winndh, Och loffuet <at> hannd skulle stannde thill rette Naar hand igienkommends

Fol. 1b

Thernest kom for oss Henndrick Kording Skredder och herwdi rette haffde steffndh Erlig welb. Peder Duwe fouget offuer Lunggaardhz guodz, oc høiligen beklaget at forne Peder wdenn all billig Orsage formedelst sin Drengs skalchedh først er kommen for hans dør och giort bulder, oc sidenn løbet ind i hanns hus med Draget werge, oc der slaget oc støt hannom, oc giort hannom wold oc hiemsoggen wdj mange maade, Och siden huggit oc stungit i hanns dørre oc Winduer meth anndet mere Offuer Last som hanns inndlagde Supplicatz wijdere formeller, Och derpaa fremesket Henndrick Petersen Johann Heitman borgere hersammestedz som witnede at forne Peder Duwe formedelst sin drengis begøndelse wdenn all billig Orsage haffde Offuerfallit forne Henndrick Carding som forskreffuit, Och epther at wij haffde hørt beggis deris thiltall och giensuar och bekiendelse, Da bekiennde forne Peder Duwe at hannd wdj druckenschaff haffde sig forseett emod forne Henndrick som forskreffuit staar, Dog forne Hendrick haffde taget eit spiid och willet stungit thill hannom igienom sit Windue igien. Och sagde sig nogle ganger at haffue forskicket gott folck baade ædell och wæddell, thil forne Hendrick

Fol. 2a

Och ladet bede hannom om Wenskaff, Och bødet hannom at wille Oprette hannom hues skade hand Lijdh haffuer, Och forne Henndrick dog wdi ingen maade wille Lade sig befinde thill nogen forligelse førennd hannd kom her for rette med forne Peder, Da haffuer wij forhandlet sagenn dennem emellom wdj saa Maade at forne Henndrick Cordinck for woris bønn skyldh eptherlod oc thillgaff forne Peder Duwe all hues wold slagsmaall eller skeldhzordh som hannd emod hannom i sin druckenskaff giort haffuer Med slig forordh at forne Peder Duwe skulle giffue forne Hendrick Cording sex tønner Meell och ij løper smør baade for Bardsker Lønn skadegieldh eller forsømmelse som forne Henndrick i denn saig Lijdh haffuer, Och dermed skulle dett were een Ewig død oc afftalett saig dennom emellom, Och ingen aff dennom at anke eller talle paa samme saig epther denne daig som de nu her for rette med Haandh oc Mund loffuede huer andre wryggeligen at skulle holle epther thenne dag.

Fol. 2b

Dernest kom wdj rette Johann Lankenouw och Hermann Skøtt kiøpmend paa brøggen wdj fullmacht paa salig Henndrick Swartings hustru thill Bremenn, oc her wdj rette haffde steffnd Hanns Von Gylick borger hersammestedz om halfftridie hunndrede daller som hannd thil forne quinde wdi Modskaffs hanndling skyldig war epther deris Certer och handskriftters Liudelsse: Suarit forne Hanns Von Gylick at forne Henndrick Swarting haffde loffuet i

forne Certer at skulle Lade giøre hannom 3 ganger forwissing oc forlating paa Kiøpmandz stuffuen om den stuffue oc selskaff de haffde herpaa brøggenn Och det icke wdenn ein gang skeedh er, Och derfore bleff giordh forhaling om betalningen offuer de rette Terminer Och forne Hanns Vonn Gylick derwdoffuer haffuer mist eit hundrede woger fisk thill siøes, som hand haffde forskicket thill Bremmen wdi same betalning Och meente at forne quinde war pligtig at Lijde skade med hannom, wdj samme fisk, Bleff de begge parterne med nogle aff Laug rettesmennder befallet at wduige for dørren om en Venlig forligelisse i samme saig Och derepther for rette igien indkomme,

Fol. 3a

Och bekiennde begge parterne i saa Maade were forligte at forne Hendrick Swartings hustru skulle miste xxx woger fisk paa hendis annpartt aff denn siøskade som forschreffuett staar Och denn andenn Restantz som forne Hanns Von Gyllick skyldig bliffuer skulle hannd strax betalle med reede fisk oc annden god Kiøpmandz waare, Dermed loffuet forne Johann Lankenouw oc Herman Skøtt atthe meth allerførste skulle forskaffe forne Hanns Von Gy lichenn ein nøyachtig Quitantz paa Hendrick Swartings arffuingers oc hanns hustrues Vegne wnder stadzenns indZegell thill Bremen epther forne deris Certers Lydelsse oc dett holle hannom skadisløst i alle maade, som de nu loffuit huer anden her for rette med haand oc mund wryggeligenn att holle wille. Gerdh Bøyingk borger hersammestedz i fulmacht paa Thønnis Claussens Wegne thiltallet Willom Buss borger Ibidem paa sin Hustrues formandz Roluff van Frodenns wegne om xx daller hannd thill forne Thønnis

Fol. 3b

er bleffuen skyldig epther sin hanndschriftes Liudelsse Suarit forne Willom at tuende kiøpmender wed brøggen wed naffn Hanns Stoffergenn oc Hanns Hennicke haffde taget paa dennom forne Roluffs skyldh oc wskyldh at wille suare thill som hannd nu med et breff bewisligt giorde Da effterdij forne kiøpmennder eller deris Eptherkommere paa Stuffuen wed brøggen icke ware steffndh at suare thill denne saig, Kunde her intheth om besluttis for rette paa denne thidh.

Fol. 4a

Anno 1592 dend 20 Julij paa Bergennraadhuss Neruerende Erlig welbørdig Peder Thott, Pouell Helliesen, Lauritz Hansen Hanns Finndsen Borgemestere, Jørgen Jacobsen Hanns Skrifuer Peder Clausen raadhmannd Hanns Pederssen, Jacop Jannsenn, Mogens Bugge Gerdh Bøing, Johann Cornelisen, Damb Thønnissen, Rørick Jacopsen, Peder Hofft, Erick Pederssen, Joenn Anderssen, Johan Melck Laugrettesmennd ibidem. Effi Skotekvinne med hendis moder som anklaget Peter Skultt borger hersammestedz for hannd skulde skeldett dennom for tøffuersker Och forne Peter beklaget at de hannom igien haffde skeldett, Och ephterdij de icke alle haffde deris widnisbyrdh thilstede. Bleff dennom befallet at gaa Vdi Byfougdenhs hus med alle deris widnisbyrdh, och der Lade dennom antegne, Och sidenn komme her for retten igienn, Om de icke anderledes forliges kunnde.

Fol. 4b

Elizabett salig her Johans ephterleffuerske her wdj rette haffde steffndh Lucas Kiøpmannd i Buwggaard oc Gert Hemmerling och dennom thiltallet for Salig Reimer Slag ters hus som de paa deris eigenn oc anndre Creditores Wegne haffde dennom thillholdett wdi skyldh oc gieldh ephter Reinert Slagter och meente at hun war nest thill dennom att beholle, Ephterdij hun thilforne for nogle aar sidenn haffde Oplat hannom grunden som samme huse paa staar oc derfore wdgiffuit grundeleige som hendis indlagde Supplicatz och nu paateignet bleff derom wijdere formeller Dog hunn samme Supplicatz thill sig igienn annammet, Suarit forne Lucas at denn thidh alle skyldener Ware forsamlede Bleff forne Lisebet thilbødet at kiøbe samme

huse oc betalle skyldenn Da haffde hunn suarit sig dennom icke at wille kiøbe wdenn begierit
at skylderne wille Vnde salig Reinertz datter hues husgeraatt der fantis Och naar Husene
skulle selgis at honn da motte faa nogenn betalning for grundenn Saa motte de selge samme
hus thill huem de wille

Fol. 5a

Och derfore haffuer skylderne forsamlet tolff mend och dennom Ladett wordere samme huse
oc herligheth for ein Summa penninger wdj betalning thill alle skyldenner innen oc Vdenn
byes Och siden thilbødett at wille giffue forne Elizabet hues penninge hun kraffde epther
Salig Reinert som var xxxv daller Enndog hon innen bewijs haffuer huerkenn med handh
skriffter eller Regenskaff som hun dog icke annamme wilde, Och berober dennom nu thill
widnisbyrdh wdi samme saig, Jacop Willomsen oc M. Adrian som nu icke hiemme eller
thilstedes ware Derfore er denne sag opsatt med begge parternis wilge thill deris thilkompst.

Fol. 5b

Anno 1592 thend 12 Augusti paa Bergennraadhus Neruerendis Pouell Helliesen Laugmand,
Lauritz Hannsen Hans Findzønn Borgemestere, Jørgen Hanssen Jørgen Jacobsen Niels
Biørnsen Hanns Møller Jacop Willomsenn raadhmendh. Hanns Pedersen, Mogenns Bugge,
Jesper Skrøder Jenns Thommesen Gert Bøing Rørick Jacopsenn Mickell Jennsen, Johann
Carnelissen Peter Hofft, Seiger Bruns Erick Pederssen Joenn Anderssen Laugrettis mennd i
Bergenn. Kom for oss sampt menige Laugrettit Erlig welbyrdig Niels Billes fulldmøndige
tiener Simon Pedersenn, och nu her for rette den 3 Thinngdag bød sig thill at møde Erlig
welb. Henndrick Mundh heller huem hannom thiltalle wille paa forbete Niels Bildes wegne,
om ein Iord i Soggen kalles Jordanger som forne hanns husbonde wdi pandh haffuer Och
eptherdij att wdj nestforledenn aar den 15 Septembris er gaen dom emellom forne

Fol. 6a

Henndrick Munndh oc Simon Pederssen at skulle haffue møtt thill denne Sancti Oluffs thidh
sist forledenn med all deris bewis om samme guodtz, som ein dom dennom emellom gaen er,
oc J Tinngbogenn med wijdere Omstendigheth finndes antegnit, Och herhos nu fremlaugde
forne Simon Pedersenn K. M. wor allernaadigste herris Missiue breff thill oss med de
høigwise regerendis raadtz wndertegnelse Daterit paa Kiøbenhaffns slott denn 17 Maij Anno
92. som formelder Och hues pante Kiøbe eller adelsgoudtz som forne Niels Bild wdi weerie
oc forsuar haffuer maa bliffue satt wdj querstadh emeden och all denn stunndh Niels Bilde i
Kongenns och rigenns bestilning saa widh heden er beliggendis som høigbete: K. M. Breff
derom wijdere formeller, Och eptherdij ingenn haffuer werit her tilstede aff Salig Thord
Benckestocks arffuinger icke heller deris full mechtig Ombudzmannd som hannom thilltalle
wille om samme pant, Thi begierit hannd widnisbyrdh aff oss at hannd sig saaledis her for oss
Præsenterit haffuer meth høgbete: K. M. breff.

Fol. 6b

som forscreffuit staar Huilchet wij hannom paa rettens wegne icke benegte wille, eller
kunnde, Menn till ytermere Widnisbyrdh att saa wdi sandheth er som for siger trøcker wij
wore Zigneter her wnder. Simon Pedersøn som war Fougit i Sogen gaff tilkiende om Erick
Nielsenens guodz wdj Wdwer som kom sig sielff om Halsenn Och same Guodz nu att were
inndsatt oc wdi forwaring opskrefft i forne Wduer, Och gjorde spørsmaall huilchen entenn
Skyldnere eller Kongen skulle beholle samme guodz Dersom formeller Lougenn och
Retterbøterne at all Loulig skylder bør først aff betallis førennd Kongenn tager nogenn
Wdslegers guodz eller brøcke, Da eptherdij samme Erick Nielsenens skyldnere icke nu ware
alle her tilstedes, Och sagenn iche thilforne der hiemme er forhørdrh epther K. M. breffs

liudelse Thi haffuer wij denn sag hiemsat i soggen oc da samme mennd at ranndsage oc forskaffe derwdi hues rett er.

Fol. 7a

Niels Biørnsen raadmand och Claves Meltzow Byefouget hersammestedz wdi fullmacht paa alle skyldenners wegne paa Johann Beckers stuffue i Kappen herwdi rette haffde steffndh och thiltallet Zendh Koffermann borger hersammestedz och fremlagde ein beseglet Dom wdgiffuet Ao 1587 denn 30 Martij, Indehollendis iblant andre artikler at forne Zentt denn tid skulle strax haffue antwordit Niels Biørnsenn xxxv woger fisk som hannd paa forne Creditorers eller skyldenners wegne Oppeborit haffde emod sin forpligt som forne Domsbreff widløfftiger i sin Beslutning formeller Huilchen fisk forne Zent paa det siette aar forholdet haffuer emod samme doms Liudelsse Suarit forne Zent at denn thidh hannd haffde forne Stuffue i Kappen i befalning Da haffde hannd forregnit sig paa forne Creditorers wegne xxijj Voger fisk wdi her Torkils regennskab oc Meente sig denne fisk at wille Quitere i denn førre fiisk som Dommen formeller, Randsaget wij denne saig och med Laugrettenns samptøcke

Fol. 7b

for rette affsaugde at forne Zendh Kofferman skall forpligtig were att betalle thill forne Niels Biørnsen och Claus Melzow de xxxv woger fisk inden fiorten Dagers thidh nest kommandis wnder Domroff Och dersom hannd sidenn om forne Her Torkils kand bewise mere at haffue førdh thill Regenskaff Eend hannd Oppeboritt haffuer Da gaa derom sijden hues rett er

Fol. 8a-9b mangler

Fol. 10a

som samme hans Missie formeller, Och denn thidh hannd icke kunnde bekomme saadan suar aff Hanns Pederssen som hand begierit epther at samme huse paa Hanns Pedersens skade er affbrennde nu i føraarit ladet same grund Opbøgge med Kiøpsteds bøgning wdenn forne gode mandtz Hanns Pederssens eller hanns Ombudzmannds Forloff i alle maade, Enndog at forne Hans Pedersenns fullmøndige aarligen herwdi Bergen haffuer betallet grundeleigenn thill Capellanen i domkierkenn paa 14 eller 15 aars thidh for samme grundh Och derfore satte nu forne Peder Hannsenn wdi rette om forne Anders Christennsen icke war pligtig, till att giøre hanns husbands grundh ledig igienn eller om samme hanns bøgning er for brudh eller icke, Dertill suarit Anders Christennsenn at wille bewise hanns wermoder Sønnuffue at thilkomme samme grundh med de husse som thilforne herpaa staidh haffde, Och derpaa først fremlagde eit beseglet Pergamenntz Kiøbebreff

Fol. 10b

Daterit Ao 61 Lydenndes at Bergette Thostennsdaatter Salig Peder Thollers Eptherleffuerske och Mogenns Nessbit haffuer soldh thill Mortenn Bødker oc hans Høstru Sønnuffue de Huse westenn op thill Jegergaardenn fra gatenn oc neder wdj Siøenn som er 3 par Huse Och eit Eldhus offuer for gatenn Dernest fremlagde eit grunndebreff som Erick Rosenkrantz haffde wdgiffuet Ao 1564. denn 13 Februarij Indehollendis at hand haffuer bøgdh forne Synnuffue Jenss daatter ein aff Kongenns grunder fra Adelgatenn och neder i Waagen saa wijd denn kannd bøggis i Breddenn offuenn oc Neden xx Alne Och deraff aarlig at betalle till Capellanen i Bergen -iiij Bergenn góldenn och xv S.s. Och er forhalit sist i samme grundebreff en Eldhuss grunnnd offuenn gatenn som er xijj Alne Langs Gatenn och 10 Alne op fra Gaten och op att Marckenn som samme tuennde Breffue med Wijdere Omstenndigheth formeller, Dernest fremlagde forne Anders Christensen ein wdcopie aff eit Missie Breff som hand

Fol. 11a

Anno 88. thill Hanns Pedersen skreffuit haffde Lydenndis i denn Mening som Peder Hansen berettit haffuer som fore siger, Och derhos ein register paa noget Tømmer som hannd sagde de Huse bleff bøgt aff som forne Hanns Pederssen fick epther Jenns Fiskeweiger Och at Mortenn Bødcker med eigen Haand samme Register skreffuit haffuer oc befindes dog annderledes saa at Christoffer Olsen haffuer skreffuit samme Register som forne Christoffer nu sielff her for Retten bekienndet Och meente nu forne Peder Hannsen att Annders Christennsenn haffde wbilligt skreffuit hanns Husbonnde thill, som hannd icke wille holle hannom thill gode, Och stod nu forne Anders Christensen oc begierit Skudzmaall till denn gode Mand Hanns Pederssen wdi denn Mening at hand entenn sielff wille drage thill hannom och hanndle om samme Grunder Eller oc haffue sit Wissebudh och Skriffuelse thill hannom Da eptherdij forbemte: Erlig welb. Hanns Pedersenn icke endnu er tilkiennde giffuit at forne Anders Christensen,

Fol. 11b

wlouglig haffuer bøgt samme Grund Och forne Peder Hannsenn icke weed sin Husbandz wilge entenn hannd begierer denn saig med dom eller forligelse, at skulle affleggis Och wij icke haffuer de rette Originals breffue eller nogenn beseiglet Wdcopie derom aff forne Jenns Fiskeweigers oc Sønniues Sager, Huorephter wij nu endelig dømme kunnde, Thi haffuer wij med forne Peder Hannsens samtøcke her for Retten forlaugdh forne Anders Christensen at skulle forskaffe sig hos forne Hans Pedersen all hues Beskeeden hannd hos hannom forhuerffue kannd inndenn Midfaste Ao 93. nestkommendis Och forne Peder Hansen enten sielff eller ein anndenn fullmechtig paa den gode Manndz Vegne Da were thilstedes meth forne Hoffuedbreffue eller forseglede Wdcopier, som wij wdj wor Dom inndrage kunnde, Om sagen herforinden icke hos den gode Mand forliges kannd eller om hannd icke Lenger wil haffue hannom fordragit.

Fol. 12a

Anno 1592 dend 22 Augusti paa Bergenraadhus Neruerendis Pouell Helliesenn Laugmannd, Lauritz Hannsen, Hans Finndsen Borgemestere, Jørgen Jacopsenn Niels Biørnsenn Seuffrenn Andersen, Hanns Møller, Hanns Hannsenn, Jacop Willomsen Peder Clavesenn raadhænnnd. Hanns Pedersen, Mogenns Bugge, Jesper Skrøder, Jenns Thommesen, Gert Bøinck, Rørick Jacopsenn, Nicolaus de Freundh, Herman Borris, Johann Cornelissenn Petter Hofft, Erick Pedersenn, Arent Henndricksen, Mortenn Hinndricksen, oc Seiger Brunn Laugrettismennd Ibidem Kom udi rette Hendrick Treckell Borger Ibidem oc Winnold Jannsen Nyekomer, om ein seck Hommell som Winold soldh haffde till forne Trekell och meente denn icke war dugelig epther deris Kiøp Da eptherdij Lougenn formeller om saadant guodz som selgis i secke eller i bannd bør besigtes om det befindes falsk oc wdugelig eller icke Thi bleff nu thilneffndh at wdgaa oc besigte samme homble

Fol. 12b

seck, Hanns Pedersenn Mogenns Bugge Jens Thommessen Rørick Jacopsen, Nicolas de Freundh oc Johan Carnelissen som inden neste tingdag skulle sige beskeedenn derom Om denn homle findes Dugelig for kiøpmannetzguodz eller falst at were, Peder Jensen paa sin husbandis Erlig welb. Knudh Grubbis wegne enndnu thiltallet Johan Besling Kiøpmannnd paa brøggen paa hostru Gunildes wegne om Restantz sagefald aff Sundmør, Suarit Kiøpmanden att for wente Peder skriffuer som best weed aff samme Restantz Och er nu paa weijen epther Steffningenns Liudelsse som Søffren Andersenn nu her for Rettens witnet, Thi eptherlod forne Peder Jensenn att sagen motte Opstaa thill forne Peder Skriffuers thilkompst. Erlig welbyrdig Henning Sparris tiener wed naffn Herloff Lauritzenn haffde herwdi rette steffndh och thiltallet Mogens bugge

Fol. 13a

borger herwdj byenn oc Lucas Skrabentorpff Kiøbmannnd paa brøggenn i Bouwgaard for xlvj daller som de paa Dines Hansens wegne haffde werit borgen thill forne Sparre Och derpaa fremlaugde deris beseglet hanndskrift sub dato Anno 1591 Denn 28 Aprilis Liudenndis att de thill Michaelis i samme aar skulle haffue betaldh samme Summa penninge som hannd saugde enndnu icke att were skeedh, Och begierit rett paa forne sin herre oc hosbondes wegne Viget begge parterne for dørren, Randsaget wij sagenn och for rette affsagde at forne Mogenns oc Lucas skulle for pligtige were att haffue fyllestgiort deris hanndschriffter inndenn fiorten dags thidh nestkommendis med hues skade derpaa beløbe kannd Wdenn de anderledis kunde haffue det i denn gode mandz minde, Och de siden at besøge Dines Hannsen eller hanns godtz om deris betalning oc skadegieldh I huor de det inden eller wdenn Lanndz Oppspørge eller befinde kannd.

Anno 1592. den 29 Augusti paa Bergenraadhus Neruerendes Pouell Helliesen Laugmannnd Hanns Findsen Borgemester, Jørgen Jacobsen, Niels Biørnsenn Seuffren Andersen Hans Møller Hanns Hansen, Jacop Willomsen Peder Clausen raadhmennd, Hanns Pederssen, Mogenns Bugge Jesper Skrøder, Jens Thommesen Gerdh Bøingk Dam Thønnisen Rørick Jacopsen, Nicolas de Freundh Johann Cornelisenn, Peter Hofft Christoffer Olsenn, Joenn Andersen Erick Pedersenn Anders Christennsen, Seiger Bruns, oc Johann Melck Laugrettesmenndh. Kom for os Claves Melzouw Byefougett oc her wdi rette Lod inndføre ein Vng person som kallet sig Anders Johannsen fød i Amsterdam oc hannom anklaget at haffue brugt mange groffue skalck heeder Besønnderlig meth Løgenn Bedragerij inndenn oc Vdenn byes, Først her wdi byenn Løiget thill sig eit sølffbelte Dernest ocsaa hos bønderne, Item giord sig thil

Fol. 14a

ein Ombutzmannnd oc taget gott folkes Landgilde op, oc det forkommet For huilche sager hannd wdi forledenn aar haffuer giort sin forpligtt wnder sin Liffsstraff at skulle rømme som i Thingbogen wijdere antegnett er, Strax derepther er forne Anders dragenn thill Norfiordh oc derwdi Lige maade Løiget aff Antonius paa Thøssestad mere ennd xx dallers werdh oc satte hannd ein iord wdi pandh i Sundfiordh Och haffde dog huercken iord eller andet som hand kunde betalle hannom med for same penninge som forne Anders paa Rødbergs ting for Laugmanndenn oc Menige Laugrettesmend bekiennde, Da haffuer hannd der forplig tet sig at rømme dett Leen oc aldrig igienn at komme, som Kongens fouget Christoffer Pepler somme thid benaade, oc i Thingbogen derom wijdere formeller, Sijdenn er forne Anders draget thil forne Antonius oc hannom paa nye bedragit oc giordh andre skalckhed derwdj Norfiordh oc Sundfiordh oc sidenn med Lille Bergen Løiget en kedell aff ein Nordfar

Fol. 14b

oc kommid hid thill byenn oc aff samme Nordfar er bleffuen anklagenn oc kunde dog icke bekomme sin Kiedell igien, Huilchett altsammens forne Anders nu her for retten bekiennde Da ephterdiij forne Anders saaledis tuennde ganger haffuer bekiendh sig at haffue giordh emod sin forpligt Och Lougenn formeller at naar saadanne Wdaediske folck eptherdij de ein gang var affwist Fordrister dennom siden at komme wdi byenn igien skulle miste Ørett oc drage Steene aff byenn, Och dett wdi Lang tid haffuer werit sedwanligt herwdj byenn, att saadanne Miseddere, Kom for oss Welforstandig Matz Pedersenn K. M. fouget offuer Louwfotenn oc Vestraalen oc herwdj rette haffde steffnd hederlig mand Her Mortenn Tuesønn sogneprest paa Langenes med sit skipsfolck wed naffn Suend Olsen Styrmannnd, Oluff Mogennsen,

Fol. 15a

Mortenn Thommesen Peder Albertsønn, Gregorius Nielsenn, Joenn Thomesen Anders Ingelbret senn Anders Eriksenn, Peder Mickelsenn Lauritz Olsenn, Jacop Halffuorsenn, Niels Eiluffsen, Giørffue Einarsenn, haaseter eller baadzmend oc aff dennom war begierenndes eit sandferdig witnisburdh huor megen fisk oc Lyse forne Matz Pedersenn paa K. M. eller sin herris oc husbondes wegne haffde ladet indh skipe i Norlannd paa forne her Mortenns iachtt oc huor samme fisk er henkommit, Dertill suaret forne her Mortenn oc de andre forne skipsfolck, at forne Matz Pedersen haffde dennom thillweigstt aff K. M. Leiding och anndenn rettigheth ij ct. xxvij woger oc j pd. fisk, Noch aff sagfaldz fisk xlji woger oc ij tønner Lysse: Och der de waar paa deris rette reigse thill Bergenn. Da er same i acht met all Kongens oc deris eigen Fisch som war thilsammens forwdenn Thønne godtz Offuer 3000 wouger wdi megen Stormen Wnder Skorpenn ein Mandags morgenn som war den 21 Augusti aldelis omkommen oc bortbliffuit Vndertagendes tolff eller xiiij wouger som er

Fol. 15b

reddet thill Landz oc war forderffuit som aff all fiskenn kunde were berget som kunde beløpe sig paa Kongenns anpart en halff pundh eller heeltt, oc De haffuer thilbødet forne Matz om hannd samme anpart wille annamme, Da haffuer hannd det icke willet giort, Fordij samme fisk war forderffuit Saa at hand icke kunde inndføre denn i sin Regenskaff, Oc giorde nu forne her Mortenn oc hanns skips folck huer for sig deris høigiste Eedh med Opragte fingre paa deris siels saligheth Vdi sanndhedh at were sig thildragit om forne fisch som forschrett staar, Huilchet forne Matz Pederssen war aff os skrifftligenn begierendis som wij oc hannom paa rettens Vegne icke benegte kunde, Thill ytermere widnisbyrdh Vnder wore Zignetter. Wij effterschreffne Hans Pedersøn Mogenns Bugge, Jens Thommessen, Dam Tønnisenn, Nicolaus de Freundh, Johann Cornelissen Pether Hofft Seiger Brun, Joen Andersen Mortenn Henndricksenn Eedsurne Laugrettis mendh

Fol. 16a

Kienndis oc Vitterligt gjøre med dette wortt Opne breff at paa Bergennraadhus aar 1592 denn 29 Augusti er kommet wdi rette welfor stanndig mannd Christoffer Olsenn wor medborger oc Vdi rette haffde steffndh Cornelis Regersenn aff Amsterdam oc hannom thiltalit for ein skipstrælast som forne Christoffer hannom forskicket haffde, i nestforleden føraar med Skipper Henndrick Egbertsen aff Amsterdam, epther nogle Missiue breffuers Liudelsse som forne Cornelis hannom thilschett haffuer indehollandis i deris beslutning at forne Christoffer skulle gjøre ein god market med samme Threlast, Och skulle frij lade samme Threlast ankomme, thill Cornelius Och betro skipperenns Ordh huad hannd raade hannom Thi det war ein god mand som forne Cornelius breffue i sig sielff widløfftiger formeller, Och meente forne Christoffer at forne Cornelius wdi samme sin skriffelse icke haffe hanndlet sig saa Throligenn som det sig burde, Dertill suaredes forne Cornelius sig icke andet at wijde ennd att haffue tiendh troligen oc well, Epther forne Christoffers skrifftige befalning, Fordij at den første gang hand frachtet forne skipper

Fol. 16b

paa Christoffers wegne Da war samme Trelast noget wdi prijs, sijdenn samme træ last er ankommen thill Amsterdam, Da er macket affslaget, Och fremlaugde nogle Missiue breffuer som Christoffer Olsen hannom til skreffuit haffuer som med wijdere Omstendigheth formeller om samme Trelast Och wdi det siste breff med skipperenn ein Artikell saa Liudenndes at hannd sender forne Cornelis samme Trelast at selge paa hanns wegne epther det kiøb som gud oc Løckenn will giffue, Och huad frij penninge som kom aff same tre Last skulle forne Cornelius sennde hannom, med det aller første, halffueparten wdi gode waare oc halffpartenn wdi penninge som forne Christoffers breff derom wijdere formeller. Da ephterdi denne Tuijst oc Wænigheth emellom begge parterne indstrecker sig thill siøfars handell oc

kiøpmandschaff Bleffue wij forne xij menndh aff Laugmand Borgemestere och Raadhmennd paa rettenns wegne thilneffnde ytermere att grandske oc forfare begge parternis klage Artikler som de haffde emod huerandre Oc epther at wij nogle gange haffde Eskett

Fol. 17a

begge parterne for os Och thilbødett dennom om wenlig forligelsse wdi samme saigs huilcheth de innenglunde paa nogenn side wille indgaa Menns begierit enndelig domb, Och epther at wij grandgiffuelig haffde randsaget same saig. Saa wijdh os war mugeligt, Da ere wij nu i dag denn 31 Augusti inndkommen paa Bergennraadstuffue for Laugmanden Borgemestere Raadh oc menige Laugrettis wdi Erlig welb. Peder Thottis neruerelsse oc for rette affsaugdh, att eptherdij der findes forseelse wdi begge parternis breffue, Først at forne Christoffer Olsenn icke haffuer i begønndelsenn giordh saa riktig Certer om deris Contract som det sig burde, Och wdi sit siste breff med skipperenn giør forne Cornelius fullmegtig at selge same Trelast epther markegang, Deremod findes forne Cornelius forseelse at hannd wdi sine breffue icke haffuer saa retteligenn thilskreffuit forne Christoffer huad Lastenn kunnde gielde som hannom burde Menn hannom angiffuet at hand skulle giøre en god market meth same Threlast,

Fol. 17b

Och inndhill denne daig emod forne Christoffers skriffuelse forhollet hannom sin fri penninge oc Vare som er behollenn aff forne Trelast. Thi sagde wij for rette oc forne begge parter skulle giøre huer annden Regts i dannemends nerwerelsse Først huad same Trelast haffde kostet forne Christoffer i Ryfølcke baade meth første inndkiøp och med att skibe, Dernest forne Cornelius huor der samme Last er soldh i Holland, Och huor megenn frij penninge deraff kommet er, som de huer med deris Eed wille forklare, om paaeskis, Och hues skade som derpaa beregnis kannd paa same last Det skall forne Christoffer oc Cornelius huer drage halffpart Och hues forsømmelse som forne Christoffer med sit folck haffuer giordh paa samme Threlast, Och hues Factors penninge eller forsømmelse som Cornelis wdi holland haffuer derpaa giordh skall falde emod huer annden, Oc epther att denne wor dom war affsaugt Da haffuer Laugmand Borgemester oc Raadh oc menige Laugrettis daa meth oss samptøchtt

Fol. 18a

Kom for oss sampt menige Laugrettit Velfor stanndig mannd Matz Pedersen K. M. fougit offuer Louwfotenn oc Vestraalenn och herwdi rette haffde steffndh Alff Aslagsenn skipper aff Langenes paa ein Jacht som Mickell paa Myre thillhørde, meth disse eptherskreffne hannis Haaseter eller baadtzmend wed naffn Oluff Joensenn, Niels Anderssenn Mogenns Joennsenn Niels Pedersen, Daniell wiglichsen oc Oluff Nielsenn och dennom formanett om sandferdig widnisbyrdh at bere huormeget forne Matz Pedersenn haffde Ladet inndskibe paa forne Michell paa Myris iachtt Da witnet oc suore forne skipper och skipsfolck huer for sig paa deris siels saligheth, att forne iachtt aff waage fisketende j ct. wouger fischt Huilchenn fischt De med all anndenn deris fisk oc guodz de mist haffde i Furesunndh i Sundfiordzleenn och alldellis intheth der aff Berget wdenn tuo eller tre Voger fischt som ware forderffuit Saa sant skulle dennom gud allermegtigste hielpe Huilcheth forne Matz Pedersen aff os war skrifftlig

Fol. 18b

begierenndis Thill ytermere widnisbyrdht at saa wdj sanndheth er trøcker wij wore Zignetter herwnder. Thernest kom for os sampt menige Laugrettit Jens Pedersenn tiennendis Peder Andersenn bogfører i Kiøpnemauffn oc her wdi rette haffde steffndh Abraham Seuicker borger hersammestedz oc fremmlaugde ein hanndschrift, som Abraham wdgiffuet haffuer i

Kiøpnehauffn Ao 90 den 17 Nouembris Liudenndis at forne Abra ham bekjender sig skyldig at were thill forne Peder Andersen xlvi daller at betalle thil ein forsaugdh thid Eller at giffue tuo penninge for ein, Oc begierit nu forne Jenns Peder senn sin husbondes betalning epther hanndh skrifftenns Liudelsse Dertill suarit forne Abraham sig icke mere att were skyldig thill forne Peder Andersenn wdenn 36 daller Och derpaa forne Peder Andersens beseglede Missiue breff forne Abraham thill skreffuit Ao 1590 denn 24 Julij Indehollendes at forne Peder Andersenn icke maner hannom

Fol. 19a-30b mangler

Fol. 31a

Deremod berettet Velb Peder Tott och meente at Bispenns hustru war pligtig thill at stannde samme troldkarll for rette thil ordtz førennd hannd fick sin Enndelig domb, Eptherdij att Bispenn haffuer nogle gange skreffuit hannom thill, att hannd icke skulle lade samme Misdeder staa sin rett Førennd hand fick wijdere beskeedenn Derom, Och for den Orsage at forne Marrine nu siste ganng haffuer Supplicerit thill Konnge Maytt att denn saig motte forhøris thill rette, Och fremlaugde nu Peder Thott ein Supplicatz som Mester Anders for nogenn aar siden thil hannom giordh hauffuer, wdi huilchen hannd begierer att Peder Tott paa Konge M. och sit Embedes wegne ephter Ordinanten oc anndenn Konngenns skrifftlige Priuilegier wille hanndheffue Bispenn at hannd med sit hus motte niude fred och roligheth som samme Supplicatz med widløfftig Omstendighedh inndeholler, paa huilchen Supplicatz hand nu her for retten Lod antegne den dag oc aar som foresiger, Dernest fremlaugde

Fol. 31b

Velb. Peder Tott ein Supplicatz som forne Marrine Rubbertzdatter giordh haffuer, Liudendes att hun haffde Ombedet welb. manndh Anders Maatt oc Henning Sparre att gaa thill denn gode mannd Peder Tott och hannom Ombede att wille were hennder thill rette behelpelig i henndis sager, som samme Supplicatz meth mange artikler i sig sielff formeller, paa huilchenn nu bleff antegnit aar oc daig som foresiger, Och sagde nu forne gode mannd Peder Taatt att hannd for saadanne Supplicatzer oc breffuer skyldh gierne wille hielpe hennder thill rette, oc hørre henndes Wnndskyldinng Dog kunnde hannd det icke gjøre Førend hunn wilde stannde med denn Throlkarll thill ordtz oc forklaare hennder for sagenn som ein Erlig quinde burde at gjøre, Och satte nu forne Peder Tott wdi rette om forne Marrenn Rubbertzaatter sielff personligenn bør at staa thill ordtz med forne Troldkarll Førennd hanns domb skulle hannom Offuergaa for hanns bekendelse oc misgierninger eller icke, Dertill suaret Mester Anders at eblant de artikler som forne Troldkarll om hans høstru berettet haffuer, derwdi findis hanns

Fol. 32a

Løgennachtige ordh denn ene artikell emod denn anndenn, aff huilche artikler hannd nu fremblagde ein wdskrifft sub dato 1590 denn 7 Septembbris som forne Troldkarll i welb. Jørgenn Kaases och flere dannefolckes neruerelse skulle haffue bekienndh, paa huilchenn skrifft nu antegnit bleff Och samme troldkarll sidenn tuennde ganger anderledes skulle haffue bekienndh som hannd med sandferdige schriffter oc bewis saigde sig i fremtiden att wille bewislig gjøre, huormed hannd wilde Løgennachtelig gjøre denn Troldkarlls ord som hanns høstru thill Konnge Maytt Supplicerit haffde, Och meente at altsammens saadant war denn gode mannd Peder Tott well witterligt, Och derpaa hannd wilde hannd haffuit och forsuarit hannom ephter Ordinanzenn wdi huilchen Bispenn nu Opleste nogle artikler, om samme saig, Da haffde M. Anders oc hanns høstru icke thill stor Omkost oc skade hafft behouff att gjøre

disse Lanne reigser thill Danmarck som skeedh er, Och fremlaugde nu M. Anders Konning Christians wor allernaadigste herris Obet welbeseglet breff

Fol. 32b

Daterit paa Kiøpenhauffnsslott denn 17 Maij Ao 91, inndehollenndes om forne M. Anderses Klagelige beretninng, att ein Troldkarll her i Bergennhusleenn haffde saugdh M. Anderses høstru oc hus nogenn Ordh dennom paa deris naffn och røgte thill største wanære och høgbete Konnge Maytt Derfore tager hannom hanns høstru och huus wdi Konngelig hegenn freed wernn oc beskermelse Besønnderlig at wille hannd haffue forsuare oc for dagtinnge thill all rette, Saa att huo som hannom hans hustru och huus haffuer noget thil att talle de skulle det giøre med Loug och rett oc for sin thilbørlig dømmere och icke annderledes, Och skulle Mester Annders wdi Lige maade meth hanns hustru oc huus emod alle holle dennom fredelig, thilbørlig och Louglig som høigbete Konngenns breff wijdere i sig sielff formeller med de høigwisse regerendis raadz wndertegnelse, Erlig welb. Niels Kaas Peder Munck, Jørgenn Rosenkrantz och Hack Wlffstannd huer med eigenn haandh Da satte enndnu Peder Thott anden gang wdi rette om forne Maren Rubbertzdaater icke sielfuer

Fol. 33a

icke sielfuer personnligenn burde att staa thill wedermaals talle med forne Troldkarll Eptherdij dett er henndes ære anrørenndis och icke Bispenns, Och stod nu forne Troldkarll her for rette, och begierit att hun motte komme Thilstedes, Och sagde att hannd endnu wille sige hennder de Ordh thill, hand thilforne bekienndh haffde med flere Wnøttige Ordh som hannd begønnte att wille sige i samme saig, Dog denn gode mannd Peder Tott icke wille høre hannom thill Ordtz eptherdij att forne Marrine icke war sielfuer thilstedes Dertill suarett forne M. Anders Foss, att dersom nogenn Erlig mannd haffuer hanns hustru noget thill at talle, oc wille giffue hennde saig Da skulle hunn sielfuer personlig komme thilstedes, Menn dersom icke war anndre sager, Ennd ephter denne Troldkarls ordh, Da stod hannd nu tuo eller tree gannger Offuerbødig her for retten att wille suare thil sagenn paa henndis wegne for alt hues nogen kunnde haffue hennde thil at talle,

Fol. 33b

Endog at høigbete K. M. beskermelse breff inndeholler att dersom nogenn haffde dennom thil at talle, Da skulle hannd dett giøre for deris thilbørlig dommer, Och sagde eptherdij hannd och hanns hustrue er eit epther denn hellige skriffes Liudelsse Da holler hannd det for, att naar hanns hustru blifuer wlougligenn Offuerfaldett, eller thiltalat Da er det Lige som dett war hannom sielff heendl och wederfaret, och hennder derfore att niude nue denn rett som hannom sielff epther Konnge Mayts breffs Liudelse, Och epther wij haffde hørt begge parternis breffue saa och thiltall och giennsuar emellom slotzherren och Bispenn, som foresiger, Da befandhs klarligenn att Peder Tott icke will anklage eller Lade annklage forne Trollkarll for sine bekiente misgierninger Førennd hannd fick beskeeden om forne Marrenn burde sielff personnligenn at staa thill ordtz med hannom eller icke, Och bispenn deremod frembsette, att eptherdij ein Misdeder Ordh icke staar thill troenndes som Recessen formeller att huilchenn hannom eller hanns hustru haffuer thilltalle

Fol. 34a

de skulle dett giøre med Loug och rett for deris thilbørlig dommere, oc icke annderledes, Och meinnte att hanns dommere icke war her i Lanndet, wdenn huilche Konnge Maytt derthill forordne wille, Och for saadanee och andre Orsager meente sin høstru (som ein Erlig quinde) icke burde staa med ein Misdeder till rette. Om huilchenn tuistige artikell begge parterne ware aff os begierenndis eit riktig anndsuar som wij wille were bekennde om wijdere behouff giøris, Da eptherdy her war flere sager forhaandenn som ere weigferdige och Konnge Mayts

breffue oc Mandater formeller att domsmennd skulle haffue thidh oc stunnder att offuerweige deris sager, Thi haffuer wij denn saig Optaget i beraad paa nogle dagers thidh oc sidenn att giffue derpaa skrifftlig anndsuar fra os. Thill widnisbyrdh Wnder wore Zignetter.

Fol. 34b

Gunstige welbørdige Peder Taat woris slotzherre, oc fromme Mester Anders Fos woris Biscop, epthersom eder witterligt er att denn Trolkarll Oluff Goudsdall mere ennd offuer tuo aars thidh for sin eigenn bekendhe Troldoms gierninger, er fennsgligenn anhollen paa Bergennhus Och samme Troldkarll tuende ganger i begge eders neruerelse er inndkallet for os paa wort Raadhus denn første gang Anno 90 denn x Octobris, Och eptherdij ingen wille da hannom thiltalle och anklage for hans misgierninger, kunnde wij derfore paa denn thidh noget Enndeligt om hanns thilbørlige straff beslutte, Denn andenn gang wdi dette nerwerendes Anno 92. denn 26 Septembris er samme Throldkarll wdi Lige maade her for rette inndkommit, Och icke da heller er bleffuenn anklagett for sine Ordh oc gierninger i nogen maade, Orsagenn att denne sag saa lang thidht haffuer werit Oppeholdenn at E. W. Peder Thott meener oc fremsetter att Bispenns hustru Marren Rubbertzdaater sielff personnlig burde at staa thill wedermaalstalle

Fol. 35a

med forne Troldkarll Førennd hannd skulle fra sin thilbørlig dom, och forklare sig som ein Erlig quinde burde att gjøre for denn Throldomssaig forne troldkarll hennder thillaugdh haffuer, Och E. F. Mester Anders heremod fremsetter att samme Throldkarll icke war første ganng fennslet for Eders hustrues skyldh Men for sin eigenn misgierninger, Och det atj er eders hustrues rette forsuar och icke will gaa J rette med denn Misdeder som sig thill Dieffuellen besuoret hauffuer, oc sagde eders thilbørlige dommere icke her att were, som beggis Eders fremsetning wdi wor Thinngbog med wijdere Omstendigheth finndes, antegnitt. Om huilcke sager J paa baade sider haffuer forhuerffuet trende Kongebreffuer som J nu i dag her for rette haffuer Ladet Oplese Och wdi de tuennde første breffue thill E. w. Peder Taatt formeldis att samme trolkarll skulle fordris for rette och epther hanns bekienndelsse Lade gaa dom offuer hannom oc at forne Marrinne Rubbertzdaater

Fol. 35b

motte wederfaris hues Loug och rett er, som same tuennde Konngebreffue i sig sielff wijdere formeller Och eptherdij det tridie Konngebreff formeller att hanns Konnge Maytt annammer eder M: Anders sampt eders hustru oc ganndsche hus wdi hanns Konngelig heigenn fred wern oc beskermelse Besønnderlig at wille hanndhaffue forsuare oc for dagtinne thil all rette Saa att huo som eders, eders hustru och hus haffuer noget thil at talle, de skulle dett gjøres med Loug och rett for eders thillbørlige dommere och icke annderledes. Da eptherdij forne Mester Anders forskyter sig i denne saig for anndre høigre dommere epther sit beskermelse breffs Liudelse, Derfore kunde wij for saadann hanns forskydelse icke sige hende paa denne thidh her for rette at staa med samme Throldkarll Men dersom nogen will samme Throldkarll for os wdi rette thiltalle, oc anklage, Da skulle wij forhielpe epther denn forstannd gud os giffuet haffuer hues Lougligt Christeligt och rett kannd were epther høigbete Konnge Mayts breffs Liudelse.

Fol. 36a

Gunstige Peder Thaat oc fromme M. Anders Foss er derfore woris ydmyge begiering att J dette woris skrifftlige anndsuar i denn beste maade wille Optage, som wij oc Vden tuiuell forhaaber, Och ere disse schrifter trennde all eins Liudenndes wnder wor forsegling som her eptherfølger; Pouell Helliesen Laugmand i Bergenn, Lauritz Hansenn Borgemestere, Hanns

Finndsen Joenn Olsen, Jørgenn Hansen, Jørgen Jacobsen, Niels Biørnsenn, Søffrenn Anderssen, Hanns Møller, Hans Hansen, Niels Helliesen, Jacob Willomsen oc Peder Cluesen, raadhmendh, Hanns Pedersen, Jacob Jannsen, Gert Bøing, Mickell Jennsen, Rørick Jacopsen, Nicolay de Freundh, Pether Hofft, Erick Pedersen Tommes Pedersenn, oc Johann Melck Laugrettesmenndh Ibidem, Actum Anno 1592 denn 26 Septembris ut Supra. Erlig welb. mand Peder Tott thill Boldhinggaard. høffuetzmannd paa Bergennhus sampt hederlig høigerd mannd M. Anders Fos Superintendents thill Bergenns sticht woris gode wenner ydmygeligen thilschreffuit.

Fol. 36a

Pouell Helliesøn Laugmand i Bergen och Lauritz Hannsenn Borgemester sammestedz Kiendis oc witterligt giøre med dette wort Opne breff at paa Bergennraadhus aar 1592 denn 28 Septembris er Kommen for os sampt flere aff raadet och Laugrettit Niels Christennsen tiennenndis Lauritz Benndicht bogprenter i Kiøpnemauffn oc denn 5 Septembris kommet herwdi rette med Abraham Seucker bogefører och borger hersammestedz om femptie rix daller som forne Abraham bekiendet sig at were pligtig forne Lauritz Benedigt for bøger hannd aff hannom nogle aar sidenn kiøfft haffde, och for adskillige skade hannd Lijdh haffuer baade thill siøes och Lanndtz, oc for kranck doms skyldh icke haffuer werit formugenndis samme skyldh at betalle som hannom haffde burdh, Thi haffuer forne Niels Christennsenn paa sin husbondes wegne anseett leighedenn meth hannom oc giordh ein vennlig forligelse om samme skyldh som hereptherfølger, att forne Abraham nu her for rette forplichtet sig, sin hustru eller deris arffuinger, att betalle thil forne Lauritz Benedict,

Fol. 37a

hanns arffuinge eller deris fulmechtige de femtie daller om Sancti Olai thidh nestkommendes, Anno 93. Och thill ein wis och seker foruarinh Da haffuer nu forne Abraham panndhsatt thil forne Lauritz Benndicht, alt sit hus oc husgeraat Løst oc fast som hannom thilhører, for same gieldh Med slig wilkaar oc forordh, att dersom hannd icke thill forne Terminn betallendes worder, Da schall forne Lauritz Benedichts fullmechtige haffue fri inndhredning for alle annde skyldenner, som hannd nu her for rette med haandh oc Mundh Loffuer wryggeliggenn att holle, wdenn all hinder argelist eller Modhsigelsse i nogenn Maade, Till widnisbyrdh wnder wore Zignetter Actum.

Fol. 37b

Anno 1592 den 28 Septembris paa Bergennraadhus Neruerendis E. welb. Jørgenn Kaas thill Gieldschouff Konng M. befalninngsmandh offuer Wardøyhusleen och Sennien sampt Laugmandh Borgemestere Raadhmendh och menige Laugrettet som fore siger. Kom for oss sampt Laugrettit Gutorm Lauritzønn paa Aauig i Sundhordleenn och meth Erlig welb. Peder Tottis steffning her wdi rette haffde steffndh Halffuordh Olsenn paa Wijg i Joenndals soggen i Hardanger for hannd wdenn Loug oc domb haffuer ladet Quersetts oc forbiude hannom at bruge sin Odalsschouff oc Marck som ligger thill forne Gutorms Jord Lønningen i Øllwes soggenn som hanns fader Louritz Thommesenn wdi sin Liffs thidh følgdh hauffuer epther hanns quindes foreldre, Och icke willet söge hannom thill sin hiem ting som hannom burde Førennd hannd lod giøre hannom nogen forhinndring med Quersetning, oc thilstede tuende bønnder Oluff oc Rasmus paa Lønningen att forhugge skougenn meth tømber oc anndenn

Fol. 38a

wlouglig hugster Och fremlaugde nu forne Gutorm tuennde prouffs breffue Liudenndes at Oluff Asbiørnnsenn gaff sin daater Anna som war forne Gutorms moder j punds leige i forne Lønningenn, Huilchenn iordpartt Gutorms foreldre sidenn formerit bøgdh oc forbetrit haffuer oc de Lanndbønnder paa forne Lønningenn haffuer Leiget samme iord aff

forne Gutorms fader som samme tuennde proffsbreffue i sig sielff formeller oc nu paategnit bleff, Suarit forne Halffuordtz broder Knudh Olsenn wdi fulmacht paa sin broders wegne paa Wendenes, att fougdenn nogle ganne haffde steffndh forne Gutorm thill tings oc ladet Quersette samme skouffue, Och forne Gutorm icke møde wille, icke heller holde Quersetningh, Thill huilchet forne Gutorm suarit sig aldrig Loulig at haffue werit steffndh Och meente at fougdenn icke burde Quersette nogen skouffue før dommen er gaen, Och bekiende nu Knudh Olsenn at forne Gutorms foreldre,

Fol. 38b

haffuer følgdh forne Lønningen all den stundh de bode thilsammens epther som de fore siger, Och icke nogenn wiste att samme iord oc skoug war hannom Louligenn frasaugdh, Thi kunnde wij icke andet forefinnde, end att forne Gutorm Lauritzenn oc hanns sødskennde herepther som thilforne, niuder bruger oc beholler forne Lønningenn med Skoug oc marck som derhill hører, wbehinndrett aff nogenn Indthill at hannd eller hanns sødschenn de blifuer Louligen steffndh thill sit hiemting oc aff wuillige menndh Louligenn derpaa dømpt epther Konnge Maytts breffs Liudelse Och huilchenn som befinndes att haffue giordh nogen skouffskade wdenn forne Guttorms forløff, at skulle steffnis for dannemennd derhiemme, oc straffes som wed bør, Wdenn nogenn andenn Omstedigheth kannd findes i sagenn Enndnu for os er kommett Thill widnisbyrdh Vnder worre Zignetter. Actum Bergenn aar och daig som fore siger.

Fol. 39a

Thernest kom for os denne breffuiser Lauritz Matzønn, oc giorde sit Spørsmaall att naar Konngenn oc ein Adelsmand aager Lige wdj ein iordh som er wschiff fra huer anndre oc ein anndenn Leiger, huilchenn bøxellmand schall were entenn som haffuer Konngenns partt eller Adelspartt Derom randsaget wij Norgis Loug i Lanndzleige bolckenn i dett 21 Capittell, oc her Thrudh Wlffstanndz Reces som klarligenn formeller, Dersom tuo finndes att aage Lige megett thilsammens Vdj ein iordh Da schall denn bøgge som beste manndh er epther Lougenn, Och skulle icke flere thilstedes att bøgge samme iordh, huer annden thill trengsell oc guodzit thill forødelsse, Och holdes dett her wdi Bergen husleen, att denn som beste mand er. bøgger iordenn oc beholler Lanndboweslenn for sit wmag, Menn all andenn bøxel oc aagaffuer eller rettigheth, beholler huer sin apart som huer aager i iordenn thill som Recessen derom formeller.

Fol. 39b

Christoffer Ollsønn kom her wdi rette med Cornelius Krackell oc bleffue forligte om de 96 daller som Christoffer aff forne Cornelius krafde epther ein xij manndz dombs Liudelse denom emellom er gaaen wdj saa maade att Lauritz Hannsenn Borgemester saugde god for xlviij daller thill Mette Espelann som Christoffer schøldig war, De anndre penninge betalett Krackell ein part med reede Daller, Och hues som Rester wilde forne Cornelius med Christoffer affregne i Dannemenndz neruerelsse wdj nogen Kopper oc anndenn waare forne Christoffer aff hannom Oppeborritt haffuer. Lauritz Hannsønn Borgemester tiltalit Christoffer Olsenn for hannd forledenn tinngdaigh haffde tallet hannom oc hanns medbroder thill nogle hastige Ordh, Och forbød forne Christoffer Olsenn at hannd icke schulle Drage her aff byenn wnder brøge Førennd hannd haffde staet hannom derfore thill rette.

Fol. 40a

Anno 1592 den 3 Octobris paa Bergenraadhus Neruerendis Erlig welb. mand Peder Tott thill Boldhinngardh, høffuetzmanpaa Bergennhuss, Aage Jennsenn thill Østraat, Jørgen Kaass thill Gieldschouff K. M. befalningsmandh offuer Wardøyhus oc Sennieleen, Pouell Helliesen Laugmand, Lauritz Hannsen, Hanns Finndsen Borgemestere, Joenn Olsen, Jørgenn Hannsen

Niels Biørnsenn Seuffrenn Andersen, Hanns Møller, Hanns Hannsenn, Niels Helliesenn, Jacop Willomssen, oc Peder Clauessen raadhmenndh. Hanns Pedersenn, Jacop Jannsen, Jesper Skrøder, Jens Thommesenn Gerdh Bøinng, Michell Jennsenn, Rørick Jacopsenn, Jacop Kyppe, Nicolaus de Freunndh. Hermannd Borris Johann Cornelisenn, Abraham Daudsen Petter Hofft, Christoffer Pedersen, Dauid Borsell, Erick Ridersenn, Johann Kopperslager, Tomas Pedersenn, Johann Louw, Anders Christennsenn, Aarent Henndricksenn, Johan Kopperslager, Cornelus Wonn Zanten, oc Jørgenn Jørgennsen, Laugrettesmendh.

Fol. 40b

Kom for oss Claves Meltzow Byefouget oc Jørgenn Nielsenn fouget i Nordhordleenn och her wdj rette inndkallet ein Troldkarll wed nauffn Oluff Gousdall och hannom adspurde om nogenn haffde Locket, kiøpt eller bedett hannem thill at sige troldoms gierninger paa nogenn, Derthill suarit forne Troldkarll at inngenn haffde hannom derom bedet i nogenn maade att sige anndet Ennd som hannd sielff friwilligenn bekiennde wille. Dernest lod E. w. mand Peder Taat thill Boltinnggaardh høffuetzmand paa Bergenhus her for rette Oplese Konning Christian den 4 wor allermaadigste herris breff Daterit paa Anndworschouffslott denn 19 Augusti Anno 92. Indehollendes i sin beslutning, att høgbete: Konnge M. biuder och befaller Peder Taat at skulle lade samme Troldkarll fordre for rette oc sidenn, epther hanns eigenn bekienndelse oc hues anndre widnisbyrdh offuer hannom kand were forhuerffuit, Lade gaa dom offuer hannom, Och hues dumb offuer hannom Vd giffues, saa oc hues hannd sielff bekiennder

Fol. 41a

dett at lade klarligenn antegne oc Opschrifue Och sidenn lade hannom epther hanns misgierninger epther dommens liudelse strax staa sin rett oc bekomme sin thilbørlig straff som hanns Mayts breff i sig sielff wijdere formeller, Och begierer nu denn gode manndh Peder Tott første anndenn oc Thridie ganng att dersom nogen haffde herwdi att sige Førennd dom gick offuer samme Throldkarll att hannd det nu her for rette anngiffue wille, da opstoed hederlig høiglerdh mannd M. Anders Fos Biscop i Bergen oc paa sin hustrues wegne gjorde henndis Vnndschyldinng emod samme troldkarll oc sagde sig wdi mannge maade att kunnde bewisligt gjøre samme Throldkarll att were ein Løigner, Først at hannd meget wchristelig haffde besuoret sig thill dieffuelen oc bedreffuit det første affguderi emod denn første taufflis Liudelse, Till det anndet at hannd haffuer tallet oc hafft sin Omgengelse med dieffuelen, epther sin eigen bekienndelse, Thill det tridie finndes hannd ein Løgner att were i sin beretning aff stedenn

Fol. 41b

som hannd hanns hustru naffngiffuet haffuer, Dernest aff tidenn naar samme gierninger skulle haffue skeedh, oc aff personene hos henne haffuer weritt, denn thidh hunn epther hanns ordh skulle haffue brugdh samme onde gierning Ocsaa aff maadenn huorledes dett schulle were sig thil dragett med samme Throldoms gierninger, och wdi alle dise Omstendigheth finndes hanns Ordh for beretninng paa adschillige tider emod huer anndre som M. Anders hos huer Omstenndigheth med wijdere beretning gaff thilkiende som finndes wdi anndre samme Throldkarlls artikler inndfør dh, Och derfore meener hannom Løgennachtig att were epther hanns bekiennte troldoms artiklers Liudelsse: Oc derfore satte forne Mester Anders wdi rette om samme troldkarll skulle regnis sanndrue eller ein Løgnere, wdi de støcker son hannd epther sin eigenn bekienndelsse aff dieffuelen om hanns hustru Maren Rubbertsdaatter tallit haffuer, Och dersom hannd finndes ein Løigner huad hanns straff bør da derfore (saa well som for

Fol. 42a

anndre hannis misgierninger) att were som i hannis inndlaugde schrifftlig sp rsmaals artikell formelder, Dernest berettit forne gode manndh Peder Tott att hannd paa Konnge M. wegne oc Bispenn paa sin hustrues wegne her for rette denn 26 Septembris sist forledenn haffde giordh deris Sp rsmaall och framsettnig om forne Marrine Rubbertzdaatter burde sielff personnligenn at staa wdj rette thill wedermaalstalle med forne Troldkarll eller icke, Da haffuer wij nu derfore Offuer antuordit thill forne Peder Tott oc M. Anders woris schrifftelig beseglet ansuar wdi samme saig. Inndehollendis wdi sin beslutning att wij icke kunnde sige hennde pligtig were att staa med samme Troldkarll thil ordtz for de Orsager som samme schrifftelig ansuar i sig sielff formeller, Da stod nu forne Troldkarll Oluff Gousdall, oc bekennde epther som thilorne antegnit war Anno 90. denn 2 Septembris

Fol. 42b

att haffue Leerdh Troldoms kaanst hos Marine i Haldorsgaardh som nogle aar sidenn bleff brendh for henndis misgierninger, Och bekiendet sig att haffue sin dieffuell thill hannis Patron som hannd kallede Mammet, oc sagde att were suart oc L denn som ein hundh som haffde eptherfuldh hannom, Och derhos bekiende Orsagenn huorledes hannd først bleff Openbarit med sin Troldoms kaanst, att ein troldquinde wed naffn Mumpe Guren som sidenn bleff brenndh hun først wdlagde honnom Da lod Jørgenn Nielsenn fougden hannom antaste her i Nordhordleen och forschicke hannom thill Bergennhus, Dereffter fremf rde fougden tuende widnisb. offuer hannom wed naffn Østenn paa Dall, Nicolaus paa Gresdall, oc Gundwor paa Sundh som witnede huorledes forne Troldkarll wdi eit bryllup forgiorde en dreng som tiennte forne Nicolaus wdi saa maade, att denn thidh forne dreng war schenker wdi forne Bryllup Da bad forne Troldkarll att drengenn schulle giffue sig dricke,

Fol. 43a

wdi ein Skaalle, saa gaff samme dreng hannom Berme wdi Skaallenn att dricke, Da sagde hannd thill drenngenn, du skallt well betale mig dette Sijdenn gick drengenn wdi marc kenn oc laugde sig oc bleff stiffliggendis somm hannd haffde werit dødh, Blaanede oc Sortnede som ein gast, Da kom der nogle thill forne Troldkarll oc sagde at hannd haffde wist giordh samme dreng ildht, Och bade hannom både det igienn Da swaredes samme Trolkarll at hand wille see huad hannd kunnde giore, Saa tog hannd tuo tomme tønner, och satte ein hos huer sijde wed drenngenn, Threen op oc stod paa huer tønne med ein fod offuer drenngenn, bucket sig op oc Nedh oc str g aff sit hoffuet paa drenngenn, Steeg saa ned bad folckett bere drenngenn J eit hus som de oc giorde oc samme natt døde Drenngenn, Huilchet forne Oluff Gusdall enndnu som thilorne bekiendt saaledis att were thilgaet foruden nogen andenn Ordh, hand stod oc berettet om M. Anderses hustrue, at haffue nogle gange talet med hannom

Fol. 43b

Sijdenn hannd er bleffuenn anholdet paa slottet oc wdj ein andenn fortegnelsse er forfattet Derfore begierit nu forne Peder Tott epther Konge Mayts breffue oc Strenge befalning dom offuer samme misdedere, Och herhos lod slotzherrenn oc Bispenn her for retten Oplese, adschillige schrifftlige bekiendelse som forne Oluff Gusdall thilorne paa Slottet och her paa raadhuset giort haffde baade om sin eigenn misgierninnger, ochsaa om anndre, Wdi huilchen hannis bekiendelse findes adschillige Ordh som icke altsammens kommer offuer eit med huer anndet som samme schriffter i sig sielff formeller, Och ephterdij att Bispenns sp rsmaall indfaller i denne Trodkarlls saig, Da haffuer wij denn Optaget paa tuo dagers thidh att randsage och nu i daig som er thennd 5 Octobris for rette affsaugde, At ephterdij forne Oluff Gusdall sielff wn dh oc Wtuungenn haffuer bekiendh sine Throldoms gierninger, som for siger, Och Norgis Loug oc den

Fol. 44a

gammell Christennrett formeller att saadanne Troldfolck bør att døø for deris misgierninger, Thij saugde wij for rette att forne Oluff Gusdall epther Lougenn oc epther Landsenns gamle wedtagene brug schall straffis paa sit Liff for sine egne bekiente troldomsgierninger, som en Obenbar Troldkarll wed bør epther høigbete K. M. breffs Liudelse, Menn huad M. Anders Foses spørsmåls artikler paa hans hustrues wegne er anlangendes der thill haffuer wij saaledes suarett, Att eptherdij det er sedwannligt at naar nogen sadanne Misdederre, angiffuer nogle tuiffuelachtige sager, som enten dennom sielffue eller annde folck er anrørenndis, att de ephter domb er gaenndis, blifuer Offuerhørde wdi Erlige folckes nerwerelse oc paahørelse som det sig bør: Och saadann deris bekiendelse pleiger mannd schriftlig lade antegne, Thi haffuer wij denne sag opsat indthill det saaledes blifuer forhandlet meth forne Troldkarll. Och siden gaa derom hues rett er. Thill wid: wnder wore Zigneter Actum den 5 8bris Anno ut Supra

Fol. 44b

Dette Effterschreffne er en forklaring paa de ord oc andsuar Bispen gjorde i dag paa Bergenraadhus, emod denn Throldkarll Oluff Gusdall som hannd sine Ordh schrifteligenn forfattet haffde epther dommen war forseiglett som forschreffuit staar, Først att dennd misdeder findes wsandferdig wdj tidenn som hand haffde saugdh at weret Sancti Hanns natt, det meener Bispenn klarligenn at kunnde bewise med mange trofaste oc gudfrøchtige mennischer, oc besønnderligenn med de sex dannemenndtz breff oc segell som haffuer bekiendh at Bispenn med sin hustrue oc andre medfølgende selschaff wdi Bispenns Visitatz weritt haffuer paa same thidh henn wed xvij eller xvij wegesiøes fra Bergenn Oc lige saa nogle dage før oc epther samme natt. Dernest om Troldkarlenn sielff wdi ein sin bekiendelsse saugdh at saadanne bestilninger som hannd omtallit haffuer, skulle haffue werit skeedh Offuenn for Bergenn wed Fløyenn,

Fol. 45a

Men wdi ein andenn hanns beretninger haffuer hannd saugdh same bestilning at were skeedh wdj ein dall wed Lagderhorn, For det tridie Om maader haffuer hand wdj ein beretning saugdh, att de som saadant gjorde, haffue blæst ein Pijbe fuld med weijer oc traadde saa paa denn med fødder, Saa bleff denn Windh som hannd omtallit haffuer, Menn wdi ein anndenn hanns beretning haffuer hannd saugdh, att de haffde ein Belge, den groff de wdi iordenn, och sette saa ein tønne derhos oc bleste samme Thønne fuld aff windh oc slapp saa denn Løs. For dettier om Personer sagde Bispenn sig icke rettere wijde Ennd der findes wdj ein andenn schriftlig beretning som Mumpe Guron haffde paa slottet giordh den thidh hun bekiende sig at haffue giordh samme Winndh, Och hun bleff adspurdh huem war med hennde, Suared hun ingen wden Gunildh Hoffmanns Apostell hand kom thil hennder oc bad hender gjøre same windh.

Fol. 45b

Menn eptherdij att denne misdeder haffuer, wdi sine adschillige schriftlige antegnede beretninger Ochsaa herom berettet annderledes Saa well som hannd emod sig sielff er wdj de annde Circumstantzier saugdh haffuer, Och hannd icke haffuer Lerdh huad dett er Oporret mendacem ese memorem Satte Bispenn wdj rette denne daig som er dend 3 Octobris Om denn misdeder haffde farit med Løigenn eller sanndhedh som i forne domb finndes antegnit med wijdere Omstendighedh, Och haffuer Bispen dise artikler sidenn domb er gaaenn antwordit mig schrifteligenn, all forklarinng paa de Ordh hannd tallede for rettenn. Wij Effterskreffne Pouell Helliesøn Bergens oc Gulatings Laugmand, Hanns Finndseenn Borgemester i Bergen, Joenn Olsenn Seuffrenn Andersen Hanns Møller, Niels Helliesenn,

Fol. 46a

Jacop Willomsenn Peder Clavesenn raadmend, Hanns Pederssen, Jacob Jannsenn, Jesper Skrøder och Jacop Strang Laugrettesmenndh sammestedz, Kiendis och giør for alle witterligt med dete wort Opne breff att Anno domini 1592 denn 3 Octobris kom for <os> sampt menige Laugrettit hederlig wellerdh mannd her Trugels Lauritzenn Sougneprest till domkierken oc Cannick i forne Bergenn oc herwdj rette haffde steffnd Maritte Nielsdaatter som er Niels Skriffuers hustru borgersche hersammestedz, Och klageligenn gaff thilkiennde huorledes forne Marritte med forne henndis mand haffde besøgt oc Ombedett her Thrugelses fader hederlig wellerdh mand her Lauritz Nielsen Krogh for elluffue aar sidenn, om nogle penge thill Laans, som de wille bruge thill deris Kiøpmannndz hanndell och Nering, saa at hannd paa det siste haffuer laandh dennom j ct. daller. Och nu derpaa fremlaugde forne Nielses eigenn beseglet oc Vndertegnit handschrifft wnder Dato 1581 Thisdagen nest for all helgenns daig.

Fol. 46b

Indehollendes wdi sin beslutning at forne Niels schriffuer aff witterlig Laangieldh er bleffuenn schyldig forne her Lauritz Nielsenn j ct. daller, och med forne sin hustrues raadh oc samptøcke haffuer pandsat thill forne her Lauritz deris husse neder i gaarden for ein brugelig Wnderpanndh, indhhill hannd bekommer sin betalningh, Och dersom hannd icke finge sin betalningh aff forne huse Da schulle hannd haffue sin betallninng i de huse thill gatenn med forne Marites ia oc samptøcke som samme haandschrifft Clarlig med wijdere Omstenndighedh formeller, Och herhos gaff forne her Trugels thilkiennde, at Omrent fem ferendeell aars epther hanndschriftenn war wdgiffuenn Da bliffue forne huse affbrenndh, Och epther at forne Marritte haffde ført Tømber thill henndis gadegrund att wille Opbøgge, och hun icke wille fyllest giøre forne hanndschrifft i nogenn Maade Da lod her Trugels hennde forbiude nogen bøgninng at Lade Opsette, førennd rettenn haffde dennom adschildh om samme saig.

Fol. 47a

Sijdenn komme de paa baade sjder thill rette paa Erkebiscopsgaardenn Anno 84. Och epther att forne her Trugels da haffde begierit rett for sig epther forne hanndschriftes Liudelse, Da bleff thilneffndh aff Laugmannd oc Borgemestere dise eptherschreffne dannemennd, Jørgenn Hannsen som war forne Marittes børns formøndere Lauritz Hannsenn Niels Biørnnsenn, oc Hanns Hannsenn denn thidh werendes raadhmendh hersammestedz som begge parterne om samme saig forligt haffuer, Och derpaa fremlaugde nu forne her Trugels eit beseglet breff Sub dato 1584 denn xi Junij: Indehollendes att forne 4 mendh haffuer werit offuer ein wennlig forligelse emellom forne begge parterne, om denn gategrundh som forne pantebreff om formeller, Wdi saa maade at forne her Trugels Lauritzønn guodwilligenn Wnndhe oc ephterlodh att forne Marritte Nielsdaatter motte samme gategrundh lade bøgge wnder Tagit med god oc dugelig kiøpstedsdz bøgninng oc hannd wille forstrecke hennder med nogle penninge thil hielp at betalle

Fol. 47b

Tømmermender eller arbeidtz folchett medh, Deremod haffuer forne Maritte Loffuet paa henndis och henndes arffuingers wegne att same huse som hun bøgge schulle med herlighedenn aff grundenn schulle epther denn thidh start forne her Trugels hanns hustru och deris arffuinger thill ein frijbrugelig Vnderpanndh for samme hunndrede daller, oc for hans mere penninge som her Trugels derepther paa samme husse wdleggenndes eller bekostenndes worder, Med slig wilkaar oc forordh, att samme huse schulle forhøres thill fremmede folck eller inndbøggere som meste penninge will giffue, Och alt huad denn huseleige deraff kannnd gaa epther denne daig, som husenne biffuer forhyret dett schulle her Trugells eller hanns arffuinger oppebere thill affkortning for forne summa penninge inndthill denn gandsche

summa bliffuer fyllestgiort, Och forne Marritte eller henndis arffuinger icke nogenn fulmacht at skulle haffue thill at Optage nogle penge entenn med Kiøp pant eller i annde maader, paa samme huse, Førennd forne Summa penninge

Fol. 48a

kunnde bliffue affbetallit somm samme forligelsse breff i sig sielff med wijdere Omstendighedh formeller, Och derhos gaff forne her Trugels thilkiennde sig thill stadfestelse paa forne forligelsse oc Contract haffuer antuordet thill forne Marritte sex daller Och sidenn denn thid paa Otte aar haffuer hun optaget hues huseleige der aff er gaett och thill denn thidh, saa hannd icke haffuer faett huid eller huidz werd deraff Oc derfore satte hannd nu wdi rette om forne Contracts breff burde wed fullmacht holdes eller icke, Suarid forne Marritte sampt henndis sønn Anders Kieldtzønn och henndis moug Henndrick Wishanne, att det icke war meth henndis wilge att forne henndis mannd saa mannge penninge aff forne her Lauritz optaget haffde, Och de huse paa same grundh mestepartenn er Opbøgdh med henndis børnns penninge, med mange flere Ordh denom emellom forløb. Da adhspurde wij nu her for rette forne Jørgen Hannsenns børnenes formøndere oc de annde forne tre mennd som haffuer werit offuer denne forligelsse.

Fol. 48b

Om dett er sig saa i sanndhedh thil dragett som samme forligelse breff formeller eller icke, Dertill suarid forne Jørgenn Hansen, Lauritz Hannsenn, Niels Biørnsenn, oc Hanns Hannsen, oc saugde att de emellom gud oc deris samwittighedh icke kunnde anndett dragis thill Minde, Ennd forne Marritte Nielsdaater frijwilligenn haffuer Loffuet och thilsaugdh forne her Trugels alle de forordh och Vilkaar som i forne forligelse breff er indtegnede, Och kunde nu forne Marritte iche benechte samme forligelssemaall, Och bekiennde hun sig epther samme Contracts Liudelse att haffue derpaa Oppeborit sex daller som foresiger, Och wigede nu forne begge parterne for dørrenn, Randsagede wij sagenn och med menige Laugrettes samtøcke for rette affsaugde at forne Marritte Nielsdaatter schall were forpligtig att fyllestgiøre forne Contracts breff med alle de Puncer oc Articuler som derwdi forhalit er, all denn stundh den wed fulmacht staar Och forne Marritte wdi Lige maade forpligtig were meth det første i dannemendz nerwerelse,

Fol. 49a

att giøre ein Enndelig affdrag och forligelsse meth forne her Trugils for denn huseleige som hun emod Contractenn Oppeborit haffuer, Och lade hannom thilstaa denn aarlig huseleige som hannom epther Contractenns Liudelsse herepther bør att oppebere Inndthill hannd bekommer denn ganndsche Summa penninge de hundrede Daller thill fyllest befallit wdenn hannd wil hende annderledes benaade, Kom for os Issebrand Rasmusøn borger i Bergenn, och herwdi rette haffde steffnd Baard Joennsen borger i Trundhiem oc klageligen gaff thilkiennde, huorledes hannd paa x aars thidh med stor wmag oc bekostning haffuer søgt thill rette baade i Trundhiemb oc Oslo om ein arff som hanns hustru Marritte Henndrichsdaatter epther henndes forelder arffueligenn war thilfallenn Huilchen arff wdi henndis wmøndige aar aff adschillige personner i Trundhiemb er forrøgt och forkommet, Och epther Lanng trette och retterganng paa dett siste att haffue bekommit en

Fol. 49b

domb wdj Thrunndhiem sub dato 92 denn 21 Martij Inndehollendis i sin beslutning eblant andre Artikler; at Frederich Gerdtzønns arffuinger schulle forpligtig were at igienn giffue Isebrannd hues hannom enndnu Resterer aff samme arff som denn doms breff i sig sielff wijdere formeller, Och eptherdij forne Baard Joennsenn haffde igienn faett thill egte salig Frederichs quinde Walborrig Pouelsdaatter, Thi haffuer hannd wdj Trunndhiem nestforleden

föraar paa forne sin quindes wegne thilbødet forne Isebrandh j ct. wouger fisch Strax dereperther emod forbud haffuer draget aff Trunndhiem wdenn nogenn betalningh som forne Isebrand nu bewisligt giorde meth et beseglet breff wnder Dato 92 denn 3 Maij som baade Borgemestere oc Byefouget wdi Trunndhiemb beseglet oc Vdgiffuet haffde, Och begierit nu rett offuer hannom paa hans quindes Valborrig Pouelsdaaters wegne Eptherdij hun haffde taget wdi helmings lag som fanndtz epther Salig Frederich Gerdhsenn Och forne Baardh aff øffrigheden i Thrundhiem haffuer werit thilsaugdh at skulle forliges meth forne Issebranndh om samme arff. huilcheth hand dog icke giordh haffuer som fore siger.

Fol. 50a

Suaret forne Baard att hannd wilde were Offuer bødigts at antworde forne Jssebranndh, hus oc gaard meth husgeraatt som hanns quinde epther Frederich Gerdhsenn beholdet hauffuer, Och epther mannge Ordh dennom emellom forløb, Bleffue wij forne fire menndh aff Øffrigheden thillneffnde at wijge med begge parterne for dørrenn, Och epther wij haffde forhanndlet sagenn dennom emellom, Jndginge wij for rette, Och der bekiendt forne begge parterne dennom saaledes were forligte paa forne Walborrigs wegne, at forne Baardh Loffuet oc forplichtet sig eller sine arffuinger at betalle thill forne Jsbrannd eller hans arffuinger herwdi Bergenn j ct. wouger fisch god kiøpmannndtzguodz paa fire Terminer som er nu strax xxv wouger fisch Och thil huer nest eptherfølgennes kiøpsteffnr xxv Vog fisch inndthill Anno 95 om kiøpsteffnen, Da schall denn ganndsche Summa forne j ct. Voger fisch were affbetallit, Och dersom forne Baard sender eller forschrifuer nogen fischt hid thill sin kiøpmand her wdi byenn eller wed brøggen oc hannd icke sielff kommer, Da schall forne Jsebrannd eller hans arffuinger Ligeuell haffue sin betalning før alle annde skyldenner,

Fol. 50b

Och naar forschrne: j ct. wouger fisch er thil fyllest affbetallet Da schall forne Baard hanns qnde oc beggis deris arffuinger were quit oc frij for samme arff oc Vdenn all thiltall aff Jsebrand for samme saig Men derom disse Terminer icke bliffuer fyllestgiordh, Da schall denn ganndsche sag staa Obenn igienn, Huilchen altsammens de nu Loffuet med haand oc mundh wryggeligenn at skulle holle, Thill widnisbyrdh Vnder wore Zigneter. Wij effterschreffne Jacob Jansøn. Jesper Skrøder, Jenns Thomesen Gerdh Bøingh, Mickell Jennsøn Nicolaus de Freundh Rørick Jacobsenn Hermand Borris, Johann Cornelisenn Abraham Dawidsenn, Peter Hofft, Dirick Petersenn, Anders Christensønn Aarennt Henndrichsenn, Johann Kopperslager, Tommas Pedersenn; oc Jørgenn Jørgensen Laugrettismend i Bergen, Kiendis oc witterligt gjøre med dette wort Opne breff att paa

Fol. 51a

Bergenraadhus, aar 1592 denn 3 dag Octob: Neruerendis Erlig welb. mand Peder Taat thill Boldhinggaard høffuetzmand paa Bergenhuss Aage Jennsen thill Østraad, Jørgenn Kaass thill Gieldschouff Konnge Mayts befalnings manndh offuer Wardøhus oc Sennieleen sampt hederlige høiglerde oc forstanndige mendh M. Annders Fos Biscop i Bergenn, Pouell Helliesenn Laugmannd sammestedz, her Jenns Christennsønn Lesemester, her Trugels Lauritzøn Sougneprest thill Domkierckenn oc her Hanns Baltzersenn sougneprest thill Kaarskiercke oc flere aff Laugrettit Kom for oss Erlige och wellachte mennd, Lauritz Hansen Hanns Finndenn Borgemestere i Bergen, Joenn Olsenn Jørgenn Hannsen, Niels Biørnseenn, Seuffrenn Andersen, Hanns Møller, Hanns Hannsen, Niels Helliesenn Jacop Willomsenn, oc Peder Clausesønn raadhamnd sammestedz, oc her wdi rette haffde steffndh Christoffer Olsenn borger hersammestedz, Och baade schrifftligenn och mundligenn dennom høigligen beklaget att forne Christoffer Olsenn den 26 Septemb

Fol. 51b

sist forledenn wdenn all billig Orsage her for rette wdj menige dannemendz neruerelse och paahørelse, haffde dennom thilltallet och Offuer faldet med mange Vnøttige och Wthilbørlige ordh som deris Kaldh war meget anrørendis Wdi saa maade at forne Christoffer her for rette haffde staatt oc berettit at forne Borgemestere och raadh er de mennd, som forholler hannom sin rett for: och haffuer giordh hannom woldh oc wrett i sine sager, Saa hannom schede huerckenn Loug eller <nogen> rett aff dennom, Och beklagit sig aldelis rett løss, Som hand saigde att wille klage det for gud oc K. M. som Borgemestere och Raadeth inndlauagde Supplicatz wijdløfftig formeller, som nu her for rette bleff Lest och paategnit, Och skød nu forne Borgemestere Laugrettit thill widnisbyrdh som disse Ordh hørt haffde, Huilchet och Laugrettit nu icke benechte kunnde, Och adspurde forne Borgemestere huad saig det skulle were de hannom haffde giordh Woldh och wrett wdi, att hannd nu wilde samme saig for dannemend her Opregne, Tha willde de gierne, <derfor> gaa hannom thill rette,

Fol. 52a

epther Lougenn, Men dersom hannd saadant Ordh icke bewise kunnde, Begierit de rett offuer forne Christoffer, med mange flere ord dennom emellom forløb, Her thill suarit nu forne Christoffer Olsenn, som och nu war steffndh at møde for samme saig, att hannd icke kunnde dragis thill minde, att haffue talledh saa haarde oc skarpe Ordh thill de gode mend som forschreffuit staar. Wiget begge parterne for dørrenn, Da haffuer forbete Peder Taatt med de andre gode menndh baade werdtzlige oc geistlige som fore siger: giordh forbønn for forne Christoffer Ollsenn, att forne Borgemestere och raadh wilde hannom denn saig eptherlade oc thilgiffue for deris bønn schyldh som oc skeedh er, Med slig wilkaar at forne Christoffer Oelsenn i sin hustrues Ester Corneliusdaatters nerwerelse her for rette for Øffrighedenn och menige Laugrettit bekiendh att hues ordh och talle hannd saaledes for rette saugdh haffuer som fore siger: War scheedh aff hastigheth, gallenschaff oc Wbetenchte mod,

Fol. 52b

Och icke wdj nogenn Maade wiste eller kunde saadanne Ordh sanndrue, Och bekiendet sig icke wijde med dennom ej heller at kunde dennom med rette beschylle Wdenn all ære och gott i alle maade, Oc bleff hannom nu foreholdett aff denn gode mand Peder Tott epther Borgemestere och Raadz begiering att dersom hannd herepther Wdenn billig Orsage kunnde befindes att Offuerfalde sine Byes Øffrighedh eller sige dennom andet epther, End det som Erligt er, Da schulle hannd lide oc staa sin straff, baade for det første och siste och haffue forbrudh sit Borgerschaff som hannd nu med haand oc Mund Loffuet wrøggeligenn att holle, Och derhos bleff hannom forelaugdh aff Øffrighedenn at schulle betencke de fattige noget wdj de armis huse Dog hans ære oc Lempe paa denn thidh hermeth wforkrenkit i alle maade, Thill widnisb. att wij saadanne thiltall giensuar oc bekiendelse hørt haffuer emellom Borgemestere oc Raad paa denn ene, oc forne Christoffer Olsen paa denn andenn part i alle Puncter oc Artikler som fore siger: da trøcker wi forne Laugretismennd woris Signeter her wnnder. Actum B. Anno & Die ut Supra.

Fol. 53a

Anno 1592 den 12 Octobris paa Bergennraadhus ware forsamlede Pouell Helleesen Laugmann, Lauritz Hannsen, Hanns Findsenn Borgemestere, Seuffrenn Andersen, Niels Helliesenn, Jacop Willomsen Raadmand, Hanns Pedersenn Jacop Jannsen, Jesper Skrøder, Jenns Thomesen, Gerdh Bøingh, Rørick Jacopsenn, Petter Hofft Dauid Borsell, Annders Christennsen, Johann Melck Laugretismennd. Kom for oss Jost Dirichsen paa den ene och Jacop Jannsenn paa Denn anden part, baade medborgere hersammestedz, Och gaff forne Jost Dirichsenn thilkiennde, at forne hanns suoger Jacop Jannsenn nu i sist forledenn føraar, guodwilligenn haffuer for hannem Wdlaugdh oc forstracht fem hundrede rix daller,

thill nogle Kiøpmennd paa brøggenn oc anndre som forne Jost schyldig oc pligtig war, epther et beseglet forligelse breff wnder Dato 1590 den 9 Martij som forne Jacop aff forne Justes Creditores inndløst haffuer Och nu her for oss bleff wdi rette fremlaugdh oc paategnitt.

Fol. 53b

Sammeledis bekiennde forne Jost Dirichsenn her forwdenn at haffue Laandh aff forne Jacop Jensen j ct. xx Rix daller Huilche forne tuende summa penninge som vj ct. xx rix daller, forne Jost bekienndet sig och sine schyldenner thill fyllest at haffue annammit, oc Oppeborit aff forne Jacop Jannsenn Med slig forordh oc wilkaar at forne Jost Loffuet at giffue rente aff de forne v ct. daller, paa ij aars thidh som er -vi daler aff huert hundrede, Angaendes fra Paasche thidh sist forledenn och thill samme aars thid Anno 94. Och de forne j ct. oc xx rix daller, Haffuer forne Jacop at forne Jost dennom wdenn rente i disse forne tuo aars thidh att mue beholle, Och naar de ij aar ere forløbne Da will forne Jost Dirichsenn oplegge oc betalle thill forne Jacop Jannsenn eller hanns arffuinger denn ganndsche Summa de vi ct. oc xx daller med Renten Lige med hoffuetstollenn, Saa at inthet herpaa schall Restere i nogenn Maade, Och thill ein wis oc seker forwaringh Da gaff nu forne Jost tilkiennde att hand med sin quindes Catrine Dirichsdaaters wilge oc samtøcke haffuer panndsat thill forne Jacob Jannsen eller hanns arffuinger, alle de huse med

Fol. 54a

Steenkieller oc Eldhus som de nu aager thill sammens Staenndes paa Stranden emellom Jørgenn Jacobsenns oc Petter Hoffts husse som de nu ere forefundenn at schulle haffue for ein frij frels Vnderpaanh for den gandsche Summa penninge som fore siger Inndthill den thill fyllest blifuer affbetallet, Dog med slig wilkaar, att der som forne Jost Dirichss icke thill denn siste Termin som fore siger paa de tuo aars thidh icke affbetaller den gandsche Summa - vj ct. xx daller, med renter som fore siger, Da schulle forne Jacop Jansen eller hanns arffuinger haffue frij macht oc befallning att lade sex wuillige mendh Vordere samme huse oc gaardh Och enten sielff betalle dennom epther Worderingen Eller selge anndre fremmede huem hannom Løster epther Bylougen, Saa frampt forne Jost samme sine huse icke sielff wdi midler thidh selge kunnde thill denn som meste penge giffue wille, Eller om hannd den schyldh icke wdi anndre maade thilforne afflegge kunnde, som fore siger Men dersom hand vdj anndre maader selger panter eller affhender

Fol. 54b

samme sine huse Wdenn forne Jacob thil sin betalning Da schulle det ingen machtt haffue i nogenn maade, Och dersom same huse formedelst nogenn wforseendis schade, affginng, Da schulle Jacop eller hanns arffuinger alligewell haffue deris betalning aff Jostis guodtz eller grunden før alle anndre schyldenner, Huilchet altsammens forne Just Dirichsenn her for rette Loffuet forne Jacop Jannsen med haand oc Munndh wryggelig att holle Vdenn all hinder argelist och schadesløst i alle maade, som hand och thill yttermere stadfesting med eigenn haandh her Vndertegnit haffuer, Och thill yttermere Vidnisbyrdh haffuer begge parterne thilbedet oss denne hanns bekiendelsse oc forpanning her for rette Loulig scheedh er, att Vndertrøcke woris Signeter.

Fol. 55a

Kom for oss samt menige Laugrettit Annders Christennsønn borger hersamestedz och her wdi rette haffde steffndh Peder Jørgensenn Rijber boendis paa Mulluer paa Sundmør, oc beklaget sig att were kommen wdi hanndelz oc kiøb med Peder Hannsen tiennendis Erlig Welb mand Hans Pedersen thill Semb, Norgis riges Cantzeller wdi saa maade att forne Anders haffde kiøfft aff hannom ein haandschrifft wnder Dato 1580 denn 21 Maij som Peder Jørgennsøn Wdgiffuet haffuer, wdi huilchen haandschrifft hannd bekiender sig schyldig were,

halffemtesinndtz tyffue daller, Dernest tuende forpligtelse breffue som forne Peder meth eigenn haandh Wndertegnte och beseiglet haffuer Den første wdgiffuet Anno 90 denn 15 Martij denn andenn 91 denn 5 Septembris Inndeollenndis eblant andre Artikler i denn siste forplicht at forne Peder Riber beplichter sig att betalle, paa Sundmør eller herwdi Bergenn xx daller thill Pinndz thid sist forledenn paa forne Summa penge.

Fol. 55b

som enndnu Rester Vbetaldh som er lxxx richs daller som forne Dombs breffue i sig sielff wijdere formeller, Huilche handschriffter forne Annders Christennsønn sagde sig thill fuld nøye att haffue betaldh oc fyllistgiordh thil forne Peder Hannsenn som hannd med Peder Hannsenns eigen beseglet handschrift oc Quitantz breff Bewisligt giorde, Vnder Dato 1592. denn 19 Augusti paa forne fire breffs her for rette bleff antegnit. Och herhos berettet forne Annders at epherdij forne Summa penninge haffuer store Vbetaldh Omtrent xij aars thidh Och forne Peder haffuer giordh denn ene forpligt offuer denn anndenn, Och inngenn aff dennom ere retteligenn fyllistgiordh som det sig burde, Och forne Annders haffde besøgt forne Peder hiemme paa Sundmør at wille der hafft honnom wdi rette thill hanns hiemting med E. welb. Peder Tottis schrifftlige betalning thil fougden paa Sundmør, Och forne Peder Rijber haffuer berobt sig der i fra och hid thill Bergenn, som forne Anders wille beuisligt giøre oc forne Peder nu icke bemechte kunnde, Thij satte nu forne Anders Christensøn wdi rette,

Fol. 56a

Om forne Peder Rijber i det ringeste icke burde fyllestgiøre denn siste forplicht hand giordh hauffuer som fore siger, Suarid forne Peder oc giorde sin Orsage at nogenn thidh førennd denn første hanndh schrift erre Vdgiffuenn, Da haffuer hannd Lijdh siøskade oc J anndre maade Lijd skade, Och meente saadan Leiglighedh burde med hannom ansees Och forne Anders Christensøn Saawell som forne Peder Hannsen wden hans wilge samme handschrift kiøfft haffde, Dog saugde sig icke wille gaa fra sin hanndschrift Menn denom god willigenn paa thidh oc stunnder att wille betalle, Da haffuer wij først Ombedett nogle aff Laugrettismennderne som Vduigede med begge par terne att wille giordh ein wenlig forligelse, Dennom emellom om samme schyldh att betalle, Och der de ware igien indkommen oc saugde denom icke kunnde bewege dennom thill nogenn Venlig forligelse, om schyldenn Och de aff os war begierenndes dom i sagen Da randsaget wij sagenn oc befinde att forne Peder haffuer hafft lang thid oc Respit thill samme schyldh at kunde haffue afflagdh

Fol. 56b

Och hannom formedelst denn schade hannd paa schiuder er nocksom ansett Leiglighedenn, Thij saugde wij for rette meth Laugrettis samtøcke at forne Peder Jørgemsen er pligtig at fyllest giøre forne sin siste forplicht, paa de xx daller herwdi Bergenn att betalle Och sidenn aarlig att fornøige forne Anders Christensen indthill forne hanndschrift thill fyllest er aff betaldh Vdenn forne Annders wil hannom annderledis forschonne, Thill widnisb. Vnder wore Zigneter Actum Bergenn Anno & Die ut Supra Kom for os Elizabett her Johans effterleffuerske haffuendes med sig tuennde borgerscher Elline Joenn Kyppers oc Citzelle Seuffren Jennsevens och haffde steffndh Lucas Skrabentorff i Buegaardenn, oc Gerdh Hemmelung i Dramshus i fulmacht paa Reinert Slagters Creditors Vegne, oc fremblaugde ein Supplicaz <-Register-> som M. Adriann Vigilister paa henndes wegne schreffuit haffuer, Indehollendes i sin beslutning at hun er begierenndis

Fol. 57a

penninger for denn grunnd som Reinert slagters huse paastaar som denn Suplicatz i sig sielff
wijdere formeller, oc nu paategnit bleff. Suarid forne fullmechtige att denn thid de for nogle
aar sidenn epther forne Reinerts dødh for ein stuor summa penninge annammet samme huse i
deris betalning Da haffuer de wed tuennde dannemendh Jacop Willomsenn Raadhmennd oc
M. Adriann Vigilister borger hersammestedz thilbødet forne Elizabett det første kiøp paa
samme husse Och hunn da haffuer suarit at de motte selge samme huse, thill huem dennom
Løstet Dog hues penninge der schulle wdgiffues for herligheden aff grunden naar husenne
selgis will hun holle sig thill om rettenn hender det thilsige kannnd, Huilchet forne Jacop oc M.
Adriann nu her for rettenn war bestendig, at forne Elizabet saaledes haffde giffuet hennis
samtocke thill at affhennde hussenn, Oc effterdij at forne Elizabeth thilforne haffde saugdh
hender nogenn penninge att were thill achters hos forne Reinert Slagter oc hans quinde

Fol. 57b

Dog hunn icke derpaa haffde nogenn schrifftligh eller Mundlig bewijs, oc hun godwilligenn
for 6 eller 7 aar, førennd Reinert oc hanns quinde døde, haffde Oplatt samme grundh som
Munnkeliffs kloster thilhører, fra sig och thill Reinert som Reinert med sine Creditores
penninge opbøgdh haffuer med kiøpsteds bøgninng Doig de meente at hun ingen rett haffde
huerchenn thill skyldenn att Manne eller thill samme grunnd i nogen Maade, Wilde de dog for
gudtz och henndis alderdoms schyldh lade forne Elizabett først oppebere aff de penninge som
samme huse och herligheth er soldh fore, femptie rix daller, Paa det hun wdi inngenn Maade
schulle haffue hennder att beklage, Och denn fattige Enke Johanne Kortt Pijls som samme
husse oc herlighedh kiøfft haffde, maatte det niude med fredh Huilchet forne Elizabet sagde
hender icke wille samptøcke, Och eptherdij denn Mestepart aff Raadhmennderne oc
Laugrettet som best witterlig ere om denne sag, icke nu er thilstedes, Bleff denne sag Opsat
thill Laugtinget nesthollendes worder, epther hellig tre Konngers daig.

Fol. 58a

Anno 1592 denn 28 Octobris paa Bergennraadhuss Neruerenndis Laugmand Borgemestere
Raadhmennd oc Laugrettit som fore sijger. Kom for oss Claves Meltzow byefouget
hersammestedz och nu denn tridie gang lod inndkalle ein Vng karll Tord Ericksenn som den
12 Octobris sist forleden stod her for rette epther Erlig welb. Peder Tottis benaadingh oc
forpligtet sig strax att rømme denne bye oc ganndsche Bergennhusleen oc aldrig igien komme
som hanns forplicht her thilforne med wijdere Omstendigheth findes antegnett. Och herhos
beklaget Byefougden att same dag som hannd gjorde denn forplicht, følgede Bødellenn
hannom aff Byenn epther gamell sedwanne, Och strax derepther samme natt begaff
forne Tordh sig thill byen igien oc stall ein manndz skiorste, 3 Nesduger, som war betre end iiij
daller thilsammen som ein Kiøpmann Skønning i Gilldschoenn thilhørde, Noch fra ein
schipper ein band kniff oc j skarfføxe, Huilche staalne koster

Fol. 58b

forne Tord nu her for rettenn frembar meth denn kiedell som hand thilforne staalit haffuer,
Och war herforwdenn widnisbyrdh offuer hannom att haffue seet it sølffbelte hos hannom,
Och hannd derforwdenn at haffue staaled ein Kiedell med mere oc solt hos bønderne, Da
eptherdij forne Tordh saa groffuelig befinndes at haffue staale tuo eller 3 gange, Enndog
hand haffde giordh saadann strenng forplicht som foresiger: Saa at inngenn forbetring er hos
hannom at forhaabe, Och Lougenn strenngeligen formelder att saadanne Thyffuer schulle
straffis paa Liffuet Thi bleff forne Tordh dømpt at straffis J ein galge som ein tiuff wed bør
for sine bekiente misgierninger. Och huer sit Staalne kaaster igienn, som dett med wittne
kiende kunnde, Nicolaus de Freund borger heresamestedz och Byefougden her wdj rette

haffde steffndh Tommis Skott borger i Trundhiem oc beklaget huorledes forne Tommas
haffuer ein styrmand

Fol. 59a

wed naffn Hanns Thostennsenn som er bleffuenn Nicolaus ein stor summa fisch skyldig, Och
der hannd er inndkommen med Tommas Skott, oc haffde sin fracht liggendes i ein boo,
haffuer hannd med Byefougden paa Konng Mayts wegne forbødet forne Tommis icke
schulle schifftre frachtern med Styrmanndenn førennd forne Nicolaus haffde sit folck derhos,
Da haffde forne Tommes traadzelig suarett sig icke wille agte samme forbudh med mange
forhaanlige Ordh som forne Tommes denn meste part aff samme traadzige Ordh nu icke
benechte kunde, Och wdi samme sin traadzighedh emod Konngenns forbudh bekiendet sig at
haffue schifft, samme fracht oc Vdladet sin anpart Men styrmanndens anpart xiij Voger j pd
oc vj mark fisch sagde hannd endnu Ligge i boenn igienn, Da eptherdij forne Tommes sielff
bekienndet sig wdi sin hastighedh oc Thraadzighedh at haffue giordh emod forbudh som
hannom paa K. M. wegne budit war, Och Lougen sampt Kongens breffuer oc Mandater
formeller, At huilchenn der forachter saadanne forbudh

Fol. 59b

schulle haffue forbrudh viij Ørtuger och xiij mark, Thi kunnde wij icke anndet forefinnde,
wdenn forne Tommes er pligtig att stille Byfougden thill fredtz for samme saigfaldh, Och
lade forne Nicolaus følge denn fisch som forne Styrmannd thilkammer, Och for hues
skyldenn mere beløper skall forne Styrmand were wdi hanns minde Førennd hannd drager her
aff Byenn. Dett bekiendis ieg Johan Frøyar borger i Bergenn, och witterligt gjør med dette mit
Opne breff, att ieg aff rett witterlig laante penninge er bleffuenn schyldig Erlig welforstanndig
manndh Hermann Borris gudsmedh min meth borger j ct. x daller, som hannd paa mine
Vegne Laandh hauffuer aff Erlige welforstanndige menndh Nicolaus de Freundh oc Petter
Hofft de faderløse børns for stanndere i Bergenn Huilche penninge Johan Jelliesenn thilhører,
Aff huilche penninge ieg loffuer at giffue aarlig rente som er 6 daller aff hundrede,

Fol. 60a

(-Jeg loffuer at giffue aarlig rentte,) angaendes med samme rente fra denn x Octobris sist
forledenn, Och eptherdij Hermannd Borris haffuer satt nøigachtig borgenn paa mine wegne
for samme Summa penninge, som hans beseglit panntebreff derom wijdere formeller, Thi
haffuer ieg med min hustrues Kritte Wessels daatters samptøcke thill ein wis oc trøg
forwaring wdi panndsat thill forne Hermand Borris hanns hustru och deris arffuinger, alle
mine huse med herligedenn oc heffdenn aff grundenn som ieg paa boer emellom Johann
Lampes oc Dauid SKredders huse paa stranden offuen gatenn at haffue thill ein frij oc frels
wnderpanndh baade for hoffuetstolen de ij ct. x daller, med hues rente derpaa beløber,
inndthill dett altsammens thill fyllest er affbetallet, som schall betallis j aar epther at det
bliffuer mig, min hustru eller woris arffuinger thilsagdh oc kraffdh, Huilcheth altsammens ieg
loffuer for mig min hustru oc Vore arffuinger at holle forne Hermand Borris eller hans
arffuinger for alle andre schyldener som fore siger

Fol. 60b

Thill sanndinngenn herom att saa Wryggelig hollet schall i alle puncter oc Artikler som fore
siger, Da trøcker ieg mit Signett herunder, oc med min Eigenn haand her wnndertegnitt. Och
thill ytermere widnisbyrdh thilbeder ieg Erlig welforstanndige mend Pouell Helliesen oc
Claves Meltzouw som denne min eigen mundlige bekiendelse oc forpantning, hørs haffuer,
med mig att besegle dette breff som er giffuet och schriffuit Anno 1592. denn 28 Octobris.
Anno 1592 den 5 Decembris paa Bergennraadhus Neruerendes E. welb. Peder Taatt sampt
Laugmand Borgemestere Raadhmend oc Laugrettet som fore sijger.

Fol. 61a

Kom for oss Gerd Bøingk oc Rørick Jacopsenn forstanndere for de fattiges hus med domkierckenn, oc her wdi rette haffde steffndh Willom Buus alle medborgere hersammestedtz oc fremlagde ein handschrifft som salig Rolff van Fredenn thill Tønis Clauessenn wor medborger wdgiffuet haffde, Liudenndes paa -xxv daller, som forne Rolff vann Fredenn hannom schyldig bleff, huilchenn hanndschrifft, forne Tønnis haffde schencht thill de fattiges hus, Och meente forne forstandere att eptherdij forne Willom Bus haffde faet Rolffs quinde igienn at hannom burde betalle samme schyldh Dertill suarit forne Willom Bus att denn thid henndis førremannd Rolff vann Fredenn med sit guodz war bleffuenn thill siøes Da haffuer hunn epther Øffrighedenns befalning ladet Opslaa schriffter for Kierckedørrenn oc kiøp manndz raadhus Liudenndis att huilche som thill achters ware epther forne salig Rolff schulle were forsamlit wdi Byfougdenhs hus Hanns Møllers, som oc scheedh er Anno 82. 5 Septemb. Och derpaa fremlagde nu forne Willom Bus

Fol. 61b

Enn schrifft som Byfougden Kortt Pijll, oc Pouell Hellesenn vnderschreffuit haffuer, Indehollenndes at forne Rolffs Creditores haffde werit forsamlit baade borgerne oc Kiøpmenderne paa brøggen Och der offuerslaget forne Rolffs skyldh oc wschyldh och er befundenn Lige høig emod huer andenn Derfore haffuer alle de Creditores fullmechtige wed naffn Hanns Stoffreggen i Kappenn, Oc Hanns Hennike i Leppenn, thill dennom annammet forne Rolffs bøger oc Regnschab Och quiterit forne Willoms quinde oc Rolffs arffuinger for all ytermere Kraff oc Maning paa Creditorers wegne epther denne daig i alle Maade, Och meente at forneffnde forstandere icke haffde hanns hutru thill at talle, om samme schyldh Wijget begge parterne for dørren, Randsaget wij sagenn oc befindes wdi sanndhedh att forne full-mechtige paa Creditorers wegne haffuer thil dennom annammet forne Regennschaff paa schyldh och wschyldh oc Quiterit hender som fore siger, Thij bør forne Willoms quinde

Fol. 62a

att were frij for forne hanndschrifft, Och forne forstanndere att søge de fullmechtige wed brøggenn om deris betalningh som fore siger. Fra denne forschreffne 5 December Anno 92. oc indthill dennd 9 Aprilis Anno 93. war ieg Pouell Helliesøn paa Osloes reigse eptr, Konngelige breffue och befalning Om Norgis Lougbøger att forklarre.

Fol. 62b

Anno 1593 den 9 Aprilis paa Bergennraadhus Neruerendes Laugmanden sampt nogle aff raadhmennderne oc Laugrettit. Same daig kom wdj rette Jesper Thellemann Bogfører oc Abraham Suincker bogfører baade meth bogere hersammestedtz, Och gaff Lauritz Hansen Borgemester thilkiennde att Erlig welb. Peder Taatt wor slotzherre haffuer hannom befalet med flere Dannemenndh aff raadet oc Laugrettit att schulle forsamlis paa Raadstuffuenn Och giøre ein Vennlig forligelsse emellom forne Bogførere, Om hues trette denom nu nyligen er emellom kommen Om huilchen saigh de thilforne haffde werit her wdi rette den 29 Martij nest forledenn Och da er deris widnisbyrdh bleffuenn Offuerhørdrh Och icke kunnde komme Offuereins med forne Abrahams Klagmaalls Supplicatz som thilforne antegnit ere, Der fore haffuer de denom nu wdi ein wenlig forligelsse begiffuet Wdi saa maade at inngenn aff denom schulle

Fol. 63a

talle eller sige hin andenn epther huercken indenn eller wdenn byes, Druckenn eller fastenndis wdenn det som Erligt oc gott er, meth ordh oc gierninger i alle maade Men der som nogenn aff begge parterne (det Gudh forbiude) her emod kunnde befinndes wden schellig oc billig Orsage, først at Oprippe anke eller talle paa denne eller anndre forligte sager som denom

emellom werit haffuer, Och dett schelligenn Offuerbewijses kannd, Da schall denn hues brøst
saa finndes stande sin wederpart thill rette och haffuer forbrudh sin Borgerschaff oc rømme
her aff denne bye med altt det hannom thilhører, Huilchenn forligelse oc forplicht begge
parterne nu meth haandh oc Munndh Loffuett her for rette Wryggeliggenn att wille holle.

Fol. 63b

Wij effterschreffne Pouell Helliesøn Bergenns oc Gulatinngs Laugmanndh Jørgenn Jacopsenn
Niels Biørnsen Hans Hannsenn, Niels Helliesenn Peder Clauesen raadhmenndh, Hanns
Pedersen, Jacob Jansen, Jesper Skrøder Jens Tommesen, oc Anders Christensønn
Laugrettesmendh wdj Bergen kienndis oc witterligt gjøre med dette wort Opne breff at Anno
domini 1593 den 30 Aprilis Neruerenndes Erlig welb. mandh Peder Taatt thill Boldhinggaard
høffuetz mannd paa Bergennhus, oc Jørgenn Kaas thill Gieldschouff Konnge M.
befalningsmand offuer Wardøhus oc Senneleen Kom for os Erlig wellacht mannd Lauritz
Hansen Borgemester i forne Bergenn Och Erlig welfornumstig mand borger hersammestedtz,
Och her wdi rette frembeschet Jens Brun oc klageligenn gaff thilkiende huorledes Jens
Brun endnu paa nye som thilforne tuende ganger for nogle forledenn aar sidenn haffuer werit
her wdi rette indkallit och thiltallet for nogle hanns schanndschriffter, som hannd er med
befunden att haffue Løigennachtig schreffuit, oc hand icke sine Ordh i nogen

Fol. 64a

maade sanndrue kunnde Menn berette saadane ordh att haffue schreffuit <for> forne Lauritz
Hansen oc Michell Jensønn haffde hannom fengseliggenn annholdit paa Bergennhus. Och der
paa fremlaugde forne Lauritz, Først eit forligelse breff wdgiffuenn paa Bergennraadhus Anno
88 denn 8 Maij Indehollenndis om det løfftet oc forplicht som forne Jens Brun haffde giordh i
E. oc V. Niels Bildes neruerelse for det slags maall oc blodwijde hannd giordh haffde i borge
stuffuenn oaa Bergennhus wdi Niels Bildes frarerelsse Dernest eit beseglet doms breff
wdgiffuet 1591 den 2 Septembris paa forne Raadstuffue som formeller om forne Jens Bruns
Wthilbørlige scheldzordh som hannd haffuer schreffuit offuer Lauritz Hansen oc Michell
Jensenn som war deris ære oc gode røgte anrørenndis Och hannd den thidh vdi inngenn
maade kunnde dennom Offuerbewise nogenn wthilbørlig saig Och derfore bleff Lauritz
Hansen oc Michell Jensenn fri dømt samme thidh for forne Jens Bruns Løigenachtige
oc skeldtzschrifft Och da for nogle Orsagers schyldh

Fol. 64b

Bleff denn saig forne Jens Brunn eptherladett paa sin ære Med slig wilkaar at hannd schulle
drage her aff byenn indenn Otte dagers thidh dernest epther, Och aldrig mere lade sig befindre
med saa danne scheldtzordh huerchenn indenn eller wden byes Saa frampt hannd icke will
stande thill rette oc straffes baade for det første oc siste som wed bør som forne tuende breffue
wdi dennom sielffue med wijdere Omstendigheth for meller oc Indeholler, Oc derhos
klageligenn berettet at forne Jens Brunn icke alleniste er for nogle wger siden igien kommett
hid thill Byenn emod forne Doms liudelse Menn ocsaa med sin eigen haand Dichtet oc
thilsammens schreffuit haffuer Enndnu tuende schanndschriffter Besønnderlig som er
orne Borgemesters hustru ære, liff, oc gode røchte anrørenndes som forne Jens Brun herpaa
raadhusit fra sig antwordit haffuer den ene thill forne Peder Taat Och den anden thill
orne Pouell Helliesenn wnder Dato 1593 denn 19 Aprilis Och derfore giorde
orne Borgemester spørsmåll til forne Jens Brunn

Fol. 65a

huad bewiss hannd haffde thill saadane scheldz(-ordh-) achtige schrifft Eller aff huem hannd
det hørt haffde som hannd sine Ordh med sandrue oc bewisligt gjøre kunnde, Eller huad
Orsage hannd haffde thill saadanne scheldtzschrifft at schriffue, Huortill forne Jens Brunn

suarede at Lauritz Hansenn oc Michell Jennsen haffde hannom fenngseligenn indsett paa Bergen hus, Huorthill Lauritz Hannsen oc Michell suarede att de ware dett bestandig hues hand derfore kunnde affwinnde wille de staa hannom thill rette, da stod forne Jenns Brun som ein der icke war wed sin fulle forstannd, oc kunnde icke giffue nogenn bescheedelig Ordh fra sig Vdenn paa det siste saugde hannd at hand schulle haffue hørt nogle Ordh aff tuennde karle som nu døde ere, om det maall, Och kunnde dog wdi ingenn Maade bewise eller berobe sig paa nogenn Vidnisbyrdh om de scheldtzordh som hannd Vdi forne schandschriffter antegnit haffuer Icke heller at forne hustru Sirid att haffue werit berøchtet for saadane gierninger i nogenn Maade Saa stod nu forne Lauritz Hanssen paa sin quindes wegne,

Fol. 65b

Och begierit dom offuer forne Jenns Brunn epther Norgis Loug, Haffuer da forbete: Peder Taat oc Jørgenn Kaas Enndnu giordh forbønn for forne Jenns Brunn att forne Lauritz Hannsen wille hannom enndnu benaade, paa sin forplicht at rømme aff denne bye, Och aldrig igien komme wdenn Øffrighedenns forloff Huilchet forne Lauritz Hansen, oc Michell Jennsenn for de gode mendtz bøn schyldh oc giordh haffuer, Med slig wilkaar at forne Borgemester paa sin hustrues wegne willde haffue dumb om forne Løigenachtige schandschriffter, Da ranndsagett wij sagen oc befinndes epther forne Jenns Brunns eigen schriftlig bekiendelsse oc forplicht icke att wijde nogenn Orsag eller bewijs thill forne scheldtzschriffter, Menn dem aff sig sielff OpDichtet haffuer formedelst had oc affuinnd aff sin gallenschaff oc skalcheidh for det fengsell paa slottet som fore siger, saa at forne hustru Sirid aldrig thilforne for denn saig haffuer werit berøgtet som nogenn aff os kunde were witterligt i sinne dage, Thi saugde wi for rette at forne Borgemesters hustru Sirid Einarsdaater,

Fol. 66a

bør att were quidh oc frij for forne Jenns Brunns Løigenachtige schanndschriffter, Och hendis ære oc gode røgte hermed wforkrenchet i alle Maade, Och huilchenn som forne Lauritz Hannsens hustrue eller Michell Jennsen oc hanns hustrue dennom eller deris arffuinger wille bixle for samme schanndschriffter, att schulle stannde derfore thill rette och straffis epther Lougenn som wed bør, Och forne Jenns Brunn epther denne sin siste forplicht som i Byenns bog indtegnit er, om sin bortrømmelse, att rette sig i alle Maade, wnder sin høigeste Liffs straff baade for det sidste oc første om hannd deremod giørendes worder, Thill sandingenn, herom Vnder wore Signetter, Actum anno die & loco ut Supra. Copia aff Jens Bruns forpligt som hand med eigenn haand schreffuit haffuer.

Fol. 66b

Kiendis ieg Jens Brun fød i Skiffue i Jyllanndh, oc gjør alle witterligt at epther som ieg thilforne aff min wforstandigheth haffuer schreffuit och tallet paa Erlig wijs oc Velacht manndh Lauritz Hannsenn Borgemester i Bergenn, Saa att hannd for samme mine Wthil børlige scheldtzordh er fororsaget paa denne thid att lade mig for retten kalle och thiltalle, for saadann min første forseelse, haffuer da de Dannemænd som paa denn thid paa Raadh stuffuenn thilstede war giort forbønn for mig att forne Lauritz Hannsenn wilde mig samme min forseelse for gudtz schyldh paa dett mildeste eptherlade oc thilgiffue huilchen hand oc for dannemendz bønn schyldh paa den thidh giordh haffuer, Saa bekiennder ieg nu wdi Lige maader andenn gang igien paa nye mig storligenn att haffue forseett Och schreffet ein schanndschrifft med min Eigen Haand, Wdi huilchenn ieg wthilbørligenn haffuer schreffuit, oc sagdh nogle Ordh om hanns hustrue som henndes liff, ære oc gode røchte anrørendis ere, Thill huilchenn min schriffuse ieg weed huerchen

Fol. 67a

sanndhedh schell eller rett thill i nogen Maade Och icke heller weed ieg nogenn andenn mand eller quinde mig derhill schynndet haffuer Och kannd fordij samme min eigenn schanndschrift icke bestanndig were, Derfore beder ieg enndnu som thilforne alle gode mendh at I wille giøre forbønn for mig thill forne Lauritz Schriffuer att hannd paa samme sin hustrues wegne wille mig saadanne min groffue oc slemme forseelse for sin eigen godhedh <oc Fromhedz Schyldh> endnu eptherlade oc thilgiffue, Och icke at strennge med mig thill min Liffs eller æris fortabelse, som hand meth rettenn well giøre kunnde, Och eptherdij forne Lauritz Hannsenn haffuer mig nu andenn ganng saadanne mine slemme oc groffue for selser for gudz Dannemenndz oc anndre Orsagers schyldh eptherlatt och thilgiffuet Thij haffuer ieg nu derfore her i dag den 30 Aprilis Anno 1593 paa Bergennraadstuffue Neruerenndis Erlig welb. mand Peder Tott thill Boldhinggaard, Jørgen Kaas thill Gieldschouff, sampt Laugmand Pouell Helliesen Raadhmennd oc Laugrettett,

Fol. 67b

som de thilstede ware Offenntligenn bekiendet inthett andett att wijde med forne Lauritz Hanssen hanns hustru Hanns suoger Michell Skriffuer eller deris slegt och Venner, som ieg med Ordh oc schrifffuelse haffuer wdfør dh, andet med det som Erligt Christeligt oc gott er i alle Maade, Och derfore beplichter mig nu epther denne dag Om min Christelig trohedh oc Loffue icke heller anndet at schrifffue eller paa forne Lauritz Hannsenn hanns hustru, Michell Skriffuer deris børnn slecht eller Venner i nogenn maade, wden det som Erligt oc gott er, Och dersom ieg emod dette mit løfftte oc forplichtelse breff befindes brøst felldig att were, Da will ieg haffue forbrudh liff oc ære, oc aldrig epther danne daig nogenn Erlig manndz eller quindes forbønn att niude eller begiere i nogen Maade, Och eptherdij ieg emod Dannemendz domb oc Vdenn all sanndferdig bewis paa nye haffuer Oprippett samme sag Thi forpligter ieg mig wnder mit liffs fortabelse att rømme denne bye oc aldrig igienn komme, wden Øffrighedenns forloff och gode menndz bewijs.

Fol. 68a

Dett thill yttermere Vidnisbyrdh bekiender ieg med denne min eigenn haandschrift oc merke her wndertrøcht, paa dette mit Opne breff, Och wenligenn thilbeder ieg Erlige oc Velforstanndige mennd Claves Meltzouw Byefougett, Jesper Skrøder Jenns Tommesen oc Annders Christennsønn borgere hersamestedz som denne min forpligt med flere gode mendh som nu Neruerenndis thilstede wäre, haffuer for mig att besegle Actum Bergenn denn 30 Aprilis Anno 1593. Anno 1593 thend 15 Maij paa Bergennraadhuss Neruerendis Laugmand Borgemestere Raadhmed och Laugrettit som foresiger.

Fol. 68b

Claves Meltzouw paa sit embedis wegne Lod aff randhsagelsenns hus inndkalle wdj rette Seuffren Felle oc hannom anklagit for ein quinde hannd haffde Voldtagenn oc derhill med giffued hugg oc slag Desligste oc for ein annden quinde wed naffn Karrine Østenns daatter hannd wdi lige maade wille haffue woldtagett i samme sinde, Och haffde slaget Blaa oc blodig epther tuende quinders prouff som Proffuede, att de haffde hørt forne Karen tuo eller tre gannge ønkelig raabe oc giffue sigh och bedh for gudz schyldh oc lade sig bliffue meth freedh och icke at slaa sig, Men Søffren badh hennder gaa i hanns seng, att dieffuelen skulle fare i hennder, Karen suarede hon wilde well gaa i husit at legge sig Menn icke wdi hanns sengh, Och stod nu forne quinder oc klaget for rette, att den thid forne Seuffren wille haffue Woldtaget hennde oc saa slog oc traadde hennder under fødder, Da robte hunn Mord oc døidsraig oc begierit hielp oc fick inngenn. Och suor først Berite Jennsdaatter oc sidenn Kierstine Erichsdater paa bogenn

Fol. 69a

paa deris høigiste Eed at haffue hørt saadanne Ordh raab oc skreg; Och om anndenn dagenn
saa de forne Karrine Østensdatter blaa wdi angsichtet, Dog saigde de icke wijde mere deraff
wdenn røstenn oc Lydenn de hørde, Och same quinder som Voldtagenn oc slagenn wore,
atthe kom først thill huset thill Beritte Jensdaatter, som hunn sad i dørren oc klaget saadanne
deris Nød for hennder, Item Anna Knudtzdaatter bekiennde for retten, att denn thidh
forne Seuffren Voldtog og belaa hennder Da robte Lasse Kock aff sit hus thill Søffren Felle,
Dog saigde hun sig icke att kunnde forstaa huad de tallidh thilhaabe, Dernest bleff Lauritz
Pedersenn Kock inndkallit oc hannom adspurde oc formanit paa sin siell oc saligheth att sige
sanndhedh i dette maall, saa megett hannom witterligt ware, Huilchet hand suor paa bogenn,
att wille giøre, Och siden suor hannd wed siell oc saligheth, at hannd war druckenn der hannd
hiemkom, Och da war Klockenn eit slett, Och wisste icke mere deraff Ennd som de anndre
tuo quinder haffde saugdh for hannom om Morgennen,

Fol. 69b

Oc dermed bleffue de alle wduiste aff dørren Och eptherdij der fanndtz tuiffuell oc Misfeill
wdi forne Lasse Kockes Prouff, att hand icke wille bekiennde sandingenn i samme saig,
Eptersom quinderne der schadenn finge kunde hannom Offuerbevitne att de hørde
hannom talle med forne Seuffren, om natten der hannd woldtog forne quinde, Och hannd det
aff skalckhedh benechtet, emod den Eedh hand her for rette giorde, oc dølgedh sannhedh
Sammeledis nogle af de anndre quinders personer som witterligt er om sagenn, Thi bleff
forne widnisbyrdh befallet at gaa ij eit hus till forwaring att de dennem betre betencke
kunnde, om deris Vitne att bere, Epterdij det er Liffs saig Och bliffue nu thillneffndh epther
Lougenn i Mannhelgibolkenn i dett 4 oc 5 Capittels liudelse, de tollf mendh wed naffn
Jørgenn Jacobsen, Niels Biørnnsenn raadmenndh, Hanns Pedersen Jacob Jannsenn, Mogenns
Buggi Jesper Skrøder, Gerdh Bøingk, Michell Skriffluer, Hermannd Borris, Dam Thønnesen
oc Annders Christennsønn, Laugrettetmendh som skall i Morgenn epther Predicken randsage
denn saig

Fol. 70a

Om hues widnisbyrdh der findes, och sidenn thill neste raadstuffue her for rette affsige deris
domb wdj samme saig, epther Lougenn oc Konningh Haakons retteboedtz Liudelsse, Paa
Bergenaadhuss Anno 1593 denn 16 Maij Neruerendes Laugmanndh Borgemestere,
Raadhmendh oc Laugrettit. Dernest kom for oss endnu som thilforne Claves Meltzouw
Byefougett herwdi Bergenn, oc tuende quinder aff Waas wed naffn Anna Knudtzdaatter som
er Alff paa Torklous egtequinde oc Karen Østensdater som er Asbiørn paa Sturenn
egtequinde, oc Lod her wdi rette inndkalle Seuffren Lauritzenn Felle, oc hannom anklaget
først at haffue Voldtaget og beligget Anna Knudzdater Dernest slaget og draget forne Karen
for hunn icke wille giøre hanns wilge Och beklagett

Fol. 70b

Byfougden med de tuende quinder saaledes sagenn att were sig thildragenn, att forne tuende
quinder war wdschichett aff Wossegield hid thill byenn Miell oc anndet at hente thill deris
husholdningh Och der de komme her thill byenn wdi Saltøenn oc Miente at de wilde
bekommet Noget hos Strange Jørgensen thill borgenns Da kom forne Seuffren oc sagde att
hannd wilde Wndsette dennom med ein Thønne Meell Och bad dennom følge sig hiem i sit
hus som de oc giorde, Och der de kome hiem Loed hannd hente j kande Øll, Och som det war
giordh Thog hannd denn ene quinde wed naffn Anna Knudzdaatter oc med Voldh kastet
hennder i senng oc Lugte senngedørrenn thill, oc slog ein Lanng Jern Kraag derwdj, Och der
lang ein thidh reff oc slog forne Anna Knudtzdatter inndthill hannd fich bedreffuit sin Onde
Wilge med hennder, Sijdenn wille hannnd haffue hafft forne Karren vdi senng, som war ein
gammel Vdløffuett quinde Och der hunn raabte oc kom wdaff dørren i hagen Løb hand epther

hennder med eit verge oc slog hennder blaa oc blodig Och derpaa fremeschett de disse
eptschreffne widnisbyrdh, Først Steinn

Fol. 71a

Tønnisdaatter borgerske hersammestedz som witnet at hunn adspurde Lasse Kock som boede i husenn hos forne Seuffren Felle, huad war det for Regiment dinn husband haffuer hafft i natt, Da haffde forne Lasse suarit hennde, oc sagdh sig at were druckenn, oc hannd icke war kommet wdi husses før 9 eller 10 om Afteten Och da hørde hannd att forne Seuffren Felle argieriet oc Buldrett megett i huset med de tuende quinder, Da schulle forne Stenn sagdh thil hannom, Gud forlade dig Lase Du maatte gaadh ind oc hiulpit de fattige quinder, Da haffde hannd suarit hennder igien att hannd icke wiste andet Ennd dett haffde werit horer oc Skøger Och mennte at hannd war dennom klog nock, Och hannd icke wille gaa innd i huset thil hannom, Thi hannd wiste hannd war ein farlig Karll, oc motte faa nogenn skade aff hannom, Och derthill lod dennom Nappis som de kunde best, Och forne Lasse Kock att haffue hørdrh at forne Seuffren bad quindenn gaa i seng det Dieffuelen foer Wdi hennde, Och dermed slog oc drog hennder, Och hun bad for gudz schyldh att hannd icke schulle slaa sig,

Fol. 71b

Vdi lige maade witnet oc Ingeborg Iffuersdater, boenndes hersammestedz, att haffue hørt saadane Ordh aff forne Lasse Kock wdi forne Seuffren Fellis saig, Sammeledis bleff nu forne Lase Kock frembeschet og formanit paa sin høigeste Eedh att bere sanndferdig widnisbyrdh i samme saig. Da bekiennde forne Lasse Kock alle de forne Ordh som forne tuende quinder haffue witnit om hannom Och at hannd granndgiffuelig hørde at forne Seuffren Felle om nattetide Thruedh oc bandet oc slog forne quinder Huilket hannd dog icke for frycht oc fare schyldh torde bekiende her for rette, Saa sant schulle hannom gud hielpe, som hannd bekiender sin sanndhedh wdi denne saig. Dernest proffuit forne Ingeborg Iffuersdater att denn thid forne Seuffren Felle slog og drog forne Karren, Da slapp forne Anna Vdaff dørren Och kom thill forne Inngeborgs hus oc bad hennder for gudz schyldh att lade sig gaa ind, i husett aff weijenn fra forne Seuffren, Och ein lidens stundh derepher kom oc forne Karrine løbendes oc bad Vdi lige maade att motte komme ind wdi husit, Och der krøbe wdi ein Sualle, oc sadh oc skelffuit, oc græd oc ynket dennom, gandsche natt igiennom.

Fol. 72a

Aff de hug oc slag som forne Seuffren dennom giffuet haffde Huilche forne Ingeborg saugde sig att haffue forne henndes Matmoder Stein Tønnisdaatter thilkiennde giffuer, Og da haffde forne Stein raadh hender thill at schulle besee dennom, om de Vare blaa oc blodig som hun oc saigde sig att haffue giordh Och befandh att forne Anna war blaa emellom herdenne, oc slaget eit saar paa Thommelfingeren meth hanns Lanngekniff, Och wdaff de hug oc slag hunn haffde faet Tøckes hennder som der løb ein leffuends Mus emellom huden oc kiødet paa forne Anna, Och at forne Anna same stunndh haffde klaget for forne Inngeborg, at forne Seuffren haffde bedreffuit denn schammelig gierning med hender, emod henndis wilge, Ocsaa witnet at forne Karen war slagen blaa og blodig offuer henndis hoffued oc angſicht oc meget ilde plaget offuer all henndis Krop Saa sant schulle gudh allermegiktigste hielpe forne Ingeborg, Wdi lige maade Vitnet oc ein anden dannequinde, wed naffn Magdallena Halffuordzdaater, att samme thidh hun lagde sin Haandh

Fol. 72b

paa forne Annas schulder Da beffrede alt forne Annis Legemens oc skalff, oc løb omkring emellom hud oc kiødh Lige som det haffde Verit ein leffuendis Mus, Och saag at forne Anna war blodig paa sin haand aff det slag forne Seuffren haffde giffuet hennder, Och hun hørde att forne Anna klaget samme Stundh at forne Søffren haffde Voltaget hennder, saa sanndh

schulle hennder gudh allermegtigste hielpe. Proffuet oc ein quinde wed naffn Beritte Jennsdaatter, att hun om nattertide emellom xi og xii slett hørde at forne Karrine Østens daatter Jammerlig raabte oc skregh. Thi at forne Seuffren slog og drog hennder, Och der honn for gudz schyldh bad hannom, at hannd icke skulle slaa sig, Da haffde hannd suarit at hunnd schulle gaa i hanns seng, att diefflen foer i hennder, Och forne Karrine at haffue suarit hannom, att hun wilde gaa i hanns hus at ligge oc icke wdi hanns sengh, Och begierit hunn att motte bliffue meth fredh Och strax forne Karrine haffde Offuergiffuit at raabe, Da kom forne Anna Knudzdaater

Fol. 73a

thill forne Bergitte Jennsdaatter oc beklaget at forne Seuffren Felle haffde Woldtaget oc forkrenket henndis ære Strax derepther kom forne Karine løbendes Och nogenn stund siden kom forne Seuffren oc spurde epther dennom om de icke komme innd thill hennder, Da haffde forne Bergitte suarit Nej: Och saugde att de ginge omkrinng henndis dør, Och sagde forne Bergitte at hunn saae forne Karen oc Anna schelffuit oc Beffrit aff de hug Seuffren haffde giffuet dennom, Dernest witnet oc Kierstine Einarsdotter att hunn om Nattertide i sin seng hørde at forne quinder, iammerligenn raabte oc skrege, oc bad for gudtz schyldh icke slaa sig, Dog hunn icke wiste denn thidh naffn paa same quinder Saa sandh schulle hennde gud allermegtigste hielpe, Och sidenn at haffue seet forne Karrinne blaa oc blodig. Wdi lige maade, witnet oc forne Kirstins mand Mogenns Rasmusenn at haffue hørdh saadanne Jammerlig quinde raab om natter thide, som forre sjiger.

Fol. 73b

Och der alle disse witner haffde suorit oc Vitnet som fore siger, Da kunnde forne Seuffren Felle icke benechte at hannd io haffde slagett dragit oc Voldtaget forne quinder som foresiger, Och begierit at hannom maatte benaadis paa Liffuet, Och bekienndett at haffue bødit dennom ein Thønne Meell och eit par skoe, att de wille were stille oc icke klage paa hannom, Och epther wij forne xij mennd som thilneffd Vare, nest forledenn Thinngdag att ranndsage oc døme Wdi denne saig, saaledes haffuer Offuerhørdh alle Proffue, Da randsaget wij oc Lougen som klarligen formeller i dett 4 oc 5 Capittell wdi Mandhelgebolkenn, att det er Wbotemaalssaig om mannd tager Kone med woldh om der er tuende Louglige Vitne thill, at det er sant, Nu er der icke Loglig witne Men hun siger sig were Woldtagen och siger hun dem samme daig Da dømme xij de forstandigste mendh Eptherdij som dennom thøcker Lignelse thilberre Och huad dennom thøcker Ligeste thill sanndingenn adh were, som Lougen derom i de tuende Capitteller widere formeller, Och epther all Leighedenn om samme saigh.

Fol. 74a

Da kunnde wij icke rettere forefinnde emellom gudh oc voris samwittigheth Ennd at forne Søffren haffde bedreffuit den Last oc skam, med forne Anna emod henndis Vilge Saa oc meget Vthilbørligenn, Och med Voldh oc Offuerlast wdenn all billig Orsage slagit oc dragit forne Karren, Om huilchen sag Bergenn byes Priuilegier, Besønder lig Kønning Christian denn 3 beseglit breff Daterit denn Indehollendes at huilchen som bruger wdi Bergenn Opstød, Opløb, woldh eller Velde, haffue forbrudh liff oc godz. Thij sagde wij forne tolff menndh forette at forne Seuffren Lauritzen Felle, for saadan sine misgierninger haffuer forbrudh liff oc guodz epther Lougenn oc Priuilegernis Liudelse, Vdenn Kongens befalningsmanndh paa Bergenhus annderledes will haffue hannom benaadett Huilchen wor domb wij for rette i dag paa Bergenraadstuffue Opsagdh haffuer. Och epther at Laugmanndenn Borgemestere och Raadhmenndh da paa nytt haffuer Offuer hørt forne Vidnisbyrdh wdi forne Seuffren Lauritzenns egen Neruerelse oc paahørelse, som oc thilforne tuende gange skeedh er, Da haffuer de med os samptøcke samme domb,

Fol. 74b

Dett bekiendis ieg Souffren Lauritzøn Felle som er barnfød i Jutland witterligt gjør med dette mit Opne breff, at eptherdij mig trennde tingdager paa Bergen raadhuss er louligenn Offerbeuist Først at ieg haffuer woldtaget ein fattig bonnde quinde aff Vaas wed naffn Anna Knudtzdaatter, som er Alff paa Thockeloffs egtequinde, oc slagett hennder blaa och blodig Dernest meget ønkeligt slaget ein anden gammel dannequinde wed naffn Karrine Østensdaater som er Asbiørn paa Sturennas egtequinde som Var i følge med forne Anna Fordij at forne Karen icke wille gaa i senng thill mig. Och ieg icke kunnde forfremme min Onde Wilge meth hender som ieg med denn andenn, (Dog emod hans wilge) giordh haffuer, Epther at ieg om Natters thidh haffde Suigactelig Locket dennom fra deris rette herberg oc neder i mit hus som ieg min Onde gierning oc Voldh bedreffuit haffuer, som fore siger. For huilche sager ieg for rette paa Bergennraadhus denn 16 Maij sist forleden bekienndett at haffue mig groffuelig oc meget Wthilbørlig forseet, Och ieg derfore same thidh

Fol. 75a

epther anklagenn Vidnisbyrdenn oc min egen bekiendelse bleff dømpt at miste mitt liff som Lougenn oc Priuilegerne om mine sager formeller, Sijdenn haffuer min husband Erlig welforstandig mannd Stranqe Jørgensenn giord forbønn for mig thill Erlig welb. Fruw Beritte Skram wdj henndis manndz E. welb. Peder Tottis frawerelse, paa Bergennhus at hun for gudtz schyldh paa Konge Mayts wegne wilde Vnde mig liffuet paa denn forhaabning at ieg (Nest gudz hielp) wdi andre fremmede lande kunde mig forbetre, Da haffuer denn gode Fruwe Bergette Skram med andre gode folkes raadh oc samptøcke for gudz schyldht benaadet mig liffuet, Med slig wilkaar at ieg schulle fornøige de andre danne quinder som ieg saa ønkelig skenndet oc slaget haffuer, hues billigt oc rett kunnde Vere, oc som de lader Denom nøige med Och betalle huer innden eller Vdennbyes som ieg noget schyldig er, Og naar ieg gaar aff mit fengsell paa Bergenhus skall ieg strax rømme denne bye oc Norgis rige oc aldrig igien komme Menn dersom ieg heremod

Fol. 75b

kunnde befinndes nogennstedz at fortøffue, eller thill Lanngewernn at bliffue Maate ieg strax angribes oc fengsligenn føris hid thill Bergen som ieg mig forseet haffuer Och stannde min thilbørlig straff paa Liffuet epther min doms Liudelse, wdenn all Naade eller forbønn i nogen Maade, Thill sanndingen herom at ieg dette forscreffne Saa Wryggeliggenn paa min ære oc liffs fortabelse will holdet haffue, Vnderschrifuer ieg denne forplicht friwilligen med min Eigenn haandh oc denn indtegnit lade i Bergennbyes tinngbog hos forscreffne: min domb, wdj samme saig, Actum Bergen hus Anno 1593 denn 25 Maij. Søffren Felde med eigenn haandh Wij effterschrefftne Pouell Helliesøn Laugmand i Bergen, Lauritz Hannsenn, Hanns Finndenn Borgemestere, Jørgenn Jacopsenn, Niels Biørnsen Hanns Hansen Niels Helliesenn Jacop Willomsenn oc Peder Clausesenn raadhmennd, Hanns Pedersenn,

Fol. 76a

Joenn Brock, Jacop Jannsen, Mogens Bugge Jesper Skrøder Gerdh Bøing Dam Thønesenn Michell Jennsenn Hermandh Borris Rørick Jacopsenn, Johann Cornelisen Anders Christennsen, Peder Johannsen Hanns Ristow oc Henndrich Rodenborg Laugrettismend same stedtz kiendis oc witterligt gjøre med dette woert Obne breff at paa Bergenn raadhus aar 1593. Denn 26 daig Maij, Kom for os Hanns Møller aff Ausborg oc her wdi rette haffde steffndh sin Stiffmoder, Engell Hanns daatter salig M. Groff Mullers epther leffuersche oc borgersche hersammestedtz, oc fremlaugde forne Hanns Møller eit beseglit breff wdgiffuet her for rette denn 4 Augusti sist forledenn Inndehollendes Vdi sin beslutning at forne begge parterne ere her for rette forelagde at søge Beuis hos Øffrigheden thill Ausborg Om de penninge som salig M. Groff hos Hanns Pranger thill Ausborg neder satt haffuer, Och om

forne Hanns Møllers oc hanns søstris Anna Maria oc Katrine Møllerinde deris egtefødtzelle
Och om schrifftlig fullmacht aff dennom paa deris faders arff.

Fol. 76b

som samme breff i sig sielff med Vijdere Omstendigheth formeller, Det derhos berettet
forne Hanns Møller sig epther forne bescheden som hand fich aff os i forledenn aar at haffue
werit her i fra Reigst thil forne Ausborg, Och der bekommit schriffteligt beuis om de Artikler
som fore siger, Oc fremlagde hannd nu eit Pergamentz breff som Borgemestere oc Raadh thill
Ausborg vnder deris stadtz Secret Vdgiffuet haffuer, denn 31 dag Octobris sist forledenn,
Indehollendis i sin beslutning at forne Groff Møller oc Anna Maria Møllerinne er for nogle
aar sidenn kommen vdi denn hellig Echteschaffsstannh, Och epther Christelig Ordning oc
brug der thill Ausborg Offentligen med huer anden gaen thil Kierckenn langs gatenn Och
sidenn Leffuit thil sammen hollet dennom thillsammen som frome egtefolch burde Och i
samme Egteschaffsstannh er forne Hanns Møller afflet oc fødh Saa at hand er rett egtebarn
thill fader oc Moder, Och huor som hannom haffuer kiendh haffuer hannom derfore achtet oc
hollet som same Egteschaffs breff i sig sielff meth Vijdere Omstenndighedh formeller,

Fol. 77a

Dernest fremlaugde hannd eit breff som forne Catrina Møllerinde borgersche thill Ausborgh
indgiffuet haffde den 8 dag Nouember Vdi det 92 aar Liudenndes at hunn giffuer hannom
henndis fulmacht att annamme oc Oppebære henndis faderlig eptherladendes arff herwdi
Bergenn, oc henndis søster Anna Maria att were dødh thill Vein i Østerige Dernest tuende
beseglede Papirs breffue, som forne Catrines egtemann wed naffn Jeronimus Lytick thill
Ausborg Vdgiffuet haffuer det første Daterit Anno 92. denn 11 Nouembris Indehollenndes i
deris beslutning at forne Katrina er salig Groff Møllers egte Lifflige daatter, oc forne Hanns
Møller hendes Eichte lifflige broder, Och henndis fader wdj henndes barndom att haffue sat
hender thill forne Hanns Pranger henndis frende thill tucht lerdomb och Opfoster, Och
thilfredz stillet hannom med j ct. gólden, som M. Groff tog i sin Moders arff oc forne Hanns
Prannger det schulle forwennde forne Catarina thill beste, Saa at forne Jeronimus icke fick
med hennder aff forne summa penninge vdenn

Fol. 77b

lij gólden Florenns som wdi stadtz bogen i Ausborg er inntegnet, Och forne Jeronimus med sin
hustru aldelis fulmacht giffuer forne Hanns Møller, om henndis faders arff her i Norig
Sammaledis om henndis søsters S. Anna Møllerindes arff att gøre oc lade oc Quitere Lige
som de sielff her personligen thilstedes ware, Dernest at forne Groff Møller haffuer
forschichet de ct. gólden thill forne hannis daatters Katrines Vnder holdningh allene, Och er de
anndre børn inthet at haffue faaet deraff, Och forne Groff Møller denn thidh at haffue taget
hans són Hans Møller aff Ausborg oc fördt hannom hidh thill Bergenn, oc ladet Lerdh
hannom eit gott hanndhwerk, Och børnene alle, sammen inthet aff deris faders eller Moders
arff at haffue bekommit som forne breffue med vijdere Omstendigheth i sig sielff formeller,
Och derhos fremlaugde Konnge Mayts wor allernaadigste herris Missiue breff thil os Daterit
på Kiøpnehaffns slott den 13 Januarij Anno 93. Indehollendes at wij schulle forhielpe
forne Hanns Møller thill rette,

Fol. 78a

om samme arff Og begierit nu forne Hanns Møller dom for sig, Om hannd paa sin egen og
tuende sine søstrers wegne burde at arffue forne Groff Møller deris fader epther forne Vitnisb.
breffue oc fullmacht eller icke, Dertill suarett forne Enngell Hannsdaaater at hunn endnu
sidder innde med hendis salige førre Mandtz Albret Fredrichsens børnepenge wed naffn
Henndrick, Albret Albretsønner, oc Margreta Albretzdøttre Och forne: M. Groff icke haffde

nogle penninge denn thid hannd kom med hennder vdi egteschaff Men hun motte betalle for hannom, baade hanns kost oc Theringh offuer siøenn fra Thydklannd och thill Bergenn, ocsaa beggis deris Brøllupskost Och wdi samme deris Brøllupsgerdh haffde hannd loffuit och thilsaugde hender j ct. daller sampt Fierdings gaffue oc Thiende gaffue om hand dør førennd hun Och meente at hennder burde før aff wbytt all den forne bekostninng oc gaffuer, Och eptherdij forne M. Groff haffuer forschaffet forne børn som hannd med denn første quinde aufflet haffuer

Fol. 78b

Vnnderholdning thill Kost oc Kleder oc Lerdom Inndthill de ere kommen thill menndtz som forne witnisbyrdtz breffue formeller, Thi meente forne Engell at henndes daater ved naffn Anna som hunn med forne Groff Møller i egteschaff aufflet haffuer, Burde oc at haffue aff Vbytt thill henndis Opfostring oc Lerdom, Eptherdij at hunn enndnu er Vdi hendes Vmøndige aar, Dermed wigede begge parterne for dørrenn, Ranndsaget wij sagenn det Neste os mugeligt war oc Norgis Loug om samme saig. Och saaledes for rete affsaugde at eptherdij forne Engell Hannsdaater oc henndis daater Margereta Albertsdaater, her Hans Hes paa Linndaas, beretter her for os at salig Alberts børnepenninge icke endnu er retteligenn affdeelt oc affhendit fra forne M. Groff Møller oc Engell Hansdaters hiemmell epther som dennom var loffuet i deris faders arff Førennd forne M. Groff kom vdi henndis hus oc hiemmell. Thi schall samme førige børns penninge tagis først aff Wbøtt.

Fol. 79a

Thill det anndet huad anlangedes er om de penge Engell Hansdaater siger sig at haffue forstracht henndes manndh thill Brøllups kost eller andet kunnde wij icke anndre fore finde Ennd same penninge faller neder emod det som forne Hans Møller oc hanns slegt eller sødschenndh haffuer schreffuit att deris fader Groff Møller schulle haffue førdh med sig Vdi henndis gaardh Eptherdij de haffde laugdh helminngslaug oc aufflit børn thilsammen oc i mange aar leffuit Christeligenn oc Erligenn i Egteschaff oc hannd saa well som hunn war ein Nerig oc flitig Mand i sin husholdninngh. Thill det tridie om de gaffuer som forne Engell Hannsdaater, siger at M. Groff hennder loffuit haffuer wdi deris brøllups gierdh, Derom haffuer wij randsaget Lougenn i Erffuebolckenn i det 28 Capitt. som klarligenn formeller. At huer mand maa giffue Fierdings gaffue aff alt det guodz eller penninge som hand haffuer afflet baade i løse oc faste penninge thil huem som hannd will.

Fol. 79b

sine eigne egtebørn som anndre Menndh ein aff denom huilchenn hannd will, Ennd tiende gaffuer aff det guodz eller penge som hannd haffuer taget i arff baade i løse oc faste penninge Enndog at hannd icke adh spør sine arffuinger, huad heller hannd er helbredh eller kranck. Sammeledis formeller Konning Erick Magni retteboedh, At om icke er neffndh Louglig gaffuer, giffuer mannd dog anndre gaffuer, Da schulle de hollis herepther indthill de ere Lige wed fierding oc Thiennde gaffuer Menn om mere er giffuit Da schall det afftagis som Lougen oc Rettebøterne derom vijdere formeller, Oc eptherdij forne M. Groff icke eptherlod noget faste godz eller løse penninge som hannd epther sine foreldre haffuer tagit vdi arff. Thi kunnde hannd icke giffue hennder nogenn Thiende gaffue Menn eptherdij at hand med forne Engell haffuer kiøfft oc bögt denn Vaaning paa Hollenderstredit thil sammen de vdi bode, Och hand haffuer werit Nerigh og Berigh mand sidenn de komme wdi Egteschaff. Thi bør forne Engell at niude oc beholle fierdings gaffue

Fol. 80a

aff alt beggis deris eptherladenndes godtz, saa frampt hunn kannd bewisligt giøre, med tuende sandferdige Mennder eller quinder som i deris brøllup Vaare, att de haffuer hørt forne Mester

Groff at haffue giffuet samme gaffuer Eller at forne Engell Hannsdaater sander det meth henndis Eedh sielff tridie som Lougen vdi Erffuebolckenn i det 7 Capittell derom formeller, Och dermed bleffue de hundrede daller nederfaldh epther Konning Magni retteboedtz liudelse, Thill det fierde om forne Anna Groffs derhos Opfostring kunnde wij icke andre forefinde, Ennd forne Anna bør io saa vell at haffue henndis Opfostring aff henndis faders oc Moders penninge som de andre forne M. Groffs børn bekommit haffuer Indthill hunn kommer thill sin Møndige aar som Lougenn oc derom formeller, Och naar alt dette forne med all hues Loulig schyldh oc gieldh forne M. Groff oc Engell kunde haffue werit pligtige er alt sammens Clargiort oc tagne aff Wbytt.

Fol. 80b

Da schall hund sidenn gaa thil schiffte oc deele meth forne Hanns Møller paa sin egne oc sine tuende søstris Anna oc Katrines wegne dog saa at hues penninge som kommer paa forne Anna hans søsters part schall blifue her wdi byenn Vnder dennom som haffuer børnenes penninge wdi forwaringh Indthill hannd førre Loulig oc sand ferdelige Vidnisbyrdh entenn hunn er død før faderenn M. Groff Møller eller epther hanns dødh Menn huad som kommer paa forne M. Groffs oc Enngels daaters der beholler Moderenn hos sig. Doig saa at hun steller nøigachtig borgenn thill forne faderløse børns forstanndere, att samme penninge schall komme samme pigebarn thilhaande naar honn kommer thil hendis Møndige aar Huilchet arffueschifte sex dannemend lougli genn thilheffnde schulle giøre emellom begge parterne epther som forschreffuit staar, oc epthersom de rettiste kunnde forefinnde Och epther som Lideligt oc billigt kannd Vere, paa baade sider Och dersom nogle andre tuistige artichler kunnde finnes emellom forne S. Albret Fredrichsenns oc M. Groffs børn Ennd som nu for os kommen er, Da haffuer forne wij mendh

Fol. 81a og b mangler

Fol. 82a

Dennom emellom, Bliffue de vdi saa maade wennligenn forligte, paa begge parterne, att forne Strange loffuet forne Oldermannd och de agtenn paa gemeine Contors Vegne att dersom Kiøpmenderne emod høgbete Konnge Mayts breff och borgernis Priilegier kunnde forhuerffue denn frijheedh att de motte Opbøgge de affbrennte grunnder, wed Stranndenn, Da schulle hannd affstaa forne Bullwerk som hannd nu haffuer ladet legge for de penninge som sex mendh kunde det wordere werdh att were, Thill det andre loffuet hannd att dersom kiøpmenderne icke kunnde forhuerffue denn friheedh att bøgge, Da wille hand giffue denom for herlighedenn aff den grundh Bullwerckit paaligger, epther forne sex menndtz sigelsse Och som andre Kiøpmender eller borger affhennder deris grunder, Thill det tridie Loffuet oc forne Strange att hannd epther denne daig icke schulle befatte sig med nogle aff de anndre Kiøp menndtz grunnder, her paa Strannden

Fol. 82b

Førennd wijdere bescheedh fra Kong Maytt som wij forhaabis att bekomme thill den gode manndz Peder Tottis thillkompst fra Danmarch Dette forschreffne loffuet forne Stranng denom med haandh oc mundh wryggelig att holle. Anno 1593 denn 10 Julij paa Bergennraadhus Neruerendis Laugmand Borgemestere Raadhmennd oc menige Laugrettet som thilforne antegnit er. Kom for oss Claves Meltzow Byefoget oc her vdi rette lod inndkalle ein Karll som kallit sig Peder Thordsenn som nu bekiendet sig nogle gannger at haffue verit befunndet med tiufferie, her wdi byenn, Besønnderlig at haffue staalit fra ein ved naffn Henndrich Bonnitmager ved Brøggesspordenn.

Fol. 83a

oc hannd thilforne haffuer verit førdh her thill rette med samme staalne koster Och dog benaadet paa liffuet med slig Vilkaar at hannd schulle rømme byenn, oc aldrig igien komme, Och bekiendet nu forne Peder Tordsenn at hannd nogle gannger emod sin forplicht er inndkommen her wdi byenn som hand nu er funden oc angrebenn Randzaget wij derom Lougenn wdi j capittell i Tiuffuebolckenn Saa oc Byenns vedtegter er meth menige Laugrettes samptøcke for rette affsaugde, att eptherdij forne Peder Thordsenn nogle gannger thilforne er befunden meth tyffueri sager, Och hannd mod forskreffne sin egen forplicht haffuer giffuet sig hid igienn Thi schall hannd for samme sin forseelse, miste sin hud thill Kagenn, oc drage siden aff Byenn, Och sidenn aldrig igienn komme wnder sim thilbørlig Straff Och Bekiennde nu forne Peder Tordsenn, att haffue hafft sit thil holdh sidenn hannd kom vdi byenn hos Mogenns Thømmermannetz quinde paa Sancti Hanns Voldh.

Fol. 83b

Samme daig kom for os sampt menige Laugrettit Mogenns Andersenn med sin quinde Giønette oc hervdi rette haffde steffnedh Niels med sin quinde Karrine Suarteraffn Och lageligenn gaff tilkiennde huorledes forne Karrine haffde skellit forne Giønete at schulle haffue staalit ein quije Och den inndfør dh i hospitallit oc slagtet Och sidenn baarit den hiem oc brugt thill henndis hedersdaig, Och derpaa fremeschett Marrine Brøggers thill witnisbyrdh som Vitnede att Karine Suarteraffn haffde saugdh thill forne Giønete saaledes Jeg haffuer ingenn Qvije slagtet i hospitalet och hafft thill min hedersdaig, Hulichet forne Karrine bekiendet sig at haffue sagdh Dog hun icke wiste nogenn hiemmelmandh att berobe sig paa, Och epther wij haffde forfaret denne sag bekiendit forne Karrine, sig icke wijde med forne Giønete wdenn det som Erligt er oc ein Dannequinde Vell anstaar, Och her for rette bad at forne Giønette oc hendis mandh wilde hennde forlade, och thilgiffue, hues Ordh som hun saaledes

Fol. 84a

hennder thiltallit haffuer, Och bekiendet forne Karrine dett at vere scheedh wdi hendis druckenschap oc gallenschaff, Och loffuet forne Karine aldrig epther denne daig at schulle lade sig befinnde wdi slige eller anndre Wthilbørlige maader, med Ordh eller gierninger i nogenn Maade, Dermed haffuer forne Mogenns oc hanns quinde, Giønette eptherladet oc thillgiffuet denne sag med slig wilkaar att forne Karrine Suarteraffn schulle sidde wdi Raadhus Kielleren 2 netter for samme saigh Och sidenn were frij all denne stunnndh hunn icke lader sig befinnde med slige scheldzordh som fore siger Anno 1593. denn 31 Julij paa Bergennraadhus Neruerendis Laugmand Borgemestere Raadhemandh och Laugrettit

Fol. 84b

Lauritz Schriffler Borgemester med Byefougden lod nu andenn gang her for rette inndkalle ein Pige som kallit sig Anna Anndersdaater oc fødh i Thistad i Julland Ocj bekiendet forne Anna at haffue staalit fra forne Lauritz sin husband eit nytt sparlaggenn aff dobbelt sidenn tafft, ein Kiortell oc ein serck forudenn anndet som icke regnit er, Huilchet hendis tyffuerie beløber mere Ennd lougenn hender benaade kannd som er 6 eller 7 daller verdh. Thi bleff hendis saig ranndsaget oc aff Raadhmännerne oc Laugrettet for rette affsaugt at forne Anna haffuer for staalit hendis Liff, oc henndis egne gierninger dømmer hennder att døø Vdenn E. welb. Peder Taat paa Konng Mayts wegne wil hendes anderledis benaade, Och er hun dog siden aff den gode mand benaadit att miste hudenn vdi fengslit vdi byfogdens oc sex Dannemendz Neruerelse oc hun siden at schulle rømme denne bye oc Bergennhus sticht oc aldrig igien komme vnder henndis liffs straff.

Fol. 85a

Samme daig haffuer forne Lauritz Hannsen Borgemester nu anden gang her wdi rette inndkallit ein Dansch quinde wed naffn Ingerd Lauritzdaater hues mand Klemitt baadtzmannd war fra hennder dragenn, Och beschylldet forne lauritz hennder at hunn nogle netter huldh oc dultt forne Anna Andersdaater i hendis herberrig oc det staalne sparlagenn att were bortkommit vdi henndis hus som pigen endnu stod her for rette och thilsaugde forne Inngerdh Och kunde nu forne Ingerdh icke benechte at hun io haffuer Oppeholdet same pige aff henndis husbondes tieneste som hun meth wminde var dragen aff Vdi hendes hus Och forne Inngerdh inngenn bewis hafuer huorledes hunn er schildh fra hendis federne lanndh eller hendis mandtz oc hendis Egteschaff eller huort hannd er bortrømpt Och er emod Konnge Mayts breffue oc Bylougenn at saadanne schulle Oppeholdis her wdi byenn, Thij er forne Inngerdh her for rette thilsaugdh att rømme oc forsee sig heraff byenn meth det aller første saa frampt saa frampt hun iche will stande thil rette for hendis forseelse epther lougenn

Fol. 85b

Christoffer Olsenn borger hersammestedtz her wdi rette haffde steffndh Johann Skrøder sin medborger for ein summa penninge som hannd er thill agtes hos hannom paa nogle huse hannd med sin quinde Giertrud nogle aar siden kiøfft haffde aff Christoffer, Suarit forne Johann at haffue giffuet rente aff de Restantz penninge, oc de huse hannd kiøffte, aff forne Christoffer ere affbrennde, i denne sidste Ildebrandz schade, Och begierit nogenn thidh Respit indthil hand finnge soldh deris huse, Thi bleff forne Johann her for rette fore laugdh indenn 14 dagers thidh at schulle haffue giffuet forne Christoffer Olsenn suar huor hand schall forwente sin betalning Entenn Vdi husene epther forne Pantebreffs liudelse, eller wdi nogle andre maade, som forne Christoffer Olsenn kunnde vere wis paa sin betalningh.

Fol. 86a

Wij effterschreffne Pouell Helliesen Bergenns oc Gulatings Laugmand, Lauritz Hannsen Hanns Finndsen Borgemestere i Bergenn Jørgenn Jacobsen, Niels Biørnsenn Seuffrenn Andersen, Hanns Hannsen, Niels Helliesen, Peder Clavesenn raadhmand same stedtz Kiendis oc Vitterligt giøre med dette wort Opne breff at Anno 1593 denn 31 Julij paa Vort Raadhus, Kom for os sampt menige Laugrettit Johan Dortmund schomager oc her vdi rette haffde steffndh Christoffer Oluffsenn borger Ibidem Och bekenndet forne Johann at haffue for nogle aar sidenn wdborget skoer thill Mette Oluffs paa henndis mandz Oluff Andersøns wegne (nu salig hos gudh) som war forne Christoffers fader, som beløber Omtrent vi daler epther som hand saugde at haffue regnit med forne Mette Anno 89 det aar nestepther som Oluff Andersenn drog fra hennder och thil sin sønn forne Christoffer Olsenn oc her thill byenn att bliffue, oc hues hand sidenn hender paa Oluffs wegne Vdborgit haffuer Och satte forne Skomager vdi rette,

Fol. 86b

hos huem hand sin betalning øge schulle entenn hos forne Mette eller hos Christoffer Olsenn som er forne sin faders neste arffuing. Derthill suaret forne Mette at hues hunn haffde taget thill borgs aff forne Johan Skomager er scheedh paa henndis salige mand Veigne och thill hannis hus oc gaardz Vnderhollding oc icke Vdi nogenn anndenn Maade, thill nogenn Wnøtte, Och denn thid hannd i dannemendz neruerelse for tuo aar sidenn er bleffuenn for ligt med forne Christoffer Olsenn Om salig Oluff Andersenns eptherladendes guodtz och gaffuebreff Da er denne schomagers schyldh bleffuen benefndh dennom emellom, att forne Christoffer Olsenn denn betalle schulle som hunn nu wellwillig oc Vbedenn med hendis Eedh bekrefftet sandingen att were. Dertill suaret forne Christoffer Olsenn, at haffue bekommitt ein dom her paa Bergen raadhus Anno 92. denn 12 Augusti Vdi Stadholderens oc flere gode Mendz neruerelse Inndehollendes eblant andre Artikler at hues som forne Mette oc henndis sønner.

Fol. 87a

thill wnøtte fortærit haffde schulle hender affquiterist wdi henndis Thiennde oc fierdings gaffue epther sex mendtz sigelse, Huilche sex mend forne Christoffer Olsenn saugde at haffue giordh ein beseiglet Contract oc forligelse dennom emellom, Vnder Dato 1591 denn 4 Julij som eblant annde Artikler inndeholler att forne Christoffer wille betalle all Louglig gieldh oc schyldh som forne hans fader oc Mette bunndet haffde, Meden de Vare thil sammens, Menn hues forne Mette sielffuer Vdtagit haffuer, oc icke er komit forne Oluff thill nøtte i nogenn Maade derthill skall hun sielff suare, oc icke forne Christoffer i nogenn Maade, som same breff wijdere formeller, Och meente forne Christoffer att denn schyldh icke war bunden Meden hanns fader war hos hennder, Och icke er kommet hannon thill gode, Och hannd derfore icke war pligtig samme schyldh att betalle, Da esket oc Krafftde Mette oc Johan Skomager Vidnisbyrdh aff tre dannemend, Hans Pedersen, Mogens Buggi oc Michel Jensøn

Fol. 87b

borgere hersamestedtz som Vare offuer deris siste Contract, huilche alle sandrechteligenn witnede oc suore med Opragte finngre paa deris saligheth at denn thid samme forligelse dennom emellom bleff beslutet Da bleff forne Johann Skomagers schyldh naffngiffuet oc beslutet at forne Christoffer denn allene betalle schulle, Enndog denn icke wdi forligelse breffuit er forhalit, aff denn Orsage forne Christoffer som sielff haffde giordh omkost paa same breff denn haffde Vdeforglemt aff breffuit Da epther slig Vidnisb. Kunde wij icke andet forefinnde, Ennd forne Christoffer Oluffsen er pligtig at suare thill forne Skomagers schyldh oc denn betalle Lige wed denn anden sin salig Faders schyldh. Och forne Mette at were fri for samme schyldh, all den stund forne 3 menndz Vidnisbyrdh wed machtt bliffuer. thill Widnisbyrdh Vnder Vore Signeter Actum Anno & die Ut Supra.

Fol. 88a

Anno 1593 7 Augusti Karsten Radost her wdi rette haffde steffndh Karrine Jacop Bulders Eptherleffuersche boendes i Skottebyenn om 1 ct. xxvj waager fisch som hon med forne henndis formannd er pligtigh thil hans herschaff Johann Leisting i Englegaardh Och fremlaugde tuende beseglit breffue, Indehol lenndis at forne Jacob Bulders oc Karines huse er Kiøpmandenn thill Vorderit Vdi sin betalning for lxxx rigsaller meth hage oc herligheth som Denn nu er forefunnden Och begierit hand at forne Karine schulle gjøre hannon samme huse ledlige at hand dennom motte selge oc affhende thill fremmede oc Indbøggere Eptherdij hun icke sielff war i formuge at kiøbe thennom eller betalle schyldenn som fore siger, Suarid forne Karen oc begierit at forne Carstenn wille thilgiffue all schyldenn for same huse som hun mære skyldig Var End husenne belanger Och hannd wilde giffue hennde nogen thil hielp at Leige eller Kiøbe sig huse igienn paa ein anden Stedh Da haffuer forne Carstenn paa sin Herschaffs wegne

Fol. 88b

Loffuet och thilsaugdh her for rette at Ville giffue forne Karine x rigsdaller, Med slig wilkaar at naar hannd faar ein Kiøbmand thill husenne, Da schall hun strax Vdfløtte oc haffue henndis betalning først aff same Kiøp Førennd hun affløtter husenn som de nu loffuet huer anndre her for rette med haandh oc Mundh wryggeligenn att wille holle. Anno 1593 den 14 Augusti paa Bergennraadhus Neruerendis Erlig Welb. Peder Tott thill Boldhinggardh, Henndrich Mundh thill Igden sampt Laugmannd Borgemestere Raadhmendh oc menige Laugrettit.

Fol. 89a

Reinert Woug fouget i Sundfiordh her wdi rette lod inndføre ein Thiuff som kallit sig Anders Pedersenn føid i Soggen oc saugde sig Vere Peder Skriffuers frillesønn Huilchenn som nu frembar sine staalne Koster wdi ein Bombe som hannd staalit haffde fra Kierstinne Blanckes sønn Jacop oc henndis daatter som hereptherfølger. Och nu thilstedis fanndhst ij dr xij ss: ij

bøger papir, j beddewar Collendsche, ij par Socker j par Vanter, ij Thriakels tønner iij skeder aff tin, j baadzmanndtz hatt, ij Speigler, j Kort, vj hesper traa, nogle Vllene frønzer, j allne rødh Makeijr, Nogle Messinng Stennger, v. Kniffuer, 3 laasse, Noe vj A.b.c. bøger. ij anndre bøger, iij Kammer, noget Biørn Ister wdi ein Eske, j skere, j hegteringh, j fiill, nij breffue meth Knappedh natlher, Nogle bunndh haarbanndh, j pung, j hunndskots faareklede, j Skiorde, j Krage, Och haffde hannd herforwdenn megit forkomit aff samme guodtz oc penninge (-først-) som war thilsammens første ganng hand der stall xl dallers werdh Forwden ein schips baatt hannd staalit haffde, Och bekiendet hand sig thilforne,

Fol. 89b

att haffue staalit fra Joenn oc Matz Skredder oc fra Joenn paa Kabbestadh 3 aar siden j. forgyldht ringh, ij pundh Ost ij Skiorter, j par Strømper, med megit anndet och thilforn nogle gannge rømpt sit fengsell, oc strax derepther staalit fra Reinert Wougs folck. Och begierit nu forne Peder Tott dom offuer hannom, Och bekiendet nu forne Anders at haffue staalit alt dette forscreffne oc mere, som icke antegnit er, Randsaget wij sagenn oc befinndes at forne; Anders mere oc Offtere haffuer staalit Ennd som Lougenn hannom benaade kanndh Saa hannd haffuer forstaalit sitt Liff, Vdenn Konnge Mayts befalningsmand hannom annderledis will benaade, Och bonndenn at haffue sine Staallne Kaaster igienn epther Lougenn.

Fol. 90a og 90b mangler

Fol. 91a

Anno 1593 denn 17 daig Augusti wdi Laugmanndens hus i Bergenn, Neruerenndis E welb Jørgenn Kaas thil Gieldschouff, Konnge Mayts befalnings manndh offuer Vardøhus Leenn oc Sennien, Peder Hannsenn Laugmand i Norlandenn, Pouell helliesenn Laugmandh i Bergenn, lauritz Hannsenn Borgemester, Hans Hansen oc Peder Clauesenn raadhmændh samestedtz, Kom for os Matz Pedersenn fouget i Westraallenn oc Louwfodenn, oc fremeschett Rubbert Gøttri borger hersammestedtz Och enndnu som hannd trende ganger thilforne, giordh haffuer thilbødett sig att wille inndgaa ein Venlig forligelse med hannom om ein Skotsk Baadzmannd som bleff dødh i Vardøenn oc Kallit sig Jacop Møddi epther eit beseglet breffs Liudelse, Vnder Dato 1587 denn 29 Maij som Thord Bennkestock denn thidh Laugmand (-pa Nordland-) Stegenn med flere Dannemendh Vdgiffuit oc beseglet haffuer, Huilchenn baadtzmandh forne Matz siger sig for billig Orsage att haffue giffuet eit slag offer sine Axell

Fol. 91b

med eit Spiudh oc ein med naffn Pouell Lett at haffue giffuet hannom same thidh et slaig i hoffuedet med eit Spiudh, Aff huilche hug forne Jacop er bleffuen kranck oc nogle Vger Leigett wed sidenn oc sidenn er bleffuen dødh, Oc enndog hannd icke wiste aff huilchet slag hannd sig bare bekommet haffuer, Saa haffuer doig forne Matz Pedersenn strax Vdi Vardøen offuer forne Salig Jacop Møddis graff Liust sine gierninnger och thilbødet bøtter epther gode menndtz sigelse Och begieret at forne Rubbert schulle fremlegge denn fulmacht som hannd haffde bekommet i samme saigh. Da lod forne Rubbert os Thilsunne tuende beseiglet skodhske Pergamentz breffue, paa Latinn dett første Vnder Dato den 1 Maij Anno 93. Indehollendis at forne Rubbert haffuer fulmacht at thiltalle oc forfølge ein Ved naffn Mattis Nieresen eller Mattis Nielsenn innbøggere oc borger i Westraallenn for ein wed naffn Alexander Dunn som hannd oc Poell Lett skulle haffue ønkeligenn i hielslagett.

Fol. 92a

Dett andet breff om forne Alexander Duthie slegt oc Neste arffuing Och begieret nu forne Rubbert Gøttri dom for sig. Da epther dij forne Matz Pedersenn icke er steffndh fra sin

hus oc hiem i Norlannden om same saig Och icke heller thill hanns rette Laugsoggenn epther Konnge Mayts breffs Liudelsse som først bør att dømmis wdi saadane sager, Och forne Rubbertz fullmachts breff icke lyder paa forne Salig Jacop Moddes naffn som salig Thord Benkestochs breff wdwiser, Menn paa Alexander Duthie naffn, Och forne Matz Pedersens naffn icke heller er rettelig indført i same fullmacht. For saadanee oc andre wigtinge Orsagers schyldh Kunde her intheth forhanndlis thill retterganng oc dom emellom forne begge parterne Och eptherdij nu forne Matz saa offte baade for rette paa Bergenraadhus oc i Laugmandens hus haffuer bødett sig thill forligelse med hannom, Med slig Vilkaar at forne Rubbert meth nøigachtig borgenn Ville holle hannom frij for salig Jacop Mots eller forne Alexander Duthies slekt og Venner.

Fol. 92b

Och forne Rubbert det icke inngaa Ville, Thij begierit nu forne Matz Pedersenn aff os derpaa eit schriftlig widnisbyrdh Vnder wore Signetter. som Vij hannom icke benegte kunnde, Actum Bergen Anno 1593 denn 17 Augusti. Wij effterschreffne Peder Hansøn till Birtenes laugmannd paa Steegen, Pouell Helliesenn Laugmannd i Bergen, Morten Nielsen Laugmannsdh i Staffuanger, Lauritz Hannsen Hanns Findsen borgemestere i Bergen, Joen Olsenn Jørgenn Jacopsen, Niels Biørnesen, Hanns Hannsen Jacop Villomsen raadhmhendh, Hanns Pedersen Jacob Jannsen, Mogens Buggi, Gerdh Bøingh, Michell Jennsen Rørick Jacopsen, (-Rørick-) Johann Cornelisen Peter Hofft, Erick Pedersen Raffuert Cornelisen Annders Christennsønn oc Anders Krummedij Laugrettemendh sammestedtz kiendes Vitterligt giøre med dette Vort Obne breff at paa Bergenn raadhuus

Fol. 93a

Anno 1593 denn 23 daig Augusti Neruerenndis Erlig welb. Mennd Peder Taatt thill Boldhinnggaardh høffuetzmann paa Bergenhus Jørgenn Kaas thill Gieldschouff K. M. befalningsmandh offuer Vardøhusleen oc Sennienn, Kom for os Erlig mand Berendh Gutormsenn fouget offuer Apostelsgoudtz oc enndnu som nogle gange thilforne her Vdi rette haffde steffndh Velforstanndig mand Dauid Borsell borger hersammedtz oc Klageligen gaff thilkiennde, huorledes att hannd nest epther denn store ildebranndz schade som denne bye Offuergaet er Anno 82. haffuer i gode mendtz Neruerelse, med Erlig Welb. mandtz Christoffer Valckenendorpff thill Glarups sin herre oc husbondes Vilge oc samtøcke sig thilhanndlet heffdenn og herlighedenn thill de grunnder i Gunilde gaardh som ellers kallis Asselinnsgaard att bebøgge aff ein kallis Joenn Lauritzønn som aatte samme gaardh nest for samme Ildebranndtz schade, som forne Bernndh med tuennde beseglede breffue bewisligt giorde, dett første Vnder

Fol. 93b

Dato denn 8 Maij Anno 82. Denn andenn daterit i Kiøpnehauffn denn 24 Julij Anno 82. Huilche grunnders herligheth att bebøgge forne Bernndh bekienndet sig for Vennschaff oc suoger schaff schyldh att haffue Opladet thill her Jens Seuffrensen Sougneprest paa Waas (nu salig hos gud) Med slig Vilkaar at hannd schulle igiengiffue forne Bernndh de xxxvi daler aff gadegrundenn som hannd thill Joen Lauritzøn wdgiiffuet haffuer, oc betalle hannom aarlig grundeleige paa forne sin husbondes Vegne aff baade grunder, Och sielff fornøige forne Joen Lauritzenn for herlighedenn aff Bullwerchs grundenn Och epther forne her Jenndis dødh haffuer trennde hanns sønner Matz Niels oc Seuffrenn Jensønner wdi forledenn sommer Anno 92 denn 14 Julij thillkallit nogle Dannemenndh som for ein Summa penninge haffuer Taxerit same huse oc Bullwerck arffuingerne emellom, Strax derepther haffuer de dennom thilbødett for huem som løstet epther forne taxering Da haffuer

Fol. 94a

forne Berndh begierit sig att motte vere neste manndh derthill, Fordij hannd saugde sig Restere de xxxvj daler, aff gategrundenn oc Nie aars grunndelege aff forne Bullwerchs grunndh Och der forne begge parterne stod i handell thilsammens i børnens Moderbroders hederlig wellerdh mandtz her Hanns Hessis neruerelse, Bleff saigenn opskødh med beggis deris samtocke Inndthill her Hanns skulle komme i byenn igien, Fordij hannd motte da strax drage aff byenn hiemb, thill sit Sougnefolck thill tienniste, Och der thidenn Vddrog noget om hanns thilkompst Da lod forne brødre Opslaa schriffter om forne Kiøp Saa oc senndet mend thill Berndh om samme Kiøp oc hannd sammeledes thil dennom igien att hannd forholtt sig i deris første forordh, oc hannd war Offuerbødig att giffue som ein annden som i Byenns tingbog den 17 Augusti Anno 92. medh wijdere Omstendighedh Oc endog forne Berendh epther Borgemesters Lauritz Hansens befalning haffde Ved ein aff Byfougdens tiänner,

Fol. 94b

ladet thilsige forne Dauidz hustru Anne Peders daatter att hund icke schulle befatte sig noget med samme Kiøp: Saa haffuer hun dog icke alleniste bødet -j ct. daller mere, ennd forne Taxering Menn oc Vdenn nogenn Dannemendz Offuerwerelsse stunget forne Matz Jennsen en daller i haandenn paa Kiøbet emod forne forbudh oc første forordh emellom begge parterne Och fremlaugde forne Berendh eit beseglet forligelse oc Kiøbebreff wdgiffuit herpaa Bergennraadhus aar 1592 denn 19 Augusti med forne trende brødris eigne hennder Vndertegnitt Indehollendes eblant anndre Artikler att forne brødre selger forne Bernndh hanns hustru oc deris arffuinge forne huse oc bullwerck med all sin thilbehøring wdj Lenngdh oc breedh for viij ct. xxv daler som dennom bødett war Dog affslaar eit halff hundrede daller, aff forne Summa Fordij hannd schulle tage deris haand fri for det Kiøb hos Dauid Borsells hustru, och Berendh at schulle eptherlade xlvi daller hannom Resterit hos børnene,

Fol. 95a

for herlighedenn aff forne grunndh oc grunde leige aff Bullwerk som forne Kiøbebreff meth wijdere Omstenndigheth formeller, Och herhos beklagett offuer eit aars thidh emod samme Kiøp haffde forholdet hannom same gatehouse, Enndog at hannd derpaa betaldh haffuer Omrent iiij ct. daller oc stillett dannemenndh i borgenn for sig for denn Restantz Summa penninge som I deris Kiøp er bemeltt, Saa att hannd mere end paa eit aars thidh baade haffuer mist sine Vdlaugde penninge husleige oc grundeleige, Och dog staar Effuennty for hussen, Och derhos berettet forne Berndh at den Morgenn som forne Anna gick neder thill forne her Jennses sønner oc fick denn Daller Vd Stod hannd i sitt windug oc sagde thill hennder, att hunn icke schulle befatte sig meth samme Kiøp dett bleff dog inthet aff Och derfore satte Vdi rette om hanns Kiøp burde wed machtt at staa eller icke. Derill suarett forne Dauid Borsell at hanns hustru Anna Pedersdaatter i hans frawerelse

Fol. 95b

haffuer giordh Contract med forne Matz Niels oc Seuffrenn Jennsønner oc med deris søster Karine Jennsdaatter, om deris gade huse paa Hollenderstredit att forne Anna schulle giffue dennnom v ct. xxx daler paa tre Terminer att betalle som er paa 3 aars thidh oc derpaa antwordit dennom ein daller Huilche penge hannd saugde sig althidh at haffue werit Offuerbødig att betalle som forne Dauidz indlaugde Supplicatz derom Vijdere formeller, Och derpaa fremlaugde tuennde beseglede breffue det første breff daterit Anno 1592. denn 16 Septembris som i sin beslutning formeller at Anna Pedersdaatter haffde thilspurdh her Jensis tuende sønner Matz oc Niels Jennsønnner Om hunn icke haffde Kiøfft dennom same huse aff for ein Summa penninge som de thilforne Vare forligte, Da schulle de haffue suarit Ja, att de fri hiemler forne Dauid oc Anna oc deris arffuinger same huse oc grunndenns herligheth Och de der paa att haffue annamit gudtz penning.

Fol. 96a

oc forne brødre at schulle thilforne haffue thil bødett forne Berndh første Kiøp oc hand icke wille Kiøbe denn, Dett andet breff som fire mend beseiglet haffuer, den 18 Augusti Anno 92. Indehollenndes om de schriffter som Opslagne Vare, Om det Kiøb paa forne Bullwerck oc huse som fore siger som forne tuennde breffue och Supplicatz i sig sielff med wijdere Omstenndighedh formelder, Oc satte nu forne Dauid Vdi rette om saadanne hanns breffue oc hans hustrues Kiøp burde att staa wed macht eller icke. Wigett begge parterne for dørrenn Ranndsgaett wi sagenn oc befindet att forne Berndh oc her Jennses sønner haffde første ganng laugdh thidh dennom emellom om samme Kiøp att forhandle naar forne her Hanns Hes kommer i byenn igienn, Och Vdi midler thidh haffde forne Anna indfallit i samme Kiøp oc i dett forbudh som foresiger, Enndog same Bullwerck oc huse icke haffuer werit saa fridh med grundeleige oc grundens herlighedh at de denn motte selge, førend de ware forligte med forne Berendh.

Fol. 96b

deris grunndeherre paa for bete: sin husbandis wegne epther som nocksom bewisligt er, Wdi det Kiøbebreff som forne brødre wnderschreffuit oc Vd giffuit haffuer, thil forne Berndh om same Kiøp Fordij der wdi bemeldes xlvi daller som Berndh Resterit med huilchen Restantz forne Bulluerck oc gatehuse war Vfri dersom meth forbete: brødre schulle were strenngt epther retten, Oc effter att forne Berndhs oc forne brødris Vitnisbyrdh her for rette i forledenn aar war Offuerhørt om samme deris Kiøp thilbud och giensuar Da befandtzst icke att forne Berndh haffde fra saugdh sig samme Kiøp. Menn fast heller haffde begierit och thilbødett att giffue som ein anndenn fremmedh, Och da er her for retten gaet eit Lougligt Kiøp dennom emellom, Huilchet Kiøp forne Berendh haffuer fyllistgiordh Dernest befinndes att forne Dauedz Kiøbebreff er Vdgiffuet Omrent en Maanidtz thidh epther at de haffde giordh endelig Kiøp med forne Berndh oc er huercken forne brødris haandschrifft efter forsegling Vnder same breff, Enndog at de tre Eldste forne

Fol. 97a

Matz Niels oc Seuffrenn, ere Kommen thill deris Louglig alder, att de ere deris egen Verge, Sammeledis haffuer forne Karrine Jensdater deris Elste søster som i forne Dauidtz breff er benefndh for Pouell Helliesen oc Hanns Hannsen benegtit att det Kiøp emellom Dauidz hustru oc forne Karrines brødre icke er scheedh i henndis neruerelse, icke heller med hendis bewilginng som forne breff formeller, med mere tuiffelagtige Manngells artikler som fanndst i forne Dauid Borsells Kiøbebreff att det icke war riktig med thid sted oc beseglingh wdgiffuet som eit Lougligt Kiøbebreff bør at were epther Lougenn, Saa at hannd Vdi ingen maade, med samme breff Kannd thill inthett gjøre forne Berendhs Kiøp, som her for rette skeedh er, Dernest ranndsgaget wij Gulathinngs Loug wdi Kiøbebolckens xj xij. xiiij Capitell som forklarer at huilche som wille <giøre> Kiøbb om huse oc gaarder eller anden Eigenndomb schulle haffue Vitne der offuer oc hiemmelmannsdh att det er frijdh oc frelst som hand selger, Och gjøre der breff fore epther deris Kiøp oc forordh, oc neffne dervdi

Fol. 97b

thidh oc stedh, Och de forordh som mand første ganng gjøre meth handfastning at schulle hollis som de tre Capiteller widløftig wdwise. Vdi lige maade formeller oc Byelougenn at huilchenn mannd sin gaardh will selge skal den først opbiude paa tingett thill Kongen, Will denn icke Kiøbe, Da biude denn som Neste part aager hos hannon, som oc Byenns Vedtegt nogeth derom formeller, Ocsaa formellis i Byelougen att alle Kiøp som med hanndfastning ere gjorde bør att holles som Vitne oc hos de Kiøper thilsammen son deris Kiøp bør att raade, epther Lougenn, Vdenn mannd selger det som whiemmelte er, Item formellis oc i Bergennbyes Priuilegier att ingen schall inndfalde i denn anndenns Kiøb oc ingen att mue biude Offuerbudh imod denn anden Vnder denn Straff som forne Priuilegier i sig sielff

wijdere formeller. Da epther att wij saaledis haffuer Offuerweigett begge parternis thiltall, giensuar breffuer oc bewijs oc Lougenn om same saig, Saa meget os paa den thidh war mugeligt oc epther som sagen nu for os

Fol. 98a

med sin Omstenndigheth bleff fremfør dh, Da lod wij her for rette inndkalle forne; begge parterne oc dennom thilkienndegiffue at wij befinnder forne Berndtz Kiøp med forne brødre rigtiger oc Lougliger att were giordh med forne Anna Peders daatters Kiøb, Vdi mange Puncter oc Artikler som fore siger. Och nu derfore meth forbete gode menndtz samtøcke som hos os ware, for rette affsaugde att forne Berndh Gutormsenn bør att niude oc beholle forne sit Kiøp paa forne gadehuse oc Bullwerck med sin thilbehørningh epther hanns Kiøbebreffs Liudelsse, Och forne Dauidtz Kiøbebreff machteløs att were, Menn dersom forne Dauid mener sig nogenn thiltall att haffue thil forne her Jennses sønner, Matz oc Niels for hues løfftde schulle giortt Daa gaa derom hues rett er, thill beleigelig thidh naar hannd steffner dennom eller deris fullmegtig som derthill bør att suare, med rette, Thill Widnisbyrdh Vnder wore Zignetter. Actum Bergen Anno & die Ut Supra

Fol. 98b

Anno 1593 denn 4 Septembris paa Bergennraadhus Neruerendis Erlig welb. mand Jørgenn Kaas samp Laugmand Borgemestere, Raadhmennd oc Laugrettet Ibidem. Kom for os Henndrich Jap Kiøpmand paa brøggenn i Brattenn och thiltallet Matz Pallisen schriffuer paa hanns salig Vermoders hustru Tyres Vegne, om ein stor summa schyldh oc gieldh som hannom schulle Restere thill sin Stuffue i forne Brattenn, oc paa trennde forne Matzis sødskenndes wegne Daniell Oluffsen, Oluff Pedersen Abraham Pedersen om hues arff denom thilstod epther deris salige moder hustru Tyri Oluffsdaatter, Och meente att hannom burde samme arff vdi sin betaling baade paa Moderenns oc forne tre sønners wegne Eptherdij att de alle samptligenn were ein stor Summa schyldige thill den stuffue i Brattenn som forne Henndrich kiøfft haffuer, aff eyeren i Thydkland, Suarit forne Matz sig for sex aar sidenn att haffue Verit forligt meth forne Henndrich om hustru Thyres schyldht,

Fol 99a

Och det betallett epther eit forligelsebreff som hand nu fremlaugde, Menn huad de tre Sønners anpart Kunnde beløbe, det bekienndet forne Matz at haffue hos sig, Och epther mange Ordh denom emellom Befandst epther Kiøpmannen dennes bog de Personer huer for sig were ein stor Summa schyldig Dog adh Kiøpmanden haffuer ladet sig godVllig wdkiøbe paa Moderens anpartt, Menn paa de tre hendis sønners Vegne att were forligt Doig arffuen beløb ein ringe tinnh Thi bleffue begge parterne nu wennlig forligte, att forne Matz loffuet paa de 3 sønners Vegne eller for hues hand meente sig skee forkortt wdi Moderenns arff paa sin betalning. I rix daller deraff nu strax att betalle, xxx Voger fisch, oc denn Restanntz summa med fisch eller penninge, thill Kiøpsteffnen Anno 94. Och dermeth schulle denn ganndsche Summa som Moderenn oc de tre sønner, Daniell Oluff oc Abraham ere schyldige, Vere aldelis affbetalledd, dødh oc Machtesløs epther denne daig. Huilche forne xxx Voger fisch Erlig Velb. Jørgen Kaas laaner forne Matz Skriffuer thil sin betalningh.

Fol. 99b

Och om denn Contract emellom begge parterne Loffuett de att lade giøre Vdschaarenn schriffter denom imellom som yttermere schulle bere Vidnisbyrdh denom emellom oc deris arffuinge eller eptherkommere. Anno 1593. denn 6 Septembris paa Bergennraadhus Neruerendis Erlig Velb Peder Taatt slotzherre samp Laugmand Borgemestere Raadhmennd oc menige Laugrette Ibidem. Wij effterschreffne Pouell Helliesøn laugmanni i Bergenn (- Lauritz Hannsen-) Hanns Finndsen Borgemestere, Jørgen Jacobsen Niels Biørnsenn Hanns

Møller, Jacop Willomsen raadmenndh Jacop Jannsen oc Mogens Buggi Laugrettesmendh samestedtz. Kiendis oc for alle witterligt giøre med dette wort Opne breff at Anno Domini 1593 den 6 Septembris Neruerendis Erlig Velb. mand Peder Tott thill Boldhinnggaardh høffuetzmand paa Bergenhus

Fol. 100a

Kom for os Erlig oc Velacht mannd Lauritz Hannsen Borgemester hersammestedtz, oc gaff thilkiennde at hannd epther E. W. Peder Tottis befalningh haffde i gaar forschickett Erlig Velacht mand Henndrick Jørgennsen Laugmand i Thrundhiemb budh wed tuennde mendh som er Hanns Hansen oc Peder Clausesenn raadmennd hersammestedtz att forne Henndrich Jørgennsen wille møde her i daig thill Raadhusett Da opstod forne Lauritz Hannsenn oc sig beklagett for ein domb som war offuer hannom gaett wdi Trundhiem och for huadh Orsage dett skeedh er, att Jacob Pedersenn fougett Vdi Romsdalls Leen nogenn thidh sidenn forledenn er i sommer kommit thill hannom med ein beseglett domb Vnder forne Henndrich Jørgennsens Laugmanns sampt Borgemestere oc raadz forseigling i Thrunndhiem som forne Jacop nu sielff her for rettenn fremlaugde, Sub dato denn 27 dag Martij Anno 1593. Inndehollenndes i sin beslutning epther Adrian Røttgierdsenns Borgermesters i Trundhiems beretning att forne Lauritz Hannsen schulle thill troer hennde Vere Offuerantuorditt

Fol. 100b

aff Salig Petter Adriannsenn Drabeis forloffuer er eit hundrede Daller oc hannd sidenn fremdellis skulle haffue antwordit Salig Michell Adriansenn samme hundrede daller, Vdenn Adrianns wilge, skrifftlig eller Mundhlig befalning Eij heller at schulle haffue befallit Michell Adriannsenn att annamme samme penninge, Och for saadann Adriann Rottkersenns beretningh er dømpt at forne Lauritz Hannsenn skulle were forpliktig att giøre der paa Vnderretningh huor samme penninge er bleffuenn eller stande arffuingerne derfore thill rette oc betalle same hundrede daller, med sin Rente penninge, Om hannd icke haffuer nogenn befalning for sig att hannd samme penninge schulle antworde fra sig thill nogenn andenn Vden thill rette arffuinge, Men dersom kannd bewises att were skeedh aff Adrianns mundlig eller schrifftlig befalning Da bør forne Adrian at kraffuis derfore, Och Lauritz Skriffuer at vere frij oc kraffuis løss i alle maade, som samme domsbreff wijdere formeller, Och herhos beklagett forne Lauritz Hannsenn att hand aldrig haffuer werit steffndh eller kaldett, thill samme domb, Eij heller giffuet Louglig adh warsell.

Fol. 101a

som dett sig burde, Och herhos giorde sin Vnndschyldning Vnder sin Eedh at haffue aldrig Oppeborit penninge eller pennings werdh aff forne forloffuere, wdi forne Mandz bøter Och hannd aldrig var i raad daadh eller samtøche att forne Michell Adriannsenn de penninge anamme schulle, Och inngenn schulle hannom dett Offuerbewise meth Mundhlig eller schrifftlig Vidnisbyrdh i nogenn Maade, Och derfore meente forne Lauritz Hannsen den dom i Trundhiem er hannom Vlouglig Offuergaet i hanns frawerelse, oc Vdenn sandferdig Vitne som foresiger. Sammeledis adspurde hannd forne Henndrich Jørgennsen om hand hannd haffde seett forne Lauritzes handschrifft paa samme penninge som der Var laugdh i rette att hannd samme penninge annammit haffde, Suarid forne Henndrich Jørgensenn, att der er inthett Enndeligt dom i samme saig, wdenn epther forne Adrians beretninngh Och dersom denn icke findes sanndferdig Da er forne Lauritz Hannsenn frij for de penninge Och forne Adriann at stannde derfore oc suare arffuingenne

Fol. 101b

Och kunnde forne Henndrick icke sige sig at haffue seett forne Lauritzes hanndschrifft paa nogenn penninge, i nogenn Maade att were Vdgiffuett Huilche forne thiltall giensuar oc

sagsenns leigligheth forne Lauritz Hannsen Var aff os schrifftlig begierenndes Vnder Vore
Zignetter Actum anno die & loco Ut Supra. Anno 1593 denn 13 Septembris paa
Bergenraadhus Neruerenndis Erlig welb. Peder Taatt slotzherre Pouell Helliesenn Laugmannnd
Lauritz Hannsenn Hanns Finndsen Borgemestere, Jacob Willomsen Peder Clavesen
raadhmenndh, Hanns Pedersenn, Jacop Jannsen Mogenns Buggi, Jacop Kypper Jesper
Skroder Jens Thomesen, Dam Tønnisen, Nicolaus de Freundh Pether Hofft, Dauid Borsell
Annders Christennsen Morthenn Henndrichsenn, Raffuert Carnelisen Johann Melck Hanns
Risou Hanns Bomsen oc Henndrich Skomager Laugrettesmennd samestedz.

Fol. 102a

Claues Meltzow paa sit embedis Vegne anklaget ein Vng Karll wed naffn Morten Lauritzen
for hannd denn 9 Augusti haffde Offuerfaldet Kongenns wacht paa gatenn, oc giordh bulder
oc Raab paa gattenn med raab oc skrigh oc haffde slagett samme wachtt oc for hannd haffde
indh stigett wdj ein dannemanndtz hus oc hannom medh tuennde anndre sine stallbrødre
haffde giffuett hanns quinde tre stynng wdi armenn oc wdi anndre maade hennder
Offuerfalbett, Och desligste haffde forne Mortenn Lauritzen same thidh stalet fra Johann
Kypper vj mrk. dansche oc ein Dytninng oc xij s. fra Johanns quinde, och haffde tagett eit
spiud fra ein anden borger oc dermed haffde stunnget Vdi hanns dør, Mortenn Lauritzønn
suarett at de 5 mrk. haffde Johann Kyppers pige faedh hannom i hennder Och bekienndet sig
att haffue Verit med de anndre tuennde oc haffue giordh saadan mod willighedh Item klaget
oc Claves Meltzow forne Morthenn for ij tønner ølltræ hannd haffde staalit aff Johann
Kyppers haige oc baarit innd paa Lungaardh.

Fol. 102b

Och bekienndet forne Mortenn at haffue bolerit med forschreffne Johann Kyppers pige, Thill
huilchet hunn suaridh oc benegtigt at hand icke haffuer beleigitt hennde, Och icke heller
antuordit hannom nogle penninge, da eptherdij de anklager om de Voldtz sager oc de anndre
tuende forne Morthenns stallbrødre icke war thilstedes icke heller steffndh thill denne thidh at
Vere, Thij bleff denn saig Opsat thill neste raad stuffue att byfougden lader baade anklageren
oc Vidnisbyrdh oc de som anklaget er komme her for rette thilstedes. Peder Clavesønn
raadmand haffde i rette steffnd Jens Jennsenn borger i Bergenn for j ct. xv daller som hannd
war schyldig bleffuen Margrete salig Børge Pedersenns borgemesters eptherleffuersche i
Kiøpnehauffn for ein Kreijer hannd Kiøfft haffuer aff hennder, Jens suarett at haffue senndh
sin dreng neder thill Listeleenn med saug deller att selge for penninge, oc sidenn att drage ned
med samme penninge oc betalle hender, Och nu forsaas sig thill att samme penninge var
hennder betald,

Fol. 103a

Och begierit Respit thill Sancti Morthens thid Peder Clavesenn begierit igien borgenns mendh
att hannd thill forne Sancti Morthenns daig bewise att haffue betallett samme penninge Bleff
Jens forelaugdh inndenn nester radstuffue at stille Peder thill fredtz enten meth penninge
eller borgenns menndh att Peder schulle blifue wdenn schade, Och Claves Meltzow Jens
Tommesenn forbød hannom nogen stedtz at wdfare, Førennd hannd haffde stillet forne Peder
Clavesenn thilfredtz. Gerdh Bøingh borger hersamestedtz med Lyder Skulkenn her wdi rette
haffde steffndh Lauritz Hardekop oc hanns dotter Anna Lauritzdaatter oc klageligenn gaffue
thillkiennde huorledes forne Lauritz Hardekop for nogenn dager sidenn paa forne sin dotters
wegne haffde Vdi rette steffndh forne Lyder for Bispenn oc Capittelett om Egteschaffs løfftet,
Och der sagenn bleff Ranndsgaett er forne Lyder frij saugdh for det egteschaffs Løfftet
strax bleff forligt paa Capitellett

Fol. 103b

att hannd schulle giffue hennde for hues forhaling hannd schulle haffue giordh 50 daller som ein beseglett Capittels dom meth wijdere Omstendigheth derom formeller, Huilchenn forligelse forne Gerdh Bøing oc Lyder Skultkenn meente att wille haffue fuldkommet i alle maade, Saa haffuer forne Anna nestforledenn sørndag denn 9 Septembris paa almendelig gade med mange Vthilbørlige skeldtzordh som hanns ære er anrørendes Och derpaa fremb Eschett de nu trennde sanndferdige widnisbyrdh wed naffn Zent Koffermann, Berendh Feirhus, oc Johann Bernefyr som alle 3 sanndrechteligenn oc huer for sig witnede oc suore fuldh boger Eedh, att de hørde forne Anna Lauritzdaatter skieldett paa forne Lyder Skultkenn, oc sagde att hannd war Verdh att hennge hos denn tyff som sist bleff henngdh i galgenn med mere saadanne scheldtzordh som hun Vdropte paa gatenn i mange folkes neruerelse Suarit nu forne Anna Lauritzdaater oc icke benegtit samme scheldzordh wdenn sagde att Lyder Skudhkenn denn tid hannd war wed brøggenn haffde staalit en bog som kostet ein tønne Raaskeringh.

Fol. 104a

Och endnu stodunn her for rette oc skeldit hannom for ein skellmer, huilche scheldtzordh hun sagde att wille bewise hannom offuer, Dertill suarett forne Lyder att hun aldrig schulle hannom nogenn Wærlig sag offuerbeijse entenn wdi denne eller i andre Maade, Thi bleff nu forne Anna Lauritzdatter wdj henndis forældris neruerelsse forelagdh att hun thill neste tinghdaig schulle forpligtig were att fremføre Loulig Vidnisbyrdh med huilche hunn wille hannom Offuerbeuise forschreffne henndis scheldtzordh Stod oc nu for rette forne Lauritz Hardkop oc hanns quinde Anna Gregoriusdaatter berettede med forne deris daater oc saugde att denn Capittelsdomb som de siste ganng finnge i samme saig, Och nu her for rette bleff Oplest oc paategnit, icke er paaschreffuen som bleff affsaugdh paa Capittelet fordij de 50 daller bleff wdloffuet thill de fattige, oc icke thill deris dotter som domen formeller, Huilche Ordh om forne Capittels domb forne Lauritz Hardekop bleff forelaugdh att skulle Offuerbewise de gode menndh som den Vdgiftt oc beseglit haffuer.

Fol. 104b

Dernest kom for os Hanns Storm bardscher og borger her sammestedtz oc her wdi rette haffde steffnndh forne Lauritz Hardekops sønn Hanns Hardekop oc Henndrich von Unthen, oc forne Anna Lauritzdaatter, oc beklagett huorledes hannd først wdi sit eigett hus er Offuerfaldett aff forne Henndrick, saa att hannd oc hanns giester ingenn fredh motte haffue, Sijdenn er forne Lauritz Harde kops sønn indkommen med Draget Verge oc der Offuerraabit oc skeldett forne Lyder Skuldkenn for ein tyff oc skellmer, Och samme thidh er forne Anna Lauritzdaatter kommit oc sagde thill forne Hanns Storm att ein heeller war icke beter Ennd ein steller, Och yttermere haffde saugdh thill forne Hanns Storms quinde, att hun holtt med hannom, Och denn ære hun haffde aff hannom motte hun well Opstinng, Och begierett nu forne Hanns Storm att de saadanne Ordh skulle bewise eller straffis der fore, som Ved bør, Thill huilchett forne Hanns Hardekop oc Anna suaridh endnu meth mange Vnøttige Ordh Sammeledes forne Henndrich von Anthen oc Hanns Hardekop icke kunde benegte denn Trusell oc Vnndsigelse att haffue brugt som fore siger.

Fol. 105a

Thi bleff dennom forelaugdh at stille borgen for samme Thrusell, thill sagsenn Vddragtt. Sammeledis stod oc forne Henndrich von Anthen oc berettet at forne Lyder Skuldkenn haffde loffuet oc suoret sig att hannd wille haffue Anna thill sin egte hustru oc forne Henndrich wille haffue den anden søster, Och epheredij hannd det icke holle wille sagde forne Henndrich vonn Anthen att Lyder haffde dett giordh som ein skellmer Thill huilchen forne Lyder Skuldkenn suaret oc benegtit att hannd icke annderledes haffuer Loffuet Vdenn hanns brødre oc slegtinnger wilde det samptøcke Och begierett nu forne Lyder att forne Henndrich vonn

Anthen skulle stille borgenn for saadanne scheldtzordh, Huilcket ocsaa skeedh er, att
Byfougden haffuer taget borgenn aff dennom Och der de ginnge Vdaff Raadstuffue dørrenn,
haffuer enndda forne Anna skeldit forne Lyder, oc saugdh at hannd giorde emod hennder som
ein schellmer.

Fol. 105b

Wij effterschreffne Pouell Helliesøn. Laugmand i Bergenn. Lauritz Hannsen Hanns
Finndsen Borgemestere, hersamestedtz kiendis oc vitterligt giøre med dette wort Opne breff
at paa Bergenn raadhus denn 13 Septembris Anno 1593. Neruerendes Erlig welb. mand Peder
Tott thill Boltinggaardh høffuetzmand paa Bergennhus, Kom for os sampt menige Laugrettit
Erlige menndh Petter Vonn Dinen Kiøpmann paa brøggenn i Leppenn paa denn ene oc Zent
Koffermann borger her sammestedtz paa denn anden part, Och foregaff forne begge parterne
nogle skieldtzordh att were fallenn, første ganng for nogle aar sidenn her paa brøggenn, Och
sidenn nogle Vger forledenn her paa Raadhusitt Och epther att wij haffde forhørdrh sagenn,
Befandtzs de att were forførde paa begge parter aff deris affuenndtzmennd, Thij haffuer wij
thilneffndh oc Ombedett dise eptherschreffne dannemenndh Claves Meltzouw Byefougit,
Jesper Skröder, Dam Tønnisenn, Gerdh Bøingk Laugrettesmend her sammestedtz att wduige
meth begge parterne,

Fol. 106a

for dørrenn, Och epther de haffde forhanndlitt samme saig demmom emellom. Da komme de
her for retten igienn Och bekiendt forne Peter Vonn Dinen oc Zent Koffermann at all
hues skieldtzordh dennom emellom weritt haffuer, er scheedh aff misforstannd oc Onnde fører
Och de icke wiste med hueranndre paa deris eigenn personns wegne, wdenn dett som Erligt
er, oc dannemenndh well anstaar, Och loffuet huer anndre her for rette at all hues tuist oc
Mænigheth dennom emellom her thill daigs werit haffuer, schulle were oc bliffue ein Euig
dødh oc afftaledh saig for dennom deris hustruer oc arffuinger epther denne daig, i alle
maade, Och dersom nogenn anden fremmidh will anke eller talle paa denne forligte saig, Da
schall hannd dett giøre paa sin egen hals Och inngenn hielp thilschøndelsse eller bistannd
haffue aff nogenn dise begge parter wdi same saig, Till sandingenn herom ere dise forligelse
breffuer tuende all eins liudendes som forne begge parter huer med Eigenn haandh
Wndertegnitt haffuer,

Fol. 106b

Oc till ytermere Vidnisbyrdh haffuer de thilbedett os att trøcke woris Signetter her Vnnder.
Wij effterschreffne Pouell Helliesenn Bergenns & Gulatings Laugmann, Lauritz Hannsenn,
Hans Finndsen Borgemestere i Bergenn, Niels Biørnsenn, Jacop Willomsenn, Peder
Clavesenn raadhmendh sammestedtz, Kiendis oc vitterligt giøre med dette wort Obne breff
at paa Bergennraadhus denn 13 Septembris Anno 93. Kom for os sampt Laugrettit Erlig oc
Velb. manndtz Hanns Pedersenn thill Sembs Norgis riges Cantzellers fuldmønndige fougitt
Peder Hannsenn, Offuer hanns guodtz Norden fieldtz j Norrige, Och her wdi rette haffde
steffndh Iffuer Holst oc Jenns Kordewacker, som haffuer boedh hersammestedtz Och berettet
forne Peder Hannsenn att hannd paa forne sin husbondis Vegne wdi nestforledenn aar haffde
bøggt ein wed naffn Matz Saugmester

Fol. 107a

ein Sauggrundh wdj Sougenn kallis Laug manndtz aass som salig Peder Skriffluer thilforne
Vdi Leige haffde, Och haffde forne Matz Saugmester loffuit hannom vijj daller oc ein hest
wdi første bøxell, aff huilchett hannd strax betallett her wdj byenn, iiij daller, Och loffuet
denn Restantz i forledenn høst naar forne Peder Hannsenn drog igienom soggenn paa sin
hiemb reigse, Och der forne Peder kom thill sougenn haffuenndes med sig nogle trofaste

dannemenndh oc willet annamme de fire daller oc denn hest da war forne Matz Saugmester icke hiemme, Menn forne Peder Kraffde dennom aff forne Matzis quinde, i forne Iffuers oc bøndernus neruerelse Da haffuer forne Matzis quinde suaritt att forne henndis mand Var for hannom, wdi Leirdall, der schulle hand bekomme sin betalningh som forne Iffuer nu icke benegte kunnde, Och der forne Peder Hannsenn Kom i Leirdall sagde hannd sig huerckenn att haffue funndet forne Matz ej heller bekommitt nogenn betalning som Vdloffuet war, Och icke heller bekommett tuende aars saug leige, aff forne Matz som er huert aar 7 tøltter.

Fol. 107b

Oc effterdij hannom er forekommitt at forne Iffuer Holst oc Hanns Cordewaker, haffuer brugt med forne saugmester hannis husbondis sauggrundh oc skouff, Begierett hannd nu att wijde huem de haffuer giffuett saugleige eller om de haffde giffuett hannom noget derfore paa forne sin husbonnds Vegne Suarid forne Hanns Kordemager att haffue antwordit forne Iffuer i forleden aar vij tølter Bord som hannd schulle haffue leffuerit forne Peder herwdi byenn, ocsaa ein Ved naffn Jacop Skinnder att haffue antwordit vij tølter, wdi grunndelege oc skuoffleige som schulle Veritt affhenndh thill forne Peder Hannsenn, Derthill suarett forne Iffuer att forne Matz Saugmester haffuer siellf werit med paa Jagten hid thill byenn oc soltt samme bord oc annammit penninge derfore, Och bekiennedt nu forne Iffuer oc Hanns att de icke haffde giffuet forne Peder Hannsenn huerckenn bord eller penninge, alb. eller alb. werdh, och icke heller haffuer werit hos den thidh forne Matz haffuer giffuit hannom nogenn penninge Saa sant schulle dennom gud hielpe Huilche widnisb. thiltall oc giennsuar forne Peder Hannsenn aff os war schrifftlig begierenndes wnder Vore Zignetter.

Fol. 108a

Wij effterschreffne Pouell Helliesenn Bergenns oc Gulatinngs Laugmand Lauritz Hannsen, Hanns Findsen Borgemestere i Bergenn, Kiendis oc Vitterligt gjøre med dette wortt Opne breff, at paa Bergenn raadhus Anno 1593 denn 13 Septembris, Kom vdi rette tuende Kiøpmennd wed brøggen, Jost Harberdingh oc Hanns Proust i Guldskoenn paa denn ene, oc Niels Kallesenn paa den anden partt om xxx Voger *fisch* som forne Jost kraffde forne Niels Kallisenn, Och forne Niels saugde att haffue senndh forne kiøpmannnd thill sammen eit hundrede woger som de saugde at Hanns Proust allene skulle haffue Optaget oc mere ennd hannom burde, oc forne Hanns Proust meentte dett annderledes att wille bewise for deris Kiøpmannetzrett wed brøggen Da eptherdij denn sag er tuennde Kiøpmender anlangenndes, om deris Kiøpmendtz handell som baade ere Residenntis wed brøggen Vnder Contors rett, Thi haffuer wij denne saig Opsatt thill deris Oldermannd oc Kiøpmandz rett, oc gaa derom hues rett er.

Fol. 108b

Raffuerdh Cornelissønn borger *Ibidem* her wdi rette haffde steffndh Pouell Suttrouw Kiøpsuennd paa brøggenn oc hannom thiltallet for nogle tønner falschtt oc Vdugeligt Meell, hand hannom soldh haffuer i denne sommer som Byfogden hannom paa Konngens Vegne fra tagit haffuer, Oc begierit aff forne Kiøpsuennd sin betalningh for samme Miell, Dertill suarit forne Pouell sig samme Miell att haffue Kiøfft aff de Gripswolder, oc bekiennedt nu att der war ganndsche Vdugelig, Da haffuer den gode mand Peder Tott thillraadh att de mennd som samme Miell besigttet haffuer oc befunden dett falsch att were schulle giffue dett beschreffuit.

Fol. 109a

Anno 1593 denn 18 Septembris paa Bergenraadhus Næruerendis Erlig welb. Jørgenn Kaas thill Gieldeschouoff, Pouell Helliesen Laugmannd, Lauritz Hansenn, Hanns Finndsen Borgemestere Joenn Olsenn, Jørgen Jacopsen, Niels Biørnnsen, Jacop Villomsen, Peder

Clauesenn, Raadhmenndh sampt menige Laugrettesmenndh som tilforn er antegnitt. Jacob Jørgennsøn skriffuer paa Erlig welb. Peder Tottis wegne her wdi rette haffde steffnedh oc thiltallett ein skotte skipper wed naffn N. oc berettet att samme skipper med ein anden skotsk mannd Annders Reddell icke haffuer retteligenn angiffuit sit skip som er besiget aff sex mennd att were paa xxx smalle lester oc regnit tolff tønner i lestenn epther sin Vbeseglit Sedells liudelse som disse eptherschreffne schulle wdgiffue, Dauid Borsell Claues Torff, Joenn Engils, Annders Christennsønn oc Hanns Pedersenn borgere hersammestez, oc forne skipper deremod icke haffde giffuet fracht wdenn sex daller for xxiiij lester Och meente att hand formedelst de sex lester,

Fol. 109b

som hannd dultt haffde Da war hanns skip forbrudh wnder Konnge Maytt, deremod berettet forne skipper at alle skotske skippere regnit huer Lest paa fiorterr Tønner, oc derepther fortoller de i alle ladsteder, oc saa haffuer hans skips folck frij wdenn toldh ij lester i førinng huilcheth hannd meente att beløbe thill xxx smale Lester, regnett -xij tønner i lestenn, Huilchet oc nu bleff forslagenn, oc befanndst at forne skipper icke herwdi haffde sig forseett, med Konge Mayts toldh paa Leste tallit som for siger. Claues Meltzouw byefougett hersamestedtz her wdi rette inndførde ein suensk Karll med naffn Peder Olsenn, Och berettet huorledes hand er hidkommen, Vdenn Pasboedh eller bescheedenn Och i denne sommer i mange Maade Omløbett med Drick och skalckhedh, Først er befunnden hos ein Kiøbmandh paa brøggenn att haffue staalit ein hatt, huilchenn dog bleff tagenn fra hannom, oc hannd deroffuer med hug oc slag bleff forwist, Sijdenn er hand skalckelig giffuet sig wdi eit hus som nogle fremmedh bønnder haffde inndsatt deris Lanndschyldh smør thill Strange Jørgennsenn.

Fol. 110a

oc skrabit aff ix løber Om trennt eit punndh oc wille førdh dett smør aff husett oc soltt det i deris frawerelse, paa huilchenn hanns skalchedh hannd bleff antastett oc fenngseligen foruarit wnder Raadhusett. Da haffuer hannd sønder slagett ein nye fengsell dør sidenn bleff hand førtt Vdi Byefougdenhs hus denn dag Augusti Och da bleff hannd benaadett paa sin forplicht strax at schulle rømme denne bye, oc aldrig igiennkomme Neruerenndis Erlig welb. Jørgenn Kaas thill Gieldschouff, Pouell Helliesenn oc Strange Jørgennsenn, Sijden haffuer forne Peder emod sin forpligtig forholdett sig herwdi byenn oc hiemmelig Vtagett aff ein baatt xx woger fisich som thilhørde Halffuord Christensenn fod i Swerige i Angermannlandh oc dennom selde thill Jacop Jannsenn borger hersammetstedtz wdenn Eijerens minde oc samptøcke, oc Oppeborit iij daller som forne Peder i Ølkroger fortærerit haffde, Och der hannd for samme fisich bleff thiltallett bekiendt hannd sig samme fisk at haffue tagit igien aff tuo anndre tyffue som hannd saugde denn att haffue staalitt.

Fol. 110b

Oc emedenn hand sat i Kongenns oc Byenns fenngsell Da slog hannd andenn gang same fenngsell dør wdi støcker, Och rømde sit fengsell oc sidenn bleff hannd antastet igienn oc nu førdh herwdj rette, oc begieriett Byefougden dom offuer hannom, Suarit nu forne Peder oc bekienddet alt dette som fore siger oc saugde sig icke haffue staalitt denn fisich Vdenn soldh denn forne Halffourd thill beste, Bleff denne saig Ranndsagett oc befanndhst at forne Peder haffde brugt megenn skalckhedh oc Moduillighedh oc er tuiffell om hannd er Veed sin rette forstand Eller hannd gjør dett aff sin eigen schalckheth Thi haffuer wij inndskott denn sag thill den gode manndh Peder Taatt huad hannom her wdi tøckes enten hannd will lade straffe hannom paa sin huds hiemmeligenn i fengsellit eller Offentlig paa Kagen Och sidenn forwise hannom wnder sin liffs straff om hand igienkommer i denne bye som hannd thilforne emod sin første forplichtt giordh haffuer.

Fol. 111a

Byefougden Claues Meltzouw nu anndenn gang her wdi rette inndførde ein dreng wed naffn Mortenn Lauritzønn som sagde sig were fødh i Kiøpnehauffn oc her Vdi byen haffde tienndh Klockerenn ein thidlang, Och berettet forne Claues huorledes samme Morthen Lauritzen paa ein natts thidh denn 9 Augusti med tuende annde skalcker Denn ene kallis Jenns som tiener Peder Duwe paa Lunggardh denn tridie Ved naffn Matz som haffde tiend Bispen de icke allene haffde raabet oc skregett omkring all byenn om nattertide, Menn oc giordh tre Morderlig gierningh oc Voldh Først slagit oc dragett ein fattig mannd som gick paa byenns wagtt, oc taget spiudet fra Anders Nisbett oc slagett hanns quinde oc giordh dennom Offuer woldh i deris eget hus foruden anndett folck de om nattertide i deris eigett hus slagett huggett oc stungett haffuer, som deris indlaugde Supplicatz de her for retten Offuerrantwordett haffuer derom Vijdere formeller, Och derforudenn haffuer forne Morthenn innbrudh sig Vdi Johann Kyppers hus oc om Natterthidh staalett aff Kypperens pung oc hanns quindes pung som beløb sig thil 7 mrk 12 sk

Fol. 111b

oc ij Ølltrær aff hanns haige, huilchett altsammens forne Morthenn nu her for rette bekiennedt Da eptherdij forne Morthenn Vdi tuennde Maader haffuer forbrudh sit Liff, først med Voldh slagsmaall oc Thirannij hannd baade paa gatten oc i folckis huse bewist haffuer, oc røffuet Vagtenn deris werger, fra med de annde tuo skalcker som hannd nu bekiennedt Saa oc staalit mere ennd Lougenn hannom benaade will Thij bleff saugdh at Kongenns befalningsmanndh haffuer magtt at lade straffe forne Morthenn paa sit liff enten at miste halsenn, eller at hengnis for sit tiuffuerij som ved bør. Kom for oss Margretta Hannsdaater tiennde Vnge Johann Kypper borger hersamestedtz oc beklagett huorledes forne Morthenn Lauritzen wdenn all billig Orsage haffde staedh her for rette nogle dager sidenn oc falskelig berømmit sig att haffue beliggett forne Margrette Och derfor stod hunn nu her for rette oc adspurde hannom om hannd nogen thidh hafft med hender paa værens wegne at giøre,

Fol. 112a

Eller om hannd wiste med hennder Vdenn dett som Erligt er, Da suarett forne Morthen Lauritzenn att de skeldtzordh som hannd tallidh siste gang paa hennder wiste hannd ingenn Orsage skell eller rett thill, Och bekiennedt sig att haffue saadant Løgett oc digtet hennder Offuer, oc aldrig att haffue med hennder att skaffe thill nogenn Wære huerckenn med Ordh eller gierninger Saa sant skulle hannom gud hielpe thill liff oc Siell, Huilchett forne Margrette paa rettens Vegne begierett at motte schrifftlig bekomme thill sanndferdig Vidhnisbyrdh om hendes Wskyldigheth i samme saigh. Jacob Jansønn her wdi rette haffde steffndh Rubbert Gøttrij baade med borgere hersamestedtz oc berettet at forne Jacops tiennen Michell Lannd haffuer weritt wdi Rysland oc der kommett wdi hanndell med ein Engelsk mannd wed naffn Henndrick Millers Saa att forne Michell Lantt motte quitere med denn Enngelskmanndh paa Rubbert Gøttries wegne j ct. xlviij rubels Rydsche penninnge epther ein schrifftelig bewijs hannd nu lodh thillsiunne fra den Engelsmannh.

Fol. 112b

Och begierett betalningh aff forne Rubbertt, Suarett forne Rubbert att hannd icke er den schyldh bestanndig wdenn forne Jacop eller hanns fullmechtig fremførre forne Rubberts eignen hanndschrift paa samme penninge Da will hannd forpligtig were att suare derthill saa widh som retten medgiffuer. Claues Meltzouw endnu som oc i forleden aar her wdi rette frembesket ein Kiøpsuennd paa brøggenn wed naffn Roluff Møller wdi Kappenn Och begierett wij de hues beskeeden hand haffde thill att bruge hanndell oc Vandell Nordenn Bergenn emod Priuilegeenes liudelse som hannd paa tuo aars thidh giordh haffuer, Dertill suarett forne Roluff att hannd Vdi forledenn aar haffde Velb. Peder Tottis breff oc forloff thill samme handell att bruge som hand thilforne haffde wijst her paa Raadhusett for Borgemestere

oc Raadh Oc der hand kom der Nordh i Rumsdalls leenn, med denn gode manndtz breff Da motte hannd thill Trundhiem, Och der paa wij igienn tage Velb. Ludwigh Munckis breff oc loffuit thill Trundhiemsbye x daller.

Fol. 113a og b og 114a og b mangler

Fol. 115a

Indehollendes i sin beslutning at forne Gierdh Gierdinng beplichter sig oc sine arffuinger at wille holle forne Pether Johannsenn quidh oc frij for denn Arrestering som Johann Hermandsenn thill Amsterdam giordh haffuer Och thill ein secker oc trøg forwaringh panndhsetter thill forne <Peter> Johannsenn sine huse oc hus geradth løst och fast inndenn oc udenn byes i huad dett er eller neffnis kanndh Med slig forordh oc wilkaar, att dersom forne Pether Johannsenn formedelst Johann Hermandsens Arrestering oc beslag paa forne Gierdings wegne med rette kannnd lijde nogenn schade om forschreffne Summa penninge, Da schall forne Petter eller hanns arffuinger haffue deris betalnning aff forne hanns guodtz for alle anndre Creditores baade for hoffuettstollenn oc for all hues schade Kost oc teringh derpaa beregnis kannndh epther wuillige mendtz signelsse Dog haffde forne Gertt Gierding sig fobeholdett huad schade de Interese som wille beløpe epther Certernnes liudelsse, at forne Summa penninge er forholdet fra Midfaste och thill Julij maaned Anno 92. som fore siger, Huilchenn forne forplichtt forne Gerdh Gierdinng oc Petter Johannsenn huer meth eigen haand Vndertegnit haffuer.

Fol. 115b

thill bekrefftigunng att de saadane forplichtt wryggelig holle wille, som den i sig siellf meth wijdere Omstenndigheth formeller, oc her hos fremlaugde forne Hanns Bons eit beseglett widnisbyrdtz breff som Claves Meltzouw med flere wdgiuffet haffuer wnder Dato 92 denn 22 dag Julij Indehollendis huorledes forne Petter Jannsenn war nød oc tuungenn samme penninge att wdgiuffue thill forne Gierdh Gierding Dernest fremlagde ein Amsterdams domb wdgiuffett denn 27 daig Julij sist forledenn, Indehollendes i sin beslutningh at tuennde Partier emellom Johan Hermanndsenn aff Deuenter oc Gierd Gierding aff Staffuannger, haffuer hafft deris saig vdi rette om ein Arrestering eller beslag vnder Petter Johannsenn paa ein summa penninge, som er iij ct. lxvix daller, som hannom rester epther hanndschrifttenns liudelsse med Interese vj daller aff huertt hunndrede oc er dømpt at anklagerenn forne Johann Hermanndsenn bør at beholle de penninge dog huer deris rett forbeholenn som samme domb meth wijdere Omstendigheth formeller, Thij begierett nu forne Hans Boms rett for sig, Suarede forne

Fol. 116a

Gierdh at forne Johann Harmanndsen med Vrang berretning er kommen thill denn Arrestering oc Amsterdams domb som forne Gierdh Gierdingk nu wille bewisligt gjøre med forne Johan Hermandsenns eigenn hanndschriffter oc Missiue som nu paategnit bleff, Och hannd wdi lige maade i forledenn aar lod os her for rette thilsunne, Och meente att dersom forne Johan Hermandens breffue haffuer werit thilstedes wdi Amsterdam, Da haffde de gode herrer icke saugdh forne Johan de penninge thill, Och derhos meente sig att haffue saa god rett thill at Arrestere forne Johann Hermandsenns guodtz indenn eller vden Lanndtz huor hannd dett Opspørge kunnde, som hannd nu thill Amsterdam giordh haffuer, Wiget begge parterne for dørren Rand sagett wij sagenn oc med Laugrettis samtocke for rette affsaugde att forne Gierdh Gierding indenn fiortenn dagers thidh er pliktig att Oplegge, oc betalle <thil> forne Hanns Boms paa Petter Johannsenns vegne denn forschreffne Summa penninge epther forne forplichtes liudelse, Menn hues denn schade oc Interese belanger,

Fol. 116b

paa begge parter som foresiger, Dett haffuer wij inndsatt for disse eptherschreffne sex mend Jacop Willomsenn Raadhamnd, Clauses Meltzouw Byefougett, Jacop Jannsenn, Jesper Skrøder Nicolaus de Freundh oc Johann Cornelissem Laugrettesmendh hersammestedtz, att granndsche oc forfare, oc enndelig dømme dennom emellom epther forskreffne deris forplichtelse breffs Liudelsse, Oc dett giffue begge parterne fra dennom beschreffuit som de rettiste forefinnde kannd. Actum Bergenn Anno & die Ut Supra Vnnder vore Signetter. Samme daig fremkom Pader Clausesøn i fulmacht paa Niels Krogmagers hustruis wegne i Kiøpnøhauffn thiltallet Seuffren Nielsen som thilforne haffuer tienndh Seuffren Anndersenn hersammestedtz for xxx daller hender Rester paa nogett maltt epther ein hanndschrifftes liudelse vnnder Dato 88. denn 16 Aprilis Deremod fremlaugde forne Seuffren Nielsen forne sin husbonndes pasbordh oc bewis vnder Dato 91 denn 27 Nouembbris

Fol. 117a

Liudenndes att hannd tacker hannom for tro tieneste i alle maade Dog bekiennedt forne Seuffren at were forne sin husbonndh schyldig j ct. woger fisk epther sin hanndschrifftes liudelsse, hand pandhsatt haffde thill Johann Kopperslager, Och meente sig inthett mere were Seuffren Andersenn pligtig Och epther mange Ordh loffuett forne Seuffren att forscharfe sin fullmechtig her thilstedes naar Seuffren Andersenn hiemkommendes worder som kannd gaa i rette med forne Seuffren Anndersenn om samme xxx daller paa dett Maltt. Simonn Preen som haffuer tienndh Peder Clausesenn raadhamnd hersammestedtz her wdi rette haffde steffndh Halstenn Jacopsenn tiennendes Clauses Meltzouw Byfougett her sammestedtz oc klageligenn berettet huorledis forne Halstenn vdenn all billig Orsage, Meden forne Simon om natterthidh stod hos sin husbandis huss om nattenn thill anden Pingstdaigh.

Fol. 117b

Kom bag paa hannom oc slog hannom i hoffuedet mad ein Lang skafftet øxe att hannd størtet neder paa gatenn wdi beswiming oc icke wiste huem dett gjorde Før anndre folck derepther haffde vnderwist hannom att forne Halstenn det gjordh haffuer, Och sidenn haffde de werit paa slottit i Erlig welb. Fruw Beritte Skrams nerwerelsse Och wdi saa maade thilgaff sagenn formedelst henndis oc flere gott folces forbønn schyldh att Clauses Meltzouw loffuett att betalle Bardscherlønn, Och forne Simonn wille haffue sin Smede oc werck for inthett, om hannd kom thill sin sunndhedh oc karskhedh igien, Menn der som hannd icke kom thill sin sunndheth igien, wille hannd haffue sig dett forbehollett epther sagsenns leiligheth oc gode menndtz sigelsse. Och derhos berettet forne Simon att hannd haffuer forsøggt bardskier hielp oc icke kand faa sin karskhedh i hoffuedett igien som thilforne, Och derfore begierett rett for sig offuer forne Halstenn Jacobsenn, Och Kunde nu forne Halstenn icke benegte att hand io haffde slagett forne Simon oc meente sig haffue Orsage thill, oc att were vduist aff sin husband Clauses Meltzouw.

Fol. 118a

Suarit Clauses sig icke haffue befallet hannom at slaa nogenn folck, oc samme Halstenn nu icke att were i hanns tieneste, oc hannd haffde icke mere end hannd gick oc stod wdj, wille nogenn haffue halsen aff hannom, motte de dett gjøre, Da thilneffnde wij tre menndh Rørick Jacopsenn, Hermannd Borris, oc Johann Cornelisenn som vdwigett meth begge parterne, Och der de igien inndkommer, Saugde de att forne Simonn Eskett femtie daller, Och forne Halstenn inthett derpaa bødh, Da eptherdij forne Halstenn haffde inngenn borgenn oc hannd er ein løs Karll, Och deris prouff icke war thilstedes wdi sagenn, Thij bleff Byfougden Befallett att fenngselligenn forware hannom indthill hannd bekommer borgenn thil sagsens wddragtt her for rette om de icke anderledes wdi Vennligheth forliges kunnde.

Fol. 118b

Wij effterschreffne Pouell Helliesenn Bergenns oc Gulathings laugmand Lauritz Hannsenn Hanns Finndsen Borgemestere i Bergenn, Kiendis oc Vitterligt giøre med dette wortt Opne breff at paa Bergennraadhus Anno 1593 denn 25 dag Septembris kom for os sampt menige Laugrettet Joen Rubbertsen med sin Dannequinde Beritte Rasmusdotter och thiltallett Willom Joennsenn med sin quinde Sigrid Seuffrennsdaatter baade medborgere hersammestedtz, Om nogle skeldtzordh som forne Willom schulle haffue ladet falle thill forne Joenns quinnde Beritte Rasmusdaatter som henndis ære oc gode røgte war anrørenndis, Oc epther wij haffde hørtt deris thiltall oc giensuar Befanndhst samme tuister wænigheth dennom emellom wdi hastigheth oc vbetennchtt mod at vere begønntt Och saugde forne Willom oc Bergitte dennom icke att haffue saugdh icke heller att wijde med forne Joenn Rubbertsønn oc hanns quinde Bergette Rasmusdaatter wden det som Erligt wdi alle maade, Dermed loffuet nu forne begge parterne att denne sag dennom emellom.

Fol. 119a

skulle were dødh oc bliffue ein Ewig dødh oc afftalet sag for dennom oc deris arffuinger paa baade sider Och i nogenn aff dennom at anke eller talle paa denne forligte saig, epther denne daig Menn dersom nogenn fremmede wille sig inndlegge oc denn Oprippe, Da schall hannd dett giøre paa sin eigenn hals, oc ingen hielp trøst eller Bistannd haffue aff nogen disse begge parterne, som de nu Loffuet huer anndre her for rette med haandh oc Munndh wryggelig att holle. Thill widnisbyrdh vnder vore Signetter. Actum Bergenn Anno & die Ut Supra. Dauid skredder: Simon Skredder Older mannd for skrederne her wdi Bergenn endnu som thilforne herwdi rette haffde steffndh Lauritz Hardekop skredder for hannd holler Madskabi med sine tiennere Och begierett at hannd schulle fyllestgiøre denn Eedh hannom bleff fore laugdh sielff tridie for samme saig. Suarid forne Lauritz sig icke denn Eedh at kunde fyllest giøre, Och begierett at bøte derfore epther Skredernis skraa oc deris sigelse,

Fol. 119b

Doig att de icke wille strenge med hannom offuer sin formuge, Huilchett hannd nu her for rette loffuet skredernis fullmechtig med haandh oc Mundh wryggelig att wille holle, Kom for os Jeremias Elbers kiøpmannnd paa brøggenn wdi Søstergaardh oc thiltallett gamle Hanns Pedersenn borger hersammestedtz paa Karll Matzens wegne hannd wdi forledenn aar bleff borgenn for att betalle thill forne Jeremias Ixxijj wouger fisch epther sitt breffs liudelse som forne Jeremias nu fremlaugde oc begierit sin betalning, Da epther de Terminer som Hanns Pedersen vdloffuet haffuer, ere lange sidenn forledenn Och hannd sielff icke kandh sig i nogenn Maade vnndschylde for samme betalningh Thi bleff forne Hanns Pedersen her for rette thilsagdh inndenn fiorterr dagers thidh epther Lougenn att haffue betallet thill forne Jeremias eller hannd thill den thid at søger hos hannom sin betalningh aff forne Hanns Pedersenns guodtz epther forne hans breffs Liudelse vdenn forne Jeremias anderledes will hannom benaade.

Fol. 120a

Anna Mogennsdaater tilltallet Hendrick Joennsenn Skott om ein sønn Anders Hieltt som døde i Norlanndenn, oc meente at forne Henndrich var Orsage thill hanns dødh Da frembeskett forne Henndrich fire aff sine skipsfolck Simonn Lauritzen, Jens Lauritzen, Oluff Steffennsenn, Niels Andersenn, som alle oc huer Enndregtelig wittnede att forne Annes sønn sott døde paa skibett wdi Kiørwogh Saa de icke wiste eller hørde aff forne Salig Anders att haffue giffuett nogenn schyldh for sin dødh Saa santt schulle de widnisbyrdh Gud allermegtigste hielpe.

Fol. 120b

Anno 93 denn 26 dag Septembris er komen Johann Heltt borger hersammestedtz paa den ene oc Elias Lokouw aff Rostock paa den anden partt, oc lod Oplese et kiøbebreff Sub dato 93 5 Septembris Liudenndes om den siette part i Brødregaardh paa brøggenn som Johan Holthus soldh haffuer forne Elias Locouw for iji ct. rix daler som forne Kiøbebreff oc Vdschaarenn Certer wijdere formeller oc begierett begge parterne at det her wdi Bergennbyes tingbogh thil Vidnisbyrdh inntegnis schulle att de dette begierer wryggelig att wille holle. Johans i Ordall bleff Vennligenn forligte meth Jacop Skredder paa M. Jørgen Erichsenns Superintendentis wegne i Staffuanger, om ein part i forne Ordall som forne M. Jørgen paa præbendis wegne thilkammer, at forne Johans skulle giffue Jacop j løbs bøxell for alle de aaremaalle som rester aff bøxellenn Der emod schulle dett were ein afftaled saigh dennm emellom.

Fol. 121a

Anno 1593 denn 9 Octobris her paa Bergen raadhus Neruerendes Pouell Helliesen laugmand, Lauritz Hannsen, Hanns Finndseñn borgemestere Jørgenn Jacobsenn, Hanns Hansen Jacop Villomsen raadmenndh, Hanns Pedersen, Joenn Brock Jacop Jannsen, Gerdh Bøingh, Hermand Borris Peder Hofft Henndrich Rodenborg Laugrettesmenndh. Kom udi rette Jacop Janssøn borger hersamstedtz meth sin tiener Henndrick Miller oc nu anden gang her wdi rette haffde steffndh Rubbert Joennsen Gøttri borger hersammestedtz oc fremlaugde eit fulmachtes breff paa Engelsk maall, aff huilchet hand herhos lod os thilsunne ein vdcopie som paategnit bleff wdi huilchen icke finndes aars Datum eller sted huor denn vdgiffuet er, Indehollendes at Engelsk mandh Mickell Lann bekiennder sig skyldig were forne Jacop Jannsenns tiener j ct. rubels Corant Ryse penninge som schulle vere betaldh thill Henndrick Miller denn xx Junij Anno 92. for saltt oc anndre vaare, Och forne Henndrick Miller, derfore att haffue fulmacht att inndkreffue aff forne Rubbert Joennsenn kiøpmandh i Bergen i Norge j ct. rubells oc derfore denn xlviij Rubbels som forne Rubberts

Fol. 121b

eigenn handschrifft thill Mickell Lann formelder der som forne fullmagts breff med wijdere Omstendigheth paa kost oc Thering oc Quitens formeller. Och begierett nu forne Jacop sin betalning aff forne Rubbert Joennsen epther same fullmachts liudelse Suarid forne Rubbert at dersom Jacop Jansen eller hanns tiener haffde forne Rubbertz handschrifft som Mickell Lann i sin fulmacht berober sig paa Da wille hannd gierne Oplegge oc betalle epther sin handschrifftes liudelse, ellers wiste hannd sig icke were forne Jacop eller thennd Engelsk noget pligtig at suare hannom thill forne fullmacht, Derhos berettet forne Henndrickh Miller att haffue i Ryslanndh werit i rette meth forne Michell Lann om samme gieldh som Mickell war forne Henndrich skyldig, Da bleff hannom aff ein Rysse Baior thilkient at tage denn fulmacht offuer forne Rubbert Joennsenn i sin betalning paa Michell Landtz wegne, Och stod nu Jacop Jansen Offuerbødig att stelle borgenn at flij forne Rubbertz handschrifft som hand thill Michell Lann vdgiffuet haffuer Med slig Vilkaar att Rubbert same fulmagt schulle fyllestgiøre, Eller att forne Rubbert motte stille hannom borgenn thill sagsens vdragt.

Fol. 122a

Suarid forne Rubbertt at eptherdij forne Jacop berobte sig paa Rysse Baiors dom, begierit hand denn dom her for rette, Huilchen forne Jacop eller hans tiener icke haffde, Och meente forne Rubbertt sig icke burde att stelle nogenn borgenn førennd hand fører hannom sin haandschrifft som Jacop sig paaberopte, Wiget begge parterne for dørren, Och epther wij haffde ranndsagett sagenn, Befandtz den fulmacht icke were saa rigtig Omstendigheth som det sig burde, Och forne Jacop eller hanns tiener icke kunnde fremføre huerckenn forne Rubbertz eigen handschrifft oc icke heller sanndferdig Copie deraff, icke den domb som denn Rysse Øffuerste vdgiffuet haffde Och forne Rubbert er ein bofaste mand meth quinde oc børn her wdi byenn, Thij kunnde wij icke sige forne Rubbertt pligtig were att suare eller

betalle epther forne fulmachts breff vdenn hannd loulig med den handh schrifft bliffue Kraffdh som forne Jacop oc Henrich dennom her for rette paa berofft haffuer.

Fol. 122b

Kom for os Joenn Klerck borger hersamestedtz oc lod her wdj rette inndkalle Lauritz Anndersenn Fønbo som i gaar haffde werit for Capittelet oc bekiedet sig att haffue beligget forne Joenns quinde, Beritte Jensdaatter Och der fore er forne Beritte affskildh meth henndis egtemann Joenn Klerck som den Capitels dom Vnder Dato 93. denn 8 Octobris derom videre formeller. Derom ranndsaget wij lougenn i det 6. oc oc 33 Capitell i Mannhelge bolckenn som klarligen formelder att xii mend Loulig thilneffnde skulle dømme vdi saadanne Leigermaals sager, Thi bleff thilneffndh dise epterschreffne, 12 menndh. Hanns Hannsen Jacop Villomsen, Peder Clausesen raadmenndh, Hanns Pedersen Joen Brock, Jacop Jannsen, Gerdh Bøing oc Michell Jensen, Damb Tønnisen, Nicolaus de Freundh Jesper Skrøder, Anders Christennsønn att møde i Morgenn naar Predikenn er vde i Domkierckenn herpaa Raadhusit. Dirick Kramer i Guldskoenn tilltallet Carstenn Joensen, boendes paa Skeede paa Sundmør paa Tomas Ogelbyes Vegne, for 60 daller epther ein hanndschriftes liudelse, som Carsten beseglet haffuer,

Fol. 123a

Och begierett betalning, suarett forne Carsten at haffue wed Peder Skriffuer oc betaldh paa same handh schrifft 47 daller som ein Vdcopie aff Peders handschrifft som Dirich nu fremlaugde derom vijdere formeller. Och bekiennedt icke wijdere vere schyldig vden 13 daller Om huilche penninge hannd saugde sig were forligt med Tommes Ogelbye paa Sunndhmør att giffue hannom Saugbordh derfore Och forne Tomas att haffue giffuet hannom sin handschrifft oc forplicht at naar de xij daller i saugbordh ere betallede Da schall hannd igienn schaffe forne Carsten sine hand schriffter her wed brøggenn Och eptherdij forne Dirich icke haffde steffndh forne Kasten hiemmen thill fra sit hus. Thij hannd nu icke denn handschrifft haffde med sig, Och forplichtet sig vdi foraarit att lade forne Tomas Ogelbyes breff komme her thil stedes eller hannd will stande derfore thill rette, paa dett høigeste, Huad anlangendis er om dett pantt som forne Carstenn haffuer stammedes hos Dirick beholler hand hos sigh thill sagsenns Vddragtt.

Fol. 123b

Samme daig kom for os oc menige Laugrettit saa mange nu thilstedes ware, Jacop Villomsen Hospitals Ombutzmennd hersamestedtz med Hans Pedersenn boendes paa Hollenderstredit, oc fremlagde eit Pantebreff wnder Dato 1590 denn 23 Octobris Indehollendes at forne Hanns Pedersenn haffde laandh aff Hospitals penninge ij ct. rigsaller, Och nu epther samme breffs liudelsse panndhsette thill Hospitalit alle sine husse som hannd nu vdi boer oc de huse som nu paa same grundh bøgde ere, Eptherdij at de første pantehuse, ere affbrennde, Huilchet forne Hanns Pedersenn loffuett at holle Hospitallett skadesløst i alle maade, och for alle andre skyldne ner att betallis som pantebreffuit i sig sielff vijdere formeller Och nu paategnit bleff aff Byschrifuerenn.

Fol. 124a

Anno 1593 denn 11 Octobris paa Bergennraadhus Neruerendis E. w. Peder Taat M. Anders Fos SB. Pouell Helliesen laugmand Lauritz Hannsen Hanns Findsen borgemestere, her Jens Christensen lesemester oc her Niels Mouritzenn sampt raadhmenderne oc Laugrettet. Kom for rette de xij mend som den 9 8bris bleffue thilneffnde wdi Joenn Klerckis quindes hoer saig, oc saugde Dennom att haffue forhørdh den saig Och befanndhst att denn dreng Lauritz Andersenn som Joenns quinde Bergette Jensdaater haffde beligget haffuer forkommitt forne Joenns Fisch och skiorter oc anndett saa oc vnderslagett sig forne Joenns

sendingsbreffuer oc schreffuit andre falsche breffue i denn stedh thill gottfolck i Bergenn wnder forne Joenns naffn Saa att forne Lauritz haffde burdh at miste sit liff for alle dise tre sager, om hannom schulle vederfarett epther retten, Och haffde hannd nu intheth der hannd Kunde bøte meth Och haffuer nu forne Lauritz meth de tolff mendh Ombedett den gode mandh Peder Taatt Slotzherren at hand paa K.M. Wegne oc forne Joenn Klerck for gudz skyldh wille hannom benaade denne hanns forseelsse.

Fol. 124b

paa hanns strengiste forplicht som hereptherfølger huilchett slotzherren oc Joenn Klerck hannom bewilgett. Dett bekiendis ieg Lauritz Andersøn som er fødh wdi Fyenn wdi danmark, oc witterligt gjør med dette mit Opne breff, att eptherdij ieg (diswer) er Kommen wdi Leigermaallssaig med Bergitje Jensdaatter som var Joenn Klerckis egtequinde i Bergenn, Och derforudenn i samme mit Onde Leffnit haffuer ieg med hende Omkommit oc fortærit forne Joenns guodtz oc fisch oc nogett aff hanns Kleder borttagett som nu er funden i min Verge, Ochsaa med hender Vnderslagett forne Joenns sendingsbreffue oc skreffuit andet falsk breff i steden igienn, vnder Joenn Klercks naffn, For huilcken horesaig forne Bergitte Lougligenn for Capittellet er adskildh med hendis egtemanndh Och sidenn paa rettens Vegne er thillneffndh xij mend att dømme offuer mig i samme saig, Och der ieg i daig denn xi Octobris vdi dette 93 aar paa Bergennraadhus skulle hafft min domb, som mit liff war anrørendes Och ieg icke heller haffde nogle penninge med huilcke ieg Kunnde i nogenn maade Oprette forne Joenn Klerckis store skade oc forsmedelse hand for min schyldh lijdh haffuer,

Fol. 125a

meth sine fattige smaa børn, Da haffuer ieg meth gott folk giordh bønn till Erlig welb. mannd Peder Taatt høffuetzmand paa Bergenhus paa K.M. wegne, oc thill Joenn Klerck paa sin eigen oc sine børns wegne, att de for gudz schyldh wille mig benaade denne min store forseelsse, huilchett de oc giordh haffuer, Med slig wilkaar at ieg loffuer oc forpligte mig nu strax ieg gaar aff mit fengsell att rømme denne bye oc Norgis rige, oc aldrig igienn Komme, icke heller att findes vdi veig eller stigh inndenn eller Vdenn byes huor forne Joenn Klerck eller hanns børn Kommendis worder, Men dersom ieg icke rømmer Vfortøgrett det snariste mig mugeligt er, Och ieg emod denne min forplicht Kunnde antastes, oc paagribes enten Vdi Bergenns stift eller Norgis rige som ieg kunnde bliffue thill Langwern, Da will ieg Vden all naade haffue forbrudh min hals, for alle forne mine misgierninger, epther denne min forplichts Liudelsse Thill mere stadfestelse att ieg dette forskreffne Vrøggelig holle, wille haffuer ieg denne forplicht vnødh oc Wtuungen schreffuidh oc meth min egenn haand Vndertegnit, som er gifftuoc skrefft i Bergenn aar oc daig som foresiger.

Fol. 125a

Wij effterschreffne Pouell Helliesøn Laugmand i Bergenn, Lauritz Hannsen, Hans Finndenn Borgemestere, Jens Christensenn Lesemester oc Cannick, Trugils Lauritzenn Cannick oc sougneprest thill domkierckenn i Bergenn oc Hanns Balzersen Sougneprest thill Korskierckenn hersamestedz, Kienndis vitterligt gjøre for alle med dette wort Opne breff at paa Bergennraadhus aar 1593 denn 11 Octobris Neruerenndis Erlig oc Velb. mand Peder Taatt thill Boldhinggaardh høffuetzmand paa Bergenhus, oc hederlig høiglerdh mand M. Anders Fos Superintendent i Bergenn stichtt sampt raadmenderne oc Laugrettit, Kom for oss hederlige vellerde menndh her Hanns Halffuordsen paa Mannger, paa denn ene, oc her Hanns Nielsenn Hes paa Linndaas paa denn anndenn partt, Och gaffue thil Kiende att for nogen thid forledenn her i Bergen vdi her Absolonns da Capellann her thill domkierckenn hanns voning er nogenn trette oc Wænighedh vdi druckennschaff oc aff wbetenkennhedh meth ord thildragett emellom forne H. Hanns Halffuordsen oc her Hanns Nielsenn Hes, Da haffuer wij

meth woris Kiere Øffrighedtz baade slotzherrens oc Superintendentens bewilgning oc samtøcke begge parterne wennligenn oc vell forligte Saa at hues wænigheth

Fol. 126a

dennom om forbete: saig her thill dags emellom verit haffuer, Dett nu herepther skall were en dødh oc afftalledh saig, for dennom oc alle deris, Och begge parternis ære lempe naffn oc gode røgtte aldelis hermed wforkrennkitt paa baade sider, Och derfore haffuer nu her Hanns Halffuordsenn for allis woris bønn schyldh eptherladett oc thilgiffuett forne her Hanns Hes alle hues Ordh oc talle som hannd hannom haffde thilsaugdh Med slig wilkaar att hannd icke epther denne daig skulle hannom meth Wbequems Ordh offuerfalle, Och bekiennde de huer for deris eigenn personn icke wijde med huer anndre Vdenn dett som Erligt er, Och de att Vere huer anndris gode Venner epther denne daig i alle Maade, Och ingen aff dennom eller deris att anke eller talle paa denne forligte saig, Menn dersom nogen anden fremmidh wille bixle eller Oprippe denne forligte saig, Da schulle hannd hues brøst paa finndes dett gjøre paa sin eigenn hals Och inngenn hielp eller Bistannd haffue aff dise begge parterne i nogenn Maade, Och hues prouff eller vidnisbyrdh som begge parterne haffuer tagett i denne saigh att were død oc Machteløse,

Fol. 126b

som de nu her for rett loffuett meth haand oc mund wrøggeligenn att holle, Och huer aff dennom meth eigenn haandh oc Signett vnderteignitt haffuer, paa dise breffue som ere tuende all eins lydendis Och thill yttermere Vidnisbyrdh att dette vdi alle maade sig saaledes thildragett haffuer, som forscreffuit staar, dett witner Vij meth Voris Signetter hernedden Vnndertrøchtt Actum Bergenn Anno & die Ut Supra. Anno 1593 denn 12 Octobris paa Bergen raadhus Neruerenndis E. welb. Peder Taatt thill Boldhinnggaardh M. Anders Fos. SB. Pouell Helliesen laugmand. Lauritz Hannsen Hanns Finndsen Borgemestere, her Jenss Christennsen Lesemester, her Trugels Lauritzønn Sougneprest thill domkierckenn, her Hans Baltzersøn Sougneprest thill Korskiercken, her Niels Mouritzenn Capellan thil domkiercken, Jacop Willomsen Peder Olausenn raadhmend, Hans Persen, Joenn Brock Jesper Skrøder Gerdh Bøing Michell Jensen Pether Hofft Laugrettismenndh.

Fol. 127a

Kom wdi rette Peder Jenssøn som thilforne tiente velb: Knut Grubbe oc her wdj rette lod inndføre Mogenns Pedersenn, aff Selløe gield i Nordfiord oc hannom anklagett att haffue Vdenn billig Orsage skyldh eller brøge hugget forne Peder Jennsenn Vdi Nordfiordh medenn hannd war paa sin husbondes reigse thill Sundmør, Oc effter wij nu haffde hørt beggis deris thiltall oc giennsuar begierett forne Peder Jennsenn at forne Mogenns Pedersenn motte bliffue i denn borgenn, hannd nu wdj er som er Østen i Wedwig, med sit selschaff, Oc de borgennsmend motte schaffe hannom thill hiemtingett i Sellø gield som skadenn er skeedh Och hannd der motte stannde sin thilbørlig straff epther sin eigen onde gierningers bekienndelse, epther Konge Mayts breffs oc strenge befalnings liudelsse, att bønderne vdi huert gieldh bør først dømme vdi alle sager, Huilchett Peder Taatt med de anndre dannemennd nu her thilsteedis war hannom eptherladh, Oc loffuet forne Peder Taatt hannom ein schriftlig befalning hiem med sig thill fougdenn oc bønnderne, wdi Nordfiordh att schulle forhielpe hannom thill rette vdi same saig offuer forne Mogenns Pedersen, Saa frampt at de icke wille stannde derfore thill rette paa Kost skade oc forsømmelse oc Kongenn breffue brudh som det ved bør.

Fol. 127b

Pouell Helliesen Bergens oc Gulatings Laugmannd Kienndes oc witterligt gjør med dette mit Opne breff at paa Bergennraadhus 1593 denn 12 Octobris Neruerenndis Erlig welb mand

Peder Taat thill Boldhinnggaard høffuetzmand paa Bergenus, Kom wdi rette Peder Trane fougett i Sundhordleenn oc Eskett Anders Hornelannd boenndes paa Storenn epther Peder Tottes steffnings Liudelsse, oc hannd icke møtte, Och fremlaugde 3 aars Regnskab Liudenndes om 2 faar oc j gieed vdj fredtoldh som hannd sagde sig at Vere Vdi trette om med forne Anders Hornelannd oc om nogenn anden sager, Och eptherdij forne Anders Hornelannd nu icke war thilstedes, och icke heller hanns lougligh Ombutzmannd eller forfaldtz witne som paa hans wegne loug oc rett Kunnde suare, Endog att hannd nogle dager thilforne, haffde verit her vdj byenn, Thij begieret nu Peder Taatt med sin fougett Peder Tranne, domb offuer forne Anders Hornelanndh, Saugde ieg for rette att dersom forne Annders Horneland befinndes lougligenn att were steffndh for de sager, som thilforne er forhørt oc dømpt wdi thill deris hiemtingh epther K.M. breff oc allffuorlige strenge Mandatters liudelsse,

Fol. 128a

Och sidenn bør her for rette at inndsteffnis oc hannd icke er forhinndrett med louglig forfaldz Da bør forne Anders Horneland at igien giffue Peder Tranne all hues bewislig Kost oc tering som hannd paa forne Anders Vegne paa denne reigse lidh oc giordh haffuer epther sex wuillige menndtz sigelse lougligenn thilneffnde Och dersom denne steffning findes saa louglig som fore siger, Da skall forne Annders bøte thill Konnge Maytt -vij Ørtuger oc xij mrk. i steffnefaldh epther Konning Hanses rettebodz liudelse, Actum Bergenn Anno & die Vt Supra Vnder mit Signett. Wij effterschreffne Pouell Helliesøn Bergens oc Gulathinngs laugmannsd Lauritz Hannsen Hanns Finndsen Borgemestere i Bergenn, Jacop Villomsen oc Peder Clauesenn raadhmennder sammestedtz Kienndis oc Vitterligt gjøre med dette wort Opne breff at Anno 1593 denn 12 Octobris paa Bergennraadhuss Kom for os sampt laugrettit hederlig mand her Steffen Jensen Sogneprest thill Stollens prestegieldh i Sundhordleenn.

Fol. 128b

Och lod Oplesee een steffning offuer Anders Hornelanndh at schulle møde thill denn thidh, Møtte nu icke forne Anders Hornelannd icke heller hanns louglig Ombutzmannh eller forfaldz Vitne som paa Hans Vegne Loug oc rett wille suare lijde eller Vndgielde, Och begierett forne her Staffenn domb for sig, Thij saugde wij saa aff for rette med laugrettes samptøcke att dersom forne Annders Hornelannd er Lougligenn steffndh, Och dersom steffningenn er lougligenn lest for hannom epther Konnge Mayts breffs liudelse, Da er forne Annders Hornelannd pligtig att igiengiffue forne her Steffenn Jensen, all hues bewislig oc thilbørlig Kost oc Theringh som hannd paa forne Anders Hornelanndz Vegne paa denne lidh oc giort haffuer epther sex wuillige menndtz sigelssse Och thill Konnge Maytt wdi steffnefald epther Konning Hannsis Retteboedz liudelsse Thill widnisbyrdh Vnder wore Zignetter Actum Bergenn aar oc daig som for siger.

Fol. 129a

Wij effterschreffne Pouell Helliesønn Bergens oc Gulatinngs Laugmand, Lauritz Hannsenn Hanns Finndsen Borgemestere i Bergen, oc Jacop Villomsenn Raadhmand sammestedtz, Kienndis oc Vitterligt gjøre at paa Bergennraadhus Neruerendes Erlig welb. mand Peder Tott thill Boldhinggaardh høffuetzmannd paa Bergenus sampt flere gode mennd oc Laugrettet, Kom for os her Steffenn Jensen Sogneprest thil Stollens gieldh oc herwdi rette haffde steffnd Lauritz Holst boenndis paa Holand om nogle skeldtzordht epther ein bonde Tostenn paa Hysingstadz proffs breffs Liudelsse som her Staffenn nu fremlaugde Och sagde sig sidenn att were Brixlett aff Annders Hornelannd for samme saig paa Lauritz Holstes Ordh, Derthill suarett forne Lauritz Holst sig icke att haffue saugdh her Steffen nogenn skeldtzordh icke heller att haffue hørtt om forne her Steffenn Vdenn dett som Erligt er, Da eptherdij forne Lauritz Holst nu benegtigt de skeldzordh, huilche skulle sig thildragett i deris

druckenschaff denom emellom, Och same prouff icke er louglig tagett i begge parternis
nerwerelsse Och er icke vden ein mandtz witne,

Fol. 129b

som icke Kannd stannde for fulde Vdi nogenn sag som magt paa ligger epther det 5 Capitels
Liudelsse i Thingfarebolckenn Thij bleffue begge parterne Vennligenn oc well forligte Saa
ingenn aff denom schulle anke eller talle paa denne forligte saig Och deris ære oc gode røgte
paa begge parterne hermed Wforkrenckett i alle Maade, som de nu Loffuit huer anndre med
haand oc Mundt wryggelig att holle, Thill widnisbyrdt ere disse breffue tuennde all eins
Liudenndes Vnder Voris Signeter Actum Bergennraadhus denn 12 dag Octobris aar 1593.
Anno 1593 denn 8 daig Nouembris paa Bergennraadhus Neruerende Laugmann
Borgemestere Raadt mendt oc Laugrettet hersammestedtz.

Fol. 130a

Kom udi rette for oss Magdalena her Christen Dagfindtsenns oc fremlaugde ein Supplicatz
Inndehollenndes om ein grunndt nest Eske Bildes grunndt offuenn for Korskiercke som Salig
her Thomas Jennsenn oc hun Kiøfft haffuer thill Euerligt Eigenndomb, oc husenne paa
samme grunnde att were solde emod Lougenn Eptherdij att de icke haffde thilbødett sin
grundherre oc icke neste gaardtz lejen første Kiøb, Och hunn haffde thilbedett Jacop
Villomsenn paa henndis Vegne att talle paa samme grund om Hermann Skredder døde i
hendes frauerelse, Och icke wdi mannge aar bekommert hendis grunndleige Enndog hunn
haffde send budt epther hennder, Och derfore setter Vdi rette om husen er icke forfallenn thill
grunndenn, Dernest om neste gaardzleij er neste mannd at Kiøbe samme huse om de war icke
forstaan thill grunndeherrn, Och derhos skriffuer om denn strennge loug som Var Anno 82.
att de epther fem dage motte nederriffue eit hus paa samme grundt, som samme Supplicaz
Vijdere formeller oc nu paategnit bleff, Herthill bleff hennder suarett at Anno 82. denn 7
Aprilis er gaen ein domb i samme saig. Och bleff hennder adspurd om hun den dom haffuer
tagit beschreffuet.

Fol. 130b

Oc derpaa suarett Neij Da bleff hennder samme domb thilbødenn enndnu at Kunnde
bekomme forseglit Derhill suarett forne Magdallena att hun icke wille samme domb begiere,
Och saugde sig ingen att haffue steffnndt thill denne thidt att suare thill sagenn, Och derfore
war icke Kommen att gaa wdi rette om denn saig, wdenn will lade denn Opstaa inndthill
henndis mannd her Christen Komme thilstedes Och begierett saadantt hendis Klagmaall
motte dragis thill minde, wdi fremtidenn, Huilchenn henndis Supplicatz oc dom som
vdgiffuen er Anno 82 er her wedfest oc epther denn beseiglett domb Vdschreffuenn som
findes hos Kaarskierckes Ombutzmann Eptherdij samme huse er Kiøfft thill samme Kierckes
nøtte, thill ein Klocker Residentz eller Vaaningh. Loffuet Magdallena Thomasdaatter att stille
Jacop Villomsenn thilfredtz for hues Vmag oc bekostninng med rettergang hannd giort
haffuer med dett allerførste.

Fol. 131a

Alle oc huer aff huad werdighed stand Condition oc wesenn de ere som dette breff till at see
høre lesse forekommer, Helser Vij Borgemestere oc Raadtmend i Bergenn i Norge, nest woris
tienestes thilbiudelse hermeth Offentlig bekiender oc Vitner attj dag den 8 Nouembr wdi
dette løbennde aar 1593 paa vort Raadhuss for os er Kommett Erlig welforstanndig mand
Joen Meen, Borger oc indbøgger her sammestedz i fullmagt paa sin egte sønns denne
breffuisers Joen Joensens Menns wegne, oc ønkeligenn beklagett huorledes at forne hanns
sønn Joenn Joennsen i forleden sommer paa tridie Pintzedag epthermidag Omtrent wed 3
slett war iblant nogle gode folck baade ædell oc Wædell som epther gammell sedwanne skøde

epther Papegøye stangenn, Och epther Papegøyenn war affskott oc skötterne wille gaa Vdi byenn ocsom hannd stod eblant folckett med sit lange røhr paa Axellenn som Var ladt oc spendt, Da slap denn løss hannom wuitterligt oc ramte ein Karll med naffn Henndrick Hoyer Kiøpsuend paa brøggenn i Solegaard som stod Lang Veig fra forne Joen Joennsenn, aff huilchett wforseendes skutt forne salig Henndrick fick sin Banne oc strax døde huilchet alle skötterne som i forleden sommer

Fol. 131b

derom thill Vidnisbyrdt Eskede Vaare, haffuer for os bekienndett att denn skade skeede med forne Joen Jonsens wuillie werck oc hannom Wuitterligt, Och forne Joenn Menn sidenn paa sin sönns wegne Vdi Erlig welbyrdig manndz Peder Taatt thill Boldtinggaard høffuetzmannd paa Bergenhuss sampt flere dannemenndtz nerwerelse wdi Borgemesters hus her same stedz haffuer Eskett oc Krafft forne salig Hendrich Høijers neste slechtninger som her Vdi Bergenn thilstedes war, wed naffn Johann Juncker, wdi Breersgaard Lyder Meijer Vdi Sollegaard oc Dirich Korttmann i Leppenn Kiøpsuenner wed brøggenn, Och forne Joenn Men sig thilbød att wille Lijde oc Vndgielde paa sin sönns Vegne huad Norgis Loug om denn Wfor seendes manndsletts skade formelde Kunnde, Da haffuer forne denn dødes slegtinger berofft dennom paa salig Henndrick Høyers moder oc broder nu Verenndis thill Bremmen, Och loffuet forne 3 Kiøpsuenner att de for deris personn wille lade forne Joenn Joennsenn, were wfeigdett epther denne daig i alle Maade, Dog saa hannd schulle holle sig fra deris Lagh eller samquem, Och strax haffuer de Ombedet tuende aff deris Øffrigheth wed brøggen Ved naffn Christoffer Kraan oc Dirich Kraamer, att wille

Fol. 132a

saadant deris Løfftte her for rette Obennbarlig giffue thilkiennde Thij haffuer forne Christoffer oc Dirick epther forne Joenn Mens Eskiing oc begierinng nu i dag for os Vdi rette saadant løfftte och thilsagenn paa forne Johann Junkers Lyder Meijers oc Dirick Korttmanns wegne offentlig bewitnett wdi alle Puncer oc Articuler som foresiger Huilchett sitt thilbukt oc Kiøpmenders widnisbyrdt forne Joenn Menn paa sin sönns Joenn Joensenns Vegne, war aff os skrifftligenn begierenndes och ein forschrifft thill Øffrighedenn wdi fremmede Lannde som forne Joenn Joennsen nu agter sig att forsøge, Huilchett wij hannom paa rettenns Vegne icke weigre Kunnde, Thij er wores ydmyge bønn thill alle forne stater som forne Joenn Joennsenn forekommendis Vorder eller om denne saig i fremtidenn noget Kunnde bliffue anfegtett eller anklagett attj denne Voris sanndferdige schrifftlige beskeedenn om forne wuille Werck oc Mandsslett skade ville haffue betroedt oc saa megett mugeligt er thill rette handheffue oc beskerme, hannom Vdi alle thilbørlige Maader Eptherdij hanns fader forne Joenn Menn haffuer sig for Øffrighedenn forpligtett, att hand paa sin søns wegne

Fol. 132b

will denne sag thilfredtz stille, baade thill denn dødis sleggt oc Venner oc sidenn thill Verdthzlig Øffrighede Saa wijdt som Norgis loug Kannd hannom thilsige, Wij wille vdi saadanne oc all anndre rettferdige maader med eders folck os forekommer dett ganndsche gierne fortienne, Och will hermed haffue eder gud aller megtigste i sin Naadige beskøttelse befallett Aff Bergenn, Anno & die Ut Supra. Vnnder wortt sedwannligt byes Secrett inndseggell. Wy effterschrefne Pouell Helliessøn Bergenns oc Gulathings Laugmannd, Lauritz Hannsen Borgemester, Seuffrenn Andersenn Hanns Hannsenn, Niels Helliesenn, Jacop Villomsenn, Raadtmandt, Jacop Jannsenn Jesper Skrøder Laugrettesmenndt, Kiendis oc Vitterligt giøre med dette wort Opne breff att paa Bergennraadhus aar 1593 den 13 daig Nouembris Neruerendis Erlige Velb. mennd Peder Taatt thill Boldtinnggaardt høffuetzmannd paa Bergennhus oc Jørgen Kaas thill Gieldschouff Konge Maytts befalningsmand offuer Vardøøhus oc Sennieleen, Kom for os

Fol. 133a

Erlig Velb hustru Sophia Gøntersberg oc her Vdi rette haffde steffnndt Erlig welforstandig mannd Joenn Andersenn thill inder Kraagenn i Soggen hendis suoger Erlig welforstanndig mannd Jacop Jørgennsen Slotz schriffuer paa Bergennhus paa sin hustruis Erlig welb. hustru Ingerd Gøntersbergs wegne, oc hendis søster Erlig Velb. Jomfru Anna Gøntersberg, oc Klægeligenn gaff forne hustru Sophia thilkiennde huorledies deris forældris Odelsguodtz wdi Sundhordleenn i nogle aar haffuer staett thill Vnnderpandt hos Erlig Velb. mannd Ludwig Munk thill Norlunndt for ein stor Summa penninge xvj ct. xij daller som deris fader salig Axell Gøntersberg war hannom schyldig epther nogle beseglede haandschriffter oc Pantebreffuer som forne hustru Sophia lod her for rettenn thilsione oc paategnit bleff, Paa huilchenn Summa penninge henndis Mand Mogens Heinesen (salig med gud) haffde fornøigett forbete: Ludwig munk vj ct. daller, Och forne Ludwig Munk haffde sig forbehollett aff samme Pantteguodtz ein gaardt wdi Aggershusleenn wed naffn Skraatorp for vj ct. xluiij daller Menn denn Restantz Summa fire hundredre daller saugde forne høstru Sophia sig epther forne Mogenns Heinesenns dødt aff henndis eigenn penninge,

Fol. 133b

att haffue betaldt thill forne Ludwig Munke oc indløst dett guodz i Sundhordleenn som Ludwig Munkh wdi pandt haffde som forne pantebreffue oc forne hustru Sophias schrifftlig bewijs derom Vijdere formeller, som nu her for rettenn paategnit bleff Och der hunn wdi forleden aar haffde same pantteguodz i Rolig hefftick fick hunn beseedenn herfra thill Danmark att forne Joen Andersenn Vdenn Loug oc domb haffde Arresterit oc giordt forbudt paa lanndschyldenn som henndis Ombutzmann paa henndis Vegne aff dett guodtz i Sundhordleen skulle haffue Oppeboritt Saa att hunn nu haffuer nodsag thill at drage denne lange oc besuerlige reigse fra Danmarck oc hid thill Bergenn om samme lanndschyldt oc rettigheth Och meente att hennder derwdi er skeedt Wertt meth samme forbudt att Lanndschyldenn skulle hennder fra tagis Førennnd guodtzett er hennder loulig fraløst eller med rette affwunndett, Och satte Vdi rette om hennder icke burde denn Lanndschyldt igien som Vnder samme beslag oc optagenn er, oc henndis Kost oc Thering igien som hunn paa denne Reigse giordt haffuer, Derthill suarett Joenn Andersenn att hannom tøchtis at de pantebreffue salig Axell Gøntersberg thill Velb. Ludwig Munck wdgiffuett haffuer icke werit saa loulig som det burde Fordij hannd haffde Vdsat sine børns møderne guodtz med sit eigett guodtz som hand haffde i Hellmings Laugh.

Fol. 134a

Och derfore meente sig haffue rett thill att beslaa Lanndschyldenn aff samme guodtz indthill hand finge dom for Kongenn oc Danmarckis raad om samme breffue burde att staa wed magtt eller icke som forne Joenn Andersenns innslaugde Supplicatz wijdere formeller, Stoid oc forne Jacob Jørgennsenn paa sin hustruis wegne, oc var Offuerbødig att oplegge oc betalle sin anpart wdi de iiij ct. daller Med slig wilkaar att hannd wille holle sig thil den tridie part i guodtzit oc sidenn øge sin rett med hustru Sophia om hues guld oc sølff eller andenn Løseøhre som hunn med salig Mogenns Heinesenn baade i Axells liffs thidt oc epther hancs dødt oppeborrit haffde mere ennd hennder burde meth rette, Suarit forne H. Siphia att huis hunn Vdi hendis faders liffs thidt oppeborrit haffde, dett haffde hendis fader hennder godwilligenn skenckett oc giffuett Vdi gode folkes nerverelsse oc paahørelsse Menn huad Mogenns Heinesenn epther henndis faders dødt annammit haffde, er skeedt epther Ludwig Munchs pantebreffs oc befalninngs liudelse, Och epther Mogenns Heinesenns dødt er hunn gaedt fra arff oc gieldt epther denn Dansche loug Och hun dørfore meener sig icke haffue nogett at suare thill Mogenns Heijnesenns gieldt Vdenn allene Kreffue henndis eigenn Vdlaugde penninge, de iiij ct. daller

Fol. 134b

meth henndis Kost oc Thering eller hun motte beholle godzit inndthill de bliffuer betaldt som fore siger, Da epther begge parternis thiltall oc giennsuar breffuer oc bekienndelse, Randsagett wij sagenn oc befinndes at forne H. Sophia haffuer fornøiget den gode mand Luduig Munck de forne iiij ct. daller Och dermed befried oc ind løst dett guodtz i Sundhordleenn som panndsat Var oc huerkenn hun eller henndis Ombutzmann haffuer steffndt oc Kallett at suare thill samme saig, Førend det beslag paa Lanndschyldenn er skeedt, Och vnder samme beslag er denn mestepartt aff Lanndschylden oppeborenn, Huilchett er emod Norgis loug Besønderlig emod dett første Capittell i Kiøbebogenn, att ingenn Vdenn dom skall tage sig nogett thill, Sameledes emod her Jørgenn Løckes Recess wdgiffuen den 4 Aprilis Anno 1568. som høiglofflig oc salig i hug kommelse Konning Fredrich stadfestit haffuer, som i sin beslutning inndeholder, att om nogenn finndes att gjøre Vlouglig beslag eller oc parther deris hoffued tager denom thill rette, Vdenn louglig domb, Och slig saig inndsteffnis for laugmannden Da schall hannd dømme denom fra godzit som dett tagett haffuer, som oc Lougenn oc Recesserne om saadanne wlouglig beslaig wijdere formeller.

Fol. 135a

Thij saugde wij for rette at forne Hustru Sophia bør at beholle forne panteguodtz i Sundhordleenn, saa widt henndis Vdlaugde penninge strecker epther forne pantebreffuis Liudelsse med Lanndschyldenn oc alt anden Rettigheth som hennder her thill daigs forbehollen er, all den stund de breffue staar wid magtt oc wrøggett aff begge deris thilbørlige Dommere, i denn saig, Och forne Joenn Andersenn att igiengiffue høstru Sophia Kost oc thering epther dannemenndtz sigelse, Saa frampt att de icke anderledes wdi Vennligheth Kunndeforliges om same saig. Wij effterschreffne Jørgen Kaas thill Hieldschouff Konnge Mayts befalningsmand offuer Vardøhus oc Sennieleenn, Pouell Helliesen Laugmand i Bergenn, Lauritz Hannsenn Borgemester, oc Hanns Hannsen raadmand samestedz Kiendis oc vitterligt gjøre med dette wort Opne breff at aar 1593 denn 27 dag Nouembris wdi Borgemesters hus wore vi thilbeden aff Erlig Velbørdig høstru Sophie Gøntersberg paa den ene, oc Erlig welforstandig mand Jacop Jørgensenn Slotzschrifuer paa Bergennhus paa sin hustrues Erlig welb: Inger Gøntersbergs wegne och i fullmacht paa Erlig welforstandig mandz

Fol. 135b

Joenn Anndersen thill Inder Kraagenn paa sin høstrues Erlig oc velb. H. Sizillia Gøntersbergs wegne nu Neruerendis Erlig welb Jomfru Anna Gøntersberg som alle trennde er samborne søstre paa denn andenn partt att Offuerwere ein Venlig forligelsen Emellom forne hustru Sophia oc forne trennde henndis søstre om iiij ct. daler. som hunn nogenn thidt sidenn thill Erlig Velbyrdig Ludwig Munck thill Nørlunndt paa deris Vegne for noget guodtz wdi Sundhordleenn som deris Salig fader Salig Axell Gøntersberg for nogle aar forledenn thill Ludwig Munck for ein summa penninge haffde thill panndt satt som samme Pantebreffuer ytermere formeller, oc inndeoller, Och nu denn 13 daig Nouembris paa Bergennraadhus sist forledenn er gaen domb Vdi sagenn emellom forschrne høstru Sophia oc Joen Andersen om eit beslag hannd giordt haffuer paa lannd schyldenn aff samme guodtz, Oc effterdij att forne tre søstre beklager denom att were megit mishollenn wdi samme guodtz oc vdi løse penninge som Mogenns Heinesenn paa sin høstrues Vegne Oppeborit haffde wdi hiemmen føllie eller vdi anndre maader, Thij haffuer forne hustru Sophia Gøntersberg for søsterlig Kierligheth oc Voris bønn schyldt eptherladet oc thilgiffuett forne sine trennde søstre Jomfru Anna hustru Ingerd oc hustru Cizillia Gøntersbergh

Fol. 136a

j ct. rixdaller aff henndis Vlagde penninge som forne hustru Sophia same guodtz med inndløst haffuer. Och desligeste henndis store møye oc Vmage Kost oc Theringh som hunn

giordt haffuer heller herepther giørenndis vorder, paa denne farlige reigse fra Danmarck och thil henndis hiem igienn, formedelst Joenn Andersenns Vlouglig beslag oc Arrestering paa same guodtz dog med slig forordt att forne Jacop Jørgennsenn paa sin hustruis oc høstru Cicillies Vegne oc nu med forne Anna Gøntersbergs samtøche Loffuet at giffue forne H. Sophia iij ct. rix daller, førennd hunn drager her aff Bergenn, baade for hoffuetstollenn oc for hues Kost oc Thering hender burde epther forne Pantebreffue oc doms Liudelsse, Och hues anpart i same godz som forne hustru Sophia Kunnde Vere arffueligenn thilfallenn eller oc med hues anpart i de grunder som hender er arffueligenn thilfallen, her i Bergenn, skennkte oc gaff hunn thill de forne 3 søstre, Saa att forne hustru Sophia eller henndis arffuinger, aldrig wille ancke talle eller Klage paa forne panteguodz wdi Sundhordleenn oc Hardanger, eller grunden som forschreffuit staar, oc om den gaard Skraatorp i Aggershusleenn Saa widt som forne Ludwig Munck oc deris salig faders Pantebreffue derom Vdwisser, Oc hues aff samme godtz er Vdsatt thill Erlig Velb. Niels Bildt.

Fol. 136b

dett schulle oc forne tre søstre Vere frij fore at Indløse oc wdi lige maade thill Odall oc Eigendom at beholle Doig med slig wilkaar att eptherdij forne Jacop Jørgensen nu Vdlegger oc forstrekker penninge for samme guodtz oc dett inndløsser aff forne Hustru Sophia med alle de pante breffue oc bewis som henndis Salig mannd oc hustru Sophia aff Ludwig Munck bekommert haffuer, Da schulle forne Jacop Jørgennsenn hanns hustru eller deris arffuinger beholde samme guodtz Indthill dett blifuer hannom igienn Lougligenn affløst for de iij ct. daller som hand vdleggandes worder, epther som Joenn Andersenn oc haffuer giffuett sit samtøcke derthill paa forne iij ct. dallers Løsenn Førennd hannd nu siste gang drog heraff byen, Menn hues dett Ferrøesche guodtz er anlangenndes som henndis Modersøster Fruw Adelutz haffuer inndløst dett haffuer hustru Sophia seg forbeholdett sin søsterpart Med hues andet hennder i fremtidenn arffueligenn thilfalle Kunnde, Huilchenn Contract oc forligelse, forne begge parterne nu her for os loffuit for dennom oc deris arffuinger med haandt oc Munndt wryggeligenn att holle, Och forne hustru Sophia oc henndis børn oc arffuinger hermed frij att were for all yttermere thiltall baade for all hues løseøhre, guld, sølff boo oc boeskaff

Fol. 137a

Vere sig i Hiemmengift eller i annde Maader som henndis Salig husbonnd Mogenns Heinesen eller hun sielff Oppeborit haffuer Doig med saa skell at forne Joenn Andersenn, Jacob Jørgensen oc Jomfru Anne Gyntersbergh wille haffue sig frij forbehollett att hues de ere Kommen thill agters hos Salig Mogenns Heijnesenn entenn Vdi løsøre, guld sølff, Booschaff som hannd annammett haffuer, oc hues godtz hannd thill Niels Bildt i panndtsatt haffuer wille de øge deris Oprettning igienn, Vdi Mogens Heinesenns guodtz huorsom heldst dett finndes Kannd, Thill sanndingenn herom haffuer de huer med eigen haand her Vndertegnitt. Och thill yttermere widnisbyrdt haffuer de os thilbedett att besegle disse breffue som ere tuende alleins liudendis Actum Bergenn, Anno & die Ut Supra. Anno 1593 denn 4 Decembris paa Bergennraadhus Neruerenndes Laugmannd Borgermestere Raadmend oc menige Laugrettit som thilforne er antegnitt.

Fol. 137b

Kom for os Claves Meltzou Byefougett oc her wdi rette indførde Karine Jacop Bundtmagers daatter i Trunndhiemb som bekiennde att haffue staalit, j spennde j sølffringh fra Beritte i Kalckekullenn, j lenklede ij lagen, fra Lauritz i Munckeliff, Noch bekienndet hun att haffue staalit fra Klocker Beritte, Huilche Lagenn oc Lenkleder nu Laa thilstedes for retten, Och for henndes bekiente gierninger bleff hun nu benaadet aff Erlig velb. Peder Taatt epther Byfogdens beretningh att miste sin hud thill Kagenn, oc siden at rømme byenn, oc icke att

Komme her mere thill byenn epther denne daig vdenn hunn will miste sit hoffuett for henndis misgierninger. Peder schredder haffde wdi rette steffndt Jacop Willomsenn raadtmand i bergenn for eit par huse nest op thill hannom som hannd haffuer Kiøfft aff her Christenn Dafindsenn gudtz ordtz tiener i Staffuanger, Och forne Jacop Villomsen haffde sat ein bager i same huse wed naffn Peter Bager emod forne Peters wilge Och satte nu begge parterne vdj rette om samme hushyre skulle bluffue wed magtt eller icke, Jacop Willomsenn suarett at hannd haffde leigett samme bager forne hus inndthill Paasche epther den fulmagt hannd haffuer paa samme huss,

Fol. 138a

Och begierett at samme bager motte bluffue i husene thill Paaske epherdij hand haffuer fulmacht aff her Christen, oc hanns hustru att hyre samme huse thil huem hannom Løster Och wigett de for dørrenn, Da epther begge parterne bekiennder at forne bager er lougligenn indkommett oc hanns thidt er icke wde før Paaske Thi bør hannom att niude sin hyre, Och denn hyre att betalle thill forne Petter Skredder all den stundt hanns Kiøbebreff staar ved magtt som Vdgift er om samme huse. Kom for os Bergette Suensdaater Anders Krummedies hustru hersammestedtz oc her Vdj rette Lod inndkalle Niels Willomsenn Kattenes boendes hersamstedtz oc hannom thiltallett for hannd haffuer Kommett for henndis hus Och der raabt oc skeldett paa henndis mannd forne Anders Krummedij med mange Wthilbørlige scheldtzordt som henndis Supplicatz hun nu her for rette Lod Oplese derom Wijdere formeller, Och frembeschett hunn tuennde Widnisbyrdt wed naffn Karrine Petter Andersenns oc Bornj Tormodzdaatter som huer for sig vittnet oc suor fuld borger Eedt att de hørde forne Niels Kattenes ropte oc skellett paa forne Anders Krummedj

Fol. 138b

Och Kallit hannom ein tiuff wdi sin Druckenschaff medenn hannd stod paa gatenn wdenn forne Andersis huse, Derthill suarett nu forne Niels Kattenes att forne Anders Krummedij haffde ein fremmed schipper hos sig thill herbergs som haffde Kienndt sig thill ein Jachteseggell som forne Niels thillhørde oc hannd Kiøfft haffuer aff Joenn Brock borger hersammestedtz, Huilcheth seigell forne skipper haffde ladet løse fra Jachtraen, med Byefougden folck, Och dett inndlaugd Vdj et hus Och sidenn befanndz att det icke war forne skippers segell, Och effterdij samme skipper haffde sit hus oc herberg hos forne Annders Krummedij Derfore bekiennde hannd sig vdi Druckenschaff at haffde gaett der for husit oc tallit forne Skipper thill oc ingen anndenn, som hannom Kunnde dragis thill minde, Och endog hannd vdi Byefougden hus saa well som nu her for rette forklarett forne Anders Krummedij att hannd icke wiste med hannom Vdenn dett som Erligt er, Och forne Nielses moder ved naffn Marrine haffuer bødet hus oc gaard i Bergen for hannom thill sagsenns wddragtt her for rette, Saa motte hannd dog icke niude nogenn borgen wden er fengseligen hensatt paa 3 Vggersthidt Och beropte sig nu paa de grannder oc Naboer som derom Kring boendes er,

Fol. 139a og b mangler

Fol. 140a

Och dersom de icke Kunde forliges, Da at Komme her thilstedes igienn thill neste Raadstuffue om samme saig baade denn thrette oc om hues arffue dennom emellom var. Her Anders Kolding i Nordfjordt gaff Klage paa att Lauritz Skøtt wed sin tiener wed naffn Albertt haffde farit omkring hos Kremmerne, oc anndre dannemendt derwdi laanit oc Vndsagde hanom att hanns husbandt skulle slide er Kneffuelspiudt paa hannom, for denn Orsage skyldt att hannd schulle forførtt hannom for hanns husbonndt Och nu for denn skyldt sagde her Anders att vere dragen her thill byenn att beklage sig for sin husbonndt att giffue sig vdi rette meth hannom for hues hand haffde hannom thilat talle Doig saigde Anders icke at haffue

steffndt forne Lauritz Skøtte, eller hans tiänner for nogenn sag, Och icke heller haffde steffndt forne Her Anders i nogen Maade, Thij wiste wij innen Enndelig beskeedt att giffue dennom i samme saig.

Fol. 140b

Anno 93 paa Sancti Thomæ daig som er denn 21 Decembris paa Bergennradhus war forsamlet Erlig welb. Peder Taatt sampt laug mannd Borgemestere Raadtmed oc menige borgerskabet her sammestedz. Bleff først Kaarit oc Opneffndt tuo raadmennd Michell Jensen Jenks Thommesen, oc Julle wachtenn thilskickett oc satt Jullefredt epther Bylougen, Sijdenn bleff Bylougenn med byenns wedtegter Oplest for Menige borgerskab. Besønderlig om wnøttigt Løst folck at skulle driffue her aff byenn, Dett andet huorledes handles skall med Byenns Omgangs Vachtt Item Om Ildt, lius, Skorsteener, oc Ildesteder oc anndenn Byenns bestilninger.

Fol. 141a

Anno 1594 denn 7 Ianuarii paa Bergennraadhus Neruerendes Pouell Helliesen Laugmann, Lauritz Hannsen, Hanns Findsen Borgemestere Jørgenn Jacopsen Seuffrenn Andersenn, Hanns Hannsenn, Jacop Villomsen, Peder Clauessenn Michell Jenksenn Jens Tommesssen raadmend Jonn Brock, Jacop Strang, Jacob Jansenn Jesper Skrøder Nicolaus de Freundt Dam Tønnisen Hanns Pedersen, Johan Cornelisen Annders Christennsenn Morthen Hendrichsenn, Vdenn Wæbond Tommas Pedersen, Johann Andersen, Jacob Olsen, Issebrannnd Rasmussen, Hermannd Vantsker, Niels Nielsenn, Jesper Langermann, Hans von Gylick Jørgenn Lauritzenn Laugrettesmendt. Bleff der da Liust Laugtinnngsfredt epther Bergenns oc Gulathinngs Loug.

Fol. 141b

Anno 1594 thend 8 Ianuarij paa anden Julle Laugtingsdaig, Neruerendes S. W. Peder Taatt thill Boldtinggaard, Pouell Helliesen Laugmann, Lauritz Hannsenn, Hanns Finndsen Borgemestere, Jørgenn Jacopsenn Seuffrenn Anndersenn, Hanns Hannsen, Niels Helliesen Jacop Villomsen, Peder Clauesen Michell Jensen Jans Tommesen Raadtmennd Indenn wæbond Joenn Brock, Jacop Jansen, Jacop Strang Jesper Skrøder Nicolaus de Freundt, Oluff Rasmusen Hanns Sas, Hanns Pedersen, Anders Christennsen Morthenn Henndricksenn, Claues Ludt. Wdenn wæbond Thomas Pedersen Rasmus Pedersen, Johann Anndersen, Isebrandt Rasmusen Niels Nielsenn, Hanns von Gylick Jørgenn Jørgenn Lauritzenn Laugrettes mendt. ./ Wij eftersckreffne Peder Taat til Boldtinggaard Høffuetzmand paa Bergennhus, Pouell Helliesen Bergenns oc Gulathinngs Laugmann, Lauritz Hannsenn Hanns Finndsen Borgemestere i Bergenn,

Fol. 142a

Kiendis oc witterligt gjøre med dette wort Opne breff at paa Bergennraadhus aar 1594 paa eit allmendeligt Laugting. Kom for os sampt menige raad oc Laugrettit velforstandig mand Gertt Bøingk oc Rørick Jacopsenn forstanndere for de fattiges hus wed domkirken, Och her wdi rette haffde steffndt Mogenns paa Hiorteland i Arne skipreide paa sin quindes Ragnilda Nielsdatters wegne nu nerwerenndis Johanns paa Laugdehorn paa sine stibbørns Michell oc Lauritz Knudsønners wegne, Och Mortenn paa Solim paa sin stibbørns Lauritz oc Mogenns Gulichsønners wegne, oc Steffan Jonsen i Sellwig paa sin eigenn Vegne verendes alle meth arffuinge epther Salig Niels Biørnsen som for 18 aar sidenn med sin quinde Anna war inndgiffuen wdi forne de fattiges huse oc for nogle aar siden ere affsøffnede Vdi herren, Och berettet forne de fattiges forstanndere att forne Salig Niels Biørnnsenn haffuer aatt ein Løbs leige i forne Hiortelannd, oc landschyldt oc Rettighteth deraff haffuer werit Oppeborenn thill de fattiges hus, All denn stunnd hannd lefftde, Sijdenn haffuer lanndschylden Veritt de fattige

forholdett Och meentte at forne medarffuinge burde att lade denn lanndschyldt bliffue thill forne de fattiges hus.

Fol. 142b

Eller oc betalle deris faders Kosterholdt eller paa mange penninge som guodzit Kunde Vere werdt, derthill suarett forne medarffuinger att forne Niels Biørnnsenn icke haffde inndgiffuet sit Odall thill de fattiges hus Vdenn hues løse guodz hannd aatte Och dersom hannd dett end giordt haffuer Da haffuer dett icke werit hanns børnns samtøcke Och derfore meentte dennom epther lougen att were nest thill att beholle deris Odalsguodz Och were Offuerbødig att giffue derfore penninge epther dannemenndz forligelse, Derfore haffuer wij thilneffndt dise eptherscrne dannemend Hans Hannsenn, Niels Helliesenn raadtmenndt Anders Christennsenn oc Thomas Pedersenn Laugrettesmand som Vdwigett med begge parterne for dørrenn Och epther att de ein thidlang haffde forhanndlet sagenn dennom emellom om same Odals løsen som er i aarlig lanndschyldt j lb smør oc vj sk. wdi penninge Regnendis thilsammen for j lbs leige epther gammel Lanndschyldz øyre Da ere de sidenn her igienn for rettenn indkommit oc gaffue thilkende att de saaledes Vore Venligen forligte att forne medarffuinger schulle giffue thill forne de fattige forstanndere, for samme Odals løssen.

Fol. 143a

thill forne fattige hus -xxvij daller halffparten att skulle betallis thill Paaske oc denn anden halffue part thill Michaelis nestkommendis Och derforuden betallede nu de tuo aars lanndschyldt som igien staar wbetaldt thill denne thidt, Och naar forschne: Summa er affbetaldt Da schulle forne medarffuinger huer epther sin annpartt oc deris eptherkommer frelseligenn niude bruge oc beholde forschreffne løbs leige wdi Hiortelannd med all sin rette thillegelsse, epther deris Odals breffuers liudelsse w-paatallit oc Klagesløst aff forne de fattiges forstanndere som nu er eller her eptherkommendis worder, Huilchett altsammens forne begge parterne nu her for rette med haandt oc Mundt loffuet huer anndre wryggelig att schulle holle, Thill sanndingen Dom haffuer wij oc forne fire mennd Hanns Hannsen, Niels Helliesenn, Anders Christennsen och Thomas Pedersenn trøcht Voris Signetter nedenn paa dise breffue som ere tuende all eins liudenndis oc skreffuit wdi Bergenn aar oc dag som fore siger.

Fol. 143b

Claues Melsouw paa sit embedes wegne thiltalit Giertrud Fossis for wnøttigt tienest løsfolck oc for løst leffnett hunn haffde hollett i sit hus meth ein quinde som Var Kommen fra Malmø oc ein karll wed naffn Rasmus Grønn, foruden hendis eigenn dottermand som var ein baadtzman Och desligste thiltallit Claues hennder for Øltapperi hun haffuer holdett emod forbudt, Item for ein bardtsker som hun haffuer ligget i løst leffnett med Sammeledes med ein anden løs baadtzman Da epther thiltall oc giennsuar Da bleff derom Concenterit epther forne Giertrudtz eigenn bekiendelse att hues Øll som hun emod forbud haffuer vdtappett skal herepther vere forbrudt, Och derthill bøde 8 Ertuger oc xiij mrk for dette hun her thill dags haffuer wdtappett, emod forbudtt, oc herepther vere forbuden att holde Øltappen Eptherdij dett befandst att haffue hollet eitt wschickelig leffuett, Och bylougen formeller at Erlige wberøgtet dannequinder skulle holle Øltappenn oc de andre att were forbøden,

Fol. 144a

Wdi lige maade thiltallett Claus Meltzouw ein wed naffn Hanns Wiskhusen for ein fremmedt quinde hannd herbergerit emod Borgemestere oc Raadzt widschaff som war Kommen fra Vardøhus, Hanns suarett Nei att de icke haffde herbergerit nogenn fremmede quinde, Menn hunn war ellers Wforwarennndis Kommenn derinnd, Och suor att hannd icke ein natt haffde herbergerit saadann ein quinde, Och stod hannd bekiendett at haffue hollit Øltappenn enddog

dett War hannom icke forloffuet, Bleff derom Concenterit att om dett Kunde bewises hannom offuer att haffue herbergerit saadanne fremmit folck Da schulle hannd derfore bøte epther Lougenn, Och nu bleff hannom forbødett herepther att holle nogenn Øltappenn. Jacob Willomsenn raadmand Kom for rette oc anklagett nogenn Kiøpmennder i guldschoen paa brøggenn wed naffn Fedder Boxen Dirick Karamer aff Kiøpmenndernis raadt, for hans tiener de haffde nogenn Kort thidt sidenn forledenn offuerfaldit oc giffuett hug oc slag, oc siden Kast hannom vdi siøen.

Fol. 144b

Aff denn Orsage skyldt at samme hannis tiener kiøffte derpaa brøggenn -ij Kalffschinnd aff ein bonde, Oc adspurde samme Thydscher Fedder Boxenn oc Dirick Kramer om de haffde nogenn Priuelegier, derpaa att de motte dett giøre, Denne saig bleff opsatt thill ein anden retterdaig som er thill Torsdag nestkommendis epther E welb. Peder Tottis begieringh da schulle samme Thydske Kiøpmennder, legge schriftlig andsuar imod Jacop Willomsen for rette, Och da schulle samme Thydsche tiennere sielff Komme her thil stedes Om forne Peder Taatt icke wdi midler thidt Kunnde forlige begge parterne paa slottet som hannd bød sig thill att wille giøre, Anno 1594 denn 9 Ianuarij 3 Laugtingsdaig paa Bergennraadhus Neruerendtis E w. Peder Taatt Slotzherren sampt Laugmandt Borgemestere Raadtmed oc menige Laugrettet baade inden oc Vdenn wæbond som foresiger.

Fol. 145a

Kom for oss Peder Clausesøn raadmand her i Bergenn oc gaff Klagtt offuer trennde Clauses Meltzoues byefougdens tiener wed naffn Halstenn Jacobsen, Oluff Olsenn, oc Niels som tiente Hanns Møller, for de anndenn Pingstafftenn forganngenn aar 1593 haffuer for hannis dør Offuerfaldett hannom hannis hustru oc hannis tiener Simen Preen Och slo hannom Vdenn for hannis dør att hannd laa for eit døtt nennische oc sidenn huggit oc stungit 9 sting i hannis dør, Och sagde Oluff Olsenn sig da schulle were saa god som Peder Clausesens quinde, Och wilde icke der hengde denn Klack wed hannis Nese som der hengde ved henndis, Derthill huggett eit majtræ neder for hannis dør: Och for saadann sager nu stod forne Peder Clausesen oc begierett domb oc rett offuer dennom for Offuerwoldt oc wrett hannom oc hannis quinde, war vederfaritt, Dertill suarett Clauses Meltzouw paa hannis tieneris vegne at Borgemester Lauritz Hannsenn haffde befallet hannom att Nederhugge samme Maijtræ Och sagde Neij att Oluff icke haffde giffuet hannis quinde saadanne Wquems ordt Och det skulle hannom icke Kunnde Offuer bewises Widere

Fol. 145b

berette Clauses Meltzouw att forne Peder Clausesenns tiener haffuer i forledenn sommer paa Slottet i Erlig welb. Frue Bergette Skrams nerwerelsse ladet sig forlige med forne Halstenn som denn schade giorde hannom oc var Offuerbødig att rette sig epther same forligelse, Huorthill forne Peder Clausesenns suarett att denn forligelse er icke hollenn Bleff enndnu samme saig Opsatt att forfare om den kannd bliffue wed denn førre Contract eller icke. Jacop Olsønn i Bollegaardenn Kom for rette oc annklagett tuennde aff Christoffer Dals tiennere, wed naffn Halffuord Olsenn oc Christen Christennsenn for de haffde Offuerfallit hannom wdi Skellekrogenn hos Tomas Holst oc huggit hannom sielff forderffuit wdi hannis wenstre haandt oc hannis sønn denn høygre haannd aff i leedett med ein Øxe, oc Christenn huggit Jacop med eit werge, oc halffuord huggett hannis sønn med ein Øxe, saa haandenn henger ved hannom, Forne Christenn Christennsen berober sig med sin Stallbroder att tienne Christoffer Dall, oc derom besluttet at schulle schriffues deris husbonde thill.

Fol. 146a

Claues Meltzouw paa sit embedis vegne anklageth Dauid Joensen Henndrick Skott oc Gutorm Nielsen for de emod byenns Wedtegter haffde herbergerit huer sin løse quinde Och derfore begierett dom oc satte i rette, om de dermed icke haffuer forbrudt deris huse, Denn quinde som var Kommen fra Agdenes var kommen thill Dauid Joensens. Den anden som var hos Henndrig Skott war Kommen fra Jederen Denn fremmidt quinde som var hos Gutorm Nielsen war Kommen fra Trunndhiemb, Hendrich suarett for sig att hand icke war hiemme der samme quinde Kom thill hannom, Och det første hannd bleff adtwarit att hannd icke motte haffue hennder vdi huse, Da foruiste hannd hende oc nu tiener Joenn Men Och dermed ere de vdusite Och deris saig Consenterit att de schulle were vdi byfougdens minde indenn neste raad stuffue, Och laugmandenn Opleste aff Bye lougenn att naar de bliffuer thilsaugd første ganng bøte -iiij mrk. ocsaa anden gang om de icke skiller dem aff meth samme folck Da schal de vdj lige maade bøde 4 mrk. Thridie gang schulle de haffue forbrudt hues huse som samme fremmed folck thillholler vdj.

Fol. 146b

Wij effterschreffne Pouell Helliesenn Bergenns oc Gulathings Laugmand, Lauritz Hannsen Hans Finndsen Borgemester i Bergenn, Jørgenn Jacobsen, Søffrenn Anndersen, Hanns Hannsen, Jacop Villomsenn, Peder Clauesen, Michell Jensen, Jenns Tomess raadtmennndt, Joen Brock, Jacob Janssen Laugrettesmendt sammestedtz, Kiendis oc Vitterligt gjøre med dette vort opne breff at paa Bergennraadhus paa ett almindelig satt Laugtinng Anno 1594 denn 9 Januarij Neruerenndis Erlig Velb. mand Peder Taatt thill Boldthinnggaard høffuetzmand paa Bergennhus Kom for os sampt menige Laugrettit Hanns Holck Skomager oc her wdj rette haffde steffndt Johann Gaasenn (-hervdi rette-) Skomager, nu Neruerenndis Henndrich Wishane Skredder, alle medborgere hersammestedtz Oc gaff forne Hanns Holckenn baade schrifftligen oc Mundligen Clageligen thilkiennde, huorledes forne Johann Gaasenn først hiemmelligenn oc siden Offentligen i nogle Dannemendz Neruerelse, wdi nestforledenn 93 aar haffuer giffuet sig vdi hanndell oc Kiøp med forne Henndrich Wishanne om (-Johann Gaasen-) nogle smaa Huse forne Wishane thilhørde som er bøgt mest vnder oc Op thill forne Hanns Holckenns huse hannom

Fol. 147a

saa well som menige borgere deromkring boer thill stor Effuennty for ildtzfare Fordij at samme smaa huse icke ere bøgd Vdi høgdenn lige ved de anndre grannder, oc Naboes husse epther Kiøpstetz bøgningh Oc der forne Hanns Holckenn hørde att forne begge parterne Henndrich Wijshanne oc Johann Gaasen war wdi hanndell om samme Kiøp, Da haffuer hand forskikett tuennde sine medborgere Jesper Tellemannsd Bogefører oc Jochim Menniskenn som hannd nu her for rette frembeschett Oc witnet med Deris fulld boger ædt att på 3 pingstdaig sist forledenn haffuer de tuo mend epther forne Hanns Holckes begieringh gaet thil forne Henndrich Wishanne, och thilsaugde hannom att dersom hannd wille selge sine huse, da wille forne Hanns Holckenn giffue hannom saa meget for samme huse oc Herligheth som ein anden derfore giffue wille Eller som Dannemend dennom emellom, megle Kunnde, Och derforwden vill Oplade hannom eit støcke i sin Kaalhage thill att bøgge sig huse paa for den gode Venschab schyld Thill huilchet de sagde forne Henndrick Wishane haffde suarett, att forne Hanns Holck icke schulle bekomme samme huse, Thi hannd haffde ingen huse som hannd vilde vnde hannom, Och hannd icke tenchte thill att boo vdi hanns Kaalhage, Huilche Ordt forne Hendrick Wishane sielff personligen her for rette

Fol. 147b

war bekienndt saaledes att were sig thildragett som forschierruit staar, Och begierett nu forne Hans Holck att forne Johann Gaasenn wille fremlegge hues bewijs hannd haffde paa samme Kiøb, Da fremlaugde forne Johann Gaasenn eit beseglett Kiøbebreff wnder Dato 1593

den 25 dag Aprilis Inndeollenndis at forne Henndrich Wishane med sin hustruis Kierstine Kielsdaeters wilge oc samptøcke haffuer soldt thill forne Johann Gaasenn oc hanns hustru Jannickenn Dirichsdater hanns huse oc gaard staenndes emellom Laugmandenns oc forne Hanns Holckens huse att schulle beholle for eit fast oc Wryggelig Kiøp, Och derpa haffuer Oppeboritt Skøtnigsohra oc fuld werd Och will hiemle hannom same huse som forne Kiøbe breff i sig sielff wijdere formeller, Och satte nu begge parterne Vdj rette om samme Kiøbebreff burde att staa ved magt eller icke, Wigett begge parterne for dørrenn, Randsagett wij sagenn, oc os mestepartenn sielff witterligt ere, att forne Henndrich Wishane part eller indgangs huse oc begge deris grunder forfattet wdi eitt grunndebleff som thilforne haffuer werit ein manndtz eigen, Och thilfallett epther salig Anders Pedersenns fordum Borgemesters dødt oc affgang som beseglede breffue derom wijder formeller, Dernest randsagett wij Bylougen som Klarligen formeller.

Fol. 148a

Nu bliffluer nogenn manndtz gaard thill Kiøps Da schall hannd først thilbiude Konngen den paa tingett, Nu will hannd icke Kiøbe thend, Da da thilbiude denn som nestepartt eller dør aager hos hannom, Nu will hannd icke Kiøbe da selge hannd den huem hannd will vden sagfaldt. Thij sagde wij her for rette meth menige laugrettes samptøcke att forne Hanns Holckenn skall were neste mannd thill, att beholle forne Wishanes huse oc herligheth thill Kiøps epther Bylougenn, oc sine Vitnisbyrdtz liudelsse, fram for forne Johann Gaasenn, oc vnnder dett Kiøp oc Contracts breff som forne Johann Gaasenn oc Henndrich Wishanne thill sammen giortt haffuer Och hues samme Kiøp oc Contract som er forne Johann Gaasenn oc hanns hustru anrørenndes emellom dennom oc forne Henndrich Wishanne, herepther att skulle were dødt oc Magtesløse Thill widnisbyrdt vnder wore Zignetter. Actum Bergenn aar oc dag som fore siger.

Fol. 148b

Anno 1594 denn 10 Januarij paa Bergennraadstuffus Julie Laugting haffuer dise Eptherschreffne sager sig thildragett Neruerelsser Erlig Velb. Peder Taatt, Laugmand, Borgemestere, Raadtmenndt oc menige Laugrettesmenndt inndenn oc vdenn wæbonnd som thilforne er antegnett. Kom wdi rette Johann Anndersenn, oc thiltallett Carstenn Skomager for iiij ct. iiij daller forwden et aars rentte aff samme penninge for hues penninge oc Rente som hannd thilforne haffde satt sine huse thill wnnderpanndt thill forne Johannes fader, Och Johann beklagett at Carstenns sønner haffde giffuet hannom mange Onde ordt som hannd icke tøctes rett at were, Och nu Eschett hanns betalning paa hanns salige faders wegne, eller oc att bliffluer wed hussene, oc des thilbehøring for hanns Betalling Carsten suarett oc Meente at der laa Kaalhaiger thill, Och att samme huse er kaalhaiger, war mere werdt, Och begierett hand saa well som forne Johann Dannemendz worderingh Thi bleff denn sag Opsatt thill samme wordering Om de her forwdenn icke annderledes forliges Kunde, samme thidt bleff thillneffnd disse mend dennom att forlige Joen Brock. Jacop Jannsen Jacop Stranng Jesper Skrøder Nicolay de Freunte oc Dam Thønnesen.

Fol. 149a, 150a og b og 151a og b mangler

Fol. 152a

emod Konnge Mayts breff oc befalning som vdj Nordfiordh saa well som offuer dett gandsche sticht offentlig er forkønndett, Liudenndes at huer schulle først søger sin eigenn Laugsoggenn, Dernest fremlaugde Christoffer Pepler eitt Opsettelse breff som E. welb. mend Oluff Balle, Hanns Pedersenn oc flere gode mend i Oslo wdgiffuett haffuer wnder Dato 93 den anden Søgnedaig epther Sancti Johannis Baptista daig Indehollenndes i sin beslutningh att den saigh schulle hiemschydes for deris eigen thilbørlig Øffrighedh. Och da begge parterne med alle andre som denn saig anrørenndis er, epther Christoffer Peplers innlaugde

Supplicatz oc mundhlig beretnings Liudelsse med alle anndre parter, som der wdi haffuer att sige, skulle were lougligen steffnde thill laugtingett wdi Bergenn som holles xx dag Julle, med alle hues breffue oc bewisningh de haffuer emod huer anndre i dennaig, Dett were sig om Religionen, Regennschaff, skenndtzordh Trusell, Och altt hues anndett dennom emellom Kand were thill Trette, Och da enndeligen att Lijde oc Vnndgielde derom hues laug oc Rett er, som samme Opsetterelse breff i sig sielff wijdere formeller, Dernest fremlaugde Christoffer Pepler denn Supplicatz som hand thilforne for rette i Oslo haffde fremlaugdh Daterit denn 15 dag Maij Anno 93.

Fol. 152b

Och bleff nu i dag Oplest omrent den 3 part aff samme Supplicatz bog, Och for adschillige Orsager schyldh Kunnde domsmenderne icke Komme thill att granndsche oc forfare huer Artikell for sig med sine Omstenndigheth, oc bewis oc tidenn nu war forløbenn, Thij haffuer wij denn sag Opsatt thill Torsdaig denn 17 Januarij nestkommendis Och sa paa nye att begønnde samme Supplicatz bog som er paa xv eller xvj ark papir. thilsammens wicklett oc Digtett. Samme daig Lod Erlig welb. Peder Taatt oplesse ein wbeseiglett steffning wnder sit naffn offuer her Morthen, oc war den same saig anrørendis om Kirke Regennschaff som Pepler offuer hannom Suppliceritt haffuer, att her Morthen schulle møde thill Midfaste.

Fol. 153a

Anno 1594 denn 17 daig Januarij paa Bergenn raadhuss Neruerendis E. w. mand Peder Taat, Pouell Helliesen, laugmand, Lauritz Hannsen Hanns Finndsen Borgemestere, Joenn Olsen, Jørgen Jacobsenn, Seuffren Anders Hannsen Jacop Willomsen, Peder Cluesen Michell Jennsen, Jens Tommesen, raadhmænd. Joenn Brock Jacop Strang, Jesper Skrøder Nicolaus de Freund Hanns Pedersen Johann Cornelisen Abraham Dauidsen, Anders Christennsøn, Morthen Henndrichsenn, Claves Ludh, sampt de Laugrettesmend Vdenn wabond som thilforne paa Laugtingett antegnett ere. Kom nu andenn gang udi rette Christoffer Pepler oc fremeschett her Morthenn Pedersen oc fremlaugde sin Supplicaz bog som fore siger, Huilchenn wdi artikells wiss bleff Oplest. Thill denn første artikell wdi forne Supplicaz at forne her Morthen schulle haffue giordh Christoffer Pepler manngfoldige oc Lanngwarig wrett, vdj 3 maader Først paa Konnge Mayts wegne Dernest paa hanns husbonndes wegne, Thill det tridie paa Christoffer Peplers eigenn wegne, Derthill suarett forne Her Morthenn att eptherdij forne Christoffer saadan wrigtig Klagmaal baade schriftligenn oc Munndligen haffde angiffuett for hanns høige Øffrigheth baade wdi Oslo, Danmarch oc her paa Bergennhus.

Fol. 153b

som forne her Morthenns ære liff oc godz er anrørendes att hannom burde derfore saadane Klagmaall Lougligen att bewise hannom Offuer, eller stande hannom thilbørligenn derfore thill rette, Och hand motte fremføre sin fulmachtt paa K.M. oc sin husbonndes wegne, som hannd angiffuer i forne Supplicatz. Derthill suarett forne Christoffer att wille saadant nocksommeligen hannom Offuer bewise med mange wthilbørlige scheldzordh derhos. Thill dett andett; att forne Christoffer wdj fem aars thidh saadant med her Morthenn offuerdraget haffuer. Derthill suarett forne her Morthen att dersom forne Christoffer Pepler haffuer hafft saadant Ont hiertelag thill hannom i saa mange aar, Da war det hannom aldelis wuitterligt, Fordij att saa thidh oc Offte som forne Christoffer oc hanns folck er Kommen thil hannom wdi hanns gaard Da haffuer hannd giffuet dennom Øll oc Mad oc trachterit dennom paa dett allerbeste hannom Mugeligt Kunde were, Thill det tridie att her Morthenn haffuer werit stor Orsage thill att Christopr Pepler haffuer affschreffuet oc affsaugdh sig sin tienneste Och nødtungett hannom thill att søger raad hos Øffrighedenn paa Aggershus oc i Danmarck for de sager som h. Morthenn oc hanns thilhengere haffde angiffuett for hanns husbonndh.

Fol. 154a

Derhill suaret her Morthenn att hand aldrig sin liffs thid huerkenn schrifftligenn eller Mundligen nogett haffuer angiffuett for denn gode mannd icke heller haffuer seedh eller tallett med hannom nogenn thedh i sine daiger, Saa hand forhobes att denn gode mannd siellf schall gjøre hanns Vndschylding i samme saig, Och begieret nu her Morten at Christoffer Pepler skulle nu wdi denne Artikell fremføre sine bewijs. Thill dett fierde att Christoffer Pepler berober sig paa welbeseglet breffue som louligenn oc Christeligen tagenn er, Derhill suaret forne her Morthen at hues som forne Christoffer haffuer taget offuer hannom i deris saig, er forne her Morthenn icke steffnd thill wedermaals talle Och derfore meente att forne Artikell icke schall befinndes sandferdigen. Thill dett femte att Christoffer Pepler berober sig paa Erlig velb. Hanns Lindenouwes befalning paa Kierckernis wegne att lade Optegne hues Christoffer Hannsen, aff Kierckernis Ombudzman i Nordfiordh haffuer Oppeboritt, Och hand ingen beskeedenn samme thidh fick hos her Morthen. derhill suarett her Morthenn at forne Pepler burde med sin Kiercke Regennschaffs bogh bewijse huad hannd derwdj giord haffuer, Och eptherdij att forne her Morthenn same thid haffde befalning aff Hanns Lindenouw oc den gamle Biscop Doctor Jens att lade bøgge ein Nyekiercke wdi Indwigh.

Fol. 154b

Da wiste hannd icke att suare forne Christoffer derhill Menn denom som hannd haffde befalning aff paa Kongenns oc allmugenns wegne. Thill dett siette att Christoffer Pepler berober sig paa et aars Kiercke Regennschaff aff all Nordfiordh at haffue antwordit thill Korskiercke i Bergenn epther Konge Mayts befalning, Och berettet nu forne Christoffer her for rette att haffue welb. Hanns Linndenouwes Quitantz derfore som Michell Skriffuer haffuer schreffuit. Huilchenn Quitantz hannd sagde att ligge hiemme epther hannom i Nordfiordh Derhill suarit forne Michell Skriffuer sig icke Kunnde dragis thill minde att haffue schreffuit samme Quitantz wdenn forne Christoffer dett bewise Kunnde, Fordij hannd wdi Skriffuer stuffuenn icke Opbar nogenn aff Korskierckes penninge Men den gode mand Hanns Lindenouw brugte sin Handschrifuer thill samme Kierckes inndteggt oc vdgifft. Thill det siuende som forne Christoffer Pepler berobte sig paa fire beseglede Quitantz breffuer som Prestmenderne wdi Nordfiordh wed naffn her Abell, her Annders Joennsen, her Niels Simensen oc her Anders Koldinng, wdi dett aar 1585. wdgiffuet haffuer, om hand nogen thid aff denom haffuer Oppeboritt nogett Kiercke guodtz Derhill suarett her Morthen att det besønderligst som hannd haffuer tagett hannom thillaugdh i den sag att hannd haffuer tagett eit vklart Regnskab aff Kiercke Ombutzmennderne oc indfør icke deris indtecht oc wdgiffet paa Kierckernis wegne som hannom burde,

Fol. 155a

Epthersom her Morthenn gjorde bewisligt i Nordfiord wdi nogle Artikler denn thid Erlig welb. Niels Bild war der thilstedes med flere dannemendh Ao 87. Och forne Christoffer Pepler Kunde sig da icke forsuar, mod forne Prestemenndtz breffue Menn bekiennde sig samme thidh att haffue forseett vdi samme Regenschaff Och derpaa fremlagde nu forne her Morthen Wdcopier aff tuende forne Christopr Peplers bekienndelse oc forpligtelsse breffuer wdi samme saig, Det første wdgiffuet Anno 1587 denn 24 Februarij, thend anden Vdgiffuet denn 1 dag Aprilis i samme aar Indehollendis i sin beslutning at forne Christoffer har forpligtet sig att drage thill huer Kiercke i Nordfiordh oc forklare samme Regennschaff oc betalle bønderne hues wrett hannd denom giordh haffuer Huilchen sine tuende forplichtt som hannd meth eigenn haandh wndertegnit oc beseglett haffuer, Och thill widnisbyrd thilbedett andre dannemendh meth sig att besegle som forne Christoffer Pepler siden vdi inngenn

Maasde haffuer holdett eller fuldkommett. Menn dereffter Omrent ij aars thidh paa denn 24 Junij Anno 89 werit hos welbyrdig Tyge Brahe oc der giordh ein høigeste forplichtt att hand icke thilforne haffuer giordh nogen aff bønderne wrett eller Offuerlast i nogen maade, paa hanns liffs eller guodzis fortabelse aff huilchen forplichtt forne her Morthen fremlagde ein wdcopie aff, Och derfore satte her Morthen wdi rette, om forne Christopr Pepler haffuer giort rett i same saig

Fol. 155b

thill dett Ottende som Peplers Supplicatz formeller att hannd ingenn bescheedenn haffuer faedh hos her Mortenn huerchenn for Indwigs Kierkes rente som hand wdi mange aar haffuer Oppeboritt (-aff Ombutz menderne-) Och icke heller for de penninge som hand haffuer Oppeborit aff Ombutzmennderne thill de anndre Kiercker wdi hanns gieldh som er ein god summa, oc hannd icke haffuer fordi dennom vdi sit Regennschaff som hannd forganngenn aar gjorde for Peder Taatt paa Bergennhus Derhill suaret her Morthenn att hand haffuer oppebøgdh ein nye Kiercke epther velb. Hanns Lindenowes oc S. Docter Jenses begieringh Huilchett haffuer Koster hannom ein stor Summa penninge, som hannd enndnu icke heller herepther weed att bekomme betalningh foer Och om de anndre Kiercke penningers Opbørsell begierer her Morthenn att hannd schall hannom Offuer bewise Thi hannd weed der intheth aff. Thill dett niende om den gammell Kiercke som Pepler haffuer angiffuett att motte lenge staed Dertill suarett forne her Morthen att same Kiercke war forraadenn oc stod thill Nederfaldtz paa ein wbeleiglig sted saa att almugen om Vinter dagenn icke well Kunde Komme thil Kierckenn wden meth deris lig, Och same Kiercke war forlijdenn for den allmuge som nu er, Och eptherdij att denn schulle Opbøggis aff nye haffuer Hanns Lindenouw oc Doctor Jenns sielff wdkaarit ein bøggested thill samme

Fol. 156a

Kiercke oc Kiercke gaardh oc de hanndlde med forne her Morthenn att hannd den Kiercke paa sin bekostning oppebøgge schulle med sine Arnemendh, Thill dett Tiende om Christoffers Peplers Kiercke regennschaff som Hanns Lindenouw haffuer annammit for giltt, Huad denn Artikell er Opsat thill Hanns Lindenowes Quitantz oc forne Christoffer Peplers giennbog som fore siger. Thill dett Elluffte att her Morthenn haffuer før dh Christoffer Pepler i stor wgunst hos hans hussbond, Denn artikell er Opsat thill bewis, Thill det tolffte att Christoffer Pepler meth Arrest oc beslag haffuer nødh oc Tuungett emod sig sielff oc sin samwittigheth att besiegle, Denn artikell er Opsatt att forne Christoffer bewise skall huem hannom haffuer thill nøde Eptherdij hannd nu sidenn stod oc skød paa at Welb. Niels Bild haffde dett giordh. Thill dett Trettende, at her Morthenn schulle angiffue forne Pepler hos Niels Bild oc Bispenn att Pepler i mangfoldige maader schulle gjøre Kiercken suig, Thill huilchet forne her Morthen endnu som thilforne suaritt at hannd begierer at forne Pepler schulle hannom saadant Offuerbewise, Thill dett fiortende at her Morthenn icke haffuer hollit Slotzherrenns oc Bispenns befalningh oc sit eget løffte att omkring drage om Kiercke regenschab,

Fol. 156b

att gjøre derhill suaret her Morthen at hand om winterthidh wdj stor Kuld oc frost drog thill alle hoffuetkierckerne i Nordfiordh oc der befandh same Christoffers Regenschab att were wklart Fordij hannd wnder eit aars Regenschab haffde beslutet 3 aars datum som er Anno 1581, 83. oc 84. Menn for Anno 82. siger hannd at haffue giordh Hanns Lindenouw Regenschab for thill Korskiercke Och haffuer dog huerkenn ladet thilsione sin gienbogh eller sin Quitantz for samme aars regenschap, Paa huilchen Regnschab hand beroper sig paa sine Manngels artikler, oc sine Kiercke bøxels penninge, att were indførde, Denn saig er Opsett thill bewis som fore siger. Thill dett femptennde at her Morthenn haffuer thil skickett Peder

Bagge som war stichtschrifuer (-om-) omdrage med her Morthenns indsegell oc giortt Regennschab oc giffuett Kierckeombutzmennd Quitantz Derthill suarett her Morthenn at hand for frost oc Kuld, storm oc Wuæder schyldh icke Kunde drage i alle Annexer innd i fiorenne Och derfore war nødh at sennde Peder Bagge i sin sted som thilforne aff Øffrighedenn war thilbetroedh at were sticht skriffuer, Och enndnu er Loug wforwunden oc for haabes hues Quitantz hannd haffuer wdgiffuit paa hanns wegne schall finndes riktig oc Klar, oc Komme Offuereins med bøndernus Kiercke Regennschaff.

Fol. 157a

Thill dett 16 att her schulle gjoris bewisligt paa Bergennraadhuss at Peder Bagge skulle skaarit tre Kiercke blader aff bogenn fra huilchet Kierckernis guodz som hørde thill Nederstrøen oc wduigh stod schreffuett paa Derthill suaret her Morthen at dersom forne Pepler haffde forne Peter Bagge nogett thil at talle for samme blader. Da motte hannd steffne hannom, oc hannd icke i sin thidh haffuer wist nogenn Kierckeblader att were Vdschaarenn, Fordij her Morthenn saa well som alle andre Prestemenndh her wdi stichtet haffde inthett anndett at rette dennom epther om kierckenns oc Prestebolenns iorder wden en gammell Jordebog som Kallis Kalffskindett som herrer oc konger haffuer stedfestet offuer geistlige guodtz hersammestedtz. Thill dett 17 Om Oluff Skouggardtz oc Rasmus paa Løckens breffue som Christoffer Pepler nu fremlaugde Derthill suaret her Morthen att samme Regennschaff skall finndes riktig oc klar i alle maade, epther Quitantzenns liudelsse Menn dett breff som de vnder Oluffs Skou gaardtz oc Rasmus paa Løckens naffn deremod tagett haffuer, er et benckebræff oc Wlouglig tagen i her Morthenns frawerelsse Och epther Christoffer Peplers beretningh digtet aff her Annders Colding som er forne her Morthenns wuenn.

Fol. 157b

Dett attende artikell at Peder Bagge wnder her Mortenns naffn oc seigell haffuer giffuet Steiner paa wren oc Anders paa Lunnde et breff wnder eit falst Datum oc er de tuennde bønnders breffue deremod Dertill suaret her Morthenn som thilforne att samme Quitantz findes Klar epther Regenschabs liudelsse, Och huad samme Datum inndeholler, wise icke forne her Morthenn att suare thill, Och icke kunnde Komme wed sagenn eller gjøre Kierckerne skade entenn dett war schreffuenn ein dag før eller epther, Det nittende Peder Baggis breff wnder her Morthenns naffn indsegell oc falskt Datum som er giffuett Reolff paa Midgield, oc forne Reolffs breff deremod, Suarit her Morthenn lige som thilforne, oc att hannd med Kongenns fougett Lauritz Skøtt haffuer werit forfarett samme Regennschaff, Och finndes Klar oc riktig wdi alle maade epther Quitantzenns Liudelsse, Dett 20. at Peder Bagge wdi saa Maade haffuer giord Regennschaff hos de andre Kiercke Ombutzmend i Nordfiordh, oc der er giordh ein Register bog Vnder her Mortenns beretning oc hanndschrift som er forschickett thill Bergenn med her Morthenns begiering att Laugmandenn oc Borgemester wille samme Regennschaff Offuersee oc den thil mere stadfestning meth her Morthenn forsegle.

Fol. 158a

Och fordi de trode icke att her Morthenn schulle bruge saadanne Practicer da haffuer de bewilget derwdj att de haffuer beseglett meth her Morthen Derthill suarett Laugmandenn oc Borgemestere at forne Christoffer Pepler haffuer saadant ladet digtet oc skreffuett dennom wsandferdeligenn offuer oc forførjh dennom wthilbørligenn for deris høige Øffrigheth baade i Oslo, i danmarck oc her paa slottet, Och bekiennde nu forne Christoffer att det war forseett wdj schriftenn, Och meente at de icke burde saa nøye att agte alle artikler Och sagde att her Annders Kolding haffuer digtet same Supplicatzbog, oc hanns dreng at haffue denn Supplicatzbog Reennschreffuit, som forne Christopr nu haffde her for rette, Och

forne Christoffer icke haffde budh att indføre saadant offuer her Morthenn wdj deris Rettergang, Men forne Laugmand oc Borgemester bekiennder att forne Pepler her paa Bergenn raadhus wdi velbørdig Niels Bildes neruerelsse Anno 87. den 1 Aprilis haffuer wdgiffuett ein forplichtt wnder sin egen handh oc Signett Indehollendes at hand bekiennder sig att haffue giordh ein wklar Regnschab thill Kierckerne i Nordfjordh, Och thill widnisbyrd haffuer thilbedett Laugmandenn oc Borgemesteren med hannom at besegle, oc icke i andre maade haffuer stadtfestit nogenn Kiercke Regenschab meth hannom,

Fol. 158b

Dernest berober Christoffer Pepler sig paa eit breff som Kiercke Ombudtz menderne schulle haffue giffuet hannom paa Bergenns raadhus wdi Slotzherrens oc flere gode menndtz Neruerelsse oc paahørelsse, Derhill suarett forne Laugmand Borgemestere oc raadh att de som thilstedes war well hørde at forne Christoffer Eskett widnisbyrdh aff forne Kiercke Ombutzmennd Menn eptherdij at forne Pepler thilforenn vdj tuennde sine bekienndelsse oc forpligtelsebreffuer haffde bekienndh sin Kiercke Regenschab att were vklar, Derfore wille forne Laugmand oc Borgemestere icke tage de bønnders widnisbyrdh Heldst fordij ein partt aff samme bønnder ware siellf skyldige thill Kiercken wdi same Regenschap, Och hues breffue som forne Christoffer haffuer ladet giordh her wdi byenn denn 17 Junij Anno 1592. Wnder de Kiercke Ombutzmenndtz naffn, dett er Laugmanden oc Borgemestere vuitterligt, Och icke finndes wdj deris tinngbog oc icke heller deris ind segle der wnder, Och de icke heller haffuer taget noget widnisbyrdh eller Eed aff same Kiercke Ombutz menndh Och finndes wdi samme breff at hand aldelis indteth haffuer Oppeborit aff nogle Kiercke penninge wdi Nordfjordh huilcheth hand dog bekiennder att haffue Oppeborit for Anno 82. med mere mangell som findes vdi same breff Dereffter er antegnit at her Morthenn Vblueligen skulle haffue angiffuet oc Kommit Christoffer wdi Lanndrøchtte om denn Kiercke Regennschaff oc derfor skammelig att haffue angiffuet Christoffer Pepler

Fol. 159a

hos Bispenn at haffue Oppeborit x daller, wdi bøxell aff ein Ødegaardh wed naffn Aashammer, oc icke førde dennom thill Regenschab. oc icke heller giffuet Bispenn sin anpart deraff epther her Morthenns berettning Huad denne saig er anlangenndes Da befinndes att forne Christoffer Pepler haffuer denn Klægelsen angiffuenn for Stad holderenn Anno 92. Och beskyldet Bispenn fore att hannd schulle wrangeligenn saadann saig angiffue som beseglede forligelse breffuer derom wijdere formeller, Huad anlanger om Pouell Helliesen Laugmands breff som Christoffer Pepler haffuer indført i sin Supplicatz bog. Suarer hannd nu saa thill at hand epther Bispenns begiering haffuer thilschreffuit Christopr Pepler att hannd icke haffuer inndførh de bøxells penninge wdi sit Regenschab, Dernest at hand icke haffuer ladett Bispenn beholdett sin anpartt wdi de bøxells penninge, Huilckenn wdcopie aff samme breff Bispenn med Eigenn haand vndertegnit haffuer oc stadtfestit att wille were Laug mandens hiemmels manndh som nu for rette bleff Oplest Och bewisligt gjorde med forne Christoffers eigen Kiercke Regennschab, som hannd for nogle aar sidenn epther velb. Hanns Linndenouwes befalning thill Bispenn Offuer antwordit haffuer, at samme Bøxellspenninge for Aashammer icke war der wdi Indførdrht.

Fol. 159b

Dernest fremlaugde nu forne Christoffer Pepler en beseglet hanndschrift som Anders i Endall oc Reer paa Midgieldh Kiercke Ombutzmend thill Dauigskiercke wdgiffuett haffuer, Anno 81 den 5 9bris Inndehollendes att forne mennd haffuer annammit aff forne Christoffer Pepler thill laans xxvij daller som hannd Oppebar aff Øidz Kierckes Ombutzmend Huilche penninge Dauigs Kiercke Ombutzmand loffuer at betalle naar Kierckenn bliffuer formugenndis som samme besieglet hanndschrift wijdere formeller, Och bekienndet nu Christoffer att de x

daller aff forne Aasshammer war eblant de xxix daller som thilforne antegnett er, Om huilcken sag findes antegnett wdi Tingbogenn Anno 1592 den 17 Junij med vijdere Omstenndigheth denn thid Bispen oc Pepler war i rette om samme saig, huilchen forne aars Datum bleff her for rette antegnitt paa same hanndschrifft Och eptherdij laugmandens Missiue breff samme thid bleff funndett sandferdig Och forne Pepler wrangeligen for denn saig haffuer forfördh hannom for Stadholderenn, Da haffuer Bispenn thilgiffuett hannom samme saig for gotfolckes bøn schyldh som eit forseglet forligelse breff dennom emellom meth Christoffer Peplers eigen haandh wndertegnit vijdere formeller, Dernest formeller same Supplicatzbog 24 mendz breff emod Laugmannndenns breff, Derthil suarit Laugmandenn at same 24 mendz breff er vlougligen tagen wdi hanns oc Bispenns frawerelsse, oc vrangeligen digitet schreffuit oc beseglet, huilchen sag bleff Opsat indthill de 24 mend bleff steffnd.

Fol. 160a

Item att anndre xxijjj mendh haffuer dømpt att her Morthenn med nogle aff hans Sognebønnder haffuer giordh Øidz Kiercke stor wskiell Først wdj denn Bøgde gaard Tacklouw derthill suarett her Morthenn at huercken Bispenn eller hannd war thill wedermaalstalle den thidh at de xxijjj menndh dømpte eller beseglet wdi samme saig, Huilchen saig Christoffer Pepler haffuer werit w dj rette med Bispenn som forne Christoffers eigett breff oc vndertegnit handschrifft finndes tuertt emod, Och finndes et andett breff som xij mend thilforne Vdgiffuett haffuer, i forne Christoffer Peplers eigenn nerwerelsse som hand sielff ein part thillneffndh haffuer, som er tuertt emod forne xxxijjj mendz breff, Och ein part aff de xij mend haffuer oc beseglit med de xxijjj mendh Huilchett de bekiendett her for rettenn Anno 1592. Item forhaller oc forne Christoffer Pepler i sin Supplicatz bog om denn Thrette som war emellom Niels Bildh oc her Morthen paa Jenns Kiempis wegne, Derthill suaret her Mortenn oc adspurde forne Pepler om hand haffde fulmacht aff Niels Bildh eller Jens Kiempe att schulle Opruppe eller telle daa den saig som vdi gode mendtz neruerelse herwdi byen for mange aar siden er bleffuen forliggt

Fol. 160b

Och meente att dersom hand haffde icke saadan ein fullmagt Da haffde hannd giordh wrett J det hannd haffde førdh hannom i eit allmendeligt raab oc Lanndrøchtte som icke hannom eller hans saig anrørenndes er. Adh welbørdig Peder Taatt haffde paa Christoprs wegne ladett inndsteffne her for rette Anno 92. om Botolphi alle de Kiercke Ombutzmennd som da war eller for fiorten aar sidenn haffuer weritt Ombudtzmenndh. Derthill suaret her Morthen at den gode mandz steffning icke lyde mere ennd paa de Ombutz menndh som haffuer werit i de 3 siste aar i Hanns Lindenouwes thidh oc de 3 aar i Niels Bildz thid som er bewisligt med forne gode manndz steffning som her for rettenn bleff Oplest wnder Dato 92. denn 7 Aprilis oc her paategnit bleff denn 17 Junij i same aar Item forhaller endnu forne Christoffer om den forligelse emellom Bispenn oc hannom, at forne Christoffer frijwilligenn haffuer bekiendh skyl denn at findes hos hannom, Huad den sag er anlangedes Kommer icke her Morthen ved at suare, thill, Menn er Bispen anrørenndes Eptherdij forne Christoffer Pepler den nu Oprippett haffuer,

Fol. 161a

Item forhaller forne Christoffer w dj sin supplicaz bogh om de tuennde beseglede breffue, som thilforne i denn 24 oc 25 artikkell er forhallett om Tacklou oc Aashammer Och setter vdi rette om det for ligelsse breff som de gode mennd haffuer beseglett som er tuert emod de bønnders breffue, huilche aff dennom som schulle staa wid magt eller icke, Fordij att forne Christoffer besuerer sin samwittigheth derwdj att hand schulle beroffue eller besegle Kierckerne sit guodz i fra och thil Bispen. Derthill suaret slotzherrenn oc de andre gode mend som meth hannom samme forligelse breff beseglit haffuer, att denn thid Bispen oc forne Pepler war herwdi rette

paa Bergennraadhus Da befanndz sagenn anderledes End som Christoffer Pepler denn angiffuit haffuer for Stadholderen Och de tuennde beseiglede breffue som forne Christoffer Pepler berober sig paa, om same Taklouw oc Aashammer, befanndz vlougligen at vere, Digit skreffuen oc beseiglett Och paa dett at same bønnder icke schulle blifue fordrefft eller Komme vdi vijdere faldzmaall Eller forne Christoffer eller denn der digitet haffuer icke skulle komme vdi vijdere Klammer, Da eptherlod Bispenn for gott folkes bønn schyld samme saig.

Fol. 161b

Huilchenn Klage Artikell icket er forne Her Morthen anrørenndes Menn welb. Peder Taatt Jørgen Kaass oc de annde dannemendh som offuer same forligelsse werit haffuer, och denn emellom begge parterne som er Bispenn oc Pepler beseglet haffuer. Som forne Christoffer formeller i sin Supplicatz angiffuer om Halffuord i Groff at haffue ladett lest E. welb. Oluff Galdis breff paa stadholderenns wegne, Derthill suarett her Morthen at hannd war paa ein Jordh wed naffn Toffning epther tinngett war Opsett om aftennen bleff same breff Oplest Och der eblanh formeller at forne Christoffer Pepler paa Halffuordz i Groffs wegne, haffde thilschreffuit Stadholderenn att Her Morthenn schulle haffue giordh Halffuord i Groff paa sin Jord wrett, att hannd icke wille bøgge hannom denn, Da haffuer her Morthen saugd thill forne Christoffer att hannd saadan haffuer digitet oc saugdh hannom Wsanndh paa, Fordij forne Halffuord bode paa samme Jord, som hand endnu gjør, Och her Morthennaldrig haffuer tallet hannom eit Ord thill, icke heller giort hannom nogen forhindring i nogenn Maade, Och eptherdij at forne Christoffer om sommerenn haffde ladet jndsette i dett breff thilforne ein Marckesteen at schulle haffue førdh

Fol. 162a

emellom Bispenns oc Kierckenns iordh Taklouw Da sagde forne her Morthenn thill Christoffer Pepler att hannd saadanne breffue haffde ladett digte oc skriffue, wthilbørligenn, Och meente forne her Morthenn att eptherdij forne Chriatoffer Pepler haffde angiffuett om skeldtzordh som dennom schulle vere faldett emellom samme thid Da haffde hannom burdh att steffne forne her Morthen thill deris hiemtingh. Førrennd hand indstillet hannom i forne Supplicatz Och dermeth løb thill Oslo Danmarck oc annde steder Derthill suaret nu Christoffer Pepler att hand icke Kunnde faa beschreffuitt hues scheeldtzordh som her Morthen haffuer thilsaugdh hannom Derthill suarett Morthen Torbenssen som er leenens schriffuer i Nordfiordh att epther hannd fick welbørdig Peder Tottis schrifftlige befalninng at schulle schriffue forne Peplers prouff Da haffuer hannd wdi almugens neruerelsse paa alle følchesting i Nordfiordh som Kallis Nordfjordh aandetingh thilbød sig at wille schriffue for forne Christoffer hues prouff oc widnisbyrdh som hannd den lougligen fremeske kunnde, wdi her Morthenns saig, Och eptherdy att hannd huerckenn denn thid eller nogen anden thid haffde nogen Vidnisbyrdh fremkallett Kunnde hand icke heller schriffue nogett for forne Christopr Pepler i denn saig Huilchen Vndschylding forne

Fol. 162b

Christoffer nu her for rette icke benegte Kunnde wdenn sagde at hannd haffde leffuenndis widnisb. med sig thill Oslo som der for rette witnet haffuer om samme saigh, Derthill suaret forne her Morthenn att forne Christoffer Pepler haffde tuennde mend med sig thill widnisbyrd wed naffn Anders Ytterøø oc Karll Blacksetter, som thilforne haffuer werit straffet for Løgen oc annde værlige sager. Att her Morthenn schulle haffue skeldett forne Pepler du haffuer schickett sig imod mig oc den gandsche allmuge som ein Tiuff oc skelm, oc Opløfft sin Stridhammer, Dertill suarett forne her Morthenn oc meente at forne Pepler burde att bewise saadann skeldtz ordh Eptherdij hannd baade schrifftigen oc mundligenn saadant angiffuet haffuer i Oslo anden stedtz som foresiger. At her Morthenn haffuer giordh anndett emod Christoffer Pepler end som ein Erlig prestmand burde att gjøre Derthill suarett her Morthen att

hannd saadantt bewise schall. Saadanne scheldtzord er berøchtet thill Danmarck oc hannd derfore motte stelle borgenn thill Lauritz Skott wdi Nordfjordh paa Tyge Brahes wegne,

Fol. 163a

Derthill suarett forne her Morthenn at denne klage Artikell er lige saa sanndferdig som de annde thilforne, Fordij derom finndes andenn schrifftlig bewijs wdi welb Tygge Brahes breffue, som er antwordet thill Lauritz Skøtt hanns fougett. At her Morthenn haffer Offuerfaldet Christopr Peplers tiener Claves Carstennsen paa wduigs Kierckegaardh med schendtzord bannden hug oc slag. slog oc hødte thill forne Claves epther som hans Supplicatz formeller, Och derpaa fremlagde forne her Morthenn eit beseglett breff som menige almuge som thilstede war paa Kierckegaarden som lyder tuert emod forne Supplicatz. Om denn borgenn som er indsatt i forne Suplicaz Suoret her Morthenn att Christoffer Pepler haffuer stellet for sin eigen saig thill forne Tyge Brahes fuldmectige som breff oc segell hos fougdenn derom, wijdere formeller. At Christoffer Pepler begierer at hans indlagde Supplicatz i alle sine Artikler med flid offuer weiges schulle, huilchett hannd wilde bewise. Derthill suaret her Morthenn at hannd paa sin persons wegne oc det samme er begierenndes.

Fol. 163b

Stoid nu forne her Morthenn den tridie dag Eschett oc Krafftde Claves Carstennsen forne Christoffer Peplers tiener, Om hues der er indført samme Supplicatz paa hanns wegne Och hand nu icke møtte, Eij heller nogenn anden paa hans wegne, Och lod forne her Morthenn oplesse beseglede breffue som hannd haffde aff almugen i same saig, Liudenndes tuert emod forne Claves Carstennssønns widnisbyrdtz breffue som Christoffuer Pepler haffuer inndførh i sin Supplicatz Vnder dett Cipher. 17.

Fol. 164a

Wij effterschreffne Pouell Helliesøn Bergenns oc Gulathinngs laugmannsd Lauritz Hansen Hanns Finndsen Borgemestere i Bergen, Jørgenn Jacopsenn, Seuffren Andersen, Hans Hansen Jacop Willomsen Peder Clavesen Michell Jensen Jens Tommesen raadhmennd, Joen Brock Jacop Jannsen Jacop Strang, Jesper Skrøder, Nicolay de Freunndh Dam Tønnesen Hanns Pedersen, Johann Cornelisen Abraham Dauidsen, Anders Christennsen, Morthenn Henndrichsen oc Claves Lude laugrettesmend hersammestedtz Kiendis oc witterligt giøre med dette wort Opne breff at paa Bergennraadhus aar 1594 den 15 17 oc 19 dag Januarji Neruerenndes Erlig welb. mannd Peder Taatt thill Boldhinnggard høffuetzmand paa Bergennhus Kom for os sampt menige Laugrettet Christoffer Pepler for dum fougett i Nordfjordh, oc her wdi rette Eschett hederlig oc wellerd mannd her Morthen Pedersen Prouist i Nordfjordh oc sogneprest wdi Indwigs gield dersammestedtz, Och fremlagde E. welb. Axell Gyldensterns Norgis riges Stadholders steffning, offuer forne her Morthen at schulle haffue mødh wdi Oslo den anden dag epther Sancti Johannis Baptistæ dag sist forleden Paa huilchenn dag Øffrigheden dersamme stedtz.

Fol. 164b

haffuer giffuet parterne deris Opsettelse breff som de nu her for rette lod Oplese. Inde hollendes att forne Christoffer Pepler hffuer her Morthen Persen thilat talle skenndtzord Trusell oc annde wthilbørlige støcker, Och forne her Morthen schall haffue hannom hans tiener angiffuet at haffue forachtet gudtz ordtz Kiercketiennester oc de hellige høigwerdige Sacramenters brug, oc Wretferdeligen at haffue hanndllett med Kiercke regennschap. Om huilchen sag er bleffuenn Opsatt thill Julle Laugting her wdi Bergenn sist forledenn at begge parterne skulle fremføre deris louglig widnisbyrdh, oc de sagen anrørendes er oc der wdi haffuer att sige, Lougligenn att were steffndh med all hues breffue oc Bewijs de haffuer med huer annde i den saig som same Opsettelse breff i sig sielff wijdere formeller, Derhos

fremlraigde forne Christopr ein Supplicaz Daterit denn 15 dag Maij oc paa Oslo Raadstuffue denn anden søgne epther Sancti Johannis Baptistaæ dag wdi sist forleden aar er bleffuen paategnit, Och epther att wij vdi Artikells wijs her for rette haffde grandgiffuelig Offuerlest forne Christoffer Peplers Supplicaz Da haffuer forne her Morthen meste parten benegtit oc saugd at same Klageartikler saa wid hannom er anrørenndis er wretferdeligen thilsammen digtet oc de Prouffsbreffue som forne Christopr (-Morthen-) Pepler,

Fol. 165a

taget haffuer i same saig, Sagde hand wlouglig att were tagenn i hanns frawerelsse Thij haffuer wij ladett wdschirffue aff forne Christopr indlagde Supplicatz disse eptherschreffne tuistige Artikler, Først att her Morthenn schulle haffue wfor rettet Christoffer Pepler baade paa K. M. hanns husbondes oc paa hanns egen wegne wdi denn artikell bør forne Christoffer Pepler att fremføre sin fuldmacht paa K.M. oc welb. Tyge Brahes wegne Eptherdij hannd war aff sin husbonndis tieneste Denn thid hannd lodh denne Supplicaz schirffue oc for rette indlegge wdi Oslo oc her for rette, Item att Christoffer i 15 aars thid saadant med her Morthenn offuerdragett haffuer, der thill hører bewis, Thill dett Tridie at her Morthenn haffuer werit stor Orsage thill at Christoffer Pepler haffuer affschreffuit oc affsaugde sig sin tieneste, Och nødhtuunget hannon thill at søge Raad hos Øffrighedenn paa Aggershus oc i danmarcke for de sager som her Morthenn oc hans thilhengere haffuer angiffuett for hanns husbondh derthill hører louglig widnisbyrdh. Thill dett fierde att Christoffer Pepler berober

Fol. 165b paa welbeseglet breffue som Louligen giort oc tagenn ere, denn saig er Opsatt thill bewijs, Dernest at Christoffer Pepler berober sig paa E. welb. Hanns Linndenouwes befalningh paa Kierckernis wegne att haffue Optegnit hues Chrisopr Hannsen aff Kiercke Ombudtzmennderne i Norfiord haffuer Oppeborit Och hannd innegenn beskeed enn same thid fick hos her Morthen, Denne regennschab huad Christopr hansen er anrørenndis bør Christoffer Pepler att fremføre Paa dett mand Kannd Komme vdi forfaring huorledis forne Christoffer Pepler seg i begønndelsen meth same Regennschaff forhollit haffuer. Thill dett siette at Christoffer Pepler berober sig paa et aars Regenschaff aff all Nordfiord at haffue antuordett thill Korskiercke i Bergenn, epther Konge Mayts befalning, Derom bør Christoffer Pepler att fremføre sin gienbog oc Velb. Hans Lindenoues Quitantz for same Korskierckes Regennschaff. Thill det 7. at forne Christopr Pepler beropte sig paa 4 beseglede breffue som Prestmenderne Vdi Nordfiord wdgiffuet haffuer, Derom schall dømmes om same breffue eller Christopr Peplers eigen forplicht bør at staa wed macht eller icke, Dett ottende som Christoffer Peplers Supplicatz formeller at hand ingen bescheeden haffuer faedh

Fol. 166a

hos her Mortenn huerckenn for Inndwigs Kierkes rente som hannd wdj mange aar haffuer Oppeborit Och icke heller for de penninge som hannd haffuer Oppeborit aff Ombutzmennderne thill de andre Kiercker wdi hanns gieldh som er ein god Summma, Och hand icke haffuer førd dennom i sit Regenschaff som hannd forganngenn aar giorde for Peder Taatt paa Bergennhus, Denn artikell at her Morten haffuer Oppeborit aff andre Kiercker ein god Summa oc icke inndførdh i sin Regb bør Christopr pepler at bewijse Thill det niende om denn gammell Kiercke Pepler haffuer angiffuett att motte lenge haffue staid, oc lagd denn Øde wdenn sönnderlig Orsaghe, Huilchett bør att bewises. Thill det Tiende. Om Christoffers Kiercke Regb som welbørdig Hanns Linndenouw haffuer annammet for gildh oc her Morthen haffuer giordh wgildh, Dett bør med welb. Hanns Linndenouwes Quitantz att bewises som forscreffuit staar. Thill dett elluffte at her Morthen haffuer forførd Christoffer Pepler i stor wgunst for sin husbond Dett bør wdi lige maade som thilforne antegit er att bewises. Thill dett tolffte att Christoffer Pepler meth Arrest oc beslagh bleff nødh oc Twungenn

Fol. 166b

Emod sig sielff oc sin samwittigheth at beseigle, At bewijse huem dett gjorde haffuer, Thill det trettende att her Morthen schulle angiffue forne Pepler hos Niels Bild oc Bispenn at Pepler i manngfoldige maader schulle giordh Kiercken suig, Dann artikell er Opsat thill bewijs, Thill dett fiortennde at her Morthenn icke haffuer holtt slotzherrens oc Bispenns befalning oc sit eigett løfftet att omkring drage om Kiercke Regenschap att giøre, Derpaa haffuer her Morthen giord sin Vnndschylning som i Tingbogen findes antegnett Och meente at Christoffer Pepler wdi denn Artikell icke haffuer hollit sin forplicht som hannd om samme Kiercke Regenschaff lofft haffuer, Thill det 15 att her Morthen haffuer thilschichett Peder Bagge som war stichtskriffuer at omdrage meth her Mortens indsegell at giøre Regb oc giffue Kiercke Ombutzmenderne Quitantz, Derom bør at føris bewijs, om derwdj er giord wrett emod Kierckerne eller bønderne, Dett sextende at her schulle were giordh beuisligt paa Bergenraadhus at Peder Bagge schulle haffue skaarit 3 Kierckeblade aff bogen paa huilchen Kierckernis guodtz som hørde thill Nederstryne oc Wdwich stod schreffuit paa, Den bewis bør at fremføris.

Fol. 167a

Dett 17 om Oluff Skouggaard oc Rasmus paa løyckenns breffue att were falsche breffue Dett bør bewisses huad falschedh eller skade bør denne eller Kierckerne wdi denn Regenb er scheedh. Denn 18 artikkell att Peder Bagge Vnder her Morthens naffn oc seigell haffuer giffuet Steine paa Wren, oc Annders paa Lunnde eit breff, wnder eit falscht Datum, Och ere de tuende bønndis breffue deremod Dett bør bewises Vdi lige maade, som fore siger oc om de breffue deremod ere lougligenn taigenn, oc schreffuenn. Dett tridie Peder Baggis breff wnder her Mortenns seigell naffn oc falst Datum som er giffuett Reolff paa Midgield Och forne reolffs breff deremod, Denn artikell bør wdj Lige maade bewises som fore siger, Dett xx at Peder Bagge wdi saa maade haffuer giordh Regenschaff hos de andre Kiercke Ombudzmennd i Nordfiordh Och der er giord ein Register bog wnder her Morthens betegning oc hanndschrifft som er forschickett thill Bergen med her Morthenns begiering at laugmanden oc Borgermesterne wille same Regnschab offuersee, Och denn thill mehre Stadfestninngh.

Fol. 167b

med her Morthenn forseigle, Fordij de trode icke at her Morthenn schulle bruge saadanee Practicer Da haffuer de bewilgett derwdj att de haffuer beseglet med her Morthen, Deremod haffuer Laugmanden oc Borgermesterne dennom forklarett, den artikell icke sanndferdelig were inndførh som deris Vnndh schylding i Tinngbogenn wijdere findes antegnit, Och er nu Christoffer Pepler paalaugdh denne sin Clage Artikell att bewise. Dernest berober Christoffer Pepler sig paa eit breff som Kiercke Ombudzmennderne skulle haffue giffuet hannom paa Bergenraadhus wdi slotz herrenns oc flere gode menndz paahørelse, Den arikell er Opsat thill bewijs om same proff er Louglig tagenn oc schreffuitt. Dereffter er antegnit at her Morthen wblueligenn skulle haffue angiffuit oc Kommit Christopr Pepler wdj landrøchte, Och derforuden skammelig att haffue anngiffuett Christoffer Pepler hos Bispenn, att haffue Oppeborit x daller wdj Bøxell penninge aff ein Øde iord wed naffn Aashammer Och icke førd dennom thill Regnschab Och icke heller giffuet Bispenn sin anpartt deraff epther her Morthenns beretningh, Derpaa bør Christoffer Pepler att fremføre bewijs offuer forne her Morthenn i denn saigh.

Fol. 168a

Huad anlander om Pouell Helliesen Missiue breff som Christopr Pepler sig paa berober skall giøres bewisligt att samme breff for meller Lige med forne Christopr Peplers Supplicaz Och de anndre breffue som hannd derpss i forne Pouells frauvelsse haffuer ladet dichte schreffue oc beseigle, Dernest formeller same Supplicaz xxiiij mendtz breff emod Laugmanndenns

breff. Derthill suarett Laugmanden at same 24 mendz breff er wlougligenn tagenn i Bispenns oc hanns frauergesle Oc wrangeligenn digtet schreffuit oc beseglett Huilchenn sag er Opsatt thill de 24 mennd bliffuer steffnd. Item att andre 24 mend haffuer dømpt at her Morthenn meth nogle aff hanns Sognebønnder haffuer giordh Øydetz Kiercke stor wskiell, Først wdj denn bøgde gaard Tacklouw, samme saig er Opsat thill steffning offuer forne bønnder, Item forhaller oc forne Christoffer Pepler i sin Supplicaz Om denn trette som Vor emellom Niels Bild oc her Morthen paa Jens Kiempis wegne, Den artikell er Opsat thil forne Christopr Pepler fremførre ein fuldmacht aff Niels Bildh eller Jenns Kiempe at talle paa denn saig som forligt er. Att welb. Peder Tott haffde paa Christoprs wegne ladet indsteffne her for rette,

Fol. 168b

Anno 92 om Botolphi alle de Kiercke Ombutzmend som da var eller for xiij aar sidenn haffuer werit Ombudzmenndh wdi denn artikell skyder her Morthen sig thill welb. Peder Taattes steffning icke rettelig were inndførtt. Item forhaller forne Christoffer om denn forligelsse emellom Bispenn oc Hannom, att Christopr friuilligen haffuer bekiennh schyldenn, at findes hos Hannom, Den sag er Bispenn oc Christoffer Pepler anrørenndis. Item forhaller forne Christopr wdi sin Supplicatz om de tuennde beseiglede breffue som thilforme wdi den 24 oc xxv artikler er forhalidh om Tacklou oc Aashammer, Och setter wdi rette om det forligelse breff som gode mend haffuer beseglett som er tuertemod de bønnders breffue, Huilche aff denom som schulle staa ved magt eller icke, Fordij at forne Christopr besuerer sin samwittigheth derwdi at hannd schulle bebreffue eller beseigle Kierckenn sit guodtz i fra och thill Bispenn, Denn sag er Peder Taatt oc anndre gode mend anrørendis som forne forligelse breff beseiglet haffuer emellom Bispenn oc forne Christoffer Pepler. Som forne Christoffer Pepler i sin Supplicatz antegner, om Hoffuord i groff at haffue ladet lest E. welb. Oluff Gallis breff paa stadh holderenns wegne, Dett schall bewises meth hues

Fol. 169a

raadh same Haffuord Groff er dargenn tihill Oslo oc om hans Klagmaall er sandferdige eller icke. At Her Morthen schulle haffue skeldett forne Pepler oc sagdh du haffuer schickett dig emod mig oc den ganndsche allmuge som ein Tiuff oc skellm oc opløfftte sin Stridtzammer, Dett bør beuises om de scheldtzordh er saaledes thildragen eller icke, at her Morthenn haffuer giordh andet emod Christopr Pepler end som ein Erlig prestemand burde at gjøre. Er opsett thill widnisbyrdht. Saadane scheldtzordh er berøgtet thill Danmarck oc hannd derfore motte stelle borgenn til Lauritz Skøtt wdj Nordfiordh paa Tyge Brahes Vegne Dett er wdi lige maade Opsatt thil beuijs, Adh Her Morthen haffuer Offuerfalde Christopr Peplers tiener Claus Carstennsen paa Vduigs Kierkegaardh med skenndtzordh banden hug oc slag, wdi denn sag findes tuennde breffue emod huer anndre, Om denn borgenn som er inndførde i forne Supplicaz Och Her Morthenn meener at det icke er scheedh for hanns schyldh, derom schal føris Bevijs, Att Christoffer Pepler begierer at hans indlagde Supplicaz i alle sinne Artikler med flydh.

Fol. 169b

Offuer weiges schulle, Huilcheth hannd wille bewise som forne 36 artikler wdi Supplicazen wijdere formeller. Dernest fremlagde her Morthen ein Vdcopia aff det beseiglet breff som alle Prestmenderne i Nordfiord Anno 87 denn 15 Martij thill Erlig welb. Niels Bild wdgiffuet haffuer, Huilchen Vdcopie haffuer werit for retten fremlaugdh i deris rettergang i Oslo Och denn thid saa well som nu her for rette paa tegnett bleff epther Christoffer Peplers an fording oc begieringh. Dertill suarett Christoffer Pepler at hues artikler same breff indeholler er hannom falscheligen oc Vrange ligenn Offuerdigtett, Och ein part aff de Prestmend wed naffn her Anders Joennsen her Niels Simennsen, her Abell oc her Anders Kolding som wdi forne breffue ere benefnde haffuer benegtit saadanne Ordh Och icke wille were her Morten

dett bestanndigtt. Deremod fremlagde her Morthen Pedersen nogle artikler som ein part wdi forne breff forfattit ere, Huilche artikler prestmennderne i forne Nordfiordz leenn med huer sin eigenn haandh Vndertegnit haffuer Och derhos eit opkast paa gandsche breffuit som hand sagde at her Anders Kolding digtet oc meth egen haand schreffuit haffuer, offuer forne Christopr Pepler om Religionens sager, Och war dise eptherne: de fornemiste tuistige Artikler wdi samme breff som forne Christopr Pepler,

Fol. 170a

nu høigeligen benegtet her for rette med mange skeldtzachsig Ordh derhos som forlangdh war att antegne, Først at forne Christopr haffuer ein andenn Mening oc domb om Religionen Ennd denn Auspedrigische Confession oc Konnge Mayttz Ordinantz formeller, Thill det andett att Christoffer Pepler haffuer forhaanlig tallet om den Lutterische Lerdomb, Thill det tridie at forne Christopr skulle tallet for haanligenn om dett høigwerdige Sacramente. Thill dett fierde att hannd wdi Lige maade schulle haffue ein besønderlig mening om Daabsens Sacramente. Dett fempte at hannd haffuer straffet presterne for de giorde bønn aff Predickestollen emod giendøbere, Suermere oc Sacrament schenndere, Item att forne Christoffer Pepler icke haffuer fijred eller helliggiordh Søndagerne eller andre høighidhs dager som hannom burde, Item att dersom alle mennischer paa Jordenn war saa Oprigtig oc from som hannd Da haffde de icke Kiercker Prester eller Øffrighetheth behouff. Item at Prestmenderne schulle dennom i fraa tagis retten oc giffues dennom nogen penninge att leffue aff.

Fol. 170b

Thill dett niende att dersom forne Christopr Pepler icke will affstaa sin wildfarennidis mening, Da haffde Prestmennderne Truid att wille giffue det Øffrigheden thilkiende, Da haffde Christoffer haanlien suaret oc sagde att wille beskjide Capittellett. Dett tijennde att Christoffer sagde sig at Vere Konge oc Paffue i Nordfiordh med geistlige oc Verdtzlige sager att benaade, Item att Christoffer haffuer giord Kierckerne oc Alterne thill Tingstuffue Leidingsboer och Kramboer. Item hannd haffuer tagett Kierckenns styr fra Kiercken oc førdh denn thill galgenn Och tagett ein hollme som laa Vnder Prestebollett oc giord den thill Tiuffue holm, som forne breff i sig sielff meth wijdere omstendigheth om huer Artikell formeller. Och epther wij haffde Ranndsgagett dise tuistige Artikler Da befinnder wij først at forne Christopr Pepler, wdi sin Supplicatz thilbiuder sig att wille lougligenn beuwijse alle sine indlagde Artikler som oc forschrifftne: Opsettelse i Oslo dennom thilholler paa begge parterne Och forne sin Indlaugde artikler thill tuennde Prestmenndh som nu ere i leffuendis Liffue wed naffn her Abell Olsen oc her Anders Kolding forwdenn hues schriffteligh bewijs,

Fol. 171a

hannd haffuer aff de tuennde affdøde prestemend her Annders Joensen, oc her Niels Simonsen wdi samme saig. Randzagett wi Lougenn oc Recessen oc Konge breffuer om saadanne saiger, Lydendes i nogle artikler som hereptherfølger. Først wdi Jørgenn Løckes, Biørn Andersens oc Christopr Walckenndorffs Reces som K.M. stadfestit haffuer, indehollendes eblantt andre artikler, Skulle alle widnisbyrd tages paa ting oc steffne eller for laugmanden eller wed deris Sognekiercke naar Kongenns fogett eller anndre gode mendh ere derhos, Och samme Vitne schulle suerge fuld boger Eedh Menn ingenn widnisbyrdh skulle staa for fulle, wdenn de Vitner oc suer fuld boger Eed som lougen formeller, Item Konning Fredrichs beseglett breff Daterit paa Kronborgs slott den 18 Februarij Anno 1582. Liudenndes at ingenn Vidnisbyrd schall herepther maa tages offuer nogenn som gielder paa liff ære eller guodtz, wden att dennom sielff som dett anrørendes er, er der lougligen thilsteffnd eller Neruerendis thilstede. Oc ingenn prester epther denne daig skulle tage eller skrifftue nogle widnisbyrdh breffue eller nogen anden bencke breffue wden at baade fogden oc Lensmanden dermed omgaard epther Lougenn.

Fol. 171b

Som oc Lougen oc Recesen wijdere formeller om Widnisb. att tage Och finndes i forne Osloes opsettelse breff att Peder Bagge oc alle andre som same sag er anrørenndis skulle louligenn were steffnd Huilchett Christopr Pepler icke giord haffuer, som hannom endnu her epther bør att gjøre, epther sin Supplicatzes indhold oc berettningh Epther som her Morthen oc bør steffne sine tuennde medbrødre, oc de icke heller nu her wdi rette fremførhaffuer alle saadane widnisbyrdh huerchenn Munndligen eller schrifftligenn som forne artikler, oc epther som K.M. breff oc Reces thilholder dennom Thij Kunnde wij nu icke endelig dømme i samme saig paa denne thid Men affsagde meth flere aff Laugrettis samtøcke som nu her thilstedis war, att forne Christopr Pepler wdi alle sine indlagde Klage artikler, oc forne her Morthen Pedersen med de tuende andre forne Prestmend som nu ere i liffue wdj deris indlaugde Klage Arikler som formeller om Religionens sager bør at søger loug lig widnisb. wdi begge parternis neruerelsse som sagerne anrørendis ere, lougligen forsteffne paa deris hiemtingh i fougdenns neruerelsse Och samme widnisbyrd der at schriffues oc besegles som det sig bør, Och forne begge parterne sidenn thill Bar tholomæi dag førstkommendis her for rette att fremføre samme deris bewijs for deris thilbørlig dommere geistlige oc Verdtzlige, oc da gaa derom hues rett er, thill widnisbyrdh Vnder wore Zignetter Actum Bergen aar oc dag som fore siger.

Fol. 172a

Wij effterschreffne Pouell Helliessøn Bergenns oc gula tings Laugmand, Lauritz Hanssøn Hans Findsøn Borgemestere i Bergenn, Jørgenn Jacopsen, Hanns Hansen Jacop Willomsen Peder Clauesen, Michell Joensenn Jenns Thonnisen, Raadmend, Joen Brock Jacop Jansen, Jacop Strang, Mogenns Buggi, Jesper Skrøder Nicolaus de Freundh Dam Tønnisen Hanns Pedersen, Johann Cornelisen, Abraham Dauidzønn, Annders Christensen Morthenn Henndricksenn, Rasmus Pedersen, Johan Andersen oc Jacob Olsen laugrettesmennd, Kiendis och witterligt gjøre med dette wort Opne breff att paa Bergennraadhus aar 1594 den 31 dag Januarij. 5. 7. 9. oc xj februarij Neruerendes tuennde dager som er denn 31 oc 5 dag som fore siger Erlig welbyrdig mand Peder Taatt thill Boldtinggaardh høffuetzmannd paa Bergennhus, Kom for os sampt flere aff Laugrettit Velforstandig mannd Lauritz Skøtt fouget i Nordfiord, oc wdi fulmacht paa sin herris oc husbondes E. oc welbyrdig Tyge Brahe Ottessønns thill Knudstrups wegne her wdi rette haffde steffnd Christoffer Pepler fordum fouget i Nordfiordh Och fremblaugde welb. Tyge Brahis schrifftlige Klage artikler oc forsetter,

Fol. 172b

Inndehollendis at forne Christoffer Pepler wdi Velb. Niels Bildes denn thidh slodtzherris paa Bergenhuses thidh er befunndett icke haffuer giordh Kierckernis Regennschaff saa Klart som dennom burde Saa att hannd deroffuer haffuer giffuet sin beplichtelser som samme forsettelse breff i sig sielff wijdere formeller. Derthill suarett forne Christoffer Pepler at haffue steffndh xxiiij Kiercke Ombudzmennd som hand her for rette paa Bergennraadhus haffuer adspurdh, om hannd nogenthid haffuer Oppebaret nogen Kiercke penninge aff dennom den stund hand haffde werit Konngenns fougett Thill huilchet de haffde suarett at hannd ingen Kierkepenninge aff dennom i nogenn Maade haffuer Oppeboritt som forne bønnders beseiglett widnisbyrdtz breff wnder Dato 92 denn 17 Junij i sig sielff wijdere formeller, Dog stod nu forne Christopr emod dette sit eigett widnisbyrdtz breff oc bekienndett at hannd haffuer oppeborit eit aars Regennschaff aff alle Kierckerne i Nordfiord som er for Anno 82. oc dett Leffuerit thill Erlig welb. Hanns Linndenouw den thid slotzherre paa Bergennhus som er Kommit thill Kors kierckes bøgning wdi Bergenn Och beropte sig Christoffer paa fire Quitantzer som nogle Prestemennd

Fol. 173a

oc bønnder med dønnom beseiglet haffuer om same Kierkepenninge, Dernest randzaget wij Copier aff tuennde forplichtelse breffue, Den første som forne Christoffer Pepler wdi Nordfiord Anno 87 denn 24 Februarij thil forbete: Niels Bildh wdgiffuet haffuer, Huilchet hoffuet breff forne Christoffer med eigen haandh Vnnderschreffuit oc beseiglet haffuer, Inndehollendis eblanth andre Artikler, att forne Christoffer Pepler bekiender att haffue sig forseett wdi Kierckernis Regnschab Fordij at huercenn hannd eller hanns schriffuer i leenit haffde forstannd thill same Regenschaff at giøre med bønderne, ej heller denn at haffue for fattit Ordentlig med Indtecht oc Vdgifft som dett sig burde, Och derfore ydmygeligen at haffue Ombedett forne Niels Bild oc prouisten her Morthenn Pederssenn att wille denne hanns forseelsse i denn beste maade Optage som de oc giord haffuer, Med slig wilkaar att Christoffer Pepler loffuet sig med dett allerførste at lade forklare Kierckernis Regnschab Och wederlegge Kierckerne hues dønnom paa hanns wegne fattis, Saa dønnom icke schulle schee forkort i nogenn Maade, som same forplicht om flere artikler, strengeligen formeller, Och der forne Christoffer Pepler denn sin forplicht icke wille holde

Fol. 173b

Menn nogenn stund epther at Velb. Niels Bilde sampt Laugmandenn Borgemestere oc flere dannemendh (som med hannom fuldis) ware dragen aff Nordfiord thill Bergenn, Da Kom forne Christopr Pepler epther dønnom oc sagde sig were paa sin reigse thill Danmarck, Bleff hand da aff welb. Niels Bild steffnd her for rette for hand icke haffde hollett sin forplicht Oc da den 1 Aprilis Anno 87 gaff hannd thil forne Niels Bild ein anden forplicht att hannd inden Sancti Olaij thid dernest epther schulle were wdi Nordfiordh Och da enndelig forklare same Regnschab Saa att Kierckerne schulle thill gode Reede bekomme, hues dønnom fattis i hanns Regenschab, Saa att den icke schulle skee forkortt, for hans forsømmelsse eller Regenschaffs liudelsse i nogen maade, som den forplichtelse breff om andre Artikler i sig sielff wijdere formeller Da adspurde wij nu forne Christoffer om hand disse sine tuennde forplichtelsse breffuer paa Kierckernis wegne i nogenn Maade haffuer fyllestgiordh, Huorthill hannd suarett sig inthett at haffue Oppeborit aff forne Kiercker Och derfore meener sig inthett were dønnom schyldig Och ej heller nogen wijdere Regnschab end som hand thilforne epther welb. Hans Linde

(Resten av siden er klippet av)

Fol. 174a

befalning haffuer antwordett thill Bispen i Bergenn, Derhos fremlagde forne Lauritz Skøtt ein beseglett Copie aff eit Originals breff som er Daterit paa Wraningborg denn 29 Martij Anno 93. med forne Christoffer Peplers eigen haand och Seigell vnndertenit Indehollenndis eblant andre Artikler, att epthersom Velb. Tyge Brahe haffuer ladett thilspørge Christoffer Pepler i Dannemendtz nerwerelse om hannd icke haffde wdi welb. Niels Bijldes thid giffuet ein forplichtelse fra sig paa Bergenn raadhus at hand schulle med dett første giøre Kierckernis Regnschab klart wdi Nordfiordh oc betalle hues dønnom aff hannom Var skeed forkortt, Saa haffuer hand her thill suarett, att hannd haffuer giffuet saadann ein forplichtt Doig icke aff nogen god wilge Menn der hannd er bleffuenn for medelst sine wuenner Arresterit der wdi Byenn Bleff hannd aff dønnom nød oc Tuunngen thill att wnderschriffue samme beplichtelsse, Och haffuer dog siden med Kiercke wergerne giord dett annderledes bewisligt Item bekiennedt oc forne Christoffer Pepler wdi samme breff att der war inngen dom gaen i hanns sager i Nordfiordh i Niels Bildes thidh, Mens at hand sielff j Niels Bildes oc

Fol. 174b

Laugmannendens neruerelse haffuer forligt sig med denom Saa de inthett mere haffuer hannom at beschylle, som forne Christoffer Peplers bekiendelse breff med hanns eigen haand om andre artikler wijdere formeller, da eptherdij laugmandh Borgemestere oc Raad meente att denne hans første bekijendelsse att hannd schulle were nød oc tuungenn att Vnnderschiffue sin beplichtelsse i Niels Bildes thid skulle were denom anrørendis Thij adspurde de hannom nu her for rette, I welb. Peder Tottis oc Laugrettis neruerelsse, om hannd nogenn thid aff denom haffuer weritt nød derhill Huorthill forne Christoffer Pepler nu friwilligenn suarede at Laugmennd Borgemestere oc Raadhjem, haffde huerckenn beslagett nød eller tuungett hannom thill samme forpligtelse att wdgiffue i nogen Maade, Menns sagde derhos at Velbørdig Niels Bild haffde med Byeougden Claues Meltzouw oc tuennde borgere forbøden hannom att drage heraff byenn Forend hand haffde giordh bescheedenn om Kierckernis Regenschap i Nordfjordh, Huorthill Byeougden nu suarett sig icke at Kunde derom drages thill minde Om huilchenn Artikell Erlig welb. Christoffer Dall oc Velachte mend Bernd Ferrøsch oc Seuffrenn Jenssen haffuer giffuet schriftlig bewijs fra denom,

Fol. 175a

epther forne Christoffer Peplers Ordh och bekiendelse thill Laugmand Borgemestere oc Raadh. Denn andenn forne welbyrdig Tyge Brahis forsett att haffue forne Christoffer Pepler thil at talle for hannd haffde for wrettet nogle aff bønnderne wdi Nordfjordh denn stund hand war Tyge Brahis fougett med sin forpligtelse, for huilchenn saig denn gode mannd nermere sig att haffue lijdh schade som hanns forsettelse breff wijdere formeller, Derhill suarett nu forne Christoffer Pepler att hannd ingenn mand her i Nordfjordh haffuer giordh wrett oc fremlagde hand nogle Artikler som hannd haffde antegnit nogle giensuar emod de Klage Artikler som Bønnderne haffde emod hannom I welb. Niels Bildes thid wdi huilchett hannd ein part bekiender sig skyldig att were oc att haffue thilfredtz stillett bønnderne for hues wrett hannd denom giordh haffuer, Och wdi nogle artikler gjør sin Vndschylding Paa huilche mannd Klarligenn Kannd forfare at forne Christoffer Pepler haffuer forwrettet bønnderne Och ein part sager affsonit med denom i Dannemendtz neruerelsse som hand endnu bekiender staa wbetald hos ein wed naffn Skruffue Bergette som hand lofft 7 daller.

Fol. 175b

Item ein siøbod i Selløsoggenn som hand schulle haffue ladett bøgt for allmugen, haffuer hand icke fuldkommitt epther sit egett løfft som I thing bogenn er antegnitt med andre flere saiger. Dernest randsagett wij de tuende forpligtelse breffue som hannd wdi Nordfjord oc her Vdj Bergenn, wdgiffuet haffuer, Indehollendes eblant andre Artikler Først at hand wdi Nordfjordh bekiendt sig att haffue giord ein part aff bønnderne wrett, med huilche bønder hannd strax derfor rette i gode mendz neruerelse bleff forligde epther som I Tingbogen war inndtegnitt oc anschreffuit, Och bekiendt at sammme sager war hannom for gott folchis bønn schyldh eptherladett Vdenn nogen streng Retterganng eller domb, Med slig wilkaar att hannd schulle stille bønderne thilfredtz, Och der forne Christoffer Pepler emod denne sin første forpligt drog aff Nordfjordh oc hid thill Bergenn, Da haffuer welbørdig Niels Bild denn 1 Aprilis Anno 87. Steffnd forne Christoffer Peplre her Vdi rette Och hannd da bekiendt sig at haffue forseet, emod denn første forpligtt, Och forplichtet sig paa sin tro oc loffue att hand wed sin schrifftue oc fullmechtige loffuet førennd hand drog heraff lanndett at forschaffe de

Fol. 176a

bønnder wdi Nordfjordh som hand thilorne for rette loffuett haffuer, alle hues penninge som denom bør att haffue, oc de Vare forligte om, som forskreffne tuende beplichtelse breffue, widlofftig formeller, Och bekiendt nu forne Christoffer att hannd saadanne tuende forpligtelse breffue wdgiffuett haffuer, Och sagde att ingen bønnder wdi Nordfjord skulle Klage offuer hannom Och fremlaugde eit skudtzmaalsbreff wnder Dato 89 paa Aande tingh

som Christen paa Røgh lennsmand i Gloppenn, med 24 mend beseiglett haffuer, Indehollendes i sin beslutning att all denn stunnd forne Christopr Pepler haffuer werit fougit i Nordfjordh haffuer hannd hollett bønderne Ved Norgis loug oc rett Och ingenn wforrettet som de aff wijde i Christoffer Peplers tuennde forplichtelse breffue som fore siger, Dernest fremlaugde Lauritz Skøtt eit beseglett beplichtelse breff wnder Dato 89 den 24 Junij paa Wrainburg som Christopr Pepler med eigen haand Nederschreffuit beseiglett och thil Velb. Tyge Brahe wdgiffuet haffuer, wnder sin høigeste forplicht paa ære tro loffue, oc Vnder sin bodtz loedtz fortabelsse, Liudendis i sin beslutningh.

Fol. 176b

att dersom dett Kunnde befinndes at hand haffde forwrettet nogenn der wdi Nordfiordz leen j huad som heldst maade oc huor ringe dett were kunnde, Och huem som heldst att Kunde were wederfarit, Da wille forne Christoffer stande derfore thill rette Och Vnndgielde epther forne sin forpligting Och gierne lijde derfor dom oc rett Forudenn all forbønn i nogenn maade, Och stande welb. Tyge Brahe derfore thill rette forhues hannd Kunnde haffue hannom, skelligen derfore at thiltalle, Huilchen forplicht wij befijnder att were tuerrt emod de anndre tuennde forplichtelse breffue som hannd baade Vdi Nordfjordh oc her wdj Byenn wdgiffet haffuer, Och som wij kunnde forstaa aff samme siste forplicht Da haffuer Christopr Pepler denn wdgiffuet paa det hannd Kunnde faa Nordfiordtz leenn paa affgiffit igien oc bliffue forne gode mandtz Tyghe Brahis fougett, wanseett at hand wiste sig thil forne paa rettenns wegne att haffue wdgiffuett de tuennde andre forplichtelser Fordy att hannd i sanndheth epther sin eigen bekiendelsse for rette i Nordfiordtz befanndz att haffue giordh bønnderne Wrett som enndnu nogle danmennd her for rette witterliggt er,

Fol. 177a

som ware Vdj Nordfiord oc derfor rette paa fire allmendelig thingsteder wdi forne Niels Bildes oc menige allmugis neruerelsse hørde forne Christoffers eigen bekiendelse Och laugmandens tingbog som wij nu her for rette haffuer offuerseett Derom wiedløftig formeller, Huilche tings sager forne Christoffer Pepler med de tuennde forne breffuer, haffuer stadfest saa wdi sanndheth att were sig thildragett, Och derfore Kunnde wij icke anndett forefinde, eller beslutte, wdi denne Klage Artikell eller welb Tyge Brahis forsett wdenn forne Christopr Pepler først haffuer sig forseett wdi dett hannd icke haffuer handlet oc skickett sig oc icke thill fyllest fornøigett oc betald bønnderne epther Tingbogenns oc sin forplichtes Liudelsse. Dernest haffuer hannd sig forseett wdi dett hannd haffuer tagett skudtzmaall oc Vidnisbyrdh aff bønnderne att hannd ingen derwdi leenit haffuer wforrettit Och dermed Kommett bønnderne Vdi wildfarelsse att besegle dett som Wsanndferdig er, och hannom icke mugeligt war at beuisligt gjøre, Och thill dett tridie som hannd sig allermest forseett haffuer at hand haffuer wdgiffuet sin strengiste forplichtt thill Velb. Tyghe Brahe,

Fol. 177b

som fore siger, Och dermeth wille gjøre tuende førige forplichtt thill inteth, Bleff enndnu forne Christoffer Pepler alffuorli genn adspurdh om hannd haffde nogen anden witnisbyrdh eller Vnndschylding att paaschyde, i den saig Ennd som hannd nu for rette fremlagdh haffuer, Huorthill forne Christoffer Pepler suarett haffuer sig at bliffue wed forne bønnders widnisbyrdh i samme saig. Denn tridie forne Welbørdig Tyghe Brahis schrifftlig forsett som forne Lauritz Skøtt nu her for rette fremblaugde, med forne Christopr Pepler att haffue hannom thil at talle for det hannd ein gang war først bleffuenn Tyghe Brahes fougett i Nordfiordtz leenn Da haffde hannd Oppeborit aff bønnderne derwdi leenit thill ein gaffue eller husbondeholdh noget aff ein huer som dett gjøre wille, epther Christopr Peplers eigen bekiendelse der hannd wdi foraarit war hos welb. Tyghe Brahe, Och eptherdij att denn gode

mand burde same gaffuer at haffue oc hannom icke vitterligt er, att hannd den nogenn thid bekommitt haffuer, Thij er hand begierenndis att Christoffer Pepler enten meth Tyge Brahis Quitantz eller andre nøigachtige breffue eller

Fol. 178a

widnisbyrd gjør bewisligt att hannd denn Oppeborit haffuer, Och derhos fremlaugde Lauritz Skøtt eit Obet beseglet breff med Christopr Peplers eigen haand oc signett Vnndertegnit Daterit paa Wranningborg den 29 Martij Anno 93 som formeller eblant annde Artikler att Christopr Pepler berober sig paa denn gode mandz Tyge Brahis breff, att Tøghe Brahe betacker bønnderne for samme gaffuer, Och forbete: Tyge Brahe haffuer suarett att dersom hannd same breff Kannd fremføre, will hand well were thilfredtz dermed oc sige hannom quid derfore. Dertill suarett forne Christoffer Pepler at hannd haffuer nederførd thill Tyge Brahe forne rettigheth saa megett som hannd paa denn gode manndtz wegne aff bønnderne Opborit haffuer Och derpaa fremlaugde hannd eit Obett beseiglett breff wnder welb: Tyge Brahis eigenn haand oc Signett Daterit paa Wranning borg denn 5 Julij Anno 1581 Liudenndis att forne gode mannd Tyge Brahe thilschriftuer, bønnderne oc menige allmuge som bøgger oc boeddes ere i Nordfiordtz leenn Och giffuer dennom thilkiennde att hannd med sin foget Christoffer Pepler haffuer bekommitt den skenck som de hannom forærerit haffuer, Och hand derfore wille haffue dennom alle wenligenn betackett.

Fol. 178b

Och dett gierne igien forskytle om de hannom i nogenn maade Kunnde haffue behouff, som same breff oc wijdere om Andre artikler formelder thill allmugenn, Och meente forne Christoffer Pepler sig dermed for same husbondhold at kunnde befrij Eptherdij hannd ingen anden rettigheth eller husbondhold sagde sig paa Tyge Brahis vegne att haffue Oppeborit, wden hues andett hannd haffuer Oppeboret, Derfore haffuer hannd betallett sin aarlig affgiffit som hannd beroffte sig nu thill sine Qitan zer, som hand ein part nu her for retten fremlaugde oc paategnit bleff, Samme tid eskett Christoffer Pepler for os nogle bønnder aff Nordfiord wed naffn Hendrich i Pollenn som war lensmand i Stadtz schipreide Jacop paa Rødberg, Oluff i Salt Janns paa Quallem, Michell paa Ordall oc Rasmus paa Berg som witnede att de icke haffuer wist at forne Christoffer Pepler haffuer oppeborit, nogenn husbondhold paa den gode mandz Tyge Brahes wegne wdenn den første gang hand bleff hanns fougett. Thill huilchet forne Lauritz Skøtt suarett at hand paa sin husbondes wegne lader sig well nøige meth den wndschyldhning oc bewijs som forne Christopr Pepler wdi same Artikell nu fremførdrh haffuer Eptherdij denn gode mand Tyge Brahe haffuer

Fol. 179a

sit eget breff loffuer att Quitere hannom for samme husbondholdh, om forne Christoffer Pepler saadann schrifftlig bewijs fremføre Kunde som forberørtt er, Thill dett fierde som welbyrdig Tyge Brahe haffuer Christoffer pepler thilat talle for dett hannd nu siste gang i foraarit haffde werit i Danmarck hos hannom, oc bekommitt god bescheden hos hannom, paa hues hannd begierett, som war att hannd motte inndkreffue sin schyld oc gieldh som hannom thilstod hos bønnderne, wdj Nordfiord, Och att wdføre sine sager som hannd der haffde med Loug och Rett, Och des emellom att were oc boo der i Leenitt Dog bleff derhos Vnderta gett bønnderne Wuillige emod welb. Tyge Brahis fougett Lauritz Skøtt, eller rette nogen Klammerj ann, Menn schicke sig wdi alle Maade fred sommeligen och thilbørligenn epther ein Vdcopies Liudelsse som Christoffer Pepler meth sin egen haandh Wdgiffuett haffuer, Huilchet løfftte forne Lauritz Skøtt at forne Christoffer Pepler tuennde ganne Offuertredh haffuer, Først at strax epther hannd er dragenn fra Danmark oc er Kommen hid thill Bergen Da haffuer hand wlougligen steffnd oc Kallet den gode mand Tyge Brahis fougett Lauritz Skøtt

Fol. 179b

paa Bergennraadhus for Øffrigheden dersamestedtz och der schrifftligenn fremlaugd nogle Klagemaall I Artikell wijs offuer hannom. Thill dett andett som forne Christoffer same sin forplicht offuertrædit haffuer wdi dett at der hannd war hiemkommen i Nordfiord i nestforleden Sommer Da haffuer hannd meth ein wed naffn her Annders Koldinngh hiemmeligenn Offuer lagd oc er i raad oc daadh at stille Supplicaz oc Klagemaall for bønnderne Icke alleniste mod Lauritz Skøtt Menn ocsaa i de støcker som Velb. Tyge Brahe angaar, oc digtet oc sammensatt derwdi hues hannom oc her Annders Kolding sielff løstede, Førennd bønnderne wiste nogett deraff, Och sidenn bekommert dennom thill att besegle wdi æinrum, Och icke paa noget almendeligt tinngħ sligt wdgifft oc schreffuit er, aff den suorne schriffuer der wdi leenit Men er gangett wnderfunndeligen oc wlougligenn dermed om, som forbetete Tyge Brahes schrifftligen forsett derom wijdere formeller. Och derpaa framlaugde nu forne lauritz Skøtt tuende beseglede breffue Dett første wnder Dato 1593 denn 27 oc 28 Julij som Christoffer Pepler med eigenn haand Vndertegnnett oc beseglet haffuer meth sex annde Dannemendtz Vndertegning

Fol. 180a

oc besegling thill widnisbyrdh Indehollendis i sinn beslutning eblant andre Artikler om forne Supplicaz som forne Christoffer Pepler herwdi Bergenn for rette fremlagt haffuer, Och eptherdij Christoffer Pepler haffde dervdj berettet, att hannd for de første tuennde Artikler, bleff hos Velb Tyge Brahe haardeligen thilthallet, oc motte høre mange oc strenge Ord, bewijsede først Tyge Brahe med de som der Offuerwerenndis Var att hannd dett intheth haffde tallet med hannom derom, Meget mindre Ennd dett som hand oc strengt Kunnde Vere, Och Christopr Pepler icke sielff Kunnde benegte Der welb. Tyge Brahe hannom sielff derom thilspurde, att Tyge Brahe dett icke giordh haffuer i nogenn Maade, Menn Christoffer Pepler bekienndett friwilligen at hannd haffde sig forseett i dett hand haffde sligt Klagett oc berettet for Peder Taatt i sin Supplicaz Och bekienndett sig att haffue Der med giord welb Tyge Brahe wrett. Item hues denn artikell belanger Vdi Peplers Supplicaz af att schulle were taget schench oc gaffue aff bønnderne, wdi Nordfiord saa de icke motte niude deris tridie aars bøxell,

Fol. 180b

Bekiennder hand well at haffue meindh Lauritz Skøtte dermed att hannd schulle haffue Klaget saadannt paa hannom, Men eptherdij att welb. Tyge Brahe saugde at Lauritz Skøtt det aldrig giordh haffuer Da bestod Christopr Pepler att hannd haffde mistencht oc forsett sig der wdj. Derhill suarett nu Christopr Pepler her for rette, att dersom Welb. Tyge Brahe icke sielff personnligenn haffuer saugd hannom saadanne Ordh thill, som dise tuennde Artikler formeller, Saa haffuer hannd dog wed sin Studenter sendh hannom saa danne budh Och saugde at Lauritz Skøtt haffde schreffuit om hannom løgen thill Tyge Brahe, Och de breffue som Christoffer Pepler er emod de Komme herfrem Menn de som er Christoffer Pepler thill gode komme icke frem, Dernest haffuer Christoffer Pepler bekiedh om denn andenn Supplicaz oc Klagemaall som bønnderne i Nordfiord haffuer hannom antuordit att før thill Stadholderenn, att forne Christoffuer Pepler haffuer werit i Raad oc Daad att angiffue oc digte same Supplicaz, Och dersom der fanndtz nogett annderledes end som sandingen Var,

Fol. 181a

Da motte bønnderne sielff see denom om huorledes de dett forsuare Kunnde, Och derhos haffde forne Christoffer Pepler bekiend her Annders Kolling haffde digtet samme Supplicaz Och her Anders Koldings tiänner haffde denn schreffuitt, Och inngen aff bønderne som dett

beseglett haffuer war derhos der breffuitt bleff digtet oc schreffuit, Och yttermere haffuer forne Christoffer Pepler berettet att der her Annders Kolding haffde digtet oc ladet schriffue samme breff huorledes hand wilde att bønndernis Klagemaal schulle lyde, Da leste hannd dett først for dennom som haffde hiemme Vdi hanns soggenn, Och lod Dennom først beseigle dett, Och siden der hannd wilde drage thill Aande ting Och Christoffer Pepler war da sielffuer meth hannom Da møtte dennom sex bønnder Vde meth stranden som willde huijle ein time eller tuo Der tallett forne her Annders Koldingh saa ledes med samme bønder att de ochsaa paa samme sted da beseglet breffuer Men paa huad steder och thider de andre bønder haffuer beseglett same schrifftlige Klagemaal Sagde Christoffer sig intheth aff at wijde, Menn dett sagde hannd derhos, att ein part aff hues som her Anders Kolldingh.

Fol. 181b

sielffuer schreff for bønnderne om her Morten dett schreff hannd paa lofftet hos Joenn Vdigger wdj Wduigs soggenn som forschreffne: Christoffer Peplers schrifftlig bewijs Om flere Artikler wijdere formeller, som hannd friwilligen haffuer giffuet fra sig beschreffuitt Och nu her for rette paategnett bleff. Dett anndett breff wnder Dato 1593 den 14 Augusti som denn Mand Lase paa Hauge som war med Christoffer Pepler thill Oslo oc Danmarck, beseglett oc Vdgift haffuer. Indehollendes i sin beslutning at Lase paa Houge friwilligen haffuer bekiennd i Dannemenndz neruerelse att hannd ingen haffuer hørtt at beschylle forne Lauritz Skøtt paa Aandeting denn thid hand togh sit skudtzaall, wdenn gode oc gott, Och at der bleff saugdh att hannd haffde holtt domme oc rett paa Konnge Mayts wegne som ein god Karll Och ingen beschylde de hannom att hand haffde besuerit dennom thill wdplicht i nogenn Maade, Men saugde att dersom hannd scheeckett sig derepther hos dennom som hannd thill denne daig giord haffuer Da schulde hannd oc bekomme god proff hos dennom,

Fol. 182a

Alleniste berettet forne Lasse Houge att hand da sagde thill hannom om denn Nye Reces om Leijermaall, att de icke wille denn samtøcke wdenn denn war Opliust, Och bleff saa intheth sørnnderligt mere derom tallidh, Bekiennder ocsaa samme Lauritz paa Houge yttermere, att der bleff slett intheth tallet paa tinngett om nogen andre Klagemaall, eller om denn Supplicaz der bleff førde thill Oslo ej heller om nogett aff dett hues same Supplicazion inndholde, Thij allmugenn derwdi leenit, eller nogenn paa deris wegne gaff de slett inhet sligt for Ellers haffde denn suorne schriffuer i Leenett well schreffuitt denn eller wist nogett deraff, Och da bleffuit gaet retter om dermeth Ennd som scheedh er, Bekiennder forne Lauritz Houge oc saa, att hannd icke wiste huad samme Supplicatz indhold, Och hannd icke heller haffde satt sit Segell for denn, Och att de derfore motte suare derthill som same Supplicatz giorde oc Dichtet haffuer, Saugde derthill med att her Anders Kolding haffde digtet oc ladet schriffue samme Supplicatz Och der Tyge thilspurde hannom om samme her Anders eller nogenn annden lod lese den for hannom. Førennd hannd drog affsted dermeth Da sagde hand Neij

Fol. 182b

Och bestoed att denn war intheth lest for hannom Och hannd icke heller war hos, der de andre beseglede denn, Och icke heller haffuer weritt thilbedett derom att beseigle, Item saugde ocsaa forne Lase paa Houge at hannd icke wiste at lauritz Skøtte haffde nødtuunget nogen Vdi leenett att selge sig Slagterfee, Menn de dett haffuer berettet sligt wdi deris Supplicatzion oc beseglett, Denn motte suare baade thil det och anndett som for er saugde som forne Lasse Hougis breff i sig sielff wijdere formeller. Bleff nu forne Christoffer Pepler her for retten høiglichen formaanedh oc adspurdh om hand wiste sig nogenn andenn Vndschylding eller behielpning paa rettenns wegne emod forschne Artikler, som denn gode mannd Tyge Brahe offuer hannom Vdi denne hanns fierde retterganngs forsett Thill huilchet forne Christopr Pepler suarett at haffue welbyrdig Tyge Brahis forlouff oc befalning, att mue thiltalle for rette

huilche hannom haffuer giord forkortt eller wrett Och fremlagde Christoffer Pepler eit beseglett Originals breff Daterit den 29 Martij aar 1593 med welb. Tyge Brahis eigenn haandh oc Signett Vndertegnitt.

Fol. 183a

Liudenndes wdi sin beslutningh at Velb. Tyge Brahe haffuer wndh och Thilladett att hand motte indkreffue oc Oppebere sin schyldh oc gield wdi Nordfjordh oc att hannd motte wdføre sine sager med huem som hand haffde nogenn schelligen att beschylde, Doig med slig bescheedenn, att Christoffer Pepler icke gjør bönnderne wuillige emod Tyge Brahe Eij heller at schulle rette nogenn Klammeri an Menn schicke sig wdi alle maade fredsomme ligenn och thilbørligenn som samme breff i sig wijdere formeller, Och thilforne i forne welb. Tyges forsett forhallit er. Thill dett andett adspurde wij hannom om hannd wille suare thill alle Artikler och Punncter som bönndernis Supplicaz i Nordfiord Indeholler, Eptherdij hand sielff haffuer for denn gode mannd Tyge Brahe bekienndh wdi flere gott folckes neruerelse att hannd medh her Anders Kolding haffuer werit i raadh och daadh att digte oc lade schriffue samme Supplicaz huor thill forne Christopr her for rette suarett att hand same bøndernis Supplicaz thill lougsenns Ende wille for suare, oc Vdføre meth denom, lijde oc Vndgiedle huad derpaa Kommer.

Fol. 183b

Thill dett fempte som Lauritz Skøtt paa E. welbyrdig Tyge Brahis wegne her for rette fremsatte emod (-Erlig welb.-) Christoffer Pepler, att Christopr Pepler war befunnen at haffue fortald denn gode mand Tyge Brahe som hanns naffn oc gode røchte war anrørendis huilchenn saig hannd haffde hannom ein gang thilgiffuett wnder eit strengt forplichtelse breff, som forne Christoffer Pepler Thill Tyge Brahe giffuett haffuer, Sub dato 1589 denn 24 Junij som forne Lauritz Skøtt nu her fremblaugde Indehollenndes eblant andet att forne Christoffer beplichter sig paa sin Ehree thro oc loffue Att hues hand epther denn dag fortalde Tyge Brahe paa sit gode naffn oc røgte, Eller sagde anndet om hannom Ennd hannd i hanns egen Neruerelsse wille were bekienndh Och dersom hand fandz emod dett att gjøre enten hiemmelig eller Obenbarlig Da willde hand haffde digitett oc løigett dett som ingen Erlig mannd, oc giordh emod sin Ehree oc Reedeligheth hermed, Och stannde forne Tyge Brahe derfore thill rette, epther som same beplichtelse breff

Fol. 184a

Wnder hanns eigenn haandh oc Seigell wdgiffuet derom wdtrøckeligen formeller, Huilchet Tyge Brahe mener att forne Christoffer, icke hollett haffuer, Och derpaa fremlaugde nu forne Lauritz Skøtt ein Supplicaz som forne Christoffer Pepler haffde ladett giordh thill E. welbørdig Peder Taat oc fremlaugdh paa Bergenn raadhus den 24 Aprilis nestforledenn som oc Vdi denn 4 retterganngs forsett formeldis, wdi huilche første tuennde Artikler hannd beschyldett welb. Tyge Brahe att schulle haffue hannom haardeligenn thiltallett for nogle sager som ein beseglett wdcopie aff forne Supplicaz wijdere formeller Och derhos fremlaugde forne Lauritz Skøtt eit anndett beseiglet breff Daterit paa Wraniburg denn 27 oc 28 dag Julij som eblant anndett formeller j at Christoffer Pepler bekiender at hues hand I forschreffne suppliserings tuennde Artikler haffuer beschyldett forne Tyge Brahe derwdi att haffue giordh hannom wrett, i dett hand haffde berettet oc Klaget sligt offuer hannom, som icke skeedh war som samme beseiglet breff wnder Dannemenndz beseiglingh oc med forne Christoffers

Fol. 184b

Eigenn wndertegnitt haand Med wijdere omstendigheth wdtrøckeligen formeller, forwden hues forne Christoffer Pepler wdj andre maade emod sin forplichttt haffde fortalde den gode

mand Tyge Brahe Och derpaa fremlaugde nu forne Lauritz Skøtt eit beseglet breff wdguifft paa Wranningborg den 26 Augusti anno 1593 Inndehollenndis eblant annde artikler, wdi den anndenn oc Tridie, att forne Christopr icke Kunde benegte sig att haffue sagdh her i Norge att welb. Tyge Brahe nøde hannom thil at tage fougderiet igien siste gang thill ix ct.

daller affgiffit, oc truede hannom med fengsell at inndgaa dett Huilckett dog annderledes befandsst wdi eit beseiglett beplichtelss breff Anno 89 den 24 Junij som Christoffer Pepler med eigen handh wnndertegnett oc beseglet haffuer som lyder att welb. Tyge Brahe epther Christoffer Peplers flitig annlangen och begiering haffuer Vndh och thilsted hannom att were hans fulmechtige fougett wdi Nordfjordh Item forne Christopr Pepler schulle haffue saugd for welbyrdig Axell Gyllenstiern at Tyge Brahis fou gett Kiøffté hannom aff leenit Derthil

Fol. 185a

haffuer foren: Christoffer Pepler suarett sig det att haffue forgleempt som samme hans bekienndelse artikler wijdløftig i sig siellf formellder Haffuer wij oc nu her for rette wdi lige maade som thilforne adspurdh Christoffer Pepler huad louglig wndschylding hannd Kunnde giøre emod denne Klagmaals Artikell som forne Tyge Brahis gode naffn oc røgte anrørenndes er, Dertill suarett nu forne Christoffer Pepler at hannd inthett haffde tallert forne Tyge Brahe paa som hanns gode naffn oc røgte Kand were anrørenndes wdj nogenn Maade, Thill dett siette som forne Lauritz Skott paa Erlig welbørdig Tyge Brahes wegne her for rette fremlaugde at forne Christoffer Pepler haffuer aff sin eigen frij willge wdj eit Missiue breff som nu her for rette bleff fremblagdh Daterit i Bergenn denn 20 Junij Anno 92 och thilschreffuit welbørdig Tyge Brahe disse eptherfølgendes ordh. Menn dersom Eders welbørdigheth will mig adhliude, will ieg forschaffee E. w. denn mannd som saadan Perlament angiffuet haffuer, oc baade i ein och andenn Maade giord Kierckerne herwdi Nordfjord.

Fol. 185b

megenn swig oc wrett, Och hues som paa mig fattige mannd er digitte oc løigett dett altsammens haffuer hannd giordh och war well werdh att hannd motte straffis for saadan sin Modwilligheth oc store wrettferdigheth som hannd wdi mange maader haffuer giort Kierckerne som huermannd her i Nordfjordh well witterligt er: Och thill med haffuer hand Offuerflødig guodtz penninge oc Eigenndomb som E. w. well Kunnde faa oc bekomme saa megett som alle Nordfjordz leen i tuo eller tree aar Kunde ind wentte, saa frempet E. w. wille for følge sagenn, Eller were dennom behielpelig som paa Eders wegne Kunnde forfølge hannom i denn saig for saadann suig oc Wrettferdigheth hannd emod Kierckerne giordh oc brugdh haffuer, Da epther sig hanns eigne Ordh som hannd forne Tyge Brahe friwilligenn thilschrefft haffuer, Er forne Lauritz Skøtt befallet nu her for rette att thilspørge Christoffer Pepler huem hannd meente dermeth Eptherdij hand ingen naffn gaff, wdenn hand siden her for rette i forledenn Sommer den thid hand aff Lauritz Skøtte bleff thilspurdh om samme Mand søger Christoffer Pepler med adschillige Vdløp

Fol. 186a 187a og b mangler

Fol. 188a

Omsijer foregaff att hannd meente ein wed naffn Peder Bagge dermed, Huilchenn for mannge aar forledenn haffde werit Stichtschrifuer offuer Kierckerne i Bergenhusleen Menn eptherdij samme Peder Bagge er nu wdi ringe wilkaar oc formuge, Och inngenlunde saa righ som Christoffer, i breffuit formeller er dett icke troligt at Christoffer kunnde haffue meendlh hannom derweed, Och denn gode mannd Tyge Brahe derfore er begierenndes wed sin fougett Lauritz Skøtt att Christopr enndnu naffngiffuer for retten samme mannd som Kierckerne slig wrett giordh haffuer, oc giører dett bewisliggt, Och hues hannd dett icke giøre Kannd, Setter welb. Tyge Brahe wdi alle rette om hand icke da bør Offenntligenn att tage same ordh igienn,

oc bekiennde att hannd Ingenn veedh som sligt giordh haffuer Och stannde epther lougen for slig falsk beretning igien thill rette, som Tyghes schrifftlig forsett wdtrøckeligenn formelder Derfore haffuer wij nu wdi lige maade her for rette adspurdh forne Christoffer Pepler om hand wiste sig nogenn anndenn att berobe sig paa,

Fol. 188b

Vdi denn saig, med huilchen hand forne sit Missiue breff sanndrue oc bewise Kunnde, Thil huilchet hannd nu suarett att hannd endnu bliffuer wed sine forige Ordh om forne Peder Bagge i samme saig. Thill dett 7 som forne Lauritz Skøtt paa Erlig welbørdig Tyge Brahis wegne her for rette fremlagde som hannd haffde Christopr. Pepler att thiltalle, att der hannd war hannis foget wdi Nordfiord haffde hannd ein Spaakuinde i sinn Omgengsell wed naffn Sønnuffue i Krogenn Och thilstede henndis wgudelig handell Huilchenn forwlempede gott folck baade wdi Bergenn oc anndenstedz wthilbørligen paa deris naffn oc gode røgte, Huilchen hand dog saa egiennom fingre med, Och henndis Løigennachtige Ordh Kunndgiorde thill thinge Och der sligt gick hennder Vnder øigen igien Saa hunn bleff dreffuenn derfore Lod hand ingen straff følge derepther Menn stedde hende alligeuell att bliffue wbehinndret der Vdi Leenitt Saa at hunn yttermere Kunnde bruge henndis wgudelig wesen Och det icke alleniste mod gudz loug Men ocsaa emod Konnge Maytts obne breffue derom wdgangne Er derfore begierenndes att

Fol. 189a

hand epther dannemendz sigelse stande derfore thill rette, Da haffuer wij herom adspurd forne Christoffer Pepler, om hannom witterlig er att samme quinde haffde farit omkringh med spaadom oc anndenn Wgudelig wessenn der I Nordfiordh, Medenn hand haffde Velb. Tyge Brahis Befalningh Derthill suarett forne Christoffer Pepler, att det icke nogen thid haffuer werit Klagett for hannom, om henndis wesen, Doig icke Kunde benegte io att haffue hørt om henndis handell den thid hannd war fougett i Nordfiordh, Dernest om hannd thilstedde hender att bruge Signelse oc anndenn wgudelig wesen i sit hus, Denn thid Salig her Niels Simonssen Laa i sitt ysterste, Derthill suarett nu forne Christoffer Pepler oc icke Kunde benegte at forne spaakuinde haffuer io werit wdi hannis hus Denn thid forne Niels Laa Kranck hos hannom, Dog hand sagde sig ingen Omgenngsell att haffue med hender Och icke hannd wille heller see hennder for hannis øyene, Thill dett Ottende som forne Lauritz Skøtt paa E. welb. Tyge Brahis wegnne fremlaugde,

Fol. 189b

schrifftligenn her for rette Eptherdij Christopr Pepler giffuer for att dett war icke Aandet tingh oc saa allmendeligt som dett sig burde nu siste gang Lauritz Skøtt lod lese sine proff Och giorde sit skudtzmaall Enndog Christopr tog sit prouff paa samme tingh och will at det schall gielde for hannom, Menn icke huad Lau ritz Skøtt bleff suarett aff bønnderne, athe haffde hannom intheth att beskylle Saa dog den suoren Thingschiffuer war der thilstede, oc formannndenn aff bønnerne i deris Supplicaz wed naffn Oluff Skougaardh war ocsaa paa tinngett oc sex anndre aff dennom hues naffn der findes i Supplicatzenn som er Oluff Anderssen paa Haffsaas, Jacop i Barmen, Lensmand Vdi Stadtz schipreide, Henndrick i Pollen, Knud paa Hettle Lennsmannd paa Breem, Baarder Olssen paa Skreppe, Christenn paa Røigk, Ithem eblant dennom som gaff Christoffer widnisbyrdh oc domb om denn gaard Tacklouw emod Bispenn, war ocsaa Oluff Skougaard deris formannnd, Och war derfor wden mange flere aff dennom hues naffn der findes Vdi Supplicatzenn med at besegle same Tingswitne oc Dom som Oluff paa Børlouw, Oluff paa Møcklebostad Mogens Ibidem Jacob Ibidem Rasmus paa Løckenn,

Fol. 190a

Oluff Ibidem Steenbiørn paa Nøsdall, Hendrich Ibidem, Oluff Annderssenn paa Haffsaas, dog samme deris witnisbyrdh intheth galtt der sagen bleff hørdh thill rette, paa Bergennraadhus for Slotzherren Laugmannden Borgemestere oc Raad Thij dett fant sig annderledes aff Bispenns Mester Annders Fosis bewijs Saa att Christoffer haffde giordh Bispenn wrett formedelst sligt widnisbyrdh oc Domme hand haffde fôrdh mod hannom, som icke Kunnde staa wed magtt. Vdi lige maade war ocsaa Oluff Skoug gaardh med, oc nogle flere som formeldis wdj Supplicatzenn, Jacop paa Møckelbostd, Rasmus paa Løckenn, Henndrich i Poldenn, Christenn paa Røgh, Knud paa Hettle, Lensmand paa Breem, Lasse paa Houge Joenn paa Vallagger, Annders Christennsøn i Aalfoten att giffue Christoffer widnisbyrdh at hannd haffde slett inthet Oppeborit paa Kierckernis wegne. Saa doig hanns Regnschabs mangell det anderledis wduiser Och de beplichtelse hannd haffuer wdgiffuenn wdi Niels Bildz thidh huilche endnu thilstede ere, oc ganger hannom Vnder Øigen Saa at Velb Tyge Brahe siunes at der intheth nyett,

Fol. 190b

att Christopr Vnderfunndeligen offuer taller bønderne att winde oc besegle hues hannom Kunde were thill wildh och beste, Alligeuell at altingest icke haffuer sig saaledes wdi sandhed Formener derfore att de mendz widnisbyrdh er domme son thilforne icke haffuer mott stande for fullde, paa Bergennraadhus for slotzherren Laugmand Borgemestere oc Raadh icke nu heller bør att gielde imod forbete Tyge Brahis eller hanns fougett Eptherdij de thilforne haffuer weritt saa lettferdeligenn at Vinde oc dømme, paa Christoffers wegne, dett som innengenn bistannd Kunnde haffue, Haffuer wij oc nu som thilforne Eschett oc begieritt aff forne Christoffer Pepler huad bewijs eller Vnndszychldinng hannd haffuer emod denne Ottende forsett, Om det ikke saaledes haffuer sig thildra gett med forne bønndernis forsegling emod huer anndre som forberørtt er, Derthill suarett forne Christoffer att bønnderne maa sielff suare thill denne saig naar de bliffuer derom lougligenn steffnnede, Thill dett Niende som forne Lauritz Skøtt her for rette fremlaugde eit beseglett widnisbyrdtz breff Daterit denn 16 Septembris Anno 1593 Indehollandis i sin beslutning at forne

Fol. 191a

Lauritz Skøtt denn 27 Augusti sist forledenn, att hannd beklager huorledes forne Christoffer Pepler haffuer giord bønderne suarlig wlydige oc att de achter hannom føige, Och icke de wille giffue hannom denn thilbørlig Tribut som de hannom paa welb. Tyge Brahis wegne pliktig er, Menns siger att same Christoffer er neder dragenn att bekomme Leenidh paa lettere affgiffit Enndsom Lauritz Skøtt haffuer dett Och meener sig da icke att schulle giffue sin thilbørligheth saa fuldkommelligen thill rette thidh wd som sedwannligt er. Derthill med att Christoffer schulle haffue satt ein Karll der i leenitt som forhinndrer hannom sin Rettigheth. Huorthill Christoffer Pepler haffde suarett at hannd aldrig haffuer i nogenn Maade enten hiemmelig eller Obennbar med ord eller gierninger for medelst sig sielffuer eller nogenn andre foruent nogle aff Bønnderne wdi Nordfiordh eller giord dennom wlydige emod Lauritz Skøtt eller sagd for bønnderne att hannd schulle haffue Leenit igien oc bekomme dett paa ringer affgiffit Men att hannd dett Kunn haffuer saugdh thill Lauritz sielffuer wdj saa Maade att wilde hannd begiere Leenitt igien

Fol. 191b

Da Kunnde hannd faa dett paa ringer affgiffit Ennd Lauritz Skøtt haffde dett, Och hues den Karll som er der Vdi leenett er anlangendis att hannd schulle giøre bønnderne wlydige for forne Lauritz Skøtt oc berober sig pa Christopr Pepler, Christoffer Pepler suarer att same Karl haffuer intheth tienned hannom i 2 aar, att hand derfore haffuer intheth med hannom att giøre, Eij heller er dett med hanns wilge oc Vidschaff att hand dett gjører, Menn dersom hannd sligt

giør Da tager hannd dett aldelis aff sig sielffuer Saa att Christoffer er hannom dett icke bestanndig Beretter derfore forne Chrisoffer att Lauritz Skøtt haffuer løigett paa hannom i dett hand saa falscheligen haffuer angiffuet hannom for welb. Tyge Brahe i de forbete: støcker, Thij hannd derwdj aldelis wschyldig er, Och bepligter forne Christoffer sig paa sin Ehre oc Redeligheth om samme forskreffne Lauritz Skøttis berettning kannd giøre
hannom schelligenn offuerbewisligt oc gannger hannom Vnnder Øigen, att ville vere lijde oc Vnndgiede derfore som ein løignere, oc værlig mannd bør att giøre Och aldrig mere haffue sin werelse oc handell wdi Nordfiordz leene epther denne daig

Fol. 192a

Huilchett forplichtelse breff forne Christoffuer med sin Eigenn haandh oc Signett wndertegnitt haffuer, Och thilbedett fire Dannemenndh med hannom thill Vidnisbyrd samme breff att beseigle oc Vnnderschrifue same forplichtelse breff wnder Dato 1593 denn 16 Septembris wijdere formeller. Derhois berettet forne Lauritz Skøtt at forne Christoffer Pepler denn thid hannd aff welbørdig Tyghe Brahe bleff adspurdh i forledenn Sommer denn 26 Augusti om hannd icke haffde saugdh for welb. Axell Gyllenstern att Lauritz Skøtt Kiøffté hannom wdaff Leenitt, Och forne Christoffer Pepler da icke dett aldelis benegte Kunde, vdenn sagde sig dett at haffue forglempt som thilforne angiffuett er, Och derhos fremlaugde nu forne (-Anders-) Lauritz tuende beseglede breffue Dett første som Christoffer Peplerr wdgiffuet haffuer, Dett anndett som Lasse paa Houge beseiglett haffuer, Huilche tuennde breffue befannetz att were schreffuenn med Christoffuer Peplers eigen haandh Daterit paa Huenn denn 13 Julij sist forledenn, Indehollendis wdi sin beslutningh att dersom welb. Tyghe Brahe wilde Vnde Christoffer Pepler

Fol. 192b

samme fougdes befalning, som hannd thilforne haffde wille hannd giffue denn gode mандh Tyghe Brahe offuer eit Thusend daller oc 50 daller, Och derforudenn will forne Lase Houge wdgiffue paa allmugenns Wegne er Jachtt paa xij lester som hand thil Pingst dag nest bekomme schulle, Om hannd wilde høre deris bønn de motte bekomme deris gammell fougett Christoffer Pepler, igienn, som samme tuennde breffue i sig sielff wijdere Inndeholler. Dernest fremlaugde forne Lauritz Skøtt eitt beseglet breff som Pouell Tijssen borger i Helsingør Otte Aarentsen borger Ibidem, oc Johann Isack Petersenn wdi Amsterdam, wdgiffuett haffde paa Wranningborg denn 26 Augusti Anno 1593. paa huilchett breff nu her for rette antegnitt bleff, saa well som paa alle anndre begge parternis breffuer i samme saig Indehollendis at forne Christoffer Pepler aff sin fri willge haffuer sagd thill Dennom alle tre, att dersom hannd motte bliffue fougett i Nordfiordh igienn Da wille hand giffue

Fol. 193a

welb. Tyge Brahe offuer dett Tusend daller hannd bekommer thill affgiffit, huert aar 50 daller, Och sagde for dennom dett Zeddell hannd schreff thill welbyrdig Tyge Brahe derom mente hannd lijge saa, Huilche forschne: ordh hannd bad dennom sige thill welbyrdig Tyge Brahe paa sine wegne, huilchett de oc saa gjorde, Menns der hand formam att dett Kunnde intheth hielpe oc welb. Tyge Brahe alligeuell att hannd sligt thilbød icke wille annamme hannom thill fougett igienn, Da er os ocsaa well witterligt att hand haffuer sidenn foregiffuett att hannd mente hannd wilde Kunng giffue welb. Tyge Brahe paa ein gang de 50 Daller thill ein foræring att hannd schulle hielpe hannom thill rette med hanns sager i Nordfiordh Dog hanns eigett breff oc handhschrift derpaa icke saa liuder, Och hannd icke saa første gang sagde for forskreffne tre Menndh, Menns hannd wilde giffue forne Tyge Brahe samme 50 daller aarligen offuer dett 1000 daller all denn stund hand motte were fogit som før er Rørtt.

Fol. 193b

Oc giorde enndnu forne Lauritz Skøtt sitt spørsmåll thill forne Christoffer Pepler, om hannd wille bekiennde sig saadanne Ord for Stadholderenn att haffue saugdh att hannd haffuer wdkiøfft hannom aff leenitt. Dernest forne Christoffer Pepler haffuer berømmett sig att will bekomme Lehnitt paa Lettere affgiffit Ennd Lauritz Skøtt Och siden om hannd icke haffuer bødett j ct. daller mer att giffue aarligen som foresiger, Och om forne Claves Christofferssen icke enndnu tiener forne Christoffer Pepler, eller omdrager i Nordfiordtz leen paa hanns Vegne som foresiger, Och derpaa begierett hand aff Christoffer Pepler ein riktig beskeeden oc anndsuar her for retten Derhill suarett nu forne Christoffer Pepler hannom icke dragis thill minde att haffue saugdh saadanne Ordh for Stadholderen Erlig welbørdig Axell Gyldennsterne, Och att forne Claves Carstennssen icke haffde werit wdi hanns tienneste wdj tuo aars thidh, Och enndnu inthett haffuer meth hannom

Fol. 194a

nogett att giøre, Och dersom hannd giør nogett wthilbørliggit wdi Nordfiordtz leenn, Da wille hannd intheth were hanns hiemels menndh, derhill, Eller nogett suar thil hanns gierninger i nogen Maade. Da stod nu for Lauritz Skøtt oc begierett domb offuer forne Christoffer Pepler wdi disse forschreffne Klage artikler, Deremod war Christoffer Pepler oc begie renndis att denn saig motte Opstaa ein thidlanng Och loffuett oc forplichtet sig att wille forschicke hanns hustru neder thill Erlig welbyrdig Tyge Brahe, oc Vdj Vennlighed at afflegge forneffnde sager som hannd sig emod welbørdig Tyge Brahe forseett haffuer indenn Sancti Hanns Baptistaæ dag nestkommendis, eller thill samme thidh att wille lijde oc Vnndgielde Loug oc Dom her for rette, wdenn wijdere schudtz maall J alle dise forschreffne saiger, Vnder tagendes denne sag om husbondhold som hand er Kiendh vrij fore, epther Velb.

Fol. 194b

Tyge Brahis eigett beseglett breffs liudelse. Dertill suarett forne Lauritz Skøtt at hannd icke trøstet sig fuldeligenn att opsette same saig Emod forne gode mandz Tyge Brahis breffs oc befallnings Liudelsse Doig Eptherdij her inndfalder bønndernis saig wdi ein partt aff dise forretter, Och samme bønder nu icke er steffnde Epther velb. Axell Gyllen stierns oc Erlig welb Tyge Brahes breffs Liudelse, for winterenns strenghedh oc denn Lannge reigse schyldh, Derfore haffuer nu forne Lauritz Skøtt paa sin husbondes wegne bewilgett at samme saig motte Opstaa thill forne Sancti Hanns thidh epther forne Christoffer Peplers begiering Dog med slig wilkaar arr forne Christoffer Pepler beplichtet sig nu her for rette paa Ehre och Reedeligheth oc bodslodtz fortabelse ingenstedtz att rømme eller Vndwige eller Vnndføre sitt guodtz oc penninge Menn att hand sielff personnligen schall were oc Bliffue her i Bergen eller wdi Nordfiordtzleenn thilstedes thill alle forschreffne hans sager Emod welb. Tyge Brahe oc Bønders oc Kierckernis Regenschaff

Fol. 195a

wdi Nordfiordh ere wddragenn thill forligelsse Eller thill lougsenns ennde epther Christopr Peplers eigett wdgiøft forplichtelse breffs Liudelsse J Helsingør Anno 1593 denn 9 Octobris som dett wdi sig sielff wijdere formeller som nu her for rette Oplest oc paategnitt bleff. Huilchett forplichtelse breff forne Christoffer Pepler Loffuett oc beplichtet sig wdi alle Puncter oc Articler oc Vdi alle Maade wryggelig att holle. Till widnisb. att dise forne sager med sine Omstendigheth emellom forne begge parterne saaledis er sig thildragenn som forberørtt er, Trøcker wij woris Signetter nedenn paa dise breffue, som er tuennde alleins liudenndis Actum Bergenn aar oc daig som foresiger.

Fol. 195b

Anno 1594 denn 9 Februarij paa Bergennraadhus, Neruerenndis Erlig welb. mand Peder Taatt thill Boldhinggaard slotzherre, sampt Laugmann Borgemestere Raadhjemd oc Menige Laugrettesmennd Wten oc Inden wæbond som thilforne findes antegnett. Kom for os Jacob Skott i Bollegaardenn med sin sønn Henndrick, beklagett at Christopr Dals tuende tienere med naffn Christen oc Halffuord haffde i deris druckenschap hugget oc Lemmelestit forne Jacop oc Henndrich der de ware hos Tommes Holst i Skellekrogenn i Sundhordleenn Och begierett de rett for dennom Suarett forne Christoffer Dall at forne hues tienner Christenn bleff aff dennom megett ilde tracteritt oc skamferdit wdi sit angsicht med ein steenn aff forne Henndrich Jacobsen Saa att forskreffne Henndrich war sielff Or sage thill sin store schade, Och eptherdij sagen icke er steffndh nu her for rette Da berobte forne Christoffer Dall sig paa Konnge Mayts breffue oc Mandater att saadane sager

Fol. 196a

bør først att forhøris thill deris hiemting som de begøntte er, Sammeledes stod nu forne Jacop oc Henndrichs fullmechtig weed naffn Effuerd Orkenøsch oc beropte dennom paa dise epherschne witnisb. som dog icke ere steffnd thill denne Thid oc hois ware, i skellkrogenn, wed naffn Husebiørn oc hanns drenngh oc Tommis Holstes quinde. Da effterdij att widnisbyrdenne icke war herstedes, oc de bør att forhøris i Leenitt dersom gierningen var giordh Thij er den saig Opsatt thill denn 12 Februarij nest kommandis Epther begge parternis beulging Saa frampt de herforindenn om denn saig wdi Wennligheth herwdi Byenn derom forliges kunde. Samme daig Kom for os Simon Preen och thiltallett Halstenn Jacobsen for hannd i forledenn Sommer om Pingstidh wdenn all billig Orsage haffde slaget hannom i hoffuedett med ein Øxehammer, huor aff forne Simenn haffuer mist sin sunndheth oc karskheidh, Da epther mange Ord dennom emellom,

Fol. 196b

Bleff disse Eptherschreffne danne menndh Hanns Hannsenn, Mickell Jennssen, Jenss Tommesenn raadhmenndh Joenn Brock Jacop Jannsen Mogenns Bugge Laugrettes menndh thilneffndh att wduige med begge parterne for dørrenn, Och epther att de ein thidlanng haffde forhanndlett sagenn dennom emellom, i Claues Meltzow Byfougden neruerelsse, Da indkomme de her for rettend igien oc frijwilligen paa begge par ter bekijende, dennom saaledes att were forligte, att forne Halsten Jacopsen schulle giffue forne Simenn for sin Lemsterschade xx rix daller, Huilche penninge Claues Meltzow paa hanns Vegne loffuet at Wille betalle Dermed schulle denn saig were Ewig dødh oc afftallett, for dennom oc deris arffuinger som forne Simenn oc Halstenn nu her for rette med haand oc Munndh Loffuett wryggelig att wille holle.

Fol. 197a

Anno 1594 denn 11 Februarij paa Bergenn Raadhus Neruerenndes Pouel Helliesen Laugmann, Lauritz Hannsen Hans Finndsen Borgemestere Joenn Olsenn, Jørgenn Jacobsenn, Hanns Hansen Jacop Willomsen, Peder Clauesen Mickell Jennsen Jenss Tommesen Raadhmennd, Berndh Ferrøsch oc Seuffremm Jennsen baade gode mendtz Ombutzmennd, Joenn Brock, Jacop Jannsen Jacop Strang Mogenns Buggi Jesper Skrøder, Dam Tønnisen. Hanns Pedersen, Johann Cornelisen Abraham Dauidsen. Anders Christensen Morthenn Henndricksenn, Claues Ludh, Johann Anndersen Jacop Olsen, Niels Nielsenn. Hanns von Gylick, Hanns Sas Jørgen Lauritzen Laugrettesmend. Kom for os Peder Jennssen som nogenn thidh forledenn haffuer tiendh Erlig welbørdig mannd Knud Grubbe, oc her wdi rette haffde steffnd Hendrick i Poldenn, Jochim paa Rødberg. Rassmus paa Berg, Michell Suendtzen i Ordall.

Fol. 197b

Oluff i Saltt Jenns paa Quallem, samt siuff annde laugrettesmenndh som nu icke thil stedes ere, Doig haffuer deris fulmechtig her for rette Vnndertagenndes ein Ved naffn Christen paa Røgh som huerckenn sielff war thilstedes, icke heller forschickett sin fullmegtig, Och beklaget forne Peder Jennssen huorledes ein bonde wed naffn Mogenndens paa Skram wdenn schyld oc brøde, megett Thirannscheligen haffuer huggit oc slagett hannom med sit eigett Werge oc Thirannscheligen Jagett hannom i siøenn, Och der megett Wthilbørligenn hanndlet meth hannom Om huilchenn schade forne Peder, sagde sig nogle gange att haffue werit hiemme wdi Nordfiordh oc der wille haffue søgt sin rett, epther Konnge Maytts breff oc befalning wdi sagen som skadenn er skeedh Och dog ingen rett bekommitt, wdenn denn siste reigsse som hannd Kom der Nord meth slotzherrens oc Lougmanndenns forschrifft Da haffuer de dømpt ein domb wnder Dato denn 5 Nouemris forledenn, Indehollendis i sin beslutning att de xiij mend paa dett yderste haffuer Ranndsaget oc forfarett sagen

Fol. 198a

med sin Omstenndigheid oc haffuer derpaa sagdh att forschreffne Peder Jennsenn schall haffue for sin store skade 30 daller som er ein rett mandz boed epther lougenn, Huilchenn domb de wille hand heffue oc forsuare naar oc huor paa Eschis som samme domb Vdtrøckeligenn, med flere Ordh formeller, Och derhos beklagett forne Peder Jennsenn att hannd icke Kunnde betalle sin Kost och Theringh som hannd for denn saig Vdi dise reigser giordh haffuer med de penninge som forschreffne domb formeller, Megett mindre hues store skade swije oc werck som hannd Lijdh haffuer i samme saig Suarett forne Mennd de icke Retteligen haffuer hørt widnisbyrdenne i samme saig, Fordij de icke haffde thid oc stunnder derthill, Och eptherdij samme dom icke fandtz saa lougligenn att were som dett sig burde, Begierett forne Mennd Respit dennom att beraade paa nogle dagers thid om de denn sag med forne Peder Jenssen thill forligelse eller dom afflegge will, Huilchet schudtzmaall dennom oc eptherladett er fra den 7 Februarij thil denne dag. Och nu begierett forne Mennd med forne Peder Jennsenn paa forne Mogens Skrams oc deris egne wegne,

Fol. 198b

Om samme sag att begiffue dennom wdi ein wennlig forligelsse, Och epther lanng forhandling dennom emellom, Bleffue de nu i woris neruerelse saaledes wennligenn forligte, at forne xij mennd huer for sig schulle giffue, forne Peder Jensøn iij daller v sk. paa forne Mogenndens Skrams wegne for samme saig Huilche penning forne tolff mennd eller deris fulmechtige nu strax op lagde oc betalte thill forne Peder Jenssen, Dermed schulle forne saig emellom begge parterne baade huad denn dom oc forne schade anrørendis ere were ein Euig død oc aftallet saig dennom emellom, Doig forne Christen paa Rødtz sag at stannde Obenn Indthil sagens wddragett dennom emellom, Eptherdij at hannd nu haffuer siddett steffningen offuer hørig oc Modwillig.

Fol. 199a

Anno 1594 denn 12 Februarij paa Bergennraadhuuss Neruerendis Laugmanden sampt Borgemestere oc Raadmennd. Kom for oss E. welb Christoffer dall paa tuende sine tienesis Wegne, med naffn Christenn oc Halffuord oc bød sig Vdi forli gelse med Jacop Orkenes och hanns sønn Henndrich om denn store skade som de faett haffuer, Och effter att wij en thidh lanng haffde forhanndlett sagenn dennom emellom Bleffue de wdi saa Maade med allis deris frij wilge forligte som herepther følger, At forne Christoffer dall loffuet paa forne sine tienneris wegne, att giffue thil forne Jacop for hanns skade Kost sueijde oc Werck vij rix Daller, Och schulle hannd haffue aff Borgemestere oc Raadh thill Bardscherlønn fem daller, Ithem loffuet oc forne Christopr att betalle xij daller paa forne Hendrichs wegne, wdj Bardscherlønn thill tuennde Bardschere, Hanns Storm oc Joenn Skott som nu her thilstede ware.

Fol. 199b

Sammeledis Loffuett at giffue forne Hendrich Jacopsenn for hannis Lemsterschade suede oc werck oc forsømmelse viij daller. Dermed schulle samme slagsmaall och hues schade som forne Christenn igienn bekommitt haffuer, aff forne Henndrick schulle hermed paa begge parter wore ein Ewig dødh oc afftallett saig for dennom oc deris arffuinger epther denne daig i alle Maade, som de nu her for oss loffuett med haandh oc Munndh wryggeligen att schulle holle.

Fol. 200a

Anno 1594 denn 23 Februarij paa Bergenn raadhuss Neruerendis Erlig welbørdig mannd Peder Taatt slotzherren samp Laugmandenn Borgemestere Raadmennd oc menige Laugrettet. Kom wdi rette Hendrich Høijer Licentiat wdi Legekaanst oc fremlaugde tuennde Suppli catzer med Erlig welb. Peder Taatt huilche her for rette bleff Oplest alldeins Liudenndis oc aff Byeschrifuerenn bleff paa tegnitt, Denn ene bleff antuordett thill Peder Taatt, denn andenn thil forne Hendricum, Anrørenndis om Denn steffningh som Peder Taatt haffuer ladett wdgaa, offuer forne Hendricum, attarck for Konge (**resten av siden revet vekk**)

Fol. 200b

Thill dett andett at Øffrighedenn her wdi byenn will tage forne Henriks wdi forsuar oc beskøttelse thill rette. Dertill suarett denn gode mannd Peder Taatt att forne Henricus haffuer altt for mange som er hannis forsuar oc bistand herwdi Byenn. Thill det tridie Om denn steffning offuer forne Henricus Høyer, saugde denn gode mand Peder Taatt sig althidh att wille were bestanndig.

Fol. 201a

Wij effterschreffne Pouell Helliessønn Bergenns oc Gulatings Laugmand Lauritz Hanssen, Hanns Finndenn Borgemestere i Bergenn Jørgenn Jacopsenn Niels Biørnsen, Hanns Hansen, Jacop Willomsenn, Peder Clausesen, Mickell Jennsen, oc Jens Tommesenn raadhmenndh hersammestedtz, Kiendis oc witterligt giøre med dette wort Opne breff at i dag Denn 24 Februarij oc 2 Martij Anno 1594 paa wortt Raadhus er Kommett for os Nicolaus de Freundh woris medborgere her sammestedtz, oc Klageligen gaff thilkiennde huorledes hannd nyligenn med Erlig welbyrdig Peder Taattes schrifftlige steffningh er inndsteffndh her fra at møde for Konnge Maytt wor allernaadigste herre oc hannis høigwise Regierenndis raadh for nogenn Apotekische Kryder oc Specerie som hannd aff fremmede lannde forskreffuit haffuer, Och andre Klage artickler som steffningen wdi sig sielff wijdere formeller.

Fol. 201b

Dog sagenn herwdi rette thilforne Wfor hørtt wdj huilchett forne Nicolay Meener sig att were skeedh wrett oc forkortt emod Norgis Loug Konngelige breffuer oc Recesen Oc seg nu deroffuer att were fororsaget høigbete Konnge Maytt oc hannis Naadis høig wisse raadh att besøge, Epther forne welbørdig Peder Tottis steffnings liudelsse Och derfore war forskreffne Nicolaus aff os begierenndis eit sanndferdigd winisbyrdh om sit leffnett oc Omgengellse all denn stund hannd haffuer boedh i dett borgerschaff Saa megett os derom witterligt er, Och eptherdij att wij paa rettenns Vegne schyldige ere sanndhedh att bekiennde, Da haffuer forne Nicolaus de Freunde werit wnnder dette borgerschaff med os, Om pass xx aars thidh som bleff her inndgiffit med ein quindes Personn som oc Erligenn oc frommeligenn haffuer leffuit oc boidh wdj dette borgerschaff wed xl aars thidh Saa wij icke andett wijde eller hørt haffuer, Ennd att

Fol. 202a

forne Nicolaus oc hanns hustru haffuer schickett oc hanndlett dennom Christeligenn Erligenn, oc fredsommeligenn baade Vdi heligiørenn oc deris Leffnit oc Omgenngelsse oc Oprigtig hanndell oc wanndell inden oc wdenn byes, Sammeledis i Naboschaff som Erlig folck well anstaar, Och haffuer althidh wellwilligenn giordh sin rettighedh thill Konnge Maytt oc denne bye som ein tro oc hørsom borger pliktig er oc bør att gjøre i alle maade, Saa wij icke haffuer hørdh att nogenn heremod haffuer dennom entten for Ordh eller gierninger i nogenn maade att beschylle, Menn huad dett Apotekische hanndell belannger som hannd haffuer aff fremmede Lannde forschreffuit, Derom er os saa megett witterligt, att wdi forledenn Sommer, er Kommen hid aff Straalsundh och thill denne bye ein Vng Karll wed naffn Henricus Hoierus som er en Meticus og søgerh thill herberg hos forne Nicolaus Och strax forne Henricus er her annkommen, haffuer hannom da wdi midler thid.

Fol. 202b

besøggt nogle siuge oc Krancke Mennischer oc begierett hielp oc trøst hos hannom, wdi deris Siugdom, Da haffuer forne Henricus for gudtz oc deris store anliggende nødh oc bønn schyldh antagett nogre personne Vnnder sin Haandh, oc aff gudtz Naades hielp haffuer hiolpett mange thil deris Sundhedh igien som nocksom er bewisligtt om behouff gjøris, Saa er hannd saa megett os witterligt er betackett aff alle dennom som hand haffuer hafft wnder henndene, er hannom da strax formeentt aff ein wed naffn Lambertus Gierdhens nogenn Apotekische kryder, att bekomme thill Kiøps for de Kranckes penninge wdi hanns boo, Derfore bleff forne Nicolaus fororsagett att forschrifue samme Apotekische Kryder, som hannd de siuge med tiene Kunnde thill deris sunndheth oc Karschedh, Eptherdij her icke thill denne daig haffuer nogenn i denne bye denn ene borger mere end denn andenn werit Priuligerett at holde Apotekersche Vaare, thilkiøps,

Fol. 203a

Och dersom Menighedenn wdi denne bye schulle were forbunndenn oc tuungenn thil en krydekremmer, eller Apoteker, Da Kunde hannd forschrifue sig alle haande for leijgett guodtz som lijdett eller inthett duede de oc hold dett saa dyrtt som hannom Løstett, Huilchett paa dett siste schulle wdgaa offuer den fattige Menighed Och de fattige Krancke der offuer, icke Kommer thill deris sunndhedh oc Karschedh, Sammeledes om Menighedenn skulle were forbunndenn thill ein Doctor wdi Læge kaanstenn, Da motte hannd hielpe den huilchen hanns gunnst oc wenschaff haffde, Och for ein rinnge Orsag schyldh forschhyde den huilchen som hannom med eit Ordh fortørne Kunnde, Och war nu forne Nicolaus paa rettens wegne, aff os herom begierenndes ein schrifftlig bewijs oc ein forschrifft thill woris høige Øffrigedh om denn sags Leilighed som fore siger, Huilchet wij hannom icke benegte Kunnde, Derfore er woris wnderdanigste bønn oc ydmygeste begierinng.

Fol. 203b

thill høgbete: Konnge Maytt wor aller naadigste herre och Thill hanns Naadis høi wise Regierenndis raadh, att forne Nicolaus de Freundh icke motte forhinndris i denne hanns +ene ferdige+ foretagne forsett Menn at hannom motte thilstedes att oppeholde same sin begønte Apotekische hanndell, med ein for farenn mannd wdi Legekonst som denne byes menigheth Kunde were thil gaaffn oc beste som oc menige innedbøggerne hersamestedtz wnderdanigste er begierenndis, Och haffuer forne Nicolaus loffuett at wille aarligen holle gode fersche Apotekische Kryder for eitt billigte oc skelligt werdh Saa at Menighedenn icke wbilligenn, deroffuer schall bluffe beskattet, Huilchet wij for woris Personn hos høigbete woris aller naadigste herre oc hanns Maytt høigwise raadh med wor Vnnderdanigste tro tienste aff woris yderste formuge skulle findes plicht willig oc hørsomme aff woris gand sche formuge, Actum Bergenn Anno & die Ut Supra Vnnder wore Signetter.

Fol. 203c

Wij effterschreffne Pouell Helliesenn Bergenns oc Gula thinngs Laugmannnd, Lauritz Hannsen, Hans Finndsen borgemestere i Bergen, Jørgenn, Jacobsenn, Niels Biørnsen, Hanns Hannsen. Jacop Willomsenn, Peder Clauesen, Mickel Jennsen, Jens Tommesenn, raadmennd hersammestedtz, Kiendis oc witterligt giøre medh dette wortt Opne breff, at paa wort Raadhus i dag denn 2 Martij wdi dette 94 aar er Kommen for os Nicolaus de Freunndh woris medborgere oc inndbøggere hersammestedtz, Och Berettet at j forledenn sommer, haffuer hannd forscrefft aff de Østersche oc Westersche siøsteder noget ferscht Apotekische guodtz oc Kryder denne menigheth thill gaffn oc Beste, for huilchet hannd sagde sig nu att were steffnd for woris høige Øffrighed wdi Danmarch Och begierett forne Nicolaus aff os sand ferdig widnisbyrd huad oss witterligt er om samme hanns begønte Apotekische handell. Huilchett wij hannom meth rette icke benegte kunnde.

Fol. 203d

At i denne nest forledenn sommer er Kommen ein Vng Karll wed naffn Henricus Hoierus som er forfarenn Medicus oc søgt thil herberg hois forne Nicolaus Och eptherdij forne Henricus haffde god bewijs om sin lerdom oc Kaanst aff dett Universitet som hand er Promoverit wdj oc eit gott røgte hos dennom som hannd thilforme haffde brugt sin legedoms Kaanst. Da er han strax her vdi byenn besøggt aff nogle siuge oc krancke mennischer Om hielp oc trøst wdj deris Kranckdom, Da haffuer forne Henricus bekommet Apotekische Kryder oc guodtz hos en andenn borger hersammestedtz wed naffn Lambertt Gerdhzønn, som haffuer staedh her nogle aar for ein Krydekremmer, Och som forne Henricus Hoierus haffde holpte ein partt paa fødder oc ein part aff sine patienters haffde hannd liggenndes wnder haanndenn Da haffuer ein part aff de Krancke ladett for os Ønkelig beklage att dennom war forbødett nogle Kryder eller guodtz att bekomme thill Kiøps

Fol. 204a

hos forne Lambertum huormed de Krancke kunnde bliffue holpenn Och eptherdij det haffuer icke mere werit forbødett denn ene borger ennd denn andenn thill denn thid som haffuer deris hanndell oc Vanndell i fremmede lannde, att forschrifftue huad nøttig ware eller Apotekersche guodtz som dise fattige indbøggere oc dise ganndsche Norlandsche lannd behoff giøris, Thij haffuer forne Nicolaus aff os weritt forskøffett ephter de Krancke oc siuge Mennischers begiering paa denne menige byes Wegne att forschrifftue forschtt Apotekersche guodtz oc kryder, med huilchet forne Henricus Hoierus sidenn (med guodtz hielp) haffuer holpett mannge thill deris sunndheth oc Karschedh i Denn Menigheth som nochsom bewisligt er. Oc effterdij forne Nicolaus haffuer Op slagett denne Apotekische hanndell och denn agter att holle som en hørsom oc tro borger, for eit billigt oc skelligt werdh Och meth gode fersche Apotekische Kryder, Och det icke er emod wor Byes Priuilegier, Och wij haffuer icke med rette Kunnde weigret hannom samme sin begønte, rettferdige hanndell,

Fol. 204b

som eit andett wortt widnisbyrdtz breff derom wijdere formeller, Thi haffuer forne Nicolaus aff os nu werit dette woris widnisbyrdh schrifftlige begierenndes worder Wore Signetter som wij hannom oc meth delt haffuer, Actum Bergenn aar oc dag som foresiger. Wij effterschreffne Pouell Helliesenn Laugmannnd i Bergen Lauritz Hannsen, Hanns Findsen Borgemestere, Jørgenn Jacopsen Niels Biørnsenn Jacop Willomsen, Peder Clauesen Michell Jennsenn Jens Tommessens raadh mennd, Joenn Brock, Jacop Strang, Mogens Buggi Jesper Skrøder, Hanns Pedersen, Abraham Dauedsenn, Mortchen Henndrichsen Claues Lude Rasmus Pederssen, Johann Anndersen, Jacob Olsen, Hermand Wantscher, Oluff Rasmussen Niels Nielsen Jesper Langermannnd oc Hanns vonn Gylick Laugrettesmennd her sammestedtz, Kiendis och witterligt giøre med dette wort Opne breff

Fol. 205a

att paa Bergennraadhus aar 1594 denn 2. Martij er Kommen for os Clauses Meltzouw Byfougett hersammestedtz oc Steffenn Hermanndsen boendes paa Mølnedal strax sørndenn for byenn, med sin quinde Beritte oc her wdi rette lod innføre Dilis Røncke som er Mogenns Maattis hustru boendis hersammestedtz som epther an klagerenns begiering denn 9 Januarij sist forledenn bleff fenngseligen for waritt, Och berettet forne Clauses Meltzouw att hand epther Erlig welbørdig Peder Taatt thill Boldhinggaard høffuetzmannd paa Bergen hus befalning haffuer ladett schriffue nogle widnisbyrdh, offuer forne Dilis om hendes troldoms røgte oc gierninger, Och derpaa fremlaugde hannd ein løss wbeseiglet schriffit Daterit denn 12 dag Januarij sist forleden wdi Byfougden hus, Indehollendis att Byfougden haffde ladett Kalle for sig i tuennde menndz Neruerelse, ein quinde wed naffn Agatha Joenn Ferrøsches, som for dennom haffde bekienndh oc sagde sig ein gang at haffue Kommit wdi forne Dilis Mogenns Maattis quindes hus oc att haffue begieret

Fol. 205b J Kannde Øll hos hennder, oc nogen thid lanng derepther schulle forne Dilis were Kommenn thill forne Agata oc begierit henndis betalning for denn halffue Kande Øll oc som hunn dett icke fick, Thog forne Dilis j trækannde fra hennde, Och sagde at forne Agata schulle faa baade scham oc schade, dersom hun icke fick sin betalning, Och som forne Dilis war gaen Vdaff dørren fra hennde, Da schulle Agata strax fartt Ondh saa at hun war nær spredgh, Och sagde forne Agata at det onde hunn loffuede hennde det fick hunn oc Och epther att hunn haffde faed saa Ondh sagde hunn sig att haffue gaet thill her Geble sogneprest paa Fanne oc bekommis aff hannom 2 schillingh oc dermed gaet thill Dilis oc sagdh her haffuer du dine penninge, oc Tusend dieffle thil tacke for dett onde du haffuer giordh mig, Och haffue nu sielff saa megenn sprekk oc wee som du haffuer giordh mig, Och sagde forne Agata at forne Dilis gick hender da vnder øyenn oc schulle haffue sagdh, Agata kandst du icke forstaa schemptt

Fol. 206a

oc dermed att haffue fartt strax bedre Oc derhos fremlaugde forne Clauses nogle annde schrifftlige artikler, som her Matz Prestenn i hospitallett epther forne Agates ordh om same saig antegnit haffuer, Liudendes at Joenn Ferrøsches quinde kiøffte ein gang j Kannde Øll hos Dilis och som hunn icke fick 7 sk. strax, da fick quindenn saadann Rempe at hunn war ner dødh, da bad hunn ein bonde om 2 sk dem fick hunn hennde, Saa bleste Dilis 3 gange paa hennder saa fick hunn boed igienn, Huilche tuennde bekienndeler wdi samme saig som forne Agata haffuer ladett antegne er emod huer annde. Herhill suarett nu forne Dilis at forne Agatta haffuer thidh oc offte hented Øll hos hennder denn thid hunn holtt Øltap, Fordij forne Agata haffuer denn sedwane att hunn gjerne dricker Tydstøll, oc hunnd derfore thidh oc Offte war hender schyldig Øllpenninge, Vnderthiden 2 sk. Vndertidenn mene, Menn huad dett

Fol. 206b

anlannger om denn j Trækannde, oc det andre Onde løffte oc scheldtzordh som J forne Agattis schrifftlig bekienndelse antegnit er Det beneg ter nu forne Dilis. Haffuer wij derfore adspurdh oc formanett forne Agatta huad widnisbyrdh huem haffuer thill forskreffne henndis Klagemaall och berettningh Och naar dett war scheed dennom emellom, som fore siger. Derhill suarett nu forne Agatte sig icke kunnde dragis thill minnde, huor mange aar det er sidenn, Dog scheede dett, Denn thidh forne Dilis bode innde paa Marckenn Førennd hunn fløtte thill offuergaten, oc sagde forne Agatta sig att haffue hafft dett onde paa 3 timers thidh Dog huem ingen Prouff eller widnisbyrdh wiste sig wdi den sag at bekomme, Och hunn icke heller nu wise att beschylle forne Dilis for dett onde, Eij heller Kunnde thill wise sige huem dett Onde haffuer giordh hennder.

Fol. 206c

Dernest fremeschett forne Claves Meltzou Giønette Mogenns daatter som er Mougentz quinde paa Øffrestredet hues Klagmaall byfougdenn vdi lige maade haffuer ladet antegne som herepther følger. Att forne Dilis haffde ein gang Kommit thill hennde oc begierett ein stamp Mask hos hennder, Menn der hunn fick denn icke, gick hunn wred wdaff dørrenn, Och siden daa løckedes aldrig forne Giønetes Mougentz brøgning Menn huad heller Dilis gjorde hennde dett onde eller icke, dett sagde hunn sig icke att wijde, menn forne Dilis motte dett sielff wijde, Och forne Giønete nu saugde sig icke att wille legge hennde nogenn saig thill, Derthill suarett nu forne Dilis oc bekienndet sig att haffue weritt hos forne Giønette om draff dog icke att haffue hafft nogenn Onde Ordh med hennde i nogen Maade. Dernest fremeschett Byfougenn ein quinde wed naffn Helga Olsdaatter, hues Klage lig beretning

Fol. 206d

hannd wdi lige maade haffuer ladett antegne som hereptherfølger. Att forne Helges mand Joenn Tømmermand war bleffuen forne Dilis schyldig wdi Øell weed xiiij sk. Och der hunn ein gang haffde wduist sin sønn med fire album at Kiøbe sig grynn fore, oc som hannd gick omkring henndis hus som Dilis stod i dørrenn, Da schulle hunn haffue sagdh thill Helgas sønn, Gud lade en Ild aargang Komme baade offuer dig din fader oc Moder, førennd dette aar gaar omkring som schulle were scheedh ein Julleafftenn Och der Dilis saaledes banndet oc ønschett hannom dett Onde, Da haffde Helga staed i henndes dør oc hørt derpaa, Och derfore strax att haffue tallit thill Dilis derom, Och sagde gud naade dig fattige for den Tunge bønn, du badst min fattige husbond mig sielff oc mitt barn, naar du schalldt suare derthill, Och fra denn thidh haffde henndis mand aldrig treffuest oc om Paaschenn derepther da falt hendes mannd Neder aff Dirich Wittenbergs skiurdh oc slog sit beenn i 3 støcker oc døde deraff oc sex wgger derepther da døde dett

Fol. 207a

samme henndis barn i stor Pine oc elendigheth som forne Dilis haffde banndett. Herthill suarett nu forne Dilis oc bekiede att forne Joenn Tømmermand oc hanns quinde war hender thidh oc Offte schyldigh penninge for Øll, Menn aldrig hun haffde huerckenn banndett eller loffuet dennom nogeth ondh, Och begieret forne Dilis att wijde huad thid der schulle haffue scheedh oc huad widnisbyrdh forne Helga derpaa haffuer Derthill suarett forne Helga at det schulle were scheedh paa ein Julle afftenn, omtrendh fem aar forledenn, Dog sagde hunn sig icke wijde huad heller forne Dilis war wullenndis i forne hendis mandtz oc søns død oc Vløcke eller icke, Dernest fremlaugde Steffenn Hermandsen sit Klagmaall paa sin quindes Beritte Gulichs daatters wegne schrifftligen her vdi rette nu Neruerenndis forne Bergette, Inde hollenndes att om wor Fru Mes thidh om fasten Anno 93. Kom Dillis thil forne Staffen oc hanns broder Oluff paa Mølnedallen

Fol. 207b

oc dennom thilspurde huad hun schulle giffue for ein woug Korn att malle, Da haffde Steffen suarit ij ss. Neij sagde Dilis det er nock iiij album Dermed gick forne Dilis thill byen Och som steffenns dreng Torald Kom thill byenn med ein hest at hente Meellen for andett gott folck Da Kom forne Dilis oc henndis mannd oc lagde ein seck med Korn paa hanns hest, oc lod Drenngen føre denne hiem med sig Steffenn wuitterligt Thij hannd wor i byenn, oc der war henn wed ij woger korn i seckenn Och som Kornit Kom hiem oc war inndsett, wdi Steffuenns hus, oc Steffenn haffde icke loffuett hennde at malle Menn Oluff Da Kom Steffen hiem aff byenn oc aff ein henndelse satte sig paa forne Dilises Korn seck, saa att Kornit gaff sig thilsammen, Och paa annden dagen derepther Kom forne Dilis med hendis mand thill Mølnedall oc spurde epther henndis Korn seck oc Kom saa i Steffenns hus som seckenn stod

oc saa att denn var sammen giffuet sig, Thi Steffenn sad derpaa Da sagde Dilisses mand wort Korn er icke der altsammen,

Fol. 207c

Der er tagett aff Da saugde Bergette Steffenns quinde, Dett siger du wsande wij haffuer icke tagett aff det Korn, saa sandh straffe dig gud, De suarett Dilis gud straffe dig sielff, De ginge de alle tre Steffens quinde, Dilis oc henndis mand op i fra gaardenn oc till quern hussit Da sagde Bergette, thill sin mannd Steffen, Dise folck sige att wij haffue tagett aff deris Korn, Da bleff Steffenn nogett wred oc gick saa wdaff quernhuset, oc sagde tager eders Korn Lader dett maalle ein anndennstedtz, ieg haffuer icke loffuet eder at maalle dett, Da gick Dilis oc henndis mannd thill byenn, Och paa Weijenn møtte de Margretta paa Houglannd oc ennda schulle de haffue saugdh att Steffenn oc hanns quinde haffuer tagett aff deris Korn oc brugte Orhenøsch maall oc lod ilde, oc ginge saa thill byenn. Strax derepther att de ware hiembkommenn Kom Steffenns dreng thill byen meth Dilises Korn som mallit war oc fick dem dett

Fol. 207d

Da sagde Dilises mannd, Gud giffue dieffuellenn bryder halssenn sønder paa Steffen oc hanns quinde, Da war Klockenn mellom xj oc xij om afftenen, samme natt Førennd halff tuo war slagett da fick Beritte Steffenns quinde saa Ønkligt wdi sit høigre Kne oc foer neder i fodenn oc op i hoffuedett sidenn offuer alt liffuett oc lemmer med werk oc were, Lijge som dett haffde Weritt ein ond Leffuenndis aandh saa at hunn haffde roo huerckenn natt eller dag Dett warede mere ennd ein Maanidh Indthill forne Bergetis mannd gick thill byenn oc bad gode mend bede for hennde, da haffuer dett sig nogett stillett saa att hunn Kunnde nogett gaa inndenn huse Dog war dett samme werck i Kroppenn, Denn 12 dag Maij Kom forne Dilis thill Møllnedall, oc da sad Steffenns quinde Beritte oc bagett wdi Ildhusett Da sagde Dilis thill hender Beritte siste ganng ieg ware her da baget du oc enndnu bager du, Da suarede Beritte Steffenns quinde, Dett tacker ieg Gud for oc icke din forbandede dieffuels troldkonne,

Fol. 208a

som haffuer maritt dinn gand wdj mig fattig quinde, Och dersom du raader icke boed derpaa, schall ieg Klage dig for gud oc min Øffrighedh Herthill suaret Dilis inthett, Vdenn saigde wiltt du straffe gudtz gierningh Da sagde forne Beritte naar min herre oc gud Legger mig nogenn siugdom paa, Da er dett Naturligt oc ieg tacker gud derfore, Denn siugdom haffuer din Dieffuels troldkonne giordh, saa sant skennde dig gud, Da sagde Dilis gud schende dig sielff. oc saa gick Dillis fra hennder oc Knuerrett paa sit Orkenøesch maall. Tridie natt derepther haffuer Beritte Steffenns quinde faedh saa hartt at hun motte gaa thill sengh Och da haffuer det saa Jammerligt hennde brudett da wdi et leed oc da wdi eit anndett att naar det kom wdi haandenn satte dett haanden aff leed oc J leed igien, Sammeledes i fingrene, halsenn stiff oc Krogett omsnodet med stor werck oc pine, Saa at hun icke andett wiste,

Fol. 208b

Ennd att dett schulle bryde Lemmer oc alle Leeder fra huer anndre som hun wdi Lige maade schulle haffue beklagett for prestenn der hunn annammitt Sacramente, Och dersom hun haffde dødh i samme siuge, wilde hun haffue Klagett sin dødh paa forne Dilis som forne Steffens indlaugde Clagemaall derom wdtrøckeligenn formeller som forne Steffen nu her for rettenn bekiendtett oc her Matz i Hospitalett haffuer thilsammen schreffuit her wdi Byenn, epther att hannd thilforne i nogle bønnders neruerelsse paa Mølnedall haffuer hørdh forne Berites ordh denn thid hannd meddeltte hennder dett høgwerlige Altars Sacramente, Derthill suarett nu forne Mogenns Maatt oc hanns quinde Dilis att forne Steffenn eller hanns quinde, icke schulle bewise at forne Dilis haffde bandett eller loffuet dennom noget ondh Wdenn den thidh at de saa at der war tagenn aff deris Korn Da tallit de forne Steffenn oc hanns quinnde thill derom,

Da haffde de giordh dennom Wrede skeldit oc banndett forne Mogenns oc hanns quinde Och da haffde Mogenns oc Dillis suaredh.

Fol. 209a

att de motte haffue dett sielff som de ønnschett dennom, Och derhos sagde att forne Bergette samme thidh haffde ønschett oc bedett gud straffe sig om hun eller henndis mannd haffde tagett aff Dilises korn, Och meente forne Dilis at hun well Kunnde haffue faedh dett Onde ephter henndis eigen Ønschenn, oc bønn, Och Kunnde nu forne Steffenn oc hanns quinde icke sige at forne Dilis haffde truedh eller loffuet forne Bergette wndh, wden sagde sig haffue faedh Ondh ephter att de haffde weritt i trette om Kornitt Och derfore lagde hun nu forne Dilis fuld saig thill att haffue giordh hennde dett Onde hun haffde som fore siger. Bleff nu forne Marritte paa Houglandh frembEschett som i forne Steffens beretning er antegnitt, oc bekienndett at haffue mødh forne Dilis oc hendis mand paa Weijen oc haffde hørرتt aff dennom att de beklaget dennom for deris Korn som war borttaget Dog icke hørde att de badh eller Ønschet forne Steffenn eller hanns quinde nogett Ondh.

Fol. 209b

Sammeledis bleff her fremeschett ein lidenn dreng forne Torald som i forne Klagemaall formellis, Och witnet nu att denn thidh hand kom hiem thill forne Dilis med Miellelt, sagde hunn, att dieffuelen bryde halsen sønder paa denn som henndis Korn bortog Dog hun icke neffnde, forne Steffenn eller hanns quinde, Huilchett widnisbyrdh er emod forne; Steffens schrifftlig indlaugde Clagemaall, oc beretning som forne her Matz samme drengs ord schreffuit haffde. Derhos berettet forne Steffenn at forne Dilis tuennde gannger haffde forschickett sit bud thill hannom, den første gang med tuo quinder oc den anndenn gang med 3 quinder, oc lod hannom thilspørge om hannd oc hanns quinde beritte beschyller hennder for dett Onde som forne Beritte haffde, Derpaa fremeschet hand nu Kierstine Peder Kockis oc Magdallena Sander Skredders som wittnede att de Vdi saa Maade wdsennde ware, Och som de denn siste ganng ware paa Weijenn thill Mølne dall møtte forne Steffenn dennom wed Papegøyestangen, Och som de hørde forne Steffenns Ordh, att forne Beritte oc hand

Fol. 210a

beschylldede forne Dilis for dett Onde, Da wennde de thilbage igien oc sagde forne Dilis saadann suar Huilchet oc forne Dilis nu her for retten bekienndett oc sagde sig saadann budschaff att haffue wdsendh Fordij hunn wiste sig wschyldig i same saigh. Frembeschett Byfougden Ingelbert Lauritzen som haffuer sit thilhold i Hospitalett oc forne Helga Olsdaatter, som wittnede att de haffde hørt nogenn Ordh emllom forne Dilis oc Biritte Peder Tordsevens quinde som oc nu her thilstedes war for rette, oc berettet dett samme att forne Dilis haffde sig beklagett at were skyldet for Mølnedals quinde, Da schulle forne Peder Tordsevens quinde Beritte haffue sagdh at Absolons Anna haffde Kallett Dilis ein Troldkonne, Och derfore icke wille lade Kiøbe Øll hos hennder, Och samme Widnisbyrdh icke Kommer offer eins med der beschrefft prouff ephter samme ordh som her Matz schreffuet haffuer oc nu bleff her wdi rette Laugdh aff Byfougden, Och yttermere sagde forne Ingelbert oc Helga,

Fol. 210b

att der laa ein Kranck dreng i Hospitalet wed naffn Henndrick Knudsenn som althid i sin kranckdom beklagett at forne Dilis haffde giord hannom dett vnnde hannd haffde, Och som hannd sidenn døde wdaff paa det tridie aar sidenn som de sagde att flere vdi Hospitalit med dennom hørt haffuer Och yttermere saugde forne Helga at hun haffde hørرتt at forne Dilis haffde loffuet same dreng Ond fordij hannd icke wille følge hendes daater thill Bardscherenn, Och dren genn ønskett at forne Dilis icke schulle Komme aff denne werdenn, Førennd hunn motte Lijde saadann spreck oc wee, som hand leedh Huilche forschreffne Ingelbert Bergette

oc Helga nu med huer deris Eed her for rette stadfestet at haffue hørdh saadanne ord huer for sig som fore siger. Dog de icke wiste om Dilis det Onde haffuer giord forne Drenng eller icke, dog forne Helga fantst att were forne Dilises affuindtz man epther henndis førre Klagmaals liudelse, om henndis mandtz oc sönns dødh som fore sjiger.

Fol. 211a

Dernest adspurde wij forne Claves Meltzou och forne Steffenn om de haffde nogenn anden widnisbyrdh i samme troldoms saig offuer forne Dilis Ennd som de her nu fremfør dh haffuer, Thill huilchett de suarett Neij att de ingenn andenn haffuer eller wiste at bekomme Wdenn nogle bønnder oc quinder som haffuer hørtt forne Bergitte Steffens quindes ordh denn thidh hund laa Kranck som foresiger. Viigett begge parterne for dørrenn, och epther att wij haffde randsagett alle dise forschn: widnisbyrdh, Befanndtz de meste pår tenn att were tagenn oc schreffuenn i forne Dilises frauvelsse, Oc emedenn hun war fengseligen anholenn, Och endog Steffenns quinde legger forne Dilis fuldh saig thill, Kunnde hunn dog icke fremføre saa loulig witnisbyrdh som de hender same Troldomssag med Offuerbewise Kunnde, Och ein part aff samme Klagmaall oc widnisbyrdh war anderledes digtet och schreffuit End som de nu sielff personligen her for rette bekiennde wille.

Fol. 211b

Och finndes wdi sanndhedh at hues trette forne Steffens quinde oc Dilis er wdi Komme att were scheedh for dett Korn som forschn: Dilis sagde att were staalit aff hendes Korn i forne Mølnedall som saggen er først thilldragenn Oc er dett høigeste widnis byrdh i denne saig som forne Engelbret oc Helga witner epther forne Drenngs ord som schulle haffue Klaget sin dødh paa forne Dilis som de siger att were paa det tridie aar forledenn, Och aldrig thilforne Meden forne Dreng war Kranck haffuer giffuet thilkiende for hospitals Ombutdtzmannd eller nogenn andenn geistlige eller Verdslige som befallning haffuer offuer Hospitalet epther Ordinatzens Liudelse, epther som forne Hospitals Ombudtzmannd Jacop Villomsen nu her for rette berettet, Dog sagde forne Enngelbrett Helga oc Beritte Peder Tordhsens att de sielff for deris eigenn personn, icke wdi nogenn Maade wiste att beschylle forne Dilis for nogenn troldoms saig, Dett maa gud wijde oc icke de,

Fol. 212a

Saa att wij wdi ingenn Maade Kunde kiennde forskreffne Klagmaall, oc widnisbyrdh saa louligenn offuer forne Dilis at hunn Derfore att miste sit liff Vndertagenndes att forne anklagere, Kunde herepther fremføre ann denn loulig widnisbyrdh i samme saig. Menn effterdij at forne Dilis haffuer i nogle aar aff disse forschreffn: folk werit wdj ondh røgtte for samme Troldomsgierninger Och enndnu her for rette er thillaugdh fuldsag aff forne Steffenns quinnde som fore siger Och byefougden paa Konnge Maytts wegne med forne anklagere, begiere rett offuer hennder, Thij Kunnde hunn icke aldelis bliffue frij for sagenn wdenn hunn befrijer sig epther lougenn. Ranndsagede wij derfore Gulathinngs Loug som Klarligenn formeller at Troldoms sager, er regnitt i blant wbotemaalssager wdi Manndhelgi bogenn,

Fol. 212b

Oc wdi denn siste bog i Gulathings loug ij det xij Capitell formeldes, om Kongen legger mannd Lanndtz forrederie sag thill, Da schal hannd gjøre sig frij med sin Eed sielff tolfft Saa schall oc befrije sig for alle Obotemaals sager. Sammeledis ein artikell wdi forne Gulathings Laugbog som er wddrag aff den gammell Christennrett wdi alle saadanne sager att dømme epther, Indehollendes i sin besluttning att dersom Kongens Ombutzmann eller Bispenns siger adh mand far med Troldomsgierninger, oc hedensche widfarelse, och Kannd det icke loulig beuise hannom offuer, som det thilsagd bliffuer, Da befrije denn sig som for sagen staar med sin Eed sielff tolfft Menns der som hanns Eedh falder, Da bliffue hand wdsleger

som forne Gulathings loug oc Christennretten, wdi flere artikler derom wijdere formeller. Thi saugde wij forrette att forne Dilis Røncke schall giøre henndis Eed sielff 12 meth Erlige Dannequinnder som hun wdi

Fol. 213a

Denne bye haffuer boedh wdj granndschaff oc Naboschaff med oc hennder best Kiennder som Kongenns byefoget hennder her for rette thil neffndh haffuer, oc Denn eid att giøre epther lougenn, oc indenn ein Maanidtz dag nest kommendis Och eptherdij denne Maanidtzdag inndfalder thill Paasche høigtid som er forbudenn saadanne werdtzlige sager er bestilninger att foretage, Da schulle hun forpligtig were, thill første Søgne strax epther forne Paasche wegge haffuer Eunde at fuldgjøre samme henndis Eed wnder denn straff oc Pænn som Lougen oc Christen retten derom formelder. Thill widnisbyrdh Vnder wore Signetter, Actum Bergen Aar oc Dag som fore siger. Disse eptherne: haffuer Byfogden thilneffnd att suerge med Dilis Rønnke, hustru Johanne Niels Lauritzens Anna Pouell wantmagers, Lisbet M. Alertts quinde, Johan i Badstuffuenns quinde, Maren Kristen Rasmussens quinde, Margreta Søffrens quinde, Alberts quinde paa torgett, Knud Clausesens quinde Oluff Rasmussens quinde Gert Magorises quinde, Steffen Stoeldreijers quinde, Mentz Skredders quinde,

Fol. 213b

Anno 1594 denn 9 Martij paa Bergennraadhus Neruerenndis E. welbørdige mendh Peder Tott slotzherre Henndrich Mund thill Jgden Sampt Laugmandenn Borgemestere Raadhmed oc Laugrettet. Pouell Helliessønn Bergenns oc Gulathings Laugmannd Kiendis oc witter ligt giør med dette mit opne breff att Anno 1594 denn 9 daig Martij paa Bergennraadhus Neruerenndis Erlig welb. mannd Peder Tott thill Boldhinggaard høffuetzmannd paa Bergennhuss sampt Borgemestere Raad oc Laugrettet Kom wdi rette welbyrdig manndh Henndrick Munnd thill Jgden wdi fulmagt paa salig Hanns Teistes dotters wegne oc her fremlagde ein steffning offuer Erlig welagt mannd Annders Nielsenn thill Krogenn, at schulle haffue mødh her for rette paa Torsdag nestforledenn om noget

Fol. 214a

guodtz som Hanns Teiste haffde pandsat thill forne Annders Nielssen for j ct. vij daller huilche penninge forne Hendrich Munnd sagde sig tuende ganger der hiemme i Soggenn i forne Anders Nielsenns eigett hus att haffue hannom Opbødett och ladett hannom loulig steffne thill hanns hiemting om samme saig Och forne Annders icke møde wille, ej heller wille annamme forne penninge Och war nu denn 3 daig som forne Henndrich Mund haffde fortøfft her wdi byenn epther forne Anders oc hannd icke møde wille, epther steffningenns liudelse, vdenn haffde thilschreffuitt Jenns Tommessenn raadhmand hersammestedtz att hannd wilde giøre hanns wndschylding att forne Anndersses høstru war Kranck oc hannd wille møde thill Laugtinnget om Botolphi nestkommendes, Huilchenn Vnndschylding forne Henndrich Mund meente att were forhalinng Paa dett at forne Annders Nielsenn wille holle sig thill Lanndschyldenn aff salig Hanns Teistes guodtz. oc hand well Kunde haffue mødh denne Steffningh.

Fol. 214b

Enndog at hanns hustru aff alderdom er skrøbelig Och derfore begierett dom for sig. Randsagett ieg sagenn oc med Laugrettis samtøcke for rette affsaugde att dersom Annders icke Kannd bewise sit Loulig forfaldh Da bør hannom att igiengiffue Hendrich Munndh all sin bewislig Kost oc Theringh oc forsømmelse epther sex wuillige mendtz sigelsse loulig thilneffnde, som forne Henndrich Munndh i denne sag Lijdh oc giordh haffuer, Och bøte thill Konge Maytt steffnefaldh epther Konning Hanses rettebodtz liudelsse, Och eptherdij

forne Hendrich Munndh thilforne louglig haffde opbødett forne pantepenninge som hand endnu i dagh her for rette giordh haffuer, oc ingen dennom annamme wille, Thi bør Henndrich Mund Lade Arrestere Lanndschylden thill rette oc forbiude forne Anders eller nogen anden paa hanns wegne denn att oppebere, indthill hannd will møde her for rette och indthil de med Loug oc rette ere adschilde. Thill widnisbyrd Vnder mit Signett. Actum Bergenn Anno & die Ut Supra.

Fol. 215a

Anno 1594 denn 12 Martij paa Bergennraadhus neruerendis Laugmannd Borgemestere Raadmendh oc Laugrettismend. Wij effterschreffne Pouell Helliesønn Bergenns oc Gula thinngs Laugmannd, Lauritz Hannsen, Hanns Finndsemm Borgemestere, wdi Bergen, Jørgen Jacopsenn, Niels Biørnnsen, Niels Biørnsen Hanns Hannsen Peder Clauesen Michell Jennsenn, Jens Thommesen, raadhmenndh Joenn Brock Jaccop Strang oc Mogenns Bugge Laugrettesmennd sammestedtz Kiendis oc witter ligt gjøre med derre wort Opne breff at paa Bergennraadhus aar 1594 denn 12 Martij kom for os sampt menige Laugrettit Erlig oc welforstanndig mand Jacob Jørgennsen slotzschrifuer i fulmacht paa sin Herris oc husbonndes Erlig welbørdig mand Peder Taatt thill Boldhinnggaard høffuetzmandh paa Bergennhus Och fremlagde ein Vdcopie aff sin steffningh

Fol. 215b

Daterit denn 18 Januarij oc Oplest her for rette den 15 Januarij sist forledenn offuer hederlig oc Vellerd mannd her Morthen Pedersen Sougneprest thill Induigs prestegieldh i Nordfiordh Innde Hollendes att for benefnde Erlig oc welb. Peder Taatt paa Konge Mayts wegne haffuer forne her Morthen thill at talle for denn Kiercke regennschaff som hand paa Bergennhus Anno 1592 giordh oc leffuerit haffuer aff inndwigs Kiercke, wdi xiiij aar hannd haffuer werit Kiercke Ombutzmannd, som dog icke schulle were scheedh Wden sønderlige Orsager, Wdi huilchet her Mortens Regennschaff der schulle findes adschillige mangell oc Artikler baade paa indtegten oc Vdgiftenn wdi dett at her Morthenn icke saa retteligh dermed haffuer omgaett som dett sig burde, Och Kierckenn deroffuer oc scheedh meget forkort Och Peder Taatt samme Regenschaff for saadann wrigtigheth schyldh icke for fulde annamme Kannd Eij heller for Konge Maytt med rette forsuare som dett sig bør, Desligeste for adschillige iorder oc Jorddeparter som her Morthenn med stor wrett haffuer tagett

Fol. 216a

fra Konnge Maytt oc Kierckerne, oc lagdh wnder prestebolett som her Morthens forre menndh icke haffuer fuld eller hafft for hannom Och for hues annde sager Peder Taat paa Konnge Mayts wegne, Kannd haffue hannom thilattalle oc for samme sager att schulle møde Peder Taatt Tisdagenn epther midfaste sørndag som er i dag denn 12 Martij som forne steffning i sig sielff wdtrøckeligenn formelder oc paategnett er, Och begierer nu forne Jacop Jørgensenn, rett offuer her Morthenn Pedersenn, Da haffuer Jacop Willomsen raadmand hersammestedtz paa her Morthenns wegne fremlaugdh sin Supplicaz med her Morthenns eigenn haand Vnnderschreffuenn, Innde Hollendes att denn thidh her Morthenn stoed her for rette med sin wnderpartt Christoffer Pepler denn 15 Januarij her paa Bergennraadhus sist forledenn epther de gode herrers Opsettelse breff i Oslo Da haffuer welb Peder Taatt ladett oplesse ein sin eigen steffning offuer her Morthenn att møde oc suare hannom her wdi Bergenn for de same sager

Fol. 216b

om forne Kiercke Regennschaff som forne Christoffer Pepler stod med hannom udj rette, Och berober forne her Morthenn sig paa Konnge Mayts breffue om forne steffning oc paa den opsettelse som wij emellom hannom och hanns Vederpart i samme saig wdgiffuett haffuer

epther hogbete Konnge Mayts breff oc Recesens Liudelsse som hanns indlaugde Supplicatz i sig sielff meth wijdere Omstenndigheth formelder, Och begierett forne Jacop Willomsenn dom paa her Mortenns wegne Om hannd burde att suare thill sagenn, epther forne Steffning eller icke, Ranndsagede wij de Klage Artikler som Christoffer Pepler wdi Oslo och Danmarck angiffuett haffuer, offuer her Morthenn, Da befanndz derwdi om forne kiercke Regennschaff Om huilche sager wij haffuer giffuett begge parter en schrifftligenn beschedenn att møde her wdi Bergen for rette thill Bartholomæi dag førstkommenndis med louglig bewijs som de schulle tage i begge parternis neruerelsse thil deris hiembting Epther Konge breffuer oc Recesenn

Fol. 217a

som forne forsettelse breffue derom wijdere formelder, Dernest haffuer wij Offuerlest trennde beseglede Konnge breffuer Dett første Daterit wdi Soer Kloster denn 9 Nouembris aar 1577 med høig lofflig Konning Fredrichs eigenn hanndh Vnder tegnitt, Indehollendes at lennsmanden paa Bergennhuss wnderthidenn haffuer wdgiffuet steffninger i de sager som Laugmanndenn i Bergenn schulle dømme paa, Och derfore alffuorligenn forbiuder høigbete: Konnge maytt at lennsmannen paa Bergennhus denn som da war eller her epther Kommendis worder, ingen steffninger epther denne daig, att wdgiffue wdi nogen de sager som Laugmanndenn hersamestedtz schulle dømme paa. Menn huem steffninger will haffue, schulle dennom tage aff Laugmanden Och hannd oc ingenn anndenn schulle dennom wdgiffue, dernest tuende andre Konge breffue, som formeller, att sagerne schulle først forhøris thill deris hiemtinng, Och huilchenn lougligenn schall steffnis oc Kallis Da schall dett skee for hanns gaard som hand boer, Paa dett at ingenn meth nogen forfølging schulle Offuer Iles som icke lougligen steffnd er.

Fol. 217b

Oc effterdij wij befinder forbete Peder Totts steffningh offuer forne her Morthenn emod høgbete Konngelige Manndater som fore siger, Thij wiste wij icke med rette at sige hannom, wdi nogenn sagfaldet for samme steffnings forsømmelse Menn huem hannom nogett haffuer att beschylle, Da steffne hannom epther Lougenn oc høigbete: Konnge breffuer Thill widnisbyrdh Vnder wore Signetter Actum Bergennraadhus aar oc daigh som fore siger.

Fol. 218a

Wij effterschreffne Pouell Helliesøn Bergenns Oc Gulathinngs Laugmand Lauritz Hannsenn, Hanns Finndsen, Borgemestere wdi Bergenn, Niels Biørnsen, Seuffrenn Anndersen, Hanns Hannsen, Jacop Willomsem, Peder Clausesenn, Michell Jensenn, Jenns Tommesenn, raadmenndh Joenn Brock, Jacop Jannsen, Jacop Strang Mogenns Buggi Jesper Skrøder, Nicolaus de Freundh, Hanns Pedersen, Rørick Jacobsen Abraham Dauidsenn, Annders Christennsen Morthenn Henndrichsenn, Rasmus Pedersen Johann Anndersenn, Hermannd Vantscher Laugrettesmennd indenn wæbond, Johan Melck, Oluff Rasmussen, Niels Nielsen, Jesper Lanngermann, Hanns von Gylick Hanns Sas Hanns Rijssouw oc Hendrich Rodennborg Laugrettesmennd samestedtz Kienndis oc witterligt giøre med dette wort Opne breff at paa Bergenn raadhus aar 1594 thennd xijij Martij Kom for os Claves Melzou er Byefouget i Bergenn oc Jacob Jørgenssen slotzschriftuer paa Bergennhus Och nu den fierde gangh

Fol. 218b

her wdi rette lod indføre Johanne Jensdaater Flemsche weffuersche med anklagere oc widnisbyrdh wdi henndis troldombssager som her eptherfølger. Først Mogenns Bentsenn Snedicker oc borger hersamestedtz witnett at forne Johanne weffuersche war ein gang Kommen thill Mogensses quinde Inger Medenn hunn laa i barnseng, oc eblant andre hendis fagter, tog med denn ene henndis haand vnder halsenn paa quinden, som hun laa i sengen, oc

med denn andenn haand bag offuer hennder, ocsaa ragte thill barnitt, Och der hunn dett haffde giordh, satte forne Johanne sig neder, oc beklageth att hun war forfördh paa slottet for ein Troldkonne att were oc henndis naboer walther gjör hennder althid stor Offuerlast oc stedtze beschylder hennde for dett onde hand haffde faedh. Wdi dett same Johannis Little pige Else Tungebijders daatter, epther hennde sigenndes att hunn allene icke torde bliffue hiemme i huset for redtzell schyldh, Sijdenn beklagett forne Mogenns for hennder, att der war noget bleffuit bort aff sin

Fol. 219a

Snedker Redschaff oc bad hennder gjøre epther att hannd motte faa dem igienn Och da fick hunn eit sold oc sax oc sagde thill Mogenns de siger Jeg Kannd troldom, Nu will ieg lade dig see huad Troldoms kaanst ieg Kannd, oc hun bad drengenn att hand schulle holde i soldett oc saxen med hender, Och der hun leste da gick soldett, Oc saxenn runndh omkring, Siden epther forne Johannes begiering holtt forne Mogenns Snedker sielff med hender om forne soldh oc sax, Och der hunn leste gick dett omkring som thilforne, Och epther at Mogennses quinde som hunn laa i Barsell sengh haffde hørرت disse Ordh oc seett denne gierningh Bleff hun for ferdett oc Vennde sig i sengenn, thil Veggen Strax gick forne Johanne Vd fra dennom oc wilde gaan hiem, Och forne Mogenns tog eit lius oc wilde Liusett hennder wdh Menn Johanne wille icke thilstede dennom dett Och sagde hand schulle faa Dieffuelenn om hand liuste hender wd, Oc om andenn dagen strax derepther,

Fol. 219b

fick forne Mogennsses quinde ein meget Vnderlig oc wnaturlig Kranckdom, saa at hun miste sit maall, oc henndis mundh oc Øigen om wendis thill denn ene side oc all hendis Krop bleff opheffuitt meget tøck oc stor som hun haffde weritt Opblest, Och hun sidenn oc enndnu, Ligger i stor smerte we oc pine, Derepther gick Mogens thill Johanne oc bad hender om Raadh thill hanns quinde for samme Kranckdom, Strax wiste hun drengenn thill Apotekerenn epther Cartobenedicta dog hun fick der inthett Och stod nu forne Mogenns oc lagde forne Johanne sag thill att nu haffde giordh forne hanns quinde det ondh hunn haffde faett paa hendis barnsenng Derthill suarett forne Johanna oc bekenndett de tuennde gange att haffue giordh epther med dett sold oc sax som fore siger, Och icke heller Kunde be negte at dett io war paa thildragett med forne Mogenses quinde, Dog hunn sagde sig icke att haffue giordh hennder nogett Ondh.

Fol. 220a

Barrabra Christens daatter beretter at Johanne Weffuersche war wred paa Ingeri Mogenns Snedkers quinde for hun wille haffue forschauffet hennder tieniste paa ein anndenn sted, Da saugde Johanne dett skader icke ieg rammer hennder well, Huilchet scheede i winters forledenn stocket Førennd forne Ingeri fick det onde som forschreffuit staar. Thill det tridie bekiennedett forne Johanna epther Marrenn Hannsdaatters berettning att haffue brugtt soldett oc saxenn med henndis Lesning thill att gjøre epther nogle Epler, som forne Marrenn Hannsdaater haffde borttagett som scheede paa nyet aars daig, Menn natten thilforne kom der mange Katter wdenn for Johannis winnduge oc lode meget oc for schreckeligt ilde att Mennischenn motte gruffue derfore, Da sagde Jacob Engils ein Murmester som laa der thil Herbergh, Gud beware os huorfra Kommer dise Mange Onde Katter, Da suaret Johanne, Kiere Jacop lille Klap ickunn lidet paa weggen saa løber de strax bort.

Fol. 220b

Oc epther att hannd dett haffde giort forsuannnd de strax Menn strax der epther om samme Nytt aars natt Kom der ein forferdelig stor storm som gjorde ein stor schade, Denne

forne beretning om de Katter bekiendett forne Johanne oc Jacop, nu her for rette saaledes at were thilldragett. Item forne Marren Hannsdaater bekiendett att hunn med ein wed naffn Barabra i forne; Jacop Murmestres neruerelse, brugt dett soldh oc sax thill at opfinde Troldkoner med, Da rampte det paa forne Johanne oc Kierstine i Sancti Karens hus For huilchet forne Johanna sidenn haffde straffet forne Marine, med ord oc bedett hennder forware henndis Mund oc wijde huad hunn sagde. Thi fanger Kierstine det att wijde, Da finge Marren skam for henndis wimage Huilchenn beretning forne Johanna nu icke benegte Kunnde, Oc saugde at Jacop Murmester haffde sagdh hennder om samme Marins Lesning oc Kaanst.

Fol. 221a

Item ein afftenn wdi mørckningen war forne Johanne bleffuenn siug, da begøntte hun hastig att raabe, Faa hid faa hid Førtlygh Thij der Kommer rett strax giester som icke ere gode, Och som Pigerne haffde tenndh Lius bleff det da nogett betre med hennder igienn. Item bekiendet Johanne weffuersche tuende anndre gange, att haffue brugt dett sold oc sax, med henndis Lesningh att giøre epther Enn gang epther eit lidett nogle meth traa, Denn andenn gang epther ein hespe med huid Traa, huilchenn Kaanst war fix oc slog hennder icke feill, Item bekiendett forne Johanna epther Jacop Murmesters beretning, att som de sad i deris stuffue, Begønte dett megett at buldre oc Regiere, wdi Køckeniet inden lugte dørre, huoraff forne Jacop bleff forferdit, Och der hannd tog eit Lius oc wilde see huad dett monne were, forsuandh dett saa hannd icke fornam der mere thill, Och bekiendett nu forne Johanne,

Fol. 221b

epther Barrabra Christensdaaters beretning att om nattertijde som de Laa i sengenn haffuer Johanne thidh oc Offte begønt at wise oc wille haffue staadh op aff sengen, oc saugde thill Barrabra der staar hannd Kannd du icke see hannom, ieg will gaa med hannom, Huilchet Johanne sagde at were scheedh vdi henndis Raserij oc noget aff druckenschaff. Item witnett oc forne Jacop Murmester att hannd war i Skienn den thid Johanne weffuersche war sit schudtzmaall der begierenndes aff Borgemesterenn huilcheth hand hende negtit, for henndis Onde røgte schyldh Och saugde at denn som før hennder offuer alle store fielde hannd wiste best at giffue hennder Prouff oc schudzmaall. Sammeledes witnet Lauritz Wincke at nogen thid forledenn der hannd war Vdi Skijenn er borgemesterenn der samestedtz Kommen thill hannom, oc der de Komme Vdi snack om nogle Troldquinder, som sad fengslit der wdi byenn, oc skullde brenndis, Adspurde Borgemesteren hannom, om hand Kiende Johanne

Fol. 222a

Flemsche weffuersche der boede i Bergenn Huorthill hand suaret ja, Da saugde Borgemesterenn, att dersom hun haffde weritt wdi Skijenn paa denn thidh. Da schulle haffue faed loff att were med de anndre Troldquinder, som brendis schulle, Fremkom ein quinde wed naffn Barrabra Lauritzdaatter, oc beklagett at forne Johanne war bleffuenn schyldig forne Barrabras moder fem daller, denn thidh hun boede i Skeen, Och der forne Barrabra Kraffde betalningenn Bleff forne Johanne vredh oc wdspurde henndis faders naffn, oc sidenn giorde hennde dett Onde, som hun enndnu haffuer i sin angsichtt, for huilchenn hunn saugde sig att haffue klagett forne Johanne Vdi Skijen for rette, Derthill suarett forne Johanne och icke Kunnde benegte att de io haffde werit for rette wdi Skijenn, Men wilde icke bekiendde forne troldoms sager, oc benechitet sig att haffue giordh forne Barrabra dett Onde i henndis ansigt.

Fol. 222b

Walter Snidker borger hersammestedtz beklagett, att hannd ein thidlang haffde werit i trette med forne Johanne Weffuersche om eit stöcke grunnd wed Walthers haige som Johanne lod bøgge huse paa, oc om eit schab hand solde hennder, Och strax haffuer baade hand oc hanns

hustru faedh ein Vseduanlig Kranck dom som de aldrig thilforne haffuer hafft. Och beschøldett inngenn andenn Derfore wdenn forne Johanne, att haffue dennom dett paa Kast med henndis Troldombs Kaanster, Barrabra Christennsdotter oc Tønne Gierdtzdaatter witnede at Walther Snidker kom ein gang løbenndis med ein Øxe i haandenn innd i Johannes hus Och sagde sig wilde hugge skabet op om hannd icke Kunnde faa sine sex marck som hunn war hannon schyldig oc som hannd gick wdaff huset sagde Johanne, Lad hannon gaa ieg schall well ramme hannon Huilchet forne Johanne nu icke benegte Kunnde. Dernest berettet Judit Claves suendtz (-pige-) quinde att forne Johanne Wbeden Kom innd thill hennder den thid hun haffde

Fol. 223a

Leijget xiiij dager i sin Barsellsengh. Och som de Kommer Vdi snack thilsammen, om dett onde som Judit haffde, Da sagde Johanne att det haffde denn Prestekone giordh hennder, som war I hospitalit, Da sagde Judit oc Ønschede att alle som denn Troldoms konst Kunnde, motte Komme paa Nordnes oc bliffue brenndh, Och der forne Johanna haffde tagett sig dise forschreffne ord thill, Gick hunn strax wdaff husett, Strax derephther bleff Juditz barn megett krank med ein Vnderlig oc Wsedwanlige Kranckdom, oc Siugdom, Och Juditz mand haffde werit hos Johanne oc beklagett dett for hennder, Da følgede hun hannom hiem, oc leste offuer barnett i woggen, Dog de wiste icke huad dett war, och strax bleff barnidh helbredh. Derhill suarett nu forne Johanne att hun Leste ein signelse som Kallis wor Frue bønn offuer samme barn aff huilchet dett fick strax bedre, Huilchenn bønn hun her for rettenn Opregnitt oc finndes wdi wor tingbog antegnett.

Fol. 223b

Derhos beretter forne Juditt att de andre henndis grannder att all denn stund forne Johanna haffuer boedh der Vdi grandschabett med dennom, Da haffuer der althidh werit Rumor oc spøgerij Och de icke haffuer hafft nogen Løcke eller fremgang, wdi hues deell de haffuer hafft forhaandenn, Wnderthidenn med vseduannlig Kranckdom, Vnderthidenn i anden maade, Huilchet icke er dennom wederfarett (-sidenn-) førennd forne Johanne Kom der att boo hos dennom, som deris inndlauge schrifftlige berettning derom wijdere Wduiser. Fremkom Gurenn Pouelsdaater som witnede att hunn war i Skeen der Johanne Weffuersche rømpte der aff hiemmelig om Nattertide, Denn thid de troldquinder der i Skijenn bliffue fengslede, Och Borgemesterenn derwdi Skijenn sidenn schulle haffue spurdh at forne Barbra Lauritzdaatter, som althid scheldett forne Johanne for dett Onde att haffue giordh hennder wdi sitt angsichtt, att were kommen wdi Bergenn, Och hand haffde sagdh

Fol. 224a

Dett war well de ware aff med dennom wdi Skijenn de motte forliges dett beste de Kunnde, Och forne Gurenn sagde sig tjdih oc Offte att haffue bedett forne Johanne att hunn icke schulle lere Gurons daatter Barrabra nogett Ont, som Gurons daater haffde med sig thill tienneste. Witnet Jørgenn Jacopsøn raadmand her sammestedtz, att omtrent ein Maanedtz thid Førennd forne Johanne bleff fengslett kom hunn innd i hanns hus oc begierett att hannd wilde were hendes forsuar for wrett Och der hannd spurde huad hender schade, Da begønte hunn att fortelle, huorledes hunn haffde giordh epther med dett soldh oc sax som fore siger, Och sagde at hunn war saa bange att hunn icke Kunde bede henndes Fader wor. Da suarett Jørgenn att hunn motte gaa thill Peder Anndersenn der hunn pleigett att haffue henndis Omgengsell, hand motte forsware hennder.

Fol. 224b

Item forne Gurinne Pouelsdaater witnet att neste dagenn førennd Johann bleff fangenn sagde hun thill forne Guronn, att haffue ein thidlang forgætt Fader wor, Och sidenn haffde hunn

gaatt thill ein henndis gode Venn som haffde Lerdh hende denn paa nye igien. Barbra Christensdaatter oc Marrine Hans daatter witnett at Kierstine i Sancti Karenns hus Kom thidh oc Offte thill Johanne weffuersche oc Johanne thill hennder igienn Och huer gang forne Kierstine Kom thill hennder, Da gaff Johanne Pigerne forloff saa de bleffue tuo allene siddendes oc haffde deris snack thilsammen Vndertiden i stuffuen wndertidenn i Lille boo som ingenn motte høre deris Ordh, Och da haffde pigerne som Lerde att weffue sagdh dennom emellom, Nu bruger de deris Kaanster thilsammens, Bekiender nu forne Johanne att hun haffde hafft sin Omgengngelse med forne Kiersten som fore siger. Doig icke brugt noget ont Alle dise forskreffne menndtz oc quindes personer haffuer huer for sig med fuld boger Eedh stadfestett

Fol. 225a

deris beretning oc Widnisbyrdh sandferdig att were som her antegnitt er, Och wi dem wdj ein anndenn Register som er os thil skickett aff slottet med forne Jacop Jørgensenn finndes beschreffuitt dog wdi samme Mening som her vdi Kostelig forholdht er. Oc effter att wi saaledis grandgiffueligen haffuer Randsagett forne Johanne Jennsdaatters weffuers sager, befinde viij att hun haffuer werit wdi eit Langsom troldoms røgtte, Medenn hunn war i Skien, Førennd hun Kom hid thill byenn, Och sidenn epther henndis eigen bekiendelse haffuer hunn Omgaett oc ladet sig bruge med wchristelig Lesning oc signelse, med denn epthergiøring oc i anndre maade, som foresiger Om hulchen sag forne Jacop Jørgennsen herfor rette fremlagde ein Vdcopie aff Konnge Mayts breff Koning Christiann den 4 wor allernaadigste Herris breff Daterit paa Kiøpnehaffn slott denn 31 Julij Anno 1593. Och nu i winter forledenn her paa Bergen Raadhus først bleff forkøndett Indehollendes at hanns Konnge M. er forekommitt huorledes offuer alt Norge

Fol. 225b

brugis Kaarskering Signelse oc fabell oc lesning oc med anndre forfengeligheth oc Throldombs Kaanster Emood denn Christelig Religion. Och Konnge Maytt biuder at huor saadane folck befinndes som entenn bruge eller lade bruge oc giøre saadann forargelig oc wchristelig middell, da at schulle lade dennom som befinndes dermed straffes paa Liffuett som i Danmark oc anndenn stedtz i slig fald scheer. Och med ingenn saadanne see igiennom fingre som høgbete Konnge breff i sig sielff wijdere formeller. Thi sagde wij for rette att forne Johanne Jennsdaatter weffuersche epther forskreffne henndis eigen bekiendelse om samme lesning oc signelse, Och epther høigbete Konngelig alffourlig oc strenge befalning bør att straffes paa Liffuett Actum Bergenn aar oc dag som fore siger. Anno 94 den 16 Aprilis bleffue dise tuende Troldquinder Johanne oc Anna Brende, paa Nordnes, Och haffde de sidenn deris dom er gaenn, megett bekiendh mere, om dise oc andre deris Trolddoms gierninger som welb. Peder Taatt haffuer ladett antegne paa Bergensus i dannemendtz neruerelse oc hos hannom findes forseiglet.

Fol. 226a

Anno 1594 denn 16 Martij paa Bergennraadhus Neruerendes Erlig welbørdig mannd Peder Taatt Slotzherren paa Bergennhus sampt Laugmannsd Borgemestere Raadhmend oc Laugrettet. Wij effterschreffne Pouell Helliesenn Bergenns oc Gulathings Laugmannsd Lauritz Hannsenn Hanns Findsen Borgemestere i Bergenn, Jørgenn Jacopsen Niels Biørnsenn Seuffrenn Andersenn. Jacop Willomsen Peder Cluesen, Michell Jenssen, Jens Tommesenn raadmend Ibidem Kienndis oc witterligt giøre med dette wort Opne breff at paa Bergennraadhus aar 1594 denn 16 Martij Neruerendis Erlig welb. mand Peder Taatt thill Boldhinggaard høffuetzmannd paa Bergennhus Kom for os sampt menige Laugrettet Jesper Dauidsen borgere i forne Bergenn oc nu andre eller tridie gang haffde her wdj rette steffnedh,

Fol. 226b

Dauid Leffuell skott som vdenn pasbordh oc bescheedenn nogen thidh sidenn er Kommen her wdi byenn, Och beklagett huorledes forne Dauid først hiemme vdi Jespers hus oc sidenn herfor rette haffde beschøllet forne Jesper for nogle Daller att haffue staaleet fra hannom, Den thid de wesslet penninge thilsammens Oc epther att forne Dauid er forelaugdh at føre bewijs wdi samme saig, oc er hannd huerkenn wdi nogenn Maade Kannd sine Ord beuise Och icke heller wille bekiennende her for rette att hannd haffuer saugd hannom Vsandingen offuer Enndog hannd ein gang haffuer Optingett med Claves Meltzou Byfogden hersammedtz for Konngenns saig oc giffuer hannom 2 daller i sagfald for hanns mundh epther som Byfougden nu bekiendett oc forne Dauid icke sielff benegte Kunnde, Och forne Jesper Dauidsenn deroffuer er kommen wdj Ondh røgte offuer den gandsche bye som thilforne haffuer werit bekienndh for ein Erlig wberøchtet dannemand med ordh oc gierninger som menige Laugrettit oc borgerschaff som her thilstede ware, bar hannom widnisbyrd.

Fol. 227a

Thi begierett nu forne Jesper domb wdi sagen Och dermed wijgett begge parterne for dørrenn, Randsagett wij sagen oc befindet att forne Dauid Leffuell tuende dager her for rettenn haffuer Laugd forne; Jesper fuld tiuffueriges sag thill, wden nogen bewijs, Thi bleff forne Jesper forelagdh at forklare sig med sin Eedh sielff siette, meth Erlige dannemendh som hannom best Kiender, Huilche borgere byfougden Claves Meltzou i welb. Peder Taattis neruerelse nu thilneffnde hannom her for rette, wed naffn Mogenn Buggi, Peder Lem, Niels Skredder Peder Pouelsenn, oc Oluff Nielsen, Oc epther att forne Jesper Dauidsenn haffde giord fuld borger Eedh paa sin siels saligheth hiemmeriges lodh oc annpartt at hand aldrig haffde grandett eller forkommet nogett aff forne Dauidz penninge, huerchen wdi dett mindste eller meste Da haffuer nu forne fem mennd wnder huer deris boger ædh, stadfestet forne Jespers ædh epther lougen i forne Dauidz paahørelse, Thij sagde wij for rette at forne Jesper Dauidsenn bør att were quit oc frij for samme saigh,

Fol. 227b

All denn stund hanns Eedh staar wed magt. Och huilchenn som hannom hanns hustru eller arffuinger epther denne daig Brixler for same Løigennachtige scheldzordh at schulle stannde der fore thill rette, oc straffes som wed bør. Och forne Dauid Leffuell schulle bøte iiiij mrk thill Kongenn for fioll mælle, oc stannde Jesper Dauidzenn sex mandz dom epther dett 30 Capittels Liudelse i Mannhelgi bogen, huilche sex mennd bleffue her for rettenn thilneffnde wed naffn Abraham Dauidsen, Annders Christennsenn, Morhenn Hendricksen, Rasmus Pedersenn, Jacob Olsenn oc Isebrandh Rasmusenn Laugrettesmennd hersammedtz som wduigede for dørrenn, oc epther att de haffde ranndsagett sagenn indkomme de her for rettenn igienn oc saugde (-dennom-) saaledes aff for rette, at forne Dauid Leffuell schulle giffue Jesper, for samme wthilbørlige scheldtzordh ein Mandz boett, Dog haffuer forne Jesper thilgiffuett forne Dauid Leffuell samme saig wnder hanns strenngiste forplichtt som hannd nu her for rettenn gjorde, att hannd strax schulle rømme denne bye oc aldrig igienkomme Thill widnisb. haffuer wij med forne 6 mend som i same dom war neffnd trøcht woris Signeter her vnder Actum Bergen Anno & die Ut Supra.

Fol. 228a og b mangler

Fol. 229a

Da haffuer hun sig paa dett allerhøigeste forplichtett, att hun epther denn dag slet oc aldellis wille offuer giffue oc affstaa saadanne forfengelige Lesninger, Signelser oc kaarsskeringh Och strax rømpt oc Vnduige aff Staffuangers stichtt, Saa at dersom hun derepther med saadant befandst wild hunn Lijde oc wdstaa, den straff som Øffrighedenn wilde hennde paalegge som oc wijdere wdi hendis misgierningh wdj gode mendtz Missiuer breffue aff Staffuanger er antegnitt for huilcke sager hunn war der aff Staffuangers stichtt rømptt Dernest

fremeschett Claves Melzouw ein borgersche hersammestedtz wed naffn Magdalena
Henndrick Murmesters som thillaugde oc beschylldett forne Anna Knudtzdaatter at hun med
Troldomskaanster haffde Omkommitt henndis førre manndh, oc sidenn giorde hender sielff
megett ondh wdi adschillige maader oc paa adschillige tijder som hendis schrifftlige
berettning som Claves Meltzouw i danne mendtz neruerelse derom haffuer ladett antegne.

Fol. 229b

wijdløftig formellder, Och eblant andre Artikler formeldis att denn thid forne Magdalena fick
ein hastig Krankdom, saa hunn bleff wild oc fra henndis sinnd, Da Kom forne Anna wden
budh oc w-ombedenn thill hennder oc adspurde henndis pige, Anna Hieronimusdaatter huj
ligger din Matmoder i saadann schick, oc pigenn haffde suarett at gud motte det wijde, Da
bekienndett nu forne Anna Knudtzdaatter, att hun tog eit stöcke inngefer oc stack det wdi
forne Magdalenis mundh, oc forne Anna wuitterlig dermed strög hennde dermed paa Røggen,
oc brugt derthill denn eptherschreffne Lesning for Jechtt saa att hun om andenn dagen bleff
der epther hiolpenn oc Kunnde gaa igien som thilforne Flye bort icht du fulle skam, gud frij
os fra laster oc skam i tre naffn gud faders, sönns oc helligaandtz Amen. Item opregnitt nu
forne Anna tuennde andre signelser som hunn her wdi byenn brugdh haffuer som thilforne i
Staffuangers sticht emod henndis forplichttt. Først for Begh som Mennischenn faar i
fødtzellenn, Der war Nie Marire schulle bede binnde, Den ene bad den anden bandh 3 fingre
neden for naufflenn,

Fol. 230a

Den schalldt du bunndenn Ligge indthill Doms Degi saa lenge den stein laugder war fra doms
effue, Item for Vreed, Wor herre Jesus reed offuer ein bro der møtte hannon ein Ond quinde,
huortt schalltu sagde Christus, Jeg will mig i Mannde hiem, huad schaltu der sagde Christus,
Jeg schall brytte Lem fra Lem, ryg fra Ryg, neij sagde Christus, Du schalldt ingenn Lytha oc
innengen brytha, Du schalldt dig i Bergen blaa, der schaltu steffne paa i tre naffn gud faders
sönns oc helligaandtz Amen. Item saugde forne Anna sig att haffue brugdh ein signelse for
Læd, som hunnd nu saa hastig Kunnde mindes att opregne, Och derhos bekienndett hennder,
att haffue lest wdi gaasefiedh for Vred oc sentt halte Mogenns for helseboed for hans
Kranckdom. Item wdi forne Magdallenis schrifftlig berettningh er antegnit att forne Anna
nogle ganne haffue sagdh thil Magdalennis pige Anna Hieronimusdaater, att dersom
Magdalena wille were hender tro,

Fol. 230b

oc icke sige fra, Da wiste hun huem dett onde haffde giordh forne Magdalena, oc denn att
wilde wise hennder, Saa denn schulle komme for henndis seng oc bede hennder om
forladelse, Huilchenn berettning forne Anna Knudtzdaatter nu icke benegte Kunnde, wdenn
saugde sig saadant at haffue tallet vdi henndis Kranckdom oc Raserij Oc derhois bekiender
forne Anna Knudsdaater att haffue bedett forne Magdalenes pige hente hennder Kierckeiorh
aff Kierckegaardenn, thil forne Magdalenes Helseboedh; Och den forne Anna haffde
bekommert samme Jord aff Sancti Martenns Kiercke gaard oc denn beholler hos sig paa tridie
Daig, senndet hun bod med ein blind quinde wed naffn Mette thill forne Anna
Hieronimusdaatter, oc Komme thill hennder, Och der hun Kom antuordit hun hende samme
Kierckeiorh med saadan befalning att hun ein partt deraff schulle legge Vnder Magdalenes
Øltønne, oc nogett Vnder dør stockenn, oc nogett Vnder henndis seng. som forne Anna Knudz
daatter sampt forne Anna Hieronimusdaatter oc forne Mette nu her for rettenn bekiendett
saaledes were sig thildragit.

Fol. 231a

Oc som denne Jord haffde ligget wnder forne Magdallenes seng wdi sex vger, Da sagde forne Magdallena sig at haffue bleffuet Krøpell oc lam, Saa hun icke andet wiste end hun haffde werit dødh, Och der wij nu adspurde forne Anna Knudtzdaatter. for huad Orsage hun loed henngt oc bruge denn Kierckeiorh da suarett hun att dett for lang thid sidenn war hender raadlagdh aff ein quinde wed naffn Guron Fielder i Skieldtz soggenn i Ryfølcke, (som hun sagde nu att were dødh) att dersom duergen eller nogenn gaardboo søgte nogenn, Da schulle den Kierckeiorh hielpe, Sammeledes bekienndett forne Anna Knudtzdaatter att haffue tagett oc følt paa forne duerg att hannd haffde smaa bløde oc Laadenn fingre, Och hannd ein gang wille hafft med hennder att giøre, oc wilde hafft hennder aff sengenn. Item forne Annes mand Christen Jude bekienndett att emedenn forne Anna laa kranck antuordett hand nogett saltt

Fol. 231b

thill Lisbett Her Wolfgangs søster, som hun schulle bere thill forne Magdallena, for helseboedh, Huilchett Saltt forne Magdalena oc Lisbett saugde att haffue forsiuden fra denom, Och der de willde brende skaalene med Kluderne, som dett saltt haffde leiget wdi oc denn Kirkeiorh, som forscreffett staar Da gaff fett megenn bulder fra sig som forne magdalenes oc Lisbets schrifftlige beretning derom wijder formelder, oc da nu sielff her for retten bekienndett: Suarit nu forne Anna att naar nogenn will Kaste den Klud icke brennde, oc salttet bliffuer wdi ein Klimp, Derhois bleff her wdj rette fremlaugdh ein beseiglet wdcopie wnder dannemendz forsegling i Staffuanger som M. Jørgenn Ericksønn Superintendent i Staffuangers stichtt forhuerffuett haffuer aff høiglofflig Konning Frederich denn thid forne Anna brugte henndes wgudelig signelsse paa Cosmussis høstru i Staffuanger, Dag Wij her Vdi rette icke thilforne haffuer hafft Copie eller widschaff

Fol. 232a

om samme breff oc er Daterit samme Kongelig breff paa Kiøpenhauffns slott denn 21 dag Septembris aar 1584. med hannis naades eigen haandh Vndertegnett, som I sin beslutning Vdtrøckelig formeller, at huor nogenn saadann folck finndes som enten bruge eller giøre, forargelig wchristelig middell entenn med Kaars signelse lesning oc anndenn saadann wgudelig oc wchristelig hanndell, Da at schulle lade Denom som befindes enten at søger eller bruge, eller att giøre saadant straffis paa liffett vdenn all naade, oc med Ingenn saadanne see igiennom fingre, Saa frempet de icke wille stande høgbete: Konge Maytt derfore thill rette. Item bleff her wdj rette Oplest Vdcopie aff Konning Christian 4. wor allernaadigste herris breff Daterit paa Kiøpnehaffn slott Denn 31 Julij Anno 1593. Indehollendes att huilchen som befindes att bruge oc bruge lader, oc giører saadann forargerlig oc wchristelig hanndell, Da at schulle lade denom straffe paa Liffuett wdenn all naade oc med ingenn saadanne see igiennom fingre

Fol. 233b

som høgbete: tuennde Konngelige breffuer derom wijdere formeller. Oc effter att wij haffde Ranndsagett forne Anna Knudtzdaatters saig, da befinndes wdj sanndhedh att hun wdj mange aar epther denne forschreffne henndis eigen bekienndelse haffde omgaett med henndis wchristelig signelser oc Troldoms Kaanster emod høgbete Konnge Mayts breffuer, oc den forplicht som huem for Øffrighedenn i Staffuanger giordh haffuer, Thi saugde wij for rette att forne Anna Knudtzdaatter epther saadann henndis eigen bekienndelse oc Kongelig strenge oc alffuorlig befalning bør att straffles paa Liffuett.

Fol. 233a

Anno 1594 denn 9 Aprilis paa Bergen Raadhuss Neruerendis Erlig welbørdig mand Peder Taatt slotzherren Pouell Helliesen Laugmand. Lauritz Hannsen Hanns Finndsen Borgemestere, Jørgen Jacopsen Niels Biørnsenn Seuffrenn Anndersenn, Hanns Hansen, Jacop

Willomsenn, Peder Clausesenn, Mickell Jennsenn, Jenns Tomesenn raadhmenndh, Joenn Brock, Jacop Stranng Mogenns Buggi Hanns Pedersenn, Rørick Jacopsen, Abraham Dauidsenn, Anders Christennsønn Johann Andersen Hermannd Vantscher Isebrand Rasmusenn, Oluff Rasmusen, Hanns Vonn Gylick, Hanns Sas, Henndrick Rodennberg Jørgenn Luritzenn Hanns Holck Laugrettesmenndh samestedtz. Kom for oss Lauritz Hanssønn Borgemester hersamestedtz oc her wdi rette haffde steffnedh Wolcher Lubeleijer Dramshus som flere aff de Creditores som thill agters ere paa Siøstuffuenn i Finegaardht.

Fol.233b

oc dennom thiltallet for ij ct. xij rix daller forwdenn xijj eller xiiij aars rente, som hannd thill agters er epther salig Hanns von Horn wdi hamborg som aatte forne siøstuffue oc selschaff Och derpaa fremlaugde eit beseglet pantebreff som forne Hanns von Horn oc Claves von Horn huer med eigen haandh wndertegnitt haffuer Indehollendes i sin beslutningh att de pandhsetter forne Lauritz Hannsenn samme stuffue oc selschaff med slig wilkaar att hannd deraff schulle haffue sin betalning for alle annde schyldener som her for rette er antegnit i Bergenn byes tingbogh epther byenns wedtegter, Dermod fremlaugde forne Creditores eit beseiglett Pergamentz Contractz breff som bleff giordh i Erlig welbørdig Hanns Lindenouws (den thidh) slotzherris thidh om samme stuffue oc selschaff wordering Oc epther att wij haffde hørtt begge parternis thiltall gjennsuar breffuer oc bewijs Da haffuer wij thilneffnd Niels Biørnsen Seuffrenn Andersen, Jacop Willomsen, Peder Clavesen raadhmend som Wduigett

Fol. 234a

med begge parterne for dørrenn, Och epther att de haffde forhanndlett sagenn dennom emellom, Indkommede her for retten igenn Och bekiennidt forne Lauritz Hannsenn att hannd for got folchis bønn schyld haffuer eptherladett och thill giffuett de xiiij aars rentte aff forschreffne ij ct. xij daller Sammeledes haffuer eptherladett xlj daller aff hoffuettstollett Saa att forne Creditores schall giffue forne Lauritz Hannsenn aff wbytt for denn gandsche Summa - j ct. lxx rix daller, och ein Tønne Rostocker Øll, Dermed schulle denne saigh dennom emellom were dødh oc magteløs med hues breffue oc anndett derpaa giordht er. Samme daig Kom for os Claves Meltzouw Byefougett hersammestedtz och her wdi rette haffde steffndh Dilis Rønke.

Fol. 234b

Neruerenndis henndis mand Moggens Maatt och fremeschett de xij quinder som denn 2 Martij bleff neffndh att suerge meth hennder om Troldoms sager, hennder her for rette thillagdh er, Och epther att wij haffde hørtt forne quindres Ordh huer for sig, Da benegtett de att de icke Kunnde suerge med hennder, Dog saugde de dennom icke wijde eller haffue Kienndh hennder for nogenn Troldoms sager, huerkenn i grandschaff eller Naboschab, da eptherdij forne Dilis Icke Kunde fuldgjøre henndis Eedh epther forne doms Liudelsse. Thi haffuer Konngenns Byefougett lagdh hender thidh fore, inndenn fem Netter att rømme aff denne bye, oc Stichtt oc aldrigh igenn Komme Vnnder hendis høigiste straff epther Lougenn, Om Hunn icke rømmer inden forschreffne tidh eller om hunn sidenn igienkommer emod henndis doms Lydelsse.

Fol. 235a

Anno 1594 denn xiiij dag Aprilis paa Bergennaadhus Neruerenndes Pouell Helliesenn Laugmann i Bergenn, Lauritz Hannsenn Hanns Finndssen Borgemestere, Jørgenn Jacobsenn Niels Biørnsenn, Seuffrenn Andersen, Hanns Hansenn, Jacop Willomsenn Pader Clauessen, Michel Jennsen, Jenns Tomesenn raadhmend. Kom for os Hanns Holck oc Johann Gaasen skomager Neruerendis henndrich Wijstham, Bleffue de da wenligen forligt om dett husekiøp

som deris dom om formelle, wdi saa Maade att forne Hanns Holck schulle igienngiffue Johann Gaasenn - ij ct. iiiij daller, som I deris Kiøb er Kommitt oc vj daller i Omkost oc schriffuerlønn, dermed schulle Hanns Holck haffue allde breffuer baade grundebreffue oc Kiøbebreffue som hører thill same huse oc grundh Naar samme penninge betaldh ere.

Fol. 235b

Dernest Kom for os Jenss Olsenn medh Morthenn Henndrichsenn borger hersamestedtz oc bekiendt forne Jenss Olsenn att haffue soldh oc affhenndh thill forne Morthen Hendrichsen alle sine huse oc herlighedh staendes offuenn gatenn med denn Øidegrunndtz herlighedh Staendes emellom Maritte Suensdaatters oc Peder Clauesenns huse oc haiger Och derpa haffuer giffuett hannom eitt beseglett Kiøbebreff, som hannd hannom frij oc hiemle wille, for huer manndz thiltalle, oc skadesløst i alle Maade, Som paa samme Kiøbebreff nu antegnitt bleff.

Fol. 236a

Anno 1594 denn 18 Aprilis Wij effterschreffne Pouell Helliesøn Bergenns oc Gulathings Laugmand, Lauritz Hannsenn Hanns Finndsen Borgemestere i Bergen, Jørgen Jacobsen Niels Biørnsenn, Seuffren Anndersen Hans Hanssen Jacop Willomsenn Peder Clauesen, Michel Jennsen, Jens Thomessenn raadmenndh Jacop Strang Mogenns Buggi Jesper Skrøder, Hanns Pedersenn, Rørick Jacopsenn, Abraham Daudzønn, oc Morthenn Henndrichssen Laugrettes menndh sammestedz Kiendis oc witterligt giøre med dette wort Opne breff, att paa Bergen raadhus aar 1594 denn xvij Aprilis, Kom for os sampt flere aff laugrettet welforstandig mand Tomas Pedersenn borger hersamestedtz i fulmagt paa all salige Jacob Hannsenns paa Agatens arffuigers wegne, Och her wdi rette haffde steffndh bescheedlige mennd Walter Lubeleije aff de Otte raadtzforwant wed Contoritt, Cortt vann Horn Borckert Lyders wdi Finngaard oc Hermannd Eigennhuss i Leppenn, Kiøpsuenner paa brøggen hersammestedz.

Fol. 236b

Verendis fulmechtige paa alle Creditores wegne som paa deris guodz oc penninge thill agtens, hos salig Hanns von Horns siøstuffue oc selschaff i forne Finegaardh paa brøggenn, Och fremlaugde forne Tomas Pedersen ein handh schrifft som Claues vonn Horn wdgiffuet haffuer Anno 1572 den 20 Julij, oc forne S. Hanns von Hornn sidenn med sin eigen handh paa samme handschrifft thill Hamburgk wndertegnitt haffuer, Anno 1573. Den 29 Septembris.

Inndehollendes at forne Jacop paa Agatenes, guodwilligenn haffuer Laant thill forne Hanns vonn Horns stuffue oc selschaff iij ct. gamle daller, att bruge wdenn rentte, som schulle igien betalles aff forne stuffue oc selschaff med ware eller penninge, oc derpa haffuer satt forschne: stuffue oc selschaff thill wnderpandh som forne handschrifft derom i sig sielff wijdere wdwijser. Och derfore war nu forne Tomas Pedersen begierenndes betalning epther forne hanndschrufftes liudelssse aff forne Stuffue oc selschaff for alle andre skyldener Eptherdij at forne handschrifft formeller paa Pantt som foresiger

Fol. 237a

Suarit forne fullmechtige att der er flere aff forne Salig Hanns vonn Horns Creditores thill samme stuffue som oc haffuer hanndschriffter oc Klare Regennschabs bøger, oc i mange aar haffuer mist deris betalningh saa well som forne Jacob eller hanns arffuinger, Och fremlaugde forne Cortt von Horn forne sin faders Hanns von Horn Regenschaffs bog som hører thill forne Finegaardtz stuffue som Klarligenn formeller att forne Jacop paa Agatenes haffuer Oppeborit aarlige rentte aff Ombudtzmenderne paa forne stuffue, for sin laante penninge, Indthill omtrennt Anno 79 Da haffuer Hanns von Hornn giordh ein Enndelig Contract med forne Jacop Agatenes att forschreffne - iij ct. daller schulle betalles paa fire Terminer som er iiiij aar thidh fra Anno 84 Anno 85. 86. oc Anno 87. huertt aars thid lxxv daller Wdenn rentte,

Inndthill denn gandsche Summa bleff betaldh, Huilche Terminers betalningh forne begge parterne nu bekiennedt wdj ingen maade, att were fyllestgiordh, Och epther wij haffde hørtt begge parternis thiltall giennsuar, Regennschabsbøger oc handschriffter

Fol. 237b

Da haffuer wij thilneffnd nogle dannemenndh att wdwige med dennom for dørren thil ein wnnlig forligelsse att gjøre dennom emellom Och der de ein thid lanng haffde forhanndlett sagenn dennom emellom wille de icke lade dennom beweige eller indgaa nogen Endelig forhanndling om samme penninge, Wdenn begierett paa begge parterne dom i sagenn, Oc effter att wij saaledes haffde ranndsgagett sagenn, Saa befinndes icke att forne Jacop paa Agatenes hanndschrift nogenn thidh her for rette i begge parternis neruerelsse er Lougligenn indtegnitt wdj woris Tingbogh for ein Louglig (-domb-) Vnderpannd som Byenns wedteggt formeller oc gammell sedwanne om saadan forpantringh weritt haffuer Och derfore Kand denn handschrift icke regnis for saadann Louglig pantebreff att denn schyld bør att gaa Vdaff selschabett eller stuffuenn, for alle anndre schyldenner, Och enndog at same hanndschrift formelder paa penninge att betalles wdenn rentte saa bekiender dog begge parterne deremod, atther haffuer werit giffuett rentte

Fol. 238a

penninge, deraff, Indthill forschreffne 79 aar som forschreffne Contract bleff giordh, oc inndtegnitt i deris Regennschaffs bogh som fore siger, Och Konnge Mayts Reces formelder att der bør att giffuet 5 daller thill rentte aff huertt hundrede daller Oc norgis laug wdi arffue bogenn i det 17 Capitell, Klarligenn formeller, att schyldh oc gield epther døde folck schulle Registeris oc om denn dødes eptherladenndes guodtz eller penninge, icke forstrekker thill huer sin betalning Da schall denn mest miste som mest haffde att Kreffue wdi Laante Penninge, Thi saugde wij for rette med menige Laugrettis samtøcke att forne begge parterne med dett allerførste dennom Mugeligt er, schulle beregne huor megenn rentte penninge som igienn staar wbtald paa forne hanndschrift eller Laante penninge Och sidenn Summere samme Rentte thil hoffuettstollenn de forschreffne - iij ct. daller Och epther att de haffde Registeritt all denn anden Salig Hanns von Horns schyldh herwdi lanndett, inden oc Vdenn byes.

Fol. 238b

Och dermed huad penninge der er behollenn aff forne Stuffue oc selschaff wdi samme betalningh da schall forne Tommes Pedersenn epther sin hanndschriftes Liudelsse oc epther Recesenn om rentte penninge, Saa well som huer aff de andre Creditores haffuer sin betalning epther anpartenn som lougen formeller wdenn lenger forhaling som oc thilforne Anno 1591 denn 15 Aprilis. her for rettenn er gaenn domb emellom nogle Creditores i byenn oc paa brøggen om ein stuffue oc selschgaff i Kappenn paa brøggenn, oc samme domb om saadanne rente penninge oc om flere tuistige Artikler der om i sig sielff wijdere formeller, som oc forne Creditores i fornegaard Kunnde haffue dennom epther att rette om nogle anndre tuistige Puncter eblant dennom i forne finegaardtz selschaff kunnde indfalle som Kunnde were lig foræning eller aldeins wed nogle Artikler i samme dom Thill widnisbyrdh Wnder vore Zignetter.

Fol. 239a og b mangler

Fol. 240a

att mue oc schulle thill sig inndkreffue oc annamme alt hues affueligt Rørligt oc wrørligt guodtz, schyldh Kiøpmannschaff penninge hanndschriffter oc andre schriffter eller Register som epther forne Petter Reffuenn finndes Kunnde, Och for sin Opbørsell at giffue Quitantz eller at gaa i rette med dennom som sammeguodtz oppeboritt eller forholdett haffuer, med hues schade oc Interesse derpaa beregnis Kannd, som forne Anna Simson i alle Maade will

wryggeligt holdett haffue, Ehuad forne henndis sønn her wdi giørenndes worder, Och icke heller nogett emod den fulmagt att forsøge eller hanndtheffue wnder hendis guodtzis fortabelse, som Henricus Elders notarius, gemene Stadtschrifuer i forne Sanctæ Hanns Baptistæ stad Pert. med sin Eigenn haand Vndertegnnett haffuer Derhos fremlaugde ein anndet Pergamenntz breff wnder forne stadtz Secrett med forne Henndrich Elders stadtschrifuers egen handh wnder Dato 1569 denn 6 Decembris.

Fol. 240b

som forklarer att forne Rubbertz fader Johann Göttri oc hanns Moder Agnes Simson haffuer fremfört nogle witnisbyrdh som witner att forne Agnes wdi frille leffnit med ein prest her Jacop Ruthuen haffuer afflit ein sønn wed naffn Patricius Ruthuen som for xij aar thilforne war reist fra dennom oc Vnder Danmarcks side, oc tuo aar førennd forne breffs Datum att were død thill Bergen Och forne Rubbert Göttri med sine sødschennde at were fødh wdj Echteschaff aff forne Johan Göttri oc Agnes Simson Dernest fremlaugde eit Pergamentz breff paa Latin wnder Stormegtigste høigborne førstes oc herris her Jacobs med gudtz naade nu regerendis Konning i Skottlannd hanns Vnderhengendis Secrett daterit wdi hanns Kongelige Pallatz som Kallis dett hellige Kaars den xxij dag Junij Anno 1593. wdi hanns 26 aars regimete Indehollendes att hanns Maytt aff sønderlig gunnst oc Naade haffuer skenkett oc giffuett forne Rubbert Göttri oc hanns arffuinger allt hues rørenndes oc wrørendes guodtz som Petter Reffuenn borger i Bergen i Norge

Fol. 241a

haffuer epther sig ladett som høigbete K.M. epther hanns Konngelige Kronis Priuilegier med rette schulle thilkomme aff denne Orsage att forne Petter war frille afflett wden Egteschaff oc wdenn Liffs arffuing wed dødenn affganngenn som høigbete Konge breff derom wdtrøckeligen wduiser, Och begijerett nu forne Rubbert rett for sig, Enttenn hannom bør att bekomme forne Petter Reffuens eptherladendes guodtz epther sin Moders fulmacht eller epther høigbete Konngelig breffs liudelsse. Suarett Tommes Tommesen borger hersammestedz i fulmacht paa sin høstruis moders forne Anna Calendes wegne, att forne Anna for 27 aar forledenn omrent 3 for enn dell aar epther Pether Reffuenns dødh paa forne Pethers eptherleffuendis hustris Marine Lagomes wegne nu salig hos herrenn, førennd forne Rubbert Göttri Kom her thill byenn haffde weritt wdi Skottlannd wdi forne Sancti Hannses stadh Och epther forne Rubbertz eigenn Lifflige faders Johan Göttris sampt flere

Fol. 241b

Throfaste menndz widnisbyrdh Kiøfft samme arff aff salig Pether Reffuenns neste arffuing wed naffn Johann Waltersenn Reuen, Huilchenn arff forne Anna Calenndær strax betaldh haffuer, Och derpaa fremlaugde forne Tomas Tommesen her wdi rette et papirs oc tuennde Pergamenntz Latins breffue, Vnnder forne stadtz Secret innsegell, Inndehollendis om samme arff som her epther følger, Dett første som Johann Mirraij Wellom Flemming Johann Anderssenn oc Jørgenn Johannsen Borgemester wdi forne Sancti Johannis Baptistæ stadh Perdh indgiffuett haffuer paa deris Raadhus denn 16 daig Maij aar 1567. Inndehollendes at Volther Reuenn haffde de for rette steffnd oc frem eschett 9 Trofaste borgere wdi forne Stad Perdh Och Johann som war forne Pether Reffuenns stiffader Och der forne menndh war paa deris høigeste Eed fliteligenn offuerhørdrh om samme schyldschaff Da haffuer de x menndh alle oc huer for sig samtligen

Fol. 242a

Ved gud oc hanns hellige Euangelium witnett oc suorett, att denn thid forne Petter Reffuenn war vdi Leffuenndis Liff Da war hannd Wolcher Reffuenns øngste broder, som denn thid igienn leffde, Desligeste oc att forne Walter war forne Petter Reuenns eldste broder begge aff

ein forælder, Huilchett de alle samptligenn witnet oc wille bestaa, for alle dennom som derwdj haffuer nogett att sige som Henricus Elder deris gemeine i en Notarius oc stadtzschrifuer wdi Perdh epther forne Borgemestere oc Raadzt eigenn befalning med sin eigen handh schreffuitt oc Vnndertegnitt haffuer, Det anndett breff wnder forne Perdhs stadtz Secrett som forne Borgemestere wdi lige maade der for rette aar 1567 Vdgiftt haffuer med forne Henndrich Elders deris stadtzschrifuers eigenn handh Vnndertegnitt som forklarer, att Johann Reuen haffuer ladett steffndh oc Kalle forne 9 borgere oc forne Petter Reffuenns stiftfader Johan Gøttri oc aff dennom war begierendes sandferdig widnisbyrdh

Fol. 242b

Om forne Johann Reffuenns fødzell oc herkompst Och epther att forne mend ere fliteligen Offuerhørdrh bleffuen Da haffuer de alle Enndhrechteligenn bekienndh och thilstaad wed gud oc dett hellige Euangelium att forne Johann Reuenn war denn Eldste sønn oc neste arffuing thill Walther Reuenn, Huilchenn war Pether Reffuenns broder, huilchenn Johann war føedh wdi louglig oc Christelig Echteschaff aff ein fader oc ein moder emellom Wolther Reuenn oc Agnes Quitt som wdi forne stad Perdh er thilsammenn indhwijede wdi dett hellige Echteschaff Oc samme 9 menndh witner Vdi lige maade dennom wdi sanndheth att were vitterlige att forne Johann Reffuenn war forne Pether Reffuenns neste arffuinng oc hannom derfore epther lougenn att niude bruge oc beholle altt hues guodtz løst oc fast som epther hanns fader broder Petter Reffuenn finndes, Eptherdij der fandtz ingen nermere arffuinge som denn thid igienleffde som de yttermere will bestaa for alle oc huer som derwdi haffde nogett at sige.